

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחות הר"ן כח)

על ידי
לימוד
שיעורים אלו
אנו נותנים
את החומש
ואת המעשר
להקדוש
ברוך הוא
(עצתו אמונה)

יום טוב פסח תשפ"ד

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פאדק

**4801 11th Ave,
Brooklyn NY 11219
347.760.5924**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563**

היכל הקודש

מאנסי

**32 Dolson Road
Monsey NY 10952
347.733.7551**

היכל הקודש

בני ברק

**רחוב ירושלים 2
052.760.5715**

היכל הקודש

וויליאמסבורג

**27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299**

היכל הקודש

בלומינגדאו

**24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804**

היכל הקודש

ירושלים

**רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150**

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גורפס ע"י

**קורן הדפסה
היכל הקודש**

**2623 State Route 52
Liberty, NY 12754**

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

ואסורים לזרים. בלא יאכל ואצטרך למתניה משום דבעי למתניה מה שאין כאן במעשר דאפי' איסור ליכא; והן נכסי ביה. לקרש בהן את האשה משא"כ במעשר סתם משנה ברבי מאיר דאמר מעשר ממון גבוה הוא והמקדש בו לא קדש; ומעונים רחיצת ידים. פירוש שהתדים נמארו שירות גזרו בהן רבנן ושני עושה שלישי בתרומה מה שאין כן במעשר שאין טעון רחיצת ידים לפירות

- דאמר מר גוטפל דידו לפירות הרי זה מנסי הריה
- והכי מומקי' לה בחגיגה בפ' שני יחא' והערב
- שמי'. כטורא דאיוריקא משא"כ במעשר
- דאמר מר שבל וגלה אוכל במעשר ומקרא
- לפינן לה ביבמות בפרק הערל נה טז: ועולין
- באחד ומאה. צריבין אחד ומאה לבשל ואין
- בטלין ברוב משא"כ במעשר דבטלי ברוב ולא
- בעי אחד ומאה וגל כדרך במעשר שאין לו
- תפקתא לא בפדיה ולא להעלותו לירושלים
- קאמר דאי אית לה תפקתא אמור רבנן דבר
- שש לו מתירין לא בטיל והבא בגו' שנטקא
- דלית ליה תפקתא באבילה ואין בו פרוטה
- דלאו בר פדיה הוא אם איתא לדחוקי' בה'
- דלגבי תרופה. משנה זו במשכת בכורים פ"ב
- מ"א) שניה דהך דקדש בשבתא וידה קא מני ואולי
- ולאו קולי' וידה תשחא היא עולה ומעשר אמי
- עולה: לא ס"ד. ולא בטיל כלל אלא ודאי בטיל
- ברוב קאמר: ושנכנס לירושלים ויצא. לקמן
- מפרש דלית ליה תפקתא לא באבילה ולא
- בחיול: דלא פריק. לא פדה מה עשה דהה
- שיהו מעות מעשר בקדו' וגי' פגשה. שוה חצי
- פרוטה: ומצד. וביאנו אצל המעורב ריאמר
- המעורב וזה מחללים על פרוטה זו ואשתכח
- דש' לו מתירין. דאורייתא ודרבנן לא מצטרפי.
- לתפוס פרוטה זו בקדושת מעשר שהמעורב מן
- התורה טל ברוב דבהכי (שמות כג) אתרי רביס
- להטות ורבנן הוא דאמר תיבא דיש לו מתירין
- לא ליבטול חלקא אין איסור מעשר בהה' שוה
- מדרבנן חילקך אין מצטרפ' עם זה לתפוס פרוט
- מנצא שוה חצי פרוטה שהביא נאכל בלא
- חיול אבך דחוקה מעות פרוטה שהמעורב על
- תנפס: וגי' חצי שוה פרוטה דמעשר שני שני

דמאי הלכות מעם הארץ דאיסורו ופדיונו דרבנן דמדאורייתא כל אדם נאמן על המעשרות: דלמא אתי לאתוי' ודאי. ואז מנצא שוה חצי פרוטה שאינו מעורב נאכל בלא חיול: וגי' שתי פרוטות. בחותש: ויחלל ערקתו מעשר שוה פרוטה וסוקה. ונחללה להאי מעורב על חצי פרוטה: ותיבא דהיא ליה כדדוקא: מי סבכת שוה פרוטה ומחצה. מעשר: תפסה שתי פרוטות. בקדושה דמצי' היאך לאיצטרופי בהדיהו שכבר תנפס: פרוטה תפסה שוה פרוטה. מן המעשר: חצי פרוטה. הותר במעשר: לא תפסה. לפרוטה שניה וא"ת המעורב בו יצטרף להשלים ערך הנה ליה דאורייתא ודרבנן ואם באת לומר דחוקה מן היכי שמשכנת שיש עוף על ידי מי נתפס ממשכנת ליה במחלל מעשר בסלע שלם או בשקל או באיטר שאפי' לא היה המעשר שוה אלא שלש פרוטות תנפס כל האיסר: וגי' איטר שלם. ויחלל עליו מעשר כפחות מדמיה: ויזהר דלמא אתי לאתוי' ב' פרוטות. ומעשר בפרוטה ומנצא שוה חצי פרוטה נאכל בלא חיול חלקך טוב לו שיעטל ברוב: וליעליהו. עם תעורבותו וראבטלו בירושלם ויגפיקוהו. ססיד בישיב בו שוה פרוטה נמי קאמר:

ואפי'

עלה אי נמי שנתנה לכהן לשאול עליה עוד שאינה ברשות: ודלמא אתי לאתוי' ודאי. וא"ת בהקומץ רבה נמנחת דה' לא. קאמר רבי שמעון שזורי פעם אחת נתעבר לו טבל בחולין ואמר לו רבי טרפון דף וקח בשמן וגעש עליו ולא גזרין דלמא אתי לאתוי' ודאי ודע שפיר דאין סופרין אסור בתרומה ומותר אבך הבא לא אסיק אדעתיה דלא מצטרפי דאורייתא ודרבנן: ודלמא אתי לאתוי' פרוטות. וא"ת והא' התן (מש"פ פ"ב מהר"ם) פהרש סלע ממעות מ"ש אלקום מחללין מעשר על פרוטות וא"א לצמצום שישנה מעשר לפרוטות שלמות וא"כ אותו פחות משוה פרוטה אוכל בלא חיול וי'ל דמיימי איטר בהדיהו וא"ת דלמא מיימי פרוטות לבד כדנזר הבא וי'ל דהתם לא טעי דידע דחצי פרוטה לא תפסה אבך הבא טעי דלא מסיק אדעתיה דאורייתא ודרבנן לא מצטרפי: וליהדר לעלייהו. לעיל באין בו פרוטה לא פריך הכי דאידי' ברחוק מירושלם דרבה ומקרי ברכי אין לו מתירין אבך הבא דקתי' ושנכנס לירושלים ויצא משמע אפי' לא קאן אלא פסיקא אחת ונאמאי תיעליהו:

ואסורים לזרים. פריש' דמשום מעשר קנתי לה לאשמעי' דאפי' איסורא ליכא ומיהו במשכת חלה (פ"א מ"ט) לא מצינ' לפירש' הכי דתנן הנהם החלה והיבמרים חייבין עליהם מיתה וחומש ואסורים לזרים ולא קנתי מה שאין כן במעשר וי"ל כדפרשם בירושלמי ואסורים לזרים אפילו חצי שיעור לא דאורייתא וא דרבנן דפליגי רבי יוחנן ור"ל בפרק בתרא דיומא (נה ע"ה) ואין לפרש דאסורה לזרים אפי' על ידי פדיון דבפרק הערל (יבמות דף ע"ה) מאז אכל לה פדיון שרייה:

ועולה באחד ומאה. כסורי כסורי מעמדש ממנו דתרומה עולה באחד ומאה וגרלה וכלא' הכרם באחד ומאתים ומתוך ששפל איסורו כפל עלייתו ואסמכתא בעלמא הוא דמדאורייתא תרומה וגרלה וכלא' הכרם בשלים ברוב גביש ובלח בסי כשאז איסורין דבפרק הנקין (נטיח נה טז) גבי גפלי ונפצעו קאמר ודא הבא באחד ומאה בטל ברוב ובפ' של בעה דהשך (תולין דף קט: ודמ"ח ובפ' כל שעה פסחים) דף כ"ה: ושם) וליף איסור הנאה בכשר בחלב מקי' דגרלה ולא פריך מה לערלה שכן צריכה אחד ומאתים להתבשל ובפרק הערל (יבמות ד' ע"ה) דחשיב מחצ' דחיי בתרומה ולא כן במעשר ולא חשיב אחד ומאה והתם נמי אמר ר' יוחנן ודא שרבו חולין על התרומה:

באחד ומאה עולין. מאיסור לחיית זולקחים מדה אחת ונתנים לכהן בדרתן במשכת ערלה (פ"ב מ"א) תרומה ותרומות מעשר עולין בקיא וצריך להרים הערלה וכלא' הכרם מנאמ' ואחר ואין צריך להרים ושעמא דצריך להרים טפי בתרומה מבשאר איסורין מפרש בירושלמי משום זול מעשר פירוש בלוי (לעיל) וזהו נכסי ביה. שילוי ביכורים תנן למה אמרו נכסי ביה לישך בהן עבדים וקדושות ובהמה טמאה מעשר דתנן בפרק קמא דמיש (מ"ז) לו לקוחין עבדים וקדושת ובהמה טמאה ממעות מעשר שני ותימה דכפ' בתרא דמעשר שני (י"ב) תנן לא נהתי ממנו למת אל לקחתי ממנו ארון ותכריכים למת משמע לא התי דומיא דמת שרי אלקא שרי לישך בגדים וי"ל דהתיא דבפרק בתרא דמיש (י"ב) אחא' בר' יודיה דאמר ממון הדיוט הוא אי נמי תרין יודי' בר' יודיה ובגדים דוקא שהגוף נהנה מהם שני אבל עבדים אסורים מיתורא דקרא' אי נמי תרין יודי' בר"מ וזמן התורה שרי לקנות כל מילי ומדרבנן לא דאמר בירושלמי לא נהתי ממנו למת לאמאי אי לישך ארון ותכריכין הא לתי נהתי בתרומה ואל לסיבה התיא דרשה אסמכתא בעלמא היא למאי דאסיקא מדרבנן ומוקי לה בסיבה אבל אמת הוא דאקא דמעוטי ארון ותכריכין בדרתן בשילוי פירקין דמעשר שני והא דאמר פרק הערל (יבמות דף ע"ה) ושם מנן למעשר שני שנטקא שמונהו לסוק ממנו שצמור לא נהתי איהו דבר ששוק לחיים בו ואמאי לארון ותכריכין ה"פ למה לחייה אבל סיבה אסורה שמבערו בטומאה וזהו כמז אבילה ומשני ממנו מגופו של מעשר משמע וזע"ה תוס' יבמות ע"ה ר"ה כסאי:

ומעונין רחיצת ידים: אפילו למנע דאילו לאבילה אף למעשר טעון כדאמר בפ' השוחט (תולין דף לג:) כל השעון ביאת מינו מדברי סופרים אסור בתרומה ומותר במעשר דברי ר"מ וקבצים אוסרין: וזהו לא שיש לו מתירין. וא"ת תרומה נמי יש לו מתירין כשאכלה כדאמר בפ' הנודד (מדרים דף נט.) וי"ל כדאמר הנהם מי הוי מצוה לאתשלה:

כרבי

כְּרִי יְהוּדִי דְאָמַר יִקְרֵי. בְּסִפְרֵי מִפִּי טַעְמָא מְשׁוּם דְּכַתְּבִי בְּכֶסֶף בְּכֶסֶף רֵאשׁוֹן וְלֹא בְּכֶסֶף שֵׁנִי וְאִתְּ דְּבִרְשִׁי פִּירְקֵן דִּין מוֹת. אֲמַרְיִן בְּכֶסֶף רֵאשׁוֹן וְאִפִּי בְּכֶסֶף שֵׁנִי וְיִל דִּימָה בְּכֶסֶף עַל בְּכֶסֶף אָבֵל לְחַלֵּל ב' פְּעֻמִּים פִּירוּת עַל בְּכֶסֶף לֹא וְאִתְּ דְּבִפְרָק שְׁלִישִׁי דְּמַעְשָׁר שֵׁנִי (נִרְ"י תַּנּוּ אֲמַרְיֵי לר' יְהוּדָה וְנִמָּה מַעְשָׁר שְׁנֵימָא בְּפִדּוּת לְקוּחַ לֹא כִּשְׁכָּן אֲמַר לְהֵם לֹא אִם אֲמַרְתִּים בְּמַעְשָׁר שְׁנֵימָא טוֹרוֹר בְּרוּחִק מְקוּם תִּמְאֹרָה בְּקִלְיוֹן שְׁאִינוּ נִפְדָּה כו' אִם כֵּן טַעְמָא אֲתִירָאָתּ אִית לִי וְלִקְוֹל לֹא יִקְרֵא בְּסִפְרֵי יו"ל דְּאִסְמַכְתָּא בְּעֻלְמָא הוּא אִי נִמִּי טוֹרַח וְכַתֵּב לֹה קְרֵאָתּ

אֶפִּילוּ לֹא יִקָּא נִמִּי. מַעֲרָא דְשֵׁנִי בְּשֵׁנִימָא דִּימָה לְמַפְרֵיךְ אֵלָּא אֶדְרֹפָא מִינֵיהּ פִּירִי: **לֹא** פְּלוֹג רִבְּנָן. תִּימָה דְּבִסְטוֹן פִּירַח חֶלֶק (סְנִיחִידִין ד' קִיג). מַשְׁנִי בִּי גִזְרֵי רִבְּנָן בִּי אִיתְּנֵהוּ לְמַחֲצוֹת וְלֹא קָאָמַר דְּלֹא פְּלוֹג רִבְּנָן בְּדִקְאָמַר הָבֹא לֹא קָשָׁה מִיּוֹד דִּהֶנְתָּ גַּם יִצְאֵי אֲמַאי דְּקָאָמַר אֶלָּא דִּיעַר הַדְרָתָא וְאִתְּסַחֵק לִירְשָׁלָּיִם וְיִשְׁלֵימָה הָא שְׁבַעַת גִּמְר דִּין לִתְאֲבִילָה דְּהָא קְלִטוּהוּ מַחֲצוֹת וְהִל שֶׁלל יְרוּשָׁלַיִם בְּשַׁבַּת גִּמְר דִּין כו' וְנִסְחִי לְעוּלָם בְּטוֹרוֹר וְאִסְקֵיהּ לִירְשָׁלָּיִם וְנִגְמַר דִּינָן דִּיעַר הַדְרָתָא דְּקָא קָשָׁתּ לֹא לִיתְאֲבִילָה דְּמַר דְּנִפּוֹל מַחֲצוֹת אַחֵר גִּמְר דִּין וְכִדְרָבָן דְּאָמַר מַחֲצוֹת לְקִלְיוֹן דְּרִבְּנָן כְּסָא לְפִדּוּת אֶפִּילוּ נִפּוֹל מַחֲצוֹת דְּלֹא שֶׁלל רִבְּנָן בְּכָאָמַר בְּשִׁמְעִית דִּינָן דִּלְקִלְיוֹן לֹא הוּי אֶלָּא מִדְּרָבָן מִן הַתּוֹרָה כו' עֲלִיו גִּמְר דִּין אֶפִּילוּ לֹא נִפּוֹל מַחֲצוֹת כִּלְל פִּינָן שִׁיבּוֹל לְאֻכְבּוֹל אִם יִרְצֵה וְלֹא מִקְרִי נִמִּי שֶׁלל יְרוּשָׁלַיִם פִּינָן שִׁיבּוֹל דְּחוצֵאיוּ וְלִפְדוּתוֹ אֵלָּא דְּרִבְּנָן מַחֲצוֹת דְּקִלְיוֹן אֶפִּילוּ לְקוּרֹת שֶׁלל יְרוּשָׁלַיִם לְאֻכְבּוֹל דְּהַעֲמִידוּ דְּבִרְיֵיהּ עַל דִּין טוֹרַח אֵתָּא מִסִּיבִי בִּי גִזְרֵי רִבְּנָן הִיכָא וְאִיתְּנֵהוּ לְמַחֲצוֹת פִּירוּשׁ לֹא הַעֲמִידוּ דְּבִרְיֵיהּ עַל דִּין טוֹרַח לְמַקְרִי שֶׁלל יְרוּשָׁלַיִם וְלִאֲבָלוֹ אֵלָּא בִּי אִיתְּנֵהוּ לְמַחֲצוֹת וְלֹא נִפּוֹל כִּלְל אָבֵל נִפּוֹל מַחֲצוֹת אַחֵר גִּמְר דִּין לֹא גִזְרֵי דְּלִהַעֲמִיד דְּבִרְיֵיהּ עַל דִּין טוֹרַח לְקוּרֹת שֶׁלל יְרוּשָׁלַיִם וְלִאֲבָלוֹ אֵעִי' דְּבִשְׁמֵי גִמְר דִּין לְקִטוּהוּ מַחֲצוֹת בִּינָן דְּנִפּוֹל מַחֲצוֹת אַחֵר גִּמְר דִּין אָבֵל אִי נִפּוֹל מַחֲצוֹת קוּדָם גִּמְר דִּין אֵעִי' דְּלֹא הוּי שֶׁלל יְרוּשָׁלַיִם מִימָּה לֹא עֲלִיו עֲלִיו גִּמְר דִּין דִּיחִל כְּגִבּוּלִים וְהִל שֶׁלל שְׁמֹנִים כֵּשֶׁם שְׁאִינוּ רֵאזִי לְאֻכְבּוֹל וְלֹא לְפִדּוּת כְּדָאָמַר בְּשִׁמְעִית דְּלֹא פְּלוֹג רִבְּנָן וְיַעֲלֹדֵהוּ בְּשִׁעֲשֵׁי מַחֲצוֹת אִי' דְּקוּקָא מִיּוֹר כְּגִבּוּלִים מַחֲצוֹת קוּדָם גִּמְר דִּין וְלֹא הוּי כְּמוֹ לְגִבּוּלִים דְּכִינָן שְׁקֵהָ רֵאזִי אֲבָלָלוּ שֶׁנֶּה אִתָּא וְהוּי לֹא מִמּוֹן דִּינָן שֶׁלל יְרוּשָׁלַיִם לֹא הוּי פִּינָן דְּנִפּוֹל מַחֲצוֹת בְּשַׁבַּת גִּמְר דִּין אָבֵל נִפּוֹל מַחֲצוֹת אַחֵר גִּמְר דִּין פִּינָן דְּהוּי שֶׁלל יְרוּשָׁלַיִם בְּשַׁבַּת גִּמְר דִּין לֹא קַעַת וְהִתְשַׁתָּא אִתִּי שְׁפִיר טַפִּי בְּפִשְׁטוּת בִּישְׁתֵּי גִמְר דִּין גִּזְרֵי לְמִיּוֹרֵי שֶׁלל יְרוּשָׁלַיִם בִּי לִיתְנֵהוּ בְּשַׁבַּת גִּמְר דִּין גִּזְרֵי וְאִם תִּמְשַׁמֵּי דִּינָנוּ מְשׁוּם דְּחַל עֲלִיָּהוּ גִמְר דִּין אָבֵל וְאִם תִּנְהַג הַחֻמָּה וְהָא אֲמַרְיִן בְּפִרְק דְּרִישׁ יְקֻשִׁים וְנִחִיבִי דִּין גַּם כִּשְׁתֵּיהּ מִזִּבְחָ שֶׁלל נִתְּנָם וְנִתְּנָה אִין חוּרִין וְנִרְאִין וְיִל דְּדוּקָא וְנִחִיבִי שְׁנַעֲשִׂינִי עֲבֻדוֹת אָבֵל מַעְשָׁר אִי בְּשֵׁר וְנָח לֵאחֹר הַעֲבֹדוֹת אִי מִשְׁנֵי נִתְּנָה חוּרִין וְנִרְאִין:

דְּנִפּוֹל מַחֲצוֹת. פִּי רֹב מַחֲצוֹת דָּאִי נִפּוֹל מִקְצָתָם אֵעִי' דְּאָסוֹר לְטַלְטֵל בְּשַׁבַּת מִימָּה מִקְרִי מַחֲצוֹת לְעֵצֵן אֲבִילָת מַעְשָׁר וְקֻדְשִׁים קִלְיִם כְּדָאָמַרְיִן רִישׁ פֶּרֶק אֵלֹו דְּבִרְיִים (פִּסְחוֹת דף טו. רש"י דף תוֹבַח דף טו) דְּהִזְהִי מַשְׁמַתָּא דְּהִלַּל צִירִי לְהַעֲמִיד אַחֵר שְׁנַפְרָא בְּהַ פְּרִיצוֹת לְכָר לֹא הוּי: וְכִלְיוֹן לְחֻלְיִי' סִינְיִתִּים בְּשַׁבַּת לְעֹרֶה לְשַׁחוֹת פְּסִיחִים דְּקוּדָם שְׁנַפְרָא דִּין מוֹתִירֵיהּ לְטַלְטֵל בְּשַׁבַּת גִּמְר דִּין וְחִיבִין (עֵירוּבִין דף ו) יְרוּשָׁלַיִם אֶלְמָלָא לְחֻלְיִיהּ נִעְלוֹת בְּלִילָה חִיבִין עֲלִית מִשׁוּם דִּין וְאִנְשֵׁי' בְּלִילָה דִּין אֻכְבְּלִין פְּסִיחִים:

אִין בִּי שׁוּחַ פְּרוּטָה. אִין תּוֹפַס פְּרִינָן וְלֹא בְּעִי לְמַדְרֵשׁ אִין בִּי שׁוּחַ פְּרוּטָה אִין מוֹסִיף חוּמֵשׁ אָבֵל פְּרִינָן תּוֹפַס דְּסָבְרָא לְאֻקְלָאָתּ מִינְטָאָה בְּגוּפָה לֹא בְּחוּמֵשׁ דְּפִחוֹת מִשׁוּחַ פְּרוּטָה לֹא חֲשִׁיבִי מִמּוֹן לְתּוֹפַס פְּרִינָן אָבֵל לְמִדַּר אִין בְּחוּמֵשׁ קָשָׁה דְּסָפִי הָא לִי לְמַדְרֵשׁ דִּיאֵנִי מוֹסִיף חוּמֵשׁ:

וְאִפִּי בִּירוּשָׁלַיִם. שְׁאִין מַעְשָׁר טוֹרוֹר נִפְדָּה שֶׁם דְּכַתְּבִי (דְּבִרִים יז) בִּי יִרְחַק מִמּוֹן (וַג' וְנִתַּח בְּכֶסֶף וְלֹא בְּשִׁתְּהִי בִירוּשָׁלַיִם: בְּקִלְיוֹן. מַעְשָׁר זֶה וְלֹא הוּא עֲצֻמָּה הָיָה מַעְשָׁר אֵלָּא צְרִיב סַעֲדָה שֶׁלְקַח בִּירוּשָׁלַיִם בְּכֶסֶף מַעְשָׁר: יִקְרֵי. דְּקָא סָבַר לֹא אֵלִים לְמִתְסַפֵּר פְּרִינָנוּ: אֵלָּא לְעוּלָם בְּטוֹרוֹר. בִּין מַעְשָׁר בִּין לְקוּחַ דְּקָאָמַר נַעֲלִילָה וְנִכְלִילָה: **מֵאִי**. נִמִּי דְּקָאָמַר דְּנִפּוֹל מַחֲצוֹת חוּמֵת יְרוּשָׁלַיִם וְשׁוּב אִין מַעְשָׁר נִאָבֵל שֶׁם דִּי שִׁימְעִידוּ מַחֲצוֹת דְּבִעֵינָן לִפְנֵי ד' תִּאֲכַלְנָה (שם יז) וּבְפִדְיָהּ נִמִּי לֹא דְקִלְטוּהוּ דְּבִעֵינָן עוֹר אִין מִפְּרִינָתוֹ וְנִתְּנָה לְחֻבֵּה' **הַתִּיבָא** רִבָּא בְּמַסְכַּת מִכּוֹת (דף כז). **מַחֲצוֹת לְאֻכְבּוֹל דְּאֻרִיִּיתָא** מַחֲצוֹת לְקִלְיוֹן דְּרִבְּנָן. מַחֲצוֹת שְׁנַמְרָה בְּחוּרָה לֹא הוֹחֲרָה אֵלָּא לְאֻכְבּוֹל בְּתוֹכָהּ וְשִׁאֲמַרְיֵי בְּמַשְׁכָּן מַחֲצוֹת קְלִיטוֹת חוּצוֹת בְּתוֹכָהּ עוֹר אִין יִצָּא דְרִבְּנָן הֵיא: וְכִי גִזְרֵי רִבְּנָן כו', לֹא רִבָּא קָאָמַר חֵל אֵלָּא וְתַשְׁקֵשֶׁה קָאָמַר מַעְשָׁר רִבָּא קְלִיט מַחֲצוֹת מִדְּרָבָן בְּעֻלְמָא הֵיא וְהִתְשַׁתָּא דְּנִפּוֹל מַחֲצוֹת לְקִלְיוֹן חוּצוֹת גִּזְרֵי דְכִי רִבְּנָן הִיכָא דִּאִיתְּנֵהוּ זֶה חוּצֵא אֵת הַמַּעְשָׁר לְחוּצָא אָבֵל בִּי לִיתְנֵהוּ לֹא גִזְרֵי הַלְכָּךְ נִיפְרִיקָה וְאֲמַאי בְּטִילָה וְשִׁמְנִי לֹא פְּלוֹג רִבְּנָן. בִּין יוֹצֵא מוֹתוֹק לְפִדּוּת דְּקִלְיֹת מַחֲצוֹת וְכִסְתָּם בִּין אִיתְּנֵהוּ בִּין לִיתְנֵהוּ: רַב הוּנָא כְּרִי' יְהוּדָה אָמַר. הָא דִּיאֲתוּבָתּ לְחוּצָה מִיִּשְׂאֵל דְּקִתְּנִי בִּיאֵהָ מַעְשָׁר אֲמַרְיֵי שְׁאִין בִּי שׁוּחַ פְּרוּטָה וְאִין לֹא לִיעֵב דְּקִלְיוֹן לֹא קָשִׁית: וְהוּי **קָתְנִי** אִין בִּי שׁוּחַ פְּרוּטָה שְׁנֵימָא לִירְשָׁלָּיִם וְנִאָא. דְּקִלְיֹת מַחֲצוֹת מַעֲבָת מִלְחִילוֹ עוֹר עַל מַעוֹת הִרְאִשְׁנוֹת: וְיִתְּנֵהוּ וְנִכְלִילָה. בִּירוּשָׁלַיִם עִם עֵטְרוֹבִתָּהּ. דְּנִפּוֹל מַחֲצוֹת. וְהוּי **קָתְנִי** וְנִאָא דְקָתְנִי **אִפִּי**. יֵשׁ בִּי שׁוּחַ פְּרוּטָה. נִמִּי לֹא בִּר אֲבִילָה וְלֹא בִּי דִּחִילוֹל הוּא וְאֲמַאי תְּנִי בִּיאֵהָ מַעְשָׁר אֲמַרְיֵי בִּישָׁאֵן בִּי שׁוּחַ פְּרוּטָה כו': לֹא **מַכְצֵא** יֵשׁ בִּי. דִּכְיָן דִּין פְּרִיטָה חִיבֵינָן לְקִיטָת מַחֲצוֹת דְּרִבְּנָן וְלֹא מִיפְרֹחַת וְאָבֵל אִין בִּי אִימָא כְּבִינָ' לֹא לְגִזְרֵי רִבְּנָן קְלִיטָת מַחֲצוֹת לְפִדְיָה מִימְלִיתָא דִּלֹא שִׁבְחִי הֵיא לְחִלְלוֹ עַל מַעוֹת הִרְאִשְׁנוֹת וְנִיכְלִילָה וְנִתְּנָה חוּצוֹת קִלְיוֹן: **מֵאִי** לְשָׂאֵן בִּי שׁוּחַ פְּרוּטָה. שְׁאִינוּ כְּכִלָּל גִּזְרֵיהּ וְלִמְדִיר שְׁאִינָה תּוֹפַסֵּת פְּרוּטָה: רַב **אִמִּי** אִין בִּי שׁוּחַ פְּרוּטָה. שְׁיֵנִי אָבֵל אִם יֵשׁ בִּי שׁוּחַ פְּרוּטָה בִּי גִזְרֵיהּ הוּא וְתּוֹפַס פְּרִינָנוּ: וְכִי **אִמִּי** אִין בִּי שׁוּחַ פְּרוּטָה. שְׁיֵנִי דְּלֹא בִּי גִזְרֵיהּ הוּא עַל שְׁקָתָא בִּי שׁוּחַ אֲרֵבֶּע פְּרוּטוֹת כִּדִּי שִׁיחָא רֵאזִי לְחוּסְפָּת חוּמֵשׁ דְּכַתְּבִי בְּהֵאִי קְרֵאָתּ **וְיִי** שִׁאֲמַר כו'. כִּדְּחוּקָה לֹא אֲמַרְיִן: וְתִּמְחִין דִּי שֶׁעֲלֵנִי לִירְשָׁלַיִם אִין מִיחִין עַל שִׁיחָרְבּוֹ עִם אַחֵר דְּכִינָן דְּבַחוּמִישָׁה לִיקָא (וּפְרָטוֹר) לֹא חֲתִישִׁי דְּיִי בְּכֶסֶף אֵלָּא לִ"מ" אִין בִּי **מֵאִי**. דִּי. מֵאִי בְּרַחֲמֵי דִיאֲצִירִי לְמַתְנִי דִּין לִיתְנֵי אוֹמַר הוּא וְחוּמֵשׁ בִּי: **חֻמֵּשׁא** מִלְּיוֹ. עַל שׁוּחַ עֲשִׂירִים זֶה מוֹסִיף אֲרֵבֶּע שְׁתֵּן וְחוּמֵשׁ שֶׁ קָרָא: **חֻמֵּשׁא** מִלְּכִי. עַל אֲרֵבֶּעֶה מוֹסִיף חֲמִישִׁית מִן הַחֵזֶק דְּהוּי לְזֹה לְעֲשִׂירִים זֶה חֲמִישָׁא זֶה: **הַבְּעִלִים אוֹמְרִים עֲשִׂירִים**. גְּבִי מְקוּדִישׁ וּפּוֹדֵה הַקְדִּישׁ תַּנּוּ לֹה בְּמַסְכַּת עֲרִיב (דף כז). **מִפְּנֵי שְׁמוּסִיפִין חוּמֵשׁ**. (עֲשִׂירִים שֶׁלָּחָן כו') הֵיא דְּאֵילֹוּ שֶׁאֵר כָּא אָבֵל לֹא יוֹסִיף חוּמֵשׁ:

הַבְּעִלִים

הבעלים נותנין. על ברחן עשרים ושש שאי אפשר לתת לזה באחד ועשרים שומא
הקדש נפסד בחמושה סלעים ולבעלים נמי לא פחתין מן הקרן ששמואה איש אחז הלכך
נותנין כ"א לקרן וחמושה לתוספת חומש ועל עילוי של זה שהעלה בדמיו סלע אין מוסיף
חומש אלא על קרן ששמואה הוא: **עשרים וחמש הבעלים** נותנין **שלושים**. והתם (ערכין ד'

(ב) פריך וניקמא לגינדר אהא גברא בחריקאי חרי
1 בא חור תחמינא שפוצן ליתן במה שעולה קרן
2 וחומש שאמרתי ואין הקדש נשקף ולמה נזוף
3 את זה חלת שלשום וסוסי הנפחד אמר אחר
4 הרי הוא שלי בעשרים ויש אומר הגעתיה: ש"ס
5 חומשא מילבר. מדרגתי חומש עד בעשרים סלעים
6 חמש סלעים חרי חומש מן החיזק הוא וחומשו
7 חמשה. היינו חומש מלבר שהוא רביע על קרן
8 חמש מעבב. אבילה חרץ לחומה עד שיתן
9 חומש: באנפשו. מאליה אינו בכלל הפירון
10 שארבעה הזוהי פדו מעשר שהוא כנגדו: א
11 דלקא אדמינא בחמיש פריק. כך הוא גזירת
12 הכתוב שהחומש מן הפירון הוא ואין שוה
13 ארבעה נתן כפחות חמשה: הדמאי. מעשר
14 שני של דמאי שחיבכו בחמיס להחריש הלוהק
15 מעם הארץ: אין לו חומש. אם פורדו בעליה ואין
16 לו ביעור. בשנה השלישית שצטוו ישראל לבצר
17 כל מעשיותיהם מן הדין ולחתל לאמר רוצים
18 בדרבתי (ברכי יד) מקצה של שנים וגו' את
19 קרן יש לו. דא זמן שלא פדאו אסור לאוכלו
20 חרץ לחומה: מ"א. אין לו חומש ויש לו ארבע
21 מעבב דאדורייתא. במעשר דאדורייתא איתיה
22 בדרבנן. במעשר דמלבי דרבנן: בשנה. משני כבוד
23 שבת לא יעבב מלאכול בשביל חומש: מרקאמר
24 רבי נרנא דב"ר א' אליעזר בשבת. אביל בחול
25 אינו רואה את דבריה: מכלל דאיהו אביל בחול.
26 אמר יאכל ובמשה דאני אקמר. ד"ל חומש לא
27 מעבב. שיהא האוכל לוקח ד"ל משום לא
28 תוכל לאכול בשוקך: (שם גו) ונקא בחוששין
29 לפשיעוהו. אמר דקאמר רבי יוחנאי לא יאכל
30 מדרבנן קאמר שפאט רבי יוחנאי ולא את
31 חומש עד: הואיל ונקרין תובעין אותו. את
32 האלעזר וליקא מליש. שישעוהו: נרנא דב"ר
33 רבי אליעזר מלביש. הואיל ונקרין תובעין אותו.
34 הרי אמר. ממשכת בכורות פג. ברתא ר' גא.
35 ונתן חספה. ואם המקדש יגאל וגומר ויפס
36 משישת סגא סברך עליו וקהל לו: תירוקה. ור
37 האוכלת בשבטא אינה משתלמת. מעות אלא
38 פירות ותרומה שותתשלשית פירות תירוקה בדרבנן
39 בו את הקדוש מה שהוא נתון לו בעשה קדש
40 אלקות מדר דתו לרבי בעיקר: שלא מן החילין.
41 חומש אלא בגדים וכל ספק עליה. בכלולה חוששין
42 בחיב יוסף עליה: לא אבילה. דראית חזרות בעין
43 משלם את חספה. של קסס גניבה במעות: דמי
44 תירוקה. כמה שהיא שוה לימכר בשוק דמיה
45 פחותין מדמי חילין שאינה ראיהא אלא לכנסיה
46 ואינה ראיהה בעין שומאנו ואם מנמאנה אסורה
47 באבילה לפיכך דמיה מועטין ודיניה דקאמר דמי
48 תירוקה: אבילה. בשוגג דלא ידע שהיא תירוקה
49 שני קרנן. אחד קרן ואחד כרס חומש בשביל
50 אבילות: מן החילין. פירות תירוקה: ונקרין.
51 השני שהוא בא מחמת כפל של קסס גניבה
52 משלם נמי דמיה תירוקה כמיה מעות כמו
53 שומכרת תירוקה בשוק

ש"מ

ח דלקמא ד' בה' פריק חומש מעכב. וא"ת וקלא בהקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה מחולל ומסקמא הוא הדין במעשר ק"ל ודאי אם אמר הוא וחומש מחולל על פרוטה (פרות) מועיל אבל כי לא מוכיר בהדיא החומש לא מהני **אמר** רבי ירמא ב' קבר חומש לא מעכב ולכך בשבת חילל אבל בחול לא חילל ותישקון לפשיעה ובשבת לא תישקון חילל חולל:

מַבְלָל
דְּפִלְיָא אֶפְּלוּ בַּהֲקֻדֶּשׁ. תִּימָה לִישְׁנֵי
דְּהִ"ק גֵּרָאין דְּבִרֵּי ר' אֲלֵיעֶזֶר לר'
הַיְשׁוּעָה בַּהֲקֻדֶּשׁ שְׁאֵר ר' הַיְשׁוּעָה לֹא פִלְיָא אֱלָא
מִמַּעֲשֵׂר דְּהָכִי מִשְׁנֵי בִּפְ"ק דְּחוּלִין (דף יב.) וְאִי
רִסְקִין הֵבֵא תִירֵי זִמְנִין גֵּרָאין וְגֵרָאין אֲחֵי שְׁפִיר
לְסַפְּרִים דְּגִרְסִין נָתַן לוֹ מִזִּבְחֵי בְּהֵדִיא דְּמִיירִי
בַּהֲקֻדֶּשׁ דְּנָתַן לוֹ מִשְׁמַע לְגֻבְרָה:

הַקְדָּשׁ אינו מתחלל על הקרקע. דאָמער
שמואל לִקְשָׁן (ת"ח) בזנין בחול
ואח"כּ מקדשיִין למד' (תולין דף טו.) תלד
ולבסוף חיברו ר' תלד אמי שפיר דאָמער
חשוב כמחבור מ"מ כיון דאם לא היה קדוש סופו
ליעקר מקור תולשו; וְגַם הַקְדָּשׁ וְקָמַל וְאִי
כסף דקאן משלש' גמי לא גמי יארי מנוקין ועבר
דבתיב ברוך (שמות כ) גִּישׁ בְּרִבּוּת כֶּסֶף
כֶּסֶף אִיב קרקע גמי וי"ל דדרשינן בכלל ופרט
וקסר חמישית כֶּסֶף כֶּסֶף פֶּרֶט וְהֵיָּה לֹא חוּץ וְכֵל
וכן שמועז פ"י (בכורות ד' גא.) דתנן אין
פורין את הכבוד כקרקעו כד' ב' וְהַקְדָּשׁ
ומפרש בגמ' ולא הקדשות בכל אלו והקדש גבי
כבוד דריש כֶּסֶף פֶּרֶט וְכֵל וְאִי יארי לא הָּהּ
כתב אלא כֶּסֶף הַחֲדִידָה ה"א כֶּסֶף כֶּסֶף
והקדש דבתיב כֶּלִי ממשנין קרקעו וי"ל
דחבא כֶּסֶף מיותר דה"מ למכתב חמישית ערק
וגבי כבוד גמי ופדיו מן חוץ הפדה בעיקרה ה'
שקלים: ומדכתיב כֶּסֶף הַחֲדִידָה פֶּרֶטא הוא
דאָמער: עָלוּ לְרִבּוּת וְחֻמֶּשׁ כְּבוֹדוֹ. וְאִי
וְהָאֵל אֵין חֻמֶּשׁ מַעֲבָד אִיב אֵין חֻמֶּשׁ כְּבוֹדוֹ
בסמקון גבי מעשר גמי אמרין דאין סומין חומש
על החומש פ"ד עזולא לא מיירי אלא בדקר
שמעלסן דר שמשלס חומש:

פסוק אָן גַּמִּי תִּנְיָאן. ה'מִ לְאֹתָיִי מִגִּי' דְּמִיִּתִּי
בְּמִקּוּר דְּמִשְׁלֵם חוּמְשָׁא דְּחוּמְשָׁא וְכִין
עֲנֵצְשָׁא הַחוּמֵּשׁ תְּרוּמָה א"כ מִשְׁתַּלֵּם מִדְּבָר
קִרְיָא לְהוּדָת קוּדֵשׁ וּמְדִינָה שֶׁ לְהוּדָת דְּמִצֵּי לְשַׁלֵּם
לְכָל דְּבָר וְכִי מִשְׁתַּלֵּם דְּבָר הַקִּרְיָא לְהוּדָת קוּדֵשׁ אִין
עֲנֵשׁ תְּרוּמָה אִין גַּמִּי מִתָּךְ דְּהָבָא עֲדִיפָא לִּיה
לְאֹתָיִי דְּקִתְּנִי בְּהִדְיָא חוּמֵּשׁ מִן הַחוּלִין:
מִסִּטִּי

אֵלֶּא אִי אַתְּמֵר הִכִּי אַתְּמֵר א"ר יוֹחָנָן הֵבֵל מוֹדִים בְּשִׁבְתָּ
 יָבִיב וְקִרְאָתָהּ לְשִׁבְתָּ עֹנֵג וְעוֹד הוֹאִיל וְגוֹבְרִין תּוֹכְעִין אוֹתוֹ
 הָרִי אָמְרוּ הִקְדָּשׁ אֵינוֹ מִתְחַלֵּל עַל הַקֶּרֶק עֲדֵרְחֵמָא אָמַר
 מִהוּ שִׁיתְחַלֵּל עַל הַקֶּרֶק תְּרוּמָה אֵינָה מִשְׁתַּלְמָת אֵלֶּא
 וְנָתַן לָכֵן אֶת הַקְדָּשׁ דְּבַר הָרָאִי לִהְיוֹת קְדָשׁ חוֹמְשָׁה
 וְיֻזְלִין מַעֲשֵׂר אֵין מִתְחַלֵּל עַל הָאִסִּימוֹן דִּרְחֵמָא אָמַר וְצִרְתָּ
 כְּדֵר שֵׁשׁ עָלָיו צִירָה חוֹמְשׁוֹ מִהוּ שִׁיתְחַלֵּל עַל הָאִסִּימוֹן
 הִיא דְרָבָא אָמַר לָהּ אָמַר קְרָא עָלָיו לְרִבּוֹת חוֹמְשׁוֹ בְּמוֹתוֹ
 וְנִינְיָא תְּגוּבָה תְּרוּמָה וְלֹא אֲכֵלָה מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמִי כֻּפֵּל דְּמִי
 מְרִיבִים וְחוֹמְשׁ מְרִיבִים וְחוֹמְשׁ מִן הַחֻלּוּץ וְחִשְׁרוֹ דְּמִי תְּרוּמָה

:
 ॥३३३

מוסי

חומש על חומש. וא"ת והא לעיל ברש פירקין (דף מ"ח) בענין יחד לו בלי א
נטל והור והפידיו אצלו ו"ל דמי ס"ד כיון שבא מתורת חומש לא מיתי
רבו ואין מוסיף עליה חומש אחר כמי' **ולא** מיתקא כגא. לא הו' ולא לאו וא"ת
מסכת מעשר שני (פ"ב ס"ז) מלו של חולין ומעשר שנתעברו מביא בסלע מעות

1 חוֹמֶשׁ עַל חוֹמֶשׁ י"ל דְּלֹא חֻשׁ הַלְהוּבִיד
2 מִשׁ תִּרְעֵי שְׁהֲרִי עַל קֶרֶן שְׁנֵי מוֹסִיף חוֹמֶשׁ
3 בְּהַתּוֹדָה (מִנְחוֹת דָּף פ.ב. וּשְׁם) הַמִּתְפַּסִּים
4 יַעֲשֶׂר שְׁנֵי בִשְׁלֵמִים כְּשֶׁהוּא פוֹדֶה מוֹסִיף
5 שֵׁן אֶחָד לְמַעֲשֶׂר וְאֶחָד לְקֹדֶשׁ וְאִפֹּה לֹא
מֵבִיא בְּסֵלַע חוֹמוֹשׁוֹ שֶׁל קֶרֶן מֵעוֹת:

בִּסְסָה עֲרֹבוּ בֹרִי וּמַעֲלִיו לֹא מִצִּי דְרִישׁ
בְּדִפְרִישִׁית לְעִיל וּמִכְסָּה עֲרֹבוּ נְמִי לֹא מִצִּי
לֹא יִתְחַלֵּל עַל הַקֶּרֶק דְּלֵא אֲתֵא אֲלֵא
דְּכִי אִיתִיהּ לְחוּמֶשׁ בְּעוֹלָם הָיִי דִּינוּ כְּמוֹ
קֶרֶן לְחוּסִיף עֲלִיו חוּמֶשׁ:

10 וּמַעֲשֵׂר. הַפּוֹכִים זֶה מִזֶּה דְּמַעֲשֵׂר אֵין
11 מוֹסִיף חוֹמֶשׁ עַל חוֹמֶשׁ וְעַל חֲלוּל
12 יוֹסֵף חוֹמֶשׁ כְּדָאֹמֶר בְּהִתְוַדָּה (שם) וְהִקְדֵּשׁ
הוּא אִפְכָּא:

13 בָּקָדָה לְשִׁמּוֹנִים לְמַעֲשֵׂי בֹר' דְּלִית
14 בְּדוֹ מַעֲלֵה הִמ' לְמַפְרֹךְ אֶת קֶרֶן
15 אֵל מַשְׁחֵהוּ: **וְכָל** לַעֲנֹן קוֹשֵׁת חֹמֶשׁ
16 אֶת כָּבֵד מַעֲשִׂיָּו הִקְדֵּשׁ שֵׁן זִמַּן הַמִּקְדָּשׁ
17 וְהַפְּתִיחַ יוֹרֵד אֶל לַעֲלִיל מִיָּרִיחַ בְּמִקְדָּשׁ
18 בְּכָא מִיָּרִיחַ בְּהַבְהִימָה טְמֵאָה דְּהוּי מַטְלָטְלִין
19 וְנִשְׁוֹשֵׁי כֹהֵן לַעֲלִיל זִמַּן אֶת יָמֵי אֶרֶץ כֶּסֶף
18 הִסְחִיף חֹמֶשׁ עַל חֹמֶשׁ מִשּׁוֹם דְּלֹא כְּתִיב
19 וְיָבִי מִקְדָּשׁ בֵּיתוֹ אֵינִי: בְּרִקְעָא וְהַקְדֵּשׁ
20 טְמֵאָה כְּתִיב יִסָּף וְהַפְּתִיחַ (וְתַרְיִידוֹ)
21 בְּכָא מִיָּרִיחַ:

22 חֹמֶשׁ קָמַרְתָּ. פֶּרֶשִׁי וּמוֹעֲלִי
כֹּה הֵינִי וּמוֹסִיף חֹמֶשׁ וְתִימָה
23 שְׁלֵמִים אֵינָה בֹּחֶלֶה לְשִׁמּוֹם וּמוֹסִיף
כְּדָאֵמֶר בְּהַתּוֹדָה (שם) וְי"ל דְּבִמְסָקָא
24 כֹּהֲנִים מִרְבָּה אֵף קִדְשִׁים קְלִים וְהִבִּי
אִיתָא

לוי ע

ל הקדש ראשון מוסיף חומש ועל הקדש שני אין מוסיף ח
 ג' לו' אמר קרא ואם המקדש יגאל את ביתו המקדש יל
 אלעזר ואם בבחמה הטמאה יפדה בערפך מה בבחמה
 וכו' וכולה לשמים ומעולין בה אף כל שתיחלתה הקדש וכולה
 י' אלעזר לתנא בשלמא בזה לשבחים למעוטי קדשים קלי
 והו' לית בהו מעילה אלא תחילת הקדש למעוטי מאי תחילת
 הו' חו' הקדש לית ביה מעילה דלמא לענין חומש קאמרת
 חו' חו' האמנאמא איה רב אשי לרבינא בבחמה ממא

העמוד 1

הי דקדוקי הלא בסוג אלא סמוכות

או כסופה כדאמרין בסדר ויקא (ו)
 ושל דהקא ליה הקדש שני אפילו הוה
 מאיליו ניוסוף ולא נתפס תחת הקדש
 חמות עצמה באה לו: ואם בבהמה
 תחת: מה בבהמה שטאה תחלתה הקדש
 תחת הקדש בהמה שטאה לכדס הביחי
 יני שייבא מעילה לענין הקדש: וליקט
 מעילה משום מעילה גמי שייך חוץ

ולא מעות: גבי גזל כתבי. גבי אשם גזילות כתבי. המשיית הרבה: והנה, גמי זמנן דאיבא טובא: למה לכתוב גזל חומש ושבע לו על החומש שחזר וכפר הורה דה"ר זה מסיק חומש על חומש שכפר וכן אם חזר ונתן לו חומש ראשון שנשבע עליו וחזר וכפר נשבע על חומש שני חזרה מסיק חומש על חומש שני וכן לעולם: עד שיתעמק הפנין.

חומש שהוא מחייב כבר וחוזר ובופרו קרוי **קֶרֶן**
עד שתתאזכר בפירת שבועתו בפרשות משנה פרושה:
נָבִי תְרוּמָה. אוכל תרומה בשוגג: **כְּתִיב**
הַמִּשְׁתִּיר. ללא משמע אלא חד חומש ואפ"ה
תנן בה חומשא דחומשא בגון אם נתן קֶרֶן
וחומש מן החולצין כמשפטו ונעשו התשלומין
תרומה וחוזר ואכל אותו חומש משלם אותו
הַמִּשְׁתִּיר וְהַנֶּזֶק. וזוהי שאלה תרומה חוזרה

בשתייה ושתיה באכילה דאמרין ב' בתרא
 (דיומא) ור' ע' שתייה באכילה מואכלה לפני
 ה' וגו' וכתביה ביה תירושך וסוכה בשתייה וכתבי
 וקבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו אכל אם
 ביצרה על ידי דבר אחר אנו משלים וחמש
 דאיש קרש חתיב פניו מלוק את
 הקטורה על ידי דבר נאצות אכילה וכן משה

גבי פירון מעשר שני כרתובי ביה נמי וחמשיתו יוסף עליו. לא מכתב כתבי ביה. משמעת דחמשיית דרבה. ולא מיתאמא תא ביה. וחמשא דחומשא כגון אם חור וחילל את חור החומשא דהאשון. ולא אמינון מביקאין אן. אם מוסין חומש על חומש אם לא דפשיטא לן דלא מוסין דלא אשכון ביה רמז כגרא דאשכון כרתובי רמז פורתא דרבעין לחרבא קסון דרבה רמזא חומשא וחמשייתו ולא כתבי קסון דרבי מעשר

ולשון יוסף משמע שתי תוספות יוסף ודורו
ויסוף אבל יוסף חידא משמע גבי הקדש. הפודה
את הקדשו כתיב ואם המקדש יגאל יוסף
חמישית כסף ערכו: הכי גרסין ותנן הפודה את
הקדשו מוסר חמש. ובמגנני פירשין הוא לא
גרסין מהנהגה כן. הקדש שוה פרוטה כו'
דהדיא במעילה קא מיירי וגבי מעילה לא כתיב

[illegible]

שקלת לה' וְדָסָתוֹ יִתְקַדֵּשׁ בְּיָדָהּ יִסָּף מַשְׁתַּחֲוִי
עַצֵּי דִשְׁקָלָהּ כּו'. וְאִם תֹּאמַר נִשְׁדִּייהָ בְּאֶמְצַע חִיבָה
(חלה) וְלִקְחָהּ מִדֵּם הָפֵךְ דֵּם מִדְּהָרָה וְקִבְּלֶיהָ יִשְׁפּוֹן לֵיה
מִדְּהָרָה בְּעֵצָהּ וְהִתְחַבֵּתָהּ תַּחַת הָרֶאשׁוֹן אִין מִסּוּסִין
וְהוּא הַלֵּב בְּעֵינֵי טַעֲמֵהּ דְּהִקְשָׁה שֶׁנֶּאֱמַר לֵב הִתְחַבֵּתָהּ
וְהוּא לֵיה לִמְכַתָּה וְאִם בְּהִקְהָה שְׂטָמָה כּו' וְאִם
לְקִיבֶיהָ פִּרְיָהּ מִלֵּא שֶׁבַחְתָּהּ לֵב שֶׁנֶּאֱמַר שְׂטָמָהּ הִקְשָׁה
וְהוּא אֲבִילְוִילָהּ כּו'. הִשְׁתָּא קֹדֶם דְּמַעֲלֵיהָ מִשֶּׁהָ אֶמְצָה
לְעֵינֵי חוּשֵׁי תְּאֻמְרָה. וְהוּא הִקְשָׁה לֵאמֹר לֵב מִשְׁתָּא
שֶׁלֹּמְעֻעֵי דְּהִקְשָׁה שֶׁנֶּאֱמַר וְכִדְרֵיהּ יִדְּשֻׁעַן כּו' לֵה
בְּחִינֵיהּ

באמצע הקדש ליהא. נהי דבסוף הקדש לא משכחת לה משום דלאו למזבח חזיא ולא לשקעה בבגן מידו בהקדש שני משכחת לה שמתפיקה תחת ארז וחזר ופודה אותה: **לפי שאינה בסוף הקדש.** ומשום הכי אימעיט אמצע הקדש מינה בדמפרש ואיל (סוף הקדש אמצע הקדש) מדמינן לסוף הקדש: מה סוף הקדש. נפקא לן מינה דמעט מחומש:

אם אמצע הקדש בו. וסוף הקדש ודאי בלא

מיעוטא דקרא נמי לא שריך ביה חומש דקרא לא פריך ליה מידו אחני מיעוטא דקרא לדמיו ליה אמצע הקדש דכלא מיעוטא לא מצית לליגמר אמצע הקדש מסוף הקדש דהתם משום דלא שרייבא ביה חומש הוא: **בדאמר רבא** בו. כלומר בהדיא אימעיט אמצע הקדש מינה בדאמר רבא בסדר וימא (ו' יד.) אע"פ דהבית גבי סדר המערכה ובער עליה הבתן עצים בבקר בבקר ועבר עליה הטולה ה' יתירה דריש ששאה היא ראשונה שלא יתא הקטר קודם לתמיד של שחר: **הקדשו פדיו.** אע"פ שהקדש שם דמים שצובין דקיימא לן (ב) הקדש שוה מנה שחילול על שוה פרוטה מחולל ושרי לאינחננוי מיניה ומיהו יד הקדש על העלוונה שאם דמים הללו יתירים על דמי הקדש קנה הקדש ואם הקדש יתר עליום ישלים על קרח: **מלית** זו בהמשך סלעים כו' **הקדשו פדיו.** אע"פ שאינו שוה ולא תיקא אויל וסם לה דמים ואינה שוה כמה שאמר אין דכירו כלום אלא הקדש פדיו ודאי ישלים: **על הקדש שני.** אם חור פודה את זה: **מתני'** **האונאה** ארבעה כסף. למקח סלע וכדאמרו דקדח ליה שחרות: והפענה שתי כסף. שאין שובעת הדינין על הטענה פרוטה משתי מעות כסף שיתענה שוה שתי כסף פי' בדרך וזה יורה לו מהם שוה פרוטה וכןפרו השאך או יורה הכל וכפר פרוטה: והחולאה שוה פרוטה. כדפרשינן להיות הודאק במקצת ויחסיבה שובעת: **המוציא שוה פרוטה** כו'. אבל צריך מתיבא לא בדאמרו (לעיל ד' כו) מאשר תאבד ממנו פרט לאבידה שאין בה שוה פרוטה: ויוליכנו אחריו. אם הודה שנשבע לשקר דלא הויא לה פכרה עד שיתורנו לידו ממש לול לשלוחו בדרכיב (במדרב ד) ונתן לאשר אשם לו: **גמ'** ויתני נמי האונאה פרוטה. כגון אם היה המקח בשש פרוטות: אין אונאה לפרוטות. כפרות מאריך שהוא מנבע של כסף: וגול בפרוטות. לחיבו קרבן שובעה אם נשבע לשקר ולחליבו אחריה וישיבת הדינין בפרוטות. לא שיש לו עדים או שחיבת מודה ודוחמו מלשכם שגול הדינין הוכחו אותה: **תנא** גמ'. כמיון דתנא גמ' בפרוטות. ש"מ ממונא הוא וכןפינן הנך אצטרף ליה גול. לאשמעינן דיוליכנו אתריה: **אע"פ** דול. בין מציאה להכרה: ליתני מעשר בפרוטות. דכציר מחיב לא תפיס פרוטות:

לרבות

באמצע הקדש ליהא אמר ליה **לפי שאינה בסוף**

הקדש אמר ליה **רב אחא מדיפתי לרבינא באמצע הקדש מיהא איתא ולוסיף נמי חומש אמר ליה הרי הוא בסוף הקדש** מה סוף **הקדש** אינו **מוסיף חומש** **אם אמצע הקדש** אינו **מוסיף חומש** אמר ליה **רב וזמרא פריה דרב מרי לרבינא מאי חוית דמדימית ליה לסוף הקדש** נדמייה **לתחילת הקדש** **"אל סתמברא לסוף הקדש הו"**ל לדמיו **שכן נתפס מנתפס אדרבה לתחילת הקדש הוה ליה לדמיו** **שכן דבר שיש אחריו קדושה מדרב שיש אחריו קדושה בדאמר רבא הטולה עולה ראשונה ה"נ** **הממאה ממאה ראשונה תניא פותיה דריב"ל פרה זו תחת פרה של הקדש מלית זו תחת מלית של הקדש הקדשו פדיו** ויד **הקדש על העלוונה פרה זו בהמשך סלעים תחת פרה של הקדש מלית זו בהמשך סלעים תחת מלית של הקדש הקדשו פדיו על הקדש ראשון מוסיף חומש על הקדש שני** **אין מוסיף חומש: מתני'** **האונאה** ארבעה כסף **והפענה שתי כסף וההודאה שוה פרוטה חמש פרוטות הן ההודאה שוה פרוטה והאשה מתקדשת בשוה פרוטה והתננה בשוה פרוטה מן ההקדש מעל והמוציא שוה פרוטה חייב להכריז והגזיל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו יוליכנו אחריו אפילו למדי: גמ'** **תנינא קרא** ויזמנא **האונאה** ארבעה כסף **מעשרים וארבעה כסף לסלע שחרות למקח הפענה שתי כסף וההודאה שוה פרוטה אצטריכא ליה הא נמי תנינא שובעת הדינין הטענה שתי כסף וההודאה שוה פרוטה סיפא אצטריכא ליה דקתני חמש פרוטות הן: חמש פרוטות הן וכו': וליתני נמי האונאה פרוטה אמר רב כהנא זאת אומרת אין אונאה לפרוטות ולוי אמר יש אונאה לפרוטות וכן תני לוי במתניתיה חמש פרוטות הן האונאה פרוטה וההודאה פרוטה קדושיש אשה בפרוטות וגול בפרוטות וישיבת הדינין בפרוטות ותנא דידן מאי טעמא לא קתני וישיבת הדינין תנא ליה גול וזמ' וזמ' תני גול וקתני אבידה הנך אצטריכא ליה גול הגזיל**

איתא התם מה יש לה לרבות פרים הנשקפים ושעירים הנשקפים מגין לרבות קדשי קדשים וקדשים קלים ת"ל בבהמה טמאה ואם כל בהמה טמאה וכו' פריך לעיל בשלמא כולה לשמים למעוטי קדשים קלים דליכא מעילה לא מסיק אדעתיה מסוף הברייתא דמרבא אף קדשים קלים:

לרבייה

לתחילת הקדש. ואית' אם כן קרא למה לא יא למעוטי סוף הקדש הא אין חומש שריך בו כיון שאין נפרד ע"י כגון שלקח אבנים כדי להשקנן בבגן ונמלך עליהם לפדותם ומקרי אפיה סוף הקדש כיון שמתחילה היה דעתו לשקנן אי נמי כגון ששלף הבגן וירעה לפדות האבנים אי נמי הכי פריך מב"ל למעוטי אמצע הקדש דלמא קרא לא אלא אלא למעוטי: אין כולה לשמים:

העולה

עולה ראשונה. בהנתיב ראשונה בקרבנות פושט פניחם ותינו תמיד של שחר וכן פי' רש"י פירשתי נשחטו (פסחים יז נה ושם) אי נמי ראשונה שהקריבו ישראל במדבר לקמאן דאמר דעולת תמיד וזוהי אי נמי ראשונה לחיטוי המזבח בדאמר בהתכחלת (מנחות דף מט. עט) שאין מקובל את המזבח אלא בתמיד השחר:

פרה זו תחת פרה של הקדש הקדשו פדיו. ואית' הכתיב (ויקרא כז) וזהה הוא ותמורתו יתנה קדש י"ל דהקא מיירי בקדשי דקד הבית ואפילו בתמימים דאמר תמורתו (ו' ה) המחסים תמימים לכדס הבית אע"פ שעובר בלא תעשה מה שעשה עשר וקא דאמרו' התם כל תראוי לזני המזבח אע"י יוצא מידו מזבח לעולם היינו דכשפורחן אותו מזכרין אותו לזכרי' עולות אי נמי מיירי אפילו בקדשי מזבח וכו'ן שקדם המזם להקדש דאינו עושה תמורה אבל אין לפרש דמיירי אפילו קדם הקדש למזמו וכו'ן וידן אקדש דלא עבדי חומש אלא דהקא דאנא ידן אחולין דפרה זו תחת פרה של הקדש משמע דידן אחולין:

מלית זו בהמשך סלעים הקדשו פדיו. דקא לא גרסין יד הקדש על העלוונה וכו'ן שנתנום לחלל הקדש אפילו שוה הרבה עד דכר מנעט מחולל בדאקמר שמואל לקמן אבל ברישא שלא חקיר שום שוה לא היה בדעתו לקנות והקדש אלא לחללו שוה בשוה לכך ישלים ואם חותיר יד הקדש על העלוונה ולכך לא עירב לשנות הבבות יחד:

ותנא דידן מאי טעמא לא קתני וישיבת הדינין. תימא לישב דאית לה תני דרב קטינא דנוקסין אפילו לפחות משוה פרוטה דבסוקא אמר דלוי דתני וישיבת הדינין לא אצטריך אלא לאפוקי דרב קטינא וי"ל דמסקנן דבתחילת דין מודה דרב קטינא דעשה שוה פרוטה לזכי פריך ותנא דידן ליתני וישיבת הדינין דמשמע תחילת ישיבה וכו' משני אלוי לאפוקי דרב קטינא וסבר דרב קטינא אית לה דנוקסין אפילו להתחיל

לישבה:

ולעיל

קטינא ב"ד נוקסין אפילו לפחות משוה פרוטה ולוי מ"ט לא קתני הקדש בחולין קמיירי בקדשי' לא קמיירי אלא תנא דידן דקא מיירי בקדשים נתני מעשר בפרוטה כמאן דאמר אין בחומשו פרוטה וליתני חומש מעשר בפרוטה בקרנא קא מיירי בחומש לא קא מיירי גופא אמר רב קטינא ב"ד נוקסין אפילו לפחות משוה פרוטה מתיב רבא ואת אשר הטא מן הקדש ישלם

לרבות

ולעיל) **במאן** דאָמער אין בחומושו. ולמדן אין בו קשה וכן נמי איתותב לעיל: **וְכִי** עשו דבריהם בשל תורה. אע"ג דבבכמה מקומות עשו אפי' יותר משל תורה היינו הובא דשיין לקוט כדי לעשות סייג אבל קאא אפילו בתרומת מעשר ודאי לא הוה שיין למקט חומש אם לא שאמרה תורה ולכך לא היה לקוט בשל דמאי ומשני דהי' עשו הולך ממזר אע"פ שאין סברה אלא משום דבאשת איש

הולך ממזר:
וְלֹא אמר בפני נחתם ונחתם. נכתב לא נקט אלא משום דכגון דלרב אין צריך לומר נכתב דא"ר יוחנן אומר היה ר"מ אפי' מצאו באשפה כשה:
וְנִחְמְכִים אומרים אם היה ממזר. מרדא קאמרי רבנן לא תאזר דגירפא טפי מכלל דסביקא ליה דתצא אע"ג דאין הולך ממזר: **בִּיצֵר** יעשה. פירוש לרבנן ביצר יעשה אם ניסת שלא יצטרך להוציא אי נמי לר"מ ביצר יעשה קודם שניסת ואי' יצטרך ונא אתר אלא אתר אחר: שניסת אין נראה לר"מ שיהיה שם מודח:
יִשְׁלַח הימנה. ואי' ויאמר בפני נכתב ונחתם בעידון ביהד ובי תימא צריך לומר קודם נתינה האמר בפרק קמא דגיטין (דף נה ו) ושם בגין שנתנו לה ולא הספיק לומר עד שנתגרש ויש לומר דצריך לומר אתר נתינה מיד שנתגרשה בעודם עוסקים באותו ענין:
כֶּסֶף על כסף נחשת. ואי' כיון דהתא דמחללים כסף על כסף נחש ונמי טבעא אפיקי:
וְיִחוּזָר ויפדה. פרש"י כן צריך לעשות דבעינן וצרת הכסף בידן חתמים אומרים אם ירצה: יעלה הפירות עצמן ופרקי' בדודאי אסור כסף על נחשת שלא מודח בלכבד ר"מ דמאי שרי וקשה לפירושו דמכמה מקומות ד"מ לאתווי דמצינו דמאי קל מודאי דבמסכת דמאי (פ"א מ"ב) תנן הדמאי אין לו חומש ואין לו ביעור ובמתני' תנן נמי מעשר שני מוסר חומש אפילו חתני של דמאי כדקנינן גבי האוכל תרומת מעשר ועל חנם הביא מהני' דמאי ודמעשר שני ותו מדקאמר מודח אתן שלא מודח לא משמע דשאך המשנה איתן לא שפיר ודלא עדימא ד"מ למפרך דכסף על כסף אסור בודאי אפי' מודח מרדא מתנה על אתר מן השלעין ובדמאי שרי ותו מה שפירש דלפדות הפירות עדיף מלעלות אפאק משום דבכמה דוכתי בפ"ג דמעשר שני (מ"י) גבי לקוח בכסף מעשר שני שנטמא בו אמר להם אם לא אמרתם כי תאמר בלקוח שאינו נפדה טהור ברוחא מקום אלמא לקוח צריך להעלותו וכן בכמה דוכתי לכן נראה לפרש דלר"מ אם ירצה יחזור ויפדה הפירות וחכ"א צריך להעלותו ופרקי' שמואל דר"מ מחמיר בדמאי

יותר מחמכים והקא מיכל טפי מחבכים אבל קא לא קשיא ליה אמאי מוסיף חומש בתרומת מעשר של דמאי בודאי ובפריון לא מחמיר דדוקא באבילה שטושה עבירה מחמיר בדמאי כמו בודאי אבל בפריון שאינו עושה עבירה לא מחמיר והוצרך להביא מתניתין דמחללין כסף על נחשת מודח דלא תימא כמו כן מיכל ר"מ בודאי וא"כ משום הוא דמאי לודאי כמו בתרומת מעשר לכך מייית דגבי דמאי אין מחללין כסף על נחשת שלא מודח וא"כ קשה דהא מיכל בדמאי לגבי דמאי יותר מחמכים ואבסי ס"ל בסמוך דשקא ר"מ מן מחמיר גבי מיתה בדמאי בודאי יותר מחמכים וגבי לאו לא מחמיר כמו בודאי ורבנן אע"ג דמחמיר גבי לאו גבי מיתה דתרומת מעשר של דמאי אין נראה להם לקוט חומש כדפ"ל דאפילו בודאי לא היה לקוט אם לא שצותה תורה ומיהו קשה דגרסינן במשנה במלתיה דר"מ ובלבד שיפדה הפירות וי"ל כן מחללין כסף על כסף אפילו לחזור ולפדות אותו הכסף על דבר אחר וכן נחשת על הפירות דומא כמו שפירש כסף על כסף ובלבד שיפדה פירוש בלבד שיחזר מנהיגה כשהחל נחשת על הפירות לחזור ולפדות הפירות אז מותר אבל אם היה אז דעתו להעלותם ומלך לפדותן צריך להעלותן:

לרבות פחות משוה פרוטה להישבון לקדש אין אבל להדיחין לא אלא אי אתמר הכי אתמר אמר רב קטינא אם הווקעו בית דין לשוה פרוטה גומרין אפילו לפחות משוה פרוטה תחילת הדין בעינן פרוטה גמר דין לא בעינן פרוטה: **מתני'** המשה חומשין הן אלו הן האוכל תרומה ותרומת מעשר ותרומת מעשר של דמאי והחלה והבכורים מוסיף חומש והפודה נטע רבעי ומעשר שני שלו מוסיף חומש הפודה את הקדש מוסיף חומש ונתנה שוה פרוטה מן ההקדש מוסיף חומש והגזל את הבזיו שוה פרוטה ונשבע לו מוסיף חומש: **גמ'** אמר

רבא קשיא ליה לר' אלעזר תרומת מעשר של דמאי וכי עשו חכמים חיווק לדבריהם בשל תורה אמר רב נחמן אמר שמואל הא כמי ר"מ היא דאמר עשו חכמים חיווק לדבריהם בשל תורה דתניא המביא גט ממודינת הים נתנו לה ולא אמר לה בפני נכתב ובפני נחתם ויציא והולך ממזר דבב"מ וחכ"א אין הולך ממזר ביצר יעשה ויפלו ממונה ויחזור ויתנו לה בפני שנים ויאמר לה בפני נכתב ובפני נחתם ולרבי מאיר משום דלא אמר לה בפני נכתב ובפני נחתם ויציא והולך ממזר אין ר"מ למטעמיה דאמר רב הכוננוא משמיה דיעולא אומר היה ר' מאיר כל המשנה מומבע ששכעו חכמים בגיטין ויציא והולך ממזר מתיב רב ששת מחללין אותו כסף על כסף נחשת על נחשת כסף על נחשת את הפירות דברי רבי מאיר וחכ"א יעלו פירות ויאכלו בירושלים ומו מחללין כסף על נחשת והא הנין סלע של מעשר שני ושל חולין שנתערבו מביא בסלע מעות ואומר כל מקום שלשנה סלע של מעשר שני מחוללת על מעות הללו ואומר את חפה שבתן מעשר עליה מפני

שחן. ומחלל עליה המעות הללו בקראשונה:

מפני

לא

מפני שאמרן לפיכך חזקיהו קלכל אלה לחלול תחילה בעשות וחזר ומחלל המעות ולא אמרו (א) שישול תהפך שבהן וימנר אם זו של מעשר הרי טוב ואם זו של חולין הרי של מעשר מחוללת על זו מפני שאמרן מחללין כסף על נחשת מדוחק אבל כסף על כסף לא אמרן חילול חילול ואפי' חזקיהו נמי לא וכו'ן דאף כסף על נחשת לא

התירו אלא בדוחק הלכך לא שיקיים כן שבזיון מעשר הוא ועוד שהפרטות מלחדות: קמני מיתה: גבי מעשר דפי מידוח אין שלא מידוח לא וכו'ן דאמר קמי על נחשת מידוח אין שלא מידוח לא וגבי דמאי תנא מחללין אלמא לרבי מאיר לא עשו בו חיזוק: פתחיה הוא בפאליה: של מעשר שני של דמאי ומתניתין באבילה קא? לא התירו למכור דמאי: לא התירו לחבר הלזקת דמאי שמכרנו לאחרים עד שיעשר: אלא לסיסון בלבד: סיסון חבר לא הצריכוהו לעשר אלא מוכרו בשוהא דמאי וליזקתו ממנו יפריש: ואמר לוקח שחבל ודעין שחסיסון ממכה עמי הארץ וסחט שישטון מן הממשיעין למכור במדה גסה הוא דרכו לקנות פירות מרובין ומוכרין לתתונם: ובעל הבה: הלזקת מעם הארץ: בין פד ובין פה: בין שפא ב' חזור ולמכור במדה גסה לחתונם כסיתון שפא ב' חזור ולמכור במדה דקה כתונם בנותן פרישה פרישה צריך לעשר קודם שימכור לפי שזלזקת ממנו סבור שם מפריות ארצו וכו'ן שוהא חבר מחזיקין אותו בחזקת שיערש ויש אמן מפרשי: ותקפום אומרם אחד סיסון ואחד בעל הבה: שפא למכור במדה גסה כדרך הממשיעין וכדרך הסיסנות מוכר וזולתו לחבריו שחזקת על המוכרים ונתנין שחבל גסה בחזקת שלא עישר דמאי הם וליזקת מהם מעשר ואוכל במסכת דמאי (פ' מ"ח) מפרש איוז מדה גסה בבבש שלשה קבין בלח שני דירי: מן התחתום: עם הארץ: וקמני חזקיהו מן התחתום ב'/: ואפילו לא דפסין הרבה אין הנכרות דמותו זו לזו וי"ל שנתחתום היה לקח בכרות של דפסן זה מאיש אחד וכברת של דפסן זה מאיש אחר ואפי' הארץ יש מהם שמעשרין ויש מהם שאין מעשרין ושקא זה לא עישר וזה עישר והמפרש מזה על זה מפרשין מן החיוב על הפטור ואין שם מעשר וכן עליו ונתן וכל לבקו או מן הפטור על החיוב וכן שם במדה טל עליו ונמצא שאין שכלגדו מתוקן לא חיששין בדמאי להכי ותללין למימר מחד גבא ובין ואי עשו חיזוק בשל תורה בשלמא מן הצוננת על החקמה אפי' שהחקמה יפה מן הצוננת לא חיששין כדברי אילעאי: אלא מן דפוסים הרבה נידוש דלקא מפרשין מן הפטור כו': קשיא לא גרסינן דאבי תרזין קא מתרין: אמר אביי ר' אלעזר קשיא:

ליה: וכי עשו חיזוק ב'ן שפיר קשיא ליה ושמאלי בתרומת מעשר של דמאי שהיא קלה שאפילו תרומה ודאית אינה אלא במיתה בידי שמים וך האוכלה: ומשני ליה שמואל: שעשו חיזוק לדבריהם באשת איש שאיסור תורה שבה מיתה בידי אדם ודאי חמורה: ורב ששית: דאבותיה לשמואל מחילול שלא עשו בו חיזוק בחילול של דמאי: לאו שפיר אותביה: דתא חילול כי לא עבידי ליה שפיר לאו בעלמא הוא ולא תוכל לאכול וגו': ולמאי דאותבי רב ששת רב יוסף שפיר שני ליה: דאיעבי שמיקל ר"מ בפדיונו כו': פליג. הוא לענין כפרות כסיתון לענין תבואה לזקח כפרות הרבה ומוכר לתתונם ולנתונתום: מעשר מקבל דפוס ודפוס: אלמא תיש דלקא אתי לאפרושי מן החיוב על הפטור: אלא מאי אית לך למיפר: מאי שפא דחיש על הפלט ממש דמתרי תלקא ובין: נתתום נמי: דלא חיש ליה ר"מ לא תקשי לך דקסבר נתתום מתוך שאינו לזקח הרבה ביחד תלין למימר מחד גבא ובין ויש אדם אחד עושה כפרות בדפוסין חלוקין: **מתני'** אלו דברים שאין להם אינאה: גמרא מפרש טעמא: השקירות: המוכר שקרות לגבות חוב שכתבו ושלטו לעצמו: והתקדשות: גזר המוכר לקדש או המוכר עולתו ששפל בו מום: ולא תשלומי ארבעה וחמשה: אם טבח או מכר ומשום הקדשות אצטרף למתניהה דאילו עבדים ושקרות וקרקעות לא שייך למימר דאילו תשלומי ארבעה וחמשה אינה נוגתה אלא בשור ושה ברב: אינו נשבע: שלא פשע ולא חזקתו תורה לישבע עליה: אינו משלים: אם נגנבו ממנה:

לא התירו למכור דמאי אלא לסיסון בלבד: וא"ת בדפוס הקפינה (כ"ב דף פ"ח ושם) אמרינן הלזקת זרק מן השוק כו' גמר בלבו לקנות קנה ונתתיב בעמשר ואי אפשר להחזירו אלא א"כ יעשר אלמא אין מוכרין דמאי לעם הארץ וי"ל דהקא איירי למכור לחבר וחו וי"ל כמו שהתירו להאביל לעצמם ולאכסנאם דמאי קר' התירו למכור לסיסון ולבעל הבית כשמוכרה במדה גסה:

הלזקת מן התחתום: הכי איתא ממני' דמאי פ"ה הלזקת מן התחתום מעשר מן החקמה על הצוננת ומי וצוננת על החקמה ואפי' מדפוסים הרבה דברי ר"מ רבי יהודה אוסר שאני אומר חטים של אשף היו משל אחד ושל חטים משל אחר הלזקת מן הפלט מעשר מן כל דפוס דפוס דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר מאחד לא הכל ותשקא קשה מאי קאמר בשלמא מן הצוננת כו' אלא מדפוסים הרבה אבאי אדרבה מן הצוננת על החקמה קשה טפי דמיקל מרבי: ויהודי דרבי יהודה אוסר אכל אדפוסים הרבה לא פליג בדרקתני שאני אומר חטים של אשף היו משל אחד משמע דלא פליג אלא אצוננת ועוד דאפילו בפלט דאסר ר' מאיר שרי ר' יהודה מאחד על הכל כ"ש בנתתום וי"ל ד'פ' דמתניתין הלזקת מן התחתום פדפוסין מן החקמה על הצוננת אפילו ון החקמה וצוננת מדפוסים הרבה דברי ר"מ ר' יהודה אוסר בצוננת על החקמה היכא שום מדפוסים הרבה שאני אומר של אשף יהיו צוננת מעשר חטים של אדאק נמי דפוס משנה משל חיים ותשקא פריך שפיר בשלמא צונן חקמה מדפוס אחד כדרבי אילעאי דשרי דביעבי בדאי ולכך בדמאי מעשר אף לכתחילה אלא בשחחמה וצוננת מדפוסים הרבה אבאי שרי לא רבי יהודה אוסר שם אלמא רבי מאיר מיקל טפי מרבין ורביןא דיע שפיר דאסר ר"מ בפלט משום דמתרי תלת ובין אלא דמאי פריך מבח דמיקל ר' מאיר מרבין ואביי משני דמאי אבאי שרי לא רבי יהודה טעמא דר"מ אלא בגרלות ומנהג דנתתום מחד גבא ובין וליזקת עצמם ב' מניי תבואות והכל דאחד ועושה אותם בשני דפוסין כדי לידע איוז מתבואת רעה ואיוז מוטבח ר"ל יהודה קרי כיין שהיא חקמה וצוננת וגם הדפוסים משונים מוכח מילקא דמשני בני אדם לקח אבל בשנינו של דפוסים אחד אפי' בפלט לא חיש רבי יהודה: **נשיאות** חטא לקוח: ואם תאמר דלקא נשיאות חטא משום דאובלו בלא הפרשה אחרת וי"ל דמשמע קרא דאהפרשה גרידא היו נשיאות חטא: יצאו

אומר שמעון רבי משלם רבי שמעון אומר קרשים

בדמפרש ואולי: דקשיא ליה לרבי אלעזר: וכי עשו חיזוק בעיניהם ודאית אינה אלא במיתה בידי שמים וך האוכלה: ומשני ליה שמואל: שעשו חיזוק לדבריהם באשת איש שאיסור תורה שבה מיתה בידי אדם ודאי חמורה: ורב ששית: דאבותיה לשמואל מחילול שלא עשו בו חיזוק בחילול של דמאי: לאו שפיר אותביה: דתא חילול כי לא עבידי ליה שפיר לאו בעלמא הוא ולא תוכל לאכול וגו': ולמאי דאותבי רב ששת רב יוסף שפיר שני ליה: דאיעבי שמיקל ר"מ בפדיונו כו': פליג. הוא לענין כפרות כסיתון לענין תבואה לזקח כפרות הרבה ומוכר לתתונם ולנתונתום: מעשר מקבל דפוס ודפוס: אלמא תיש דלקא אתי לאפרושי מן החיוב על הפטור: אלא מאי אית לך למיפר: מאי שפא דחיש על הפלט ממש דמתרי תלקא ובין: נתתום נמי: דלא חיש ליה ר"מ לא תקשי לך דקסבר נתתום מתוך שאינו לזקח הרבה ביחד תלין למימר מחד גבא ובין ויש אדם אחד עושה כפרות בדפוסין חלוקין: **מתני'** אלו דברים שאין להם אינאה: גמרא מפרש טעמא: השקירות: המוכר שקרות לגבות חוב שכתבו ושלטו לעצמו: והתקדשות: גזר המוכר לקדש או המוכר עולתו ששפל בו מום: ולא תשלומי ארבעה וחמשה: אם טבח או מכר ומשום הקדשות אצטרף למתניהה דאילו עבדים ושקרות וקרקעות לא שייך למימר דאילו תשלומי ארבעה וחמשה אינה נוגתה אלא בשור ושה ברב: אינו נשבע: שלא פשע ולא חזקתו תורה לישבע עליה: אינו משלים: אם נגנבו ממנה:

יִצְאוּ שְׁטוּת. מדרממעט לזוו מאנאָה משמע דהל המוכר מדאורייתא בשטרות וא"ת פרק מי שמת (כ"ב דף קמ"ה) אמרינן מתנת שכבי מרע מדרבנן ופר"י והאמר רב נחמן המוכר שטר חוב לחברו וחרו ומחלו מחלו ואפי' יורש מוחל ומודה רב נחמן שאם נתנו במתנת שטר מרע שאינו יכול לחולא אי אמרת בשלמא מתנת שכבי מרע דאורייתא

משום הכי אינו יכול למחלו כו' והשתא והלא מוכר שטר חוב דאורייתא ואפי' הכי יכול למחלו ומופרש ר"י דה"פ אי אמרת בשלמא דאורייתא היינו מודהבכרתא א"כ עשאא הכתוב יורש ואי"א אמאי יורש מוחל מאי אולמיה דהאי יורש מהאי אי נמי אפי' הוי מוכר שטר חוב דרבנן משכנתא ביה אונאה מדאורייתא כגון שהלחזו על פה ונתן לו יותר מדיא' כול לעשות שטר שיעבד או הלחזו בשטר ונתן לו הלחזו יותר מדיא' שיחידר לו השטר ויתנה מזלו על פה ולרבינו חיים נראה דקנה מן התורה אם יש ללחזו קרקעות שמוכר לו שיעבד שיש לו קרקעות ובמכירה (כ"ב דף ס"ב) כתבתי באריכות:

והאי ביומיה מכירה הוא. תימה דכ"פ קמא דע"ז טו. וס' דה' (השתא) מוכח דשכירות לא קני מישראל ששכר פרד מוכח ומלא לבית דירה אמרו וי"ל דהקא גבי אונאה כתב ממוכר מוותר לרבות שכירות. **כל** דבר שבמקדח כו' אפילו פחות מכדי אונאה חזור. הקא משמע דקא מיייר א' בקרקעות וכן נמי פרק האיש מקדש (קדושין דף קכ"ו וס' ד"ה ה) דקאק ובמקרקעי נמי לא אמרינן אלא דפליגי באומדנא אבל פליגי במשקתא אפילו פחות מכדי אונאה חזור דאמר רבא כל דבר שבמקדח חזור וחזור דקאמר ר' הוהו שהמקדח בטל לגמרי בדומבוח ריש התורה (מנחות דף ע"ו.) ושלחי' הספיקא (כ"ב דף צ.) וקשה דהפסק בית דור שס' דף קי. וס' ד"ה פירות) נתן בית כור עפר אינו מוכר כל מהו בחבל פירות כל שהוא. כשהו חותר כל שהוא חזור ופירש רש"י'ם הקם דהא דאמר רבא דחזור מילתיה לא הוי בקרקעות וקשה לפירושו מהקא וי"ל דהקם אינו אומר המוכר מדדתי שיש בה בית כור דא' ודאי' היה חזור כדבאקא ואם תקמא אומר כו' וסבור היה המוכר שיש בו ולכן המקדש קיים וא"ת לימא דנדע דשדא שיתא ומוכר יותר משויו וכו'ן דורעינהו דלמא בטל אנב קרקע וי"ל בענין זה פשיטא דהא שיתא שמוכר אינו תלוי בקרקע אלא בחוטי' שבשוק.

אלא דאמר שדאי' בה כדבעי לה. וא"ת היינו מקח טעות דבעי לה ר' יהוא לא שדא אלא ר' י"ל דבמכור מוכר שיש שדא אלא ר' ואמר דלא בעי אלא ר' וקרקע זו אם וקדע כדבעי לה שיה אותם דמים ואגלא' מילתא דבעי שיתא וא"ת למח' לא תחשב זו אונאה קרקע כיון שלא טעה לא במדת מנן החסין ולא בשומא לא טעה אלא במה שלא הושתב הקרקע כדבעי לה וי"ל כיון דאי הוה שדא בה כדבעי לה כמו שאמר היו שוה אותם דמים נמצא שהאונאה מן החסין ולא

מהקרקע

אמר

קדשים' שתיב' באחרייתו. אמר רבי' עלי' עולה והפרישה והזממה ומכרה: יש ללח' אונאה. דכיון דאם מתה או נגנבה חייב באחרייתה דידה היא ואל תנו אש את אחיו קרינא ביה: ושאני חייב באחרייתו. כגון דאמר רבי' זה: אם המוכר ספר תורה כו'. מפרש טעמא בגמרא בבביתא: **גמ'** דבר הנקנה מיד ליד. הוזכר עליו בכל הלכה שהזכירש' למקדחות.

ודכתיב' והתנחלתם אותם וגו' (ויקרא כ"ד) הוקשו לאותה: כמאן אמרו. מרלא אמעט שטרות אלא משום דאין גופן קניו ומכר: המוכר ששטרותיו לבשם. לצור בהם אבקת ממעטין נמצא ממקדן של אלו לצורך תשמיש גופן הוא: יש ללח' אונאה. דגופן קניו ומכר: **פשיטא**. מאי שאנו מכל מטלטלי דעלמא: לפירושו. סתם מוכר שטרות לבשם אין לו שטר המקח של איסר בחדר אלא של פרוטות: וזו משש הוא. דקדקתי' לעיל מדי מעמיה מטלטלים דוקא הנחזקין מיד אל זה: **כא** נמי פרושות. עמיתק קאמר ואפי' קרקעות נמי משמע: אין לו שטרותיו כפול: אלא. כיון שלקחה בידה: נגו חצירו [פרשיפ] מנין. שאם נבנסה שם ונעל בפניה לנגבה מנין שקנתה לו חצירו ומתחייב כפול: ת"ל ונתן מ"ב. מרלא כתיב ונתנה וישאני הקם. וקח את כל ארצו: יש להם אונאה. אם מכרן בפליניהו אנב ארעא. ואין אונאה לקרקעות וכלאל השרשו אפי' שדאי. ורעתי בה ש' שטר. חזור. דמקח טעות הוא דהא שדאי' י' בחוקת כו' וזכינו כן וכו'ן שהמקח טעות הוא אפי' בשיל לזו אנב ארעא חזור דנדי דאימעיט קרקעות מדיו אונאה מדיו מקח טעות לא אימעיט שדאי' אין זה מכר דאדעתא דהכי לא וכו'ן כדבעי לה. כמה שצריך לקרקע דמדי דאומדנא דשכחי' דשעו הוי כדון אונאה: נשבעין עליהן. אם הוזהר במקדח כגון טענו פסקת עמי חזור ו' שמשכירין לו וורעת' משל הואא אומר: ורעתי משל ומקדחה: עופר מתירן. קסיד' אדיוולין דידתו דמקדחיה ליה ולחכי' קמדתר אי דאשרוש קודם לעומר: תנינא. דעומר מתיר את אדיוולין במשכת מקדח' (דף ע"א.) וקתם מפרש טעמא: ואי' עולא אשרוש' בשעת הבאת עומר: תנינא. דאין עומר מתירן: דהצדקתיהן. מן ההדש והיו צריכין שיתנים עומר לאביליה: ורעניהו קודם לעומר. וקלף ליה עומר עליהו בדלא אשרוש:

מחו

בפרקע מהו' יש להם אונאה או אין להם אונאה כמאן דשדיין בכדא דמיון ויש להם אונאה או דלמא בפליניהו על גב ארעא היכי דמי אילימא דאמר איהו שדאי' בה שיתא ואתו סהרי ואמרי' דלא שדא בה אלא במשהו והיכי רבא כל דבר שבמכירה ושבמשקל ושבמנין אפילו פחות מכדי אונאה חזור אלא דאמר איהו שדאי' בה כדאבעי לה ויגלא' מילתא דלא שדא בה כדאבעי לה יש להם אונאה או אין להם אונאה כמאן דשדי' בכדא דמיון ויש להם אונאה או דלמא בפליניהו אנב ארעא נשבעין עליהן או אין נשבעין עליהן כמאן דשדיין בכדא דמיון ונשבעין עליהן או דלמא בפליניהו אנב ארעא ואין נשבעין עליהן עומר מתירן או אין עומר מתירן היכי דמי אי דאשרוש' תנינא אי דלא אשרוש' תנינא דתנן אם השרישו קודם לעומר עומר מתירן ואם לאו אסורין עד ששכב עומר הקא לא צריקא דהצדקתיהו ורעניהו קודם לעומר ואתא ליה עומר וקלף עליהו ולא אשרוש קודם לעומר

מחו

אמר ר'נ דוד אי'ר חסא אונא'ה אין ל'הן ביטול מק'ה יש ל'הם. מ'מע דרב נחמ' לא פ'ליג ארב' חסא רבו וק'שה ל'ר' דב'פ' ונ'קבל (ל'קמ' דף קה. ושם) אמר'הן ו'בן ר'ן ו'ש'הן ק' סבור מ'יה כ'ר אמר רב נחמ' אין אונא'ה ל'ק'רעות א'למא אמ'ר ביטול מק'ה אין ל'הם ו'מ'ינ'ן ל'ר' דאין אונא'ה עד פ'לגא אבל מ'פלגא ו'א'ל'ך מ'י'ק'ר'י ביטול מק'ה ו'יש ל'הם ו'א'ת'י שפ'יר א'ה'ר'ת' (ד'ר'ב' נ'חמ' דף ע'ו.) ו'ר'ב' ו'ר'ד'ב'ר' א'מ'ר'ת' (ד'ר'ב' נ'חמ' דף ע'ו.)

הנהגה ומרגלית אין להם אונאה ומפרש בגמרא
 על דברי ר' יהודה מדקדמיה אף משמע דקדקתיה
 נמי אתי להו דאי שיעורא וברכר אלקמה נזונית
 (כתובות דף עט) תנן שום הדינין שפחתו שחות
 או תחדיהו ופרש' תנן מרם שום ר' אומר מרם
 קיים ומפרש תנן ומרם שום ר' שם: עלא:

וְיֹהֵא אָמַר אֶהְיֶה שׁוֹת
וְתִרְוִייהוּ מִשְׁמִיהַ דְּר'
סָם בִּישׁוּל מִקָּח יֵשׁ לָהֶם
עוֹת מ"ד אֶפְרָקְעוֹת אָבֵל
אָמַר שְׁמוּאֵל הַקֹּדֶשׁ שׁוֹה
הוּא מַחוּלָל חֲנֹן הָתָם אִם
לְחֻלּוֹין וְצִרְדִּין לַעֲשׂוֹת
לְחֻלּוֹין דְּבַר תּוֹרָה וְצִרְדִּין
סָם וְר"ל אָמַר אִף צִרְדִּין
הַ בְּמֵאִי עֲקִינֹן אִילִימָא
ר"ל צִרְדִּין לַעֲשׂוֹת לוֹ
אֵילוֹ דְּכָרִים שְׁאֵין לָהֶם
וְהַשְׁמָרוֹת וְהַקְדָּשׁוֹת
לְמָא רַבִּי יוֹחָנָן צִרְדִּין
וְהָא"ר יוֹהֵא אֶהְיֶה שׁוֹת
וְתִרְוִייהוּ מִשְׁמִיהַ דְּר'
סָם בִּישׁוּל מִקָּח יֵשׁ לָהֶם
רַבִּי יוֹחָנָן לְר"ל וְתִרְל'
בְּרִשְׁמוּאֵל אָמַר שְׁמוּאֵל
עַל שׁוֹה פְּרוּמָה מַחוּלָל
מִר לִית לִיהַ דְּשְׁמוּאֵל
אִית לְהוֹ דְּשְׁמוּאֵל וְהָכָא
חִלּוּלֹו אֵין לְכַתְחֻלָּהּ לֹא
אִיבָעִית אִימָא לַעֲלוֹס
וּבְדִרְבַּב חֲסֵדָא קְמִיפְלִגִּי
זֹה אֵינִן בְּתוֹרַת אֲזֻנָּה
דַּאפִּי

[illegible]

לכ"ע אסור לאנות ההקדש:

דאפילו

יחזיר מדיא"ר יוחנן אונגאָה אין לָהֶן ביטול סָקַח ישׁ לָהֶן מְכַל דְּאוֹנְגָּה אין לָהֶן דְּקֶאֱמַר אין

מִמֶּנִּי לֵךְ כָּרֵב חֶסֶד־אֵל: עַל־יְהוָה אֵין לֵהוֹן אֲנִי־נָתַתִּי. דְּגַבִּי הִקְדָּשׁוֹת

דאפילו

מחז למערכת מנייניה ומיכל. כלומר אנדולין ידדוהו אן מבעיא לן ששבר אפי' התור עומר של אשתקד את הקרעים קודם שנוצרו וקודם קודם העומר ולא השרשו הוא הגידולין אסורין עד שבא עומר הבא בן קא מבעי ליה לבקשי מן הקרעים שבקדש ומיכל לאתר העומר: ושרשו עומר. שהעומר מותר את התולשין חדשי ש שנה זו ואת אנדולין

אֲרָאָה וּבְקָרְעָה בַּעֲלֹמָה דָּמָה וְלֹא שִׁירָה עֹמֵד
 בְּגִידֶיהָ לְמִשְׁרִינָהּ בַּעַר ר' אַמִּי אֲנֹאֲהָ הָאֵת תָּנָה
 לָהּ בְּמִנְיָתֶיהָ וְדָאן לִדְל לְכָל תָּנָה מִדְּמוּתִי בִּישׁוּל
 מִקָּהָ יוֹמֵר מִשְׁלוֹתֵי יֵשׁ לָקָן אֵין אֵין לָהֶם מִי
 אֲמַרְיָן מִלֹּא מִלֹּא (וְיֹאדָה כֹּה) הוּא אֲדִימִיעֵה וְהָא
 לֹא בְּכָל אֲנֹאֲהָ הוּא אֶלֶא מִקָּה טַעַת הוּא אֵין
 לָקָמָה מִיָּן לֵדְלֹא דָבָר בְּשִׁמְדָה הוּא וְלֹא אֲטַעֲיָה
 דִּיבְרוּרֵיהָ בְּכֹאֵר דִּין אֲנִיָּה הוּא ר' יוֹנָה וְר'
 יִרְמְיָה מִלְּקָתָה בֹּאִי מִפְּשִׁידֹתֶיהָ אֲמַר לֵדְלֹא אֲדִיבְרִי
 אֲמִי קִימִי אֶלֶא ר' יִרְמְיָה אֶפְרָקַעַת רָבִי וְיִזְנֹה
 אֶהֱקַדְשֶׁת אֲמִיר מִשְׁדֵּיהָ דִּר' יוֹנָה אֲנֹאֲהָ אֵין
 לָהֶם בִּישׁוּל מִקָּה יֵשׁ לָהֶם מִ"ד אֶהֱקַדְשֶׁת אֲמִירָה
 רָבִי יוֹנָה בִּישׁ יִרְמְיָה אֶפְרָקַעַת יֵשׁ אֲמִיר דִּיכּוֹן
 דִּאֲשִׁמְעִיעִין בִּישׁוּל מִקָּה לֹא בְּכָל אֲנֹאֲהָ הוּא
 מִדְּהִיבָא אֲמִיעִיט אֵין דֶּהֱקַדְשֶׁת קִשְׁבִּי לִיד מִקָּה
 טַעַת אֲנִיעִי דְּלִיכָא טַעַת בְּכָל אֲנֹאֲהָ וְאִפִּי
 אֲמִירָן בִּישׁוּל מִקָּה לֵד שְׁכֹן דְּלִבִּי אֲמִירָה
 דִּיכָאִב לְמִמֶּנּוּ טַעַת וְאֲדַעַתָּה דְּהִבִּי לֹא אֲבִינָה
 כֵּל שְׁכֹן דֶּהֱדִיר מִ"ד אֶפְרָקַעַת אֲמִירָה אֶבֶל
 אֶהֱקַדְשֶׁת אֶלֶא דִּיכֵּלֹא בְּבִי הֲדִיט אֲמַרְיָן טַעַת
 וְאֲדַעַתָּה דְּהִבִּי לֹא אֲבִינָה אֶהֱקַדְשֶׁת לִיכָא
 לְמִימֵהּ הִבִּי וְכִיכֹן לִקְרִינָה בְּרִין אֲנֹאֲהָ טַעַת מִן
 לֹא אֲמַרְיָן בְּהוּ בְּדִשְׁמֹאֵל מִחֻלָּל בְּדִאֲמַרְיָן
 מִטַּעַת מִאֲנֹאֲהָ טַעַת מִן בְּכֹאֵר לְמִימֵה בְּהוּ
 דִּמָּאן טַעַת תָּנָה הֶהֱם בְּמִסְבַּת מִלְּקָתָה (וְרָף כֹּה)
 אֵם הִיָּה קוֹדֶשׁ עַל מִטָּה רִישָׁא מִדְּמוּתִי הִבִּי
 הֹאמֵר חֲרִי וְזֹתָת וְזֹתָת וְזֹתָת וְזֹתָת וְזֹתָת
 חֲרִי וְזֹתָתָה וְזֹתָתָה עַל וְזֹל אֲמִיר כִּלְסֹם
 שֶׁאֵין קוֹדֶשׁ תְּמִים מִתְחַלְלֵת אֵין קוֹדֶשׁ בַּעַל
 מִטָּה אֶל חֻלְוִין לִשְׁמֹעַ לֹא הֶהֱם אֵין אֵין
 וְזֹל חֻלְוִין יִפָּה כִּשְׁל הֶקְדֵּשׁ מִסֻּחִין עֲלֵיהָ
 מִעֻמְדִין עַד דְּרִי מִי קִדְשִׁי יִפָּה חֻלְוִין דְּבָר
 תֹּרְחָה וְאִפִּי אֵין וְיִפָּה כְּמוֹתָה בְּדִמָּר דְּבִאֲדַעֲמִי
 מִאֲנֹאֲהָ אֵין חֲרִי לְעֻשֵׁת לֹא דְּמִי דְּבִר תֹּרְחָה
 דְּבִי הֶקְדֵּשֶׁת שֶׁאֵין כְּתִיבָא בְּכִדְלוֹתָ אֶסְבֵּר
 עֲרֹב שְׁוִי מִשְׁמַע וְר' יוֹנָה עֲרֹב עֲרֹב לֵד דְּמִי
 שֶׁיִּכְרַדְוּ מִשְׁמַע לִיד אֵם וְזֹל אֵם יִקְרֵה וְחֹא"ד
 יוֹנָה אֲנִיָּה בְּכֹל לֹר' יוֹנָה קִשְׁיָה דְּרִבִּי יוֹנָה
 אֲדִיבְרִי יִתְקַן וְאִיֻּשִׁי אֲלִיבָא דִּר' יוֹנָה אֶבֶל
 אֲלִיבָא דְּרִבִּי יִקְרִינָה לֹא מִיפֹךְ דִּקָּא לֹר' יִקְרִינָה

אדער דיבא יונתן ויחזקאל וקדושתא אין קלחם ביטול מקח
דמיא אקדושתא אכל וקדושתא לא ברשטול מקח אתי ליה דשמואל דביין דאימעיט
קמפילגי לא שני ויחזק' דמיא אין קלחם ביטול מקח אתי ליה דשמואל דביין דאימעיט
מאונאן לא שני שותת לא שני אתי שני מרשתת דאילו ב' דיוטס אמרין טעיה אכל בהקדש
ליבא דלמימי טעוה: ופר' ליה לא שני דשמואל: קסבר כין דאיבא אתי מרשתת ולא דרך דרך
ואין דבין דלביב מקח אתי מרדא מרדא ב' חילול מרדא מרדא עבד: שחילול אין, דקא
אימעיט מאונאן לא שני גדולה ולא שני קטנה: בתחילתא לא. דבר תורה דערבר שוין
משמע: ופר' **בשר אכל** בתחילתא. עירבך כל דבר שומעו הקדש לאמעיט איסוריה ואפילו
מדרבנן שרי לטעמי דלאחר זמן ושלם: לעיל' כפר **ואינא** וקדש מרדא תורה ואפילו בדרב
אונאן עירי ויטעו דבר תורה: לא מרדא. אינא לא מפתח לא קשיא דרבי יונתן דרבי אוריב
ויחזק' דאילו לדידיה לא מצי לתרצוי אין קלח אונאן דמתני' כרב קסדא דפסותא מכבי אונאן

מִחוּזְרִין לְהֵן אוֹנָאָה הוּא אֲבָל ר"ל כִּי מוֹתֶבֶת לֵיהּ מִמּוֹתֵיהּ

דאפילו קל שהוא חזר. ודקא הקדשות אכל קרקעות עד פלגא אינו חזר: **בשלא** בהדיוט זה חומר וזה לא. פי' זהו חידוש שהקדושים חומר אכל בהקדש זה חומר בתמיה פי' מה חידוש הוא שמקאנו חומר בהקדש מבהדיוט ולא גרסין זה לא שצרי אף בהדיוט איבא שומר חכם אינו נשבע וכל הך דמתניתין: **כיון** קמל הגזר נפקא

לזה לחולין. ולא מצו למימר דאופיה במודי דלא

נפקא לחולין דאיכ' ליבא אג' נטר כיון שהלה

אסור להשתמש בהם אלא וזה בהם:

לספק סלחות מארבע ועמרו משלש. תימה

הכי מיידי אי נצא השער או לא נצא

השער ויש לו א"כ בהדיוט נמי ארי ואי ולא נצא

השער וגם אין לו על מה מחלל מעות הקדש

ולכא למימר שהחלל על פירטה דארי ארי' שזהו

ריח הקדש שמתנה לתת ארבע סאין בסלע

להקדש כל השנה כיון דבשעת חלול מחלל על

דבר שאינו שוה זהו זילתא דאם לא כן אמאי

הדר ביה נמואי דהוה דאריה במאה בי ונהו

הטעם נמי אין לומר רב ביד מתנה עליהם

להחלל בשביל ריח הקדש דאי' בהם חזר בו

משנאי קמא ר"ל כגון שהתנהב אדם לתת כי

סליים וכל הקדושים עדיין נקדשם כד'

לתת להקדש ארבע סאין בכל סלע ונצא השער

של לקטות אכל לא קצא השער כלל אסור ולקמא

אתי אלולאפי בהדיוט ולכך נקט ועמרו אחר כך

משלש וכן בודא אם נתן כ' וזה לאדם ששומר

להקדש מאה ועשרים אסור דאפילו מדאורייתא

נראה דאסור דחשיב כאילו מקבל מלוק עצמו

במו (דקדושין דף א') תן מנה לפלוני ואקדש אני לך

דקדושת מדין ערב דחשוב כאילו מקבל מנפנו

ותא דשרי בקסמו דאדון אבנים במאה ועשרים

היינו שהגזר עצמו נתון וגם אבנים הם

דמחבא מילתא שהם של הקדש אבל דרך מקח

ומקמר שנתן על הסלחות וגם נצא השער של

לקטות שרי להקדש

שומר חכם אינו נשבע. נראה דהוא היין דאינו

משלם דאפילו שומר שרם אם פשע

נראה דלא משלם מפקדון לקמן (דף נוה) מהשוכר

פועל לשומר בו ולא משני כשפסע והיינו

טעמא דמקל דין הפרשה אמעיטו וזהו דלא

קתני אינו משלם דהו' רבואת טפי משום

דיעקבה בשבועות פרק הדינים (דף מנכ) ונקבה

אגריה דהדין:

רעהו ולא של הקדש. ובריש מרובה (בי"ק דף

עו) ממעט מגונב מבית אחי: **כ"י** יתן

איש אל רעהו כלל. ברש"י ג' מינים (נוי ד' לה).

ודיש בפרט וכלל ופרט ובת"כ דריש בכלל ואפי

לחודא ונראה דכל הני כללי ופרטי אסמכתא

דבמורבה דרשין מעל חמור שור ושה חד

למעטי מפקדים וחד למעטי קרקעות וחד

לשכירות בין מכלל בין משבועה ודשקא אתי

שפיר דקסא או כלים דרשין פרק שבועות הדינין

(שבועות דף טו: ושם ד"ה מזה מזה כלים שנים אף

כסף שנים מזה כסף דבר חשוב בו):

נבשבעין

דאפ' פחות מכדי אונאה חזר מיתבי רבית ואונאה

להדיוט ואין רבית ואונאה להקדש מי אלימא

ממתניתין דאוקימא בתורת אונאה ה"נ רבית ודין

אונאה להדיוט ואין רבית ודין אונאה להקדש אי

הכי היינו דקתני סיפא זה חומר בהדיוט מבהקדש

ארבית ליתני נמי זה חומר בהקדש מבהדיוט

אאונאה הכי השתא בשלאמי זה חומר בהדיוט

מבהקדש ותו לא אלא הקדש זה חומר ותו לא

רבית להקדש הכי דמי אלימא דאופיה גזר מאה

במאה ועשרים והלא מעל הגזר וכיון שמעל הגזר

יצאו מעותיו לחולין והו' להו' דהדיוט אמר רב

הושעיא הקא במאי עסקינן כגון ששבע עליו לספק

סלחות מארבע ועמרו משלש פדתניא המקבל

עליו לספק סלחות מארבע ועמרו משלש מספק

מארבע משלש ועמרו מארבע מספק מארבע ש"ד

הקדש על העליונה רב פפא אמר הקא במבני כגון

המסורות לגזר עסקינן בדשמואל דאמר שמואל

כגון בחול ואח"כ מקדשין: אין בהן תשלומי כפל

(וכו'): מנהני מילי דת"ר על כל דבר פשע כלל

על שור על חמור על שה על שלמה פרט על כל

אברה אשר יאמר חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי

אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר

המפולטל וגופו ממון אף כל דבר המפולטל וגופו

ממון יצאו קרקעות שאינו מפולטלין יצאו עבדים

שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאע"פ ששמוטלין

אין גופן ממון הקדשות אמר קרא רעהו רעהו ולא

הקדש: ולא תשלומי ד' וה' (וכו'): מאי טעמא

תשלומי ד' וה' אמר רחמנא ולא תשלומי שלשה

וארבעה: שומר חנם אינו נשבע (וכו'): מנהני מילי

דת"ר פי' יתן איש אל רעהו כלל כסף או כלים

פרט וגונב מבית אחי) חזר וכלל כלל ופרט וכלל

אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר

המפולטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאינו מפולטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו

שטרות שאע"פ ששמוטלין אין גופן ממון הקדשות אמר קרא רעהו רעהו ולא של הקדש:

נושא שרם אינו משלם (וכו'): מנהני מילי דת"ר פי' יתן איש אל רעהו כלל חמור או

שור או שה פרט וכל בהמה לשמור חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין

הפרט מה הפרט מפורש דבר המפולטל וגופו ממון אף כל דבר המפולטל וגופו ממון יצאו

קרקעות שאינו מפולטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאע"פ ששמוטלין

אין גופן ממון הקדשות אמר קרא רעהו רעהו ולא של הקדש: שומר חנם אינו נשבע

(וכו'): ורמינהו בני העיר ששלחו את שקליהן וגנבנו או שאבדו אם משנתרמה התרומה

נשבעין

דאפילו פחות מכדי אונאה חזר: ואין רבית ואונאה להקדש. אין אסור אונאה ואסור רבית וזהו בהקדש ולקמיה מפרש הכי דמי רבית דהקדש: דין אונאה להדיוט: שותה ואין דין אונאה להקדש. דאפילו פחות מכדי אונאה חזר: היינו דקתני כו'. בתמיה וזה חומר אונאה להקדש שומר חכם אינו נשבע וכל הך דמתניתין: כיון קמל הגזר נפקא

ליתני נמי זה חומר בהקדש: אלא הקדש זה חומר

ותו לא. בתמיה דאדון. שהלה להדיוט: והלא

קל. שהוציא מעות הקדש לחולין ולא הכניס

תחתיו לקדש כלום ושהג' הוא שכלו כסבור

שמוטר משום שבר הקדש: והו' להו' דהדיוט.

של גזר שהרי עליו לשלם להקדש כדן וחומש:

הקא במאי עסקינן. האי דקתני אין רבית

להקדש לאו בהלוקא הוא אלא בהדיוט שקבל

מעות מן הלשכה מן הגזר לספק סלחות כל

השנה למנות של צבור ארבע סאין בסלע

והוקר ועמרו משלש סאין בסלע דאילו היינו

אסור להקדש על פירות עד שצא השוער נצא

אפילו לא נצא השער עדיין לארבע פוסקין: **רב**

פפא אמר. לעולם בהלוקא דאדון מאה במאה

ועשרין דקשיא לך הלא מעל: **במבני כגון.**

עסקינן שהלה הגזר מזה להדיוט והאם כגון

מעילה ואין על הגזר לשלם אלא שליח

בעלמא הוא: **דאמר שמואל כגון בחול.** כשן

כגון כגני הקדש לא היו כגון האבנים והטס

לידי מעילה אם ישבו עליהם או אם יקנו מהם

אלא לוקחין בהקדש דבר זה חול עד שיגבר

בחומה ומשקן בנייתו בחומה נותנין מעות

הקדש ולוקחין אותו והוא הקדשן או אם התגרם

אדם אבנים נתון לכבאי ואינו קורא שם הקדש

עליון עד שיתגב כגון הלך לא מעל הגזר:

על כל דבר פשע. סיפיה דקרא משטיגי בטען

טענה נגב או כגון עצמו: **ולא תשלומי שלשה**

וארבע. לשה וארבעה לשור דכין

דאמיטעס מכפל צד' להו' קרא שהכפל בטובה

ומוכר בכלל תשלומי ד' וה': **וכי' וה' יתן.** לקמן

בהשאל (דף ע"ג) אמרי' פרשך ראשונה נאמרה

בשומר חכם שניה בשומר שרף וכתוב בפרשה

ראשונה ונקרב בעל הבית וגו' ואוקמוסא

לשבועה בהמפקד (לעיל דף מא:): **שקליהן.**

שקלים של אדר לקרנות צבור: **וגנבנו.**

השלוחין: אם משנתרמה התרומה. אם נשכא

לזין כבר נתרמה התרומה ושהיו תורמין להשכה

בני קופות:

נשבעין

נשבעין לגזברים. שלא פשעו בהן שהן בעלי הדין דמיכון שתרמו את הלשכה אין אחרייהו
אבידה על הבעלים אלא על ההקדש בדאמרין לקמן תורמין על האבד שיתא חלק
בקפות הללו למי ששלח שקלו ואבד ואינו יודע עכשיו שאבד ואם לאו. שנועד להם
מקדום לכן שוב אין תורמין עליהם אלא על מנת שישלחו להם אחרים תחתיהם לפיכך
בני העיר הן בעלי הדין של שלהיה: נמצאו.

- קאי אבאדה שהחזירו. קאי אנגבה: אלו ואלו
- שקלים הם. דבין קדוש קדוש: הכא בגושא
- שקר עסקין. כלומר שבועה או לא ליטטר
- מתשלמין שקר ואז דלאו שומר חנם נשבע על
- הפשעה ולא נושא שקר משלם גניבה ואבידה
- כי מתני' ושבעה זו כדי ליטול שכרן נשבעין
- שאין כרשותן וגובין שקרן מן בני העיר ולקפיה
- פריך ואת שקרן לאו נאמרינן דלאו שומר חנם נשבע על
- מגניה ואבידה ולא שומר לא השלים עבודתו
- אין לו ליטול שקר: נשבעים לגזברים. בתמיה
- וחלא אין שכרן אלא על בני העיר: נשבעים לבני
- העיר. ליטול שכרן לאומנמד הגזרים. מנמי
- שההפסד על ההקדש: והכא נמי נתי' דשלומי לא
- משלמי. דאימעיט הקדשות מתשלומי שומרים:
- אגרייהו מיהא לפסיר. שהרי נשתעבדו לשומרן
- מגניה ואבידה ולא מתן פן דהו נטילין שקרן
- והרי לא השלימו מלאכתן: בלשמיס מוין.
- דאנסין ואלו לשמיהו או לא קבלי עליהם: דא
- מן ר"ש דא. במסכת פסחים דאין לא מבי: יש לך
- אונאה. כדרי גרס לא ומנא דרשים לא לא דען
- שאמר ר"ש ביהדיא לגבי שבועה והוצרך
- לקדמה ממשינהו שתיב באחריות. שהפסיד
- חייב באחריות הלכך בדידיה דמי לר"ש והכא
- נמי חייבין כל בני העיר לשלם אחרים תחתיהן:
- תורמין על האבד. כשהיו ממלאים שלש קופות
- מפסק הלשכה והיא תרומה ליפח מפסק הקפוח
- כל קרבנות צבור ותורמין אותן עם שיהיו שלש
- קופות אחת ותורמנה לשליש שיהיו אותן
- שהביאו שקלים והשארם בלשכה וזכים
- בתרומת הקופה להיות הקרבנות גם עליהם
- ותורמין אותן אע"פ ששלח שקלו ואבד לו ואין
- ידוע לו ועל הגבוי. ועודנו בדרך: ועל העתיד
- לגבות. כי שאנאם לאו שלח שקלו בארר הדין
- משלחו כל השנה כולה ונתתין בשופר שכתוב
- עליו תתקין חזתין והלשכה היתה תרומה ג'
- עמינם בשנה בפרס פסח ובפרס עצרת
- ובפרס הקץ ובשמיניע ומן לתרום ונתתין מעות
- השופר בלשכה ותורמין ובשומרין תרומה
- ראשונה מתן אותן על העתיד לגבות וגם שבנה
- ובשלישית והמביא אחר שתרומה השלישית
- נותנו לשופר ששמו תתקין ונתתין ונפל לשלי
- הלשכה ומנא כאין חזמת העיר ומגדלותיה: אלא
- א"ר. לעולם שבועה זו ליטטר מן התשלומין

לגזברים. פרשיי אם משנתרמה התרומה כאו לדין נשבעים לגזברים דתנן תורמין
על האבד משמע שרופא לפרש תורמין על האבד שאבדו שליח קודם שנתרמה
אף לא באו לדין אלא אחר שתרמו וקשה לפירשו דהא ליה זו ואין צ"ל זו דכ"ש על הגבוי
שלא נאבד שתרומין עליו וגם הפסד לא מיידי בבואם לדין ויש לפרש שתרומין על האבד
שכא ליד הגבוי נאבד קודם שתרמו כיון שהיה
ליד הגבוי ועל הגבוי ועודנו ביד השליח בדרך
תורמין אע"פ שאבד אחר שתרמו ועל העתיד
לגבות אחר זמן ולשלחו לגבוי אע"פ שבשעת
הקדמה לא נתנה דעיון לשליח ובפריך בתרא
דכתובות (ד' קת. רשע ויהי ועל) גבי מודר הנאה
דפריך בשלמא שוקל שקלו דתנן תורמין על
האבד כי פירש אותו שאבד משליח אחר
שתרמו ולא נתנה כיון שהיה פסול ולא
כפרש"י דהאם דפי' דמעתי ללבות מוכיח
דתורמין אע"פ שלא נתנה לעולם ואין משמע
בשמעתין:

ותנן תורמין על כהן. דתנא גרסין דאין זו
משנה בשקלים ותימה אמאי לא מוכח
מנופא דאין חייב באחריות מדקאמר נשבעין
לגזברין ולא לבני העיר:
אמר רבי יוחנן בששון מידו. ואת דפי'
הפועלים (ל קמן ד' צד. ע"ש) תנא
מתנה שומר חנם להיות בשואל להתחייב
באונסין ופריך במאי מתנה בדרים ומשני אמר
שמואל יששון מידו ר"י יוחנן אמר אפילו תימא
לא קנו מידו בדהוא הנאה דקא מהימן ליה
גמר ומשעבד נפשיה א"כ מאי בעי קנון וי"ל
דהכא דפסור אפי' משבועה לא משעבד נפשיה
כלא קנון אי נמי הקסם בין שומותיה בשואל
סבורים לעולם שהשליח לא בזהויה הנאה
משעבד נפשיה: לשמור הקדשים. ואת' ותימא
מותר לעומר כיון ששומר הא תניב (ויחזקאל מד)
ממשקח ישראל מן המפורש לישראל דתורמין
והי' פ' ברה) ואת עבדי נידון לא תצור מן
המשומר אי אהב בוצר אכל אהב בוצר מן
התפסד משמע אסור אם ליטק מן המשומר
וכי תימא אותו אסור כי אם לבצור אכל אם
עבר וביצ שרי לבלול לא אפילו מן התפסד
אסור לבצור דבצירה תולדה דקצירה
בדאמרין בריש מועד קטן ר"י (ג) וי"ל שלא היה
מוחה לעולם מליקח כר שהיה מורידן שיתחזק
לעומר ומעמדו היו נמנעין מלעול
הא

תנא קמיה דר' יוחנן בר אבא קדשים שתיב באחריות חייב שאני קורא בהן בה' ובהש
ושיאנו חייב באחריות פסור שאני קורא בהן בעמיתו ובה' חכם רבי ליה פלפי ליה
איכא

היא ובמותר תנא קדשין לך מתני' דאורייתא פסור ודבין הוא דתקן לה שלא יזלו בהקדשות בשמירתן: השומר את הפועלים. גזר של הקדש ששכר פועלים משל הקדש:
לא בשור אתה. אדרבה שאלתה ושוורין אותה שלא תפסל בעליית עול או במוס: לשמור את התניקות. שלא ישמאו שהיו מגדלין אותן לפרה בחצירות הבהיות סבלים ותחתיהן
חלל בדאמרין בסוכה בהדין תחת המוש (ר' בא.) לפי שעשו מעלה בכזה השומר את הקדש שתתא פרישתו בסקרה ואין אחיו הבתנים נוגעין בו כל שבועה בדאמרין בסדר יומא ויהי
ה) והתניקות הללו שלא נטמאו מעולם ממלאים מיס למקדשין ומזין עליו כל שבועה: ולשומר הקדשים. שיה המבכרת דוריעה לעומר קודם לפסד שבעים יום בדאמרין במנחות ר'
פה) אי נמי בשביעית פסחיהם לעומר ושתה הלחם אין נותנין לו שבר שבת. אם שכרו יום הוא: לפיכך אין אחריות שבת עליו. אם אידע בהן לקלול בשבת אין חייב לשלם: שכיר
שבת. שבונו שכיר שבת. שמוטח שליחיה נותנין לו שבר שבת. שנבלע בשכר שאר הימים ואינו מפורש לשבת: בששון מידו. שאם וקלקל שמינית ישלם את רדאי שכן אמרין ויהי חזיר
עצמו לכר וישעבד נקסיה תני. תנא. לענן שבעות הפסדון אשם גזילות: קדשים שהקלעם חייבין באחריות. כגון דאמר גרי' עלי' ויתרשין והפסדון לזה וכפר ונשבע והודה חייב קרבן
שבעות: שאני קורא בהן בה' ובהש. סיד' טעם דהייבא משום דתן של גבוה קרין בהו תעלה מעל בה' ובהש: ושאני חייבין תעלהם באחריות פסור. הנשבע שאני קורא בהן בעמיתו
וכחש מפני שהם קריון של עמיתו ודעמיתו פסור דבעינהו בה': פלפי ליה. כלפי דבין הדיך נוסה. ליה דיכא בהן (ברכות ר' נח) חזבי לנתרא כגני ליה:

מה אני מקיים לא תונו באונאת דברים. דכל היכא דאיכא למדרש דרשין ולא מוקמין בלאו יתירי: אם הוא בן גרים ב'. היינו זו אף זו דאפילו מעשה אבותי אין לו להכירי: הלא ידאתה שכלתך. פירוש לשון בשחון כמו שמתו והב כסלי (איוב לא) וכמו אשר יקוט כסלו וגו' (שם ה) כלומר היה לו ליקרא מהקדיה וזה היה בשחון והם דרביך היא התקרה זכר נא מי הוא נקי ואבך אם היית נקי לא היית

אובד וסוף פרק הנזקין (פסדוהי ד' פט) ש לפרש כמו בן לשון בשחון ולא לשון סבלות דאלו לאברהם בלא ידאתה שכלתך כלומר מה שאתה ירא מהקדיה היה לו להיות בשחון והרי אתה מפסיד בדבר שאתה שוחט בנה' בגופו וזה כמבטו. והא דאמר' פרק הגזול בתרא (ביק ד' קט). הגזול להכירי שנה פרושה אפילו בלא נישתנו והיה משום דפעמים רעב כבר ואין לו כמה לקנות אבל יש הרבה בני אדם שאינם חסרים כל כך: סומקא ואתי חזקא. ומה שמארים בתחילתו לפי שהדמים מתאספין לבתו:

חזין מ' שוירדן ואין עולין. אין לפרש דאין עולין לעולם והא אמרינן בספון הבא פ' אשת איש ש' לו חלק לעולם הבא אלא ה"ב כל היורדין עולין מיד ואין אור של גיהנם שולט בהן כדאמרין בפרק עושין פסין (עירובין ד' יט) ק"י ממוכן הנהב ובפרק בתרא דהנהב (ר"ב כו) עבדי ק"י משלמנדרא חזין מ' דאין עולין מיד אבל יש מהם נדונין לעולם המלכין פני חבירו ברכים דאמר בספון אין לו חלק לעולם הבא ויש שגולין לאחר י"ב חדש בגון הבא על אשת איש דמשפטו רשעי ישראל גיהנם י"ב חדש אי נמי מלכין נמי נהי דאין לו חלק לעולם הבא אינם נדונין יותר מ"ב חדש אלא לאחר י"ב חדש לא חיין ולא נדונין ושרדים בלא טובה ובלא רעה ונתיא השתא דלא חשיב מינים ואפוקיסים שאותם נדונין לדורי דורות כדאמר בפ"ק דריה (ר"י. ושמ. ד"ה כ) דגיהנם כלת וחס אינם כלים ומיהו תימה דלא חשיב פושעי ישראל בגופם כגון קרקפתא דלא מנח הפתיל דאמרין בריה (שם) שוירדן ונדונין י"ב חדש ואח"כ גופן נישמחין נשרפת ונעשים אפר תחת כפות רגליהם של צדיקים ונראה דלא רצה למנות אותם ששויים בברייתא דלא היה משמענו שום חדוש והא דחשיב מלכין אע"ג דתנא ליה במס' אבות (פ' מ"ב) אב מכה נקט ליה ומכה איצטרך לשאמנעין אע"ג דדש ביה בשמיה ואתא ליה חשית הבא על מעשה דאמרין בעושין פסין (עירובין ד' יט) ושמ דיה (ב' דלא מסיק ליה אברהם אבינו דממשכה עולותיה ולא ממשך ליה דלא חשיב אלא הני דבשכיל עבדיה וזה לבדא אין חשית הבא על מעשה דאמרין בעושין ומעשים טובים אכל הבא על הוהותי בשביל עבירה זו לבדא אינו נקנס אם לא שיש בידו עבירות אחרות שראוי בשבילם לירד לגיהנם אלא שבעירה זו נזרמת לו דאין אברהם אבינו מעלהו מיד אלא שיהא שם בן אדם וכוליו בשלא עשה תשובה התשובה מועלת לכל דבר ואיכא למאן דאמר (ברכות ד' לד) דבעלי תשובה גדולים מאותן שהיו צדיקים לעולם:

נח

איכא ססתבא. כל הדברים נראין הפך דשאני חייב באחריותו דה' נהנוו טפי משחיב באחריותו ואם באת לחיבו בשל גבוה ולפטור בשל קדושת בן היה לו לומר קדשים שחיב באחריותו פטור שאני קורא בהן בעמיתו ובחש שאינו חייב באחריותו חייב שאני קורא בהן בה' ובחש ועוד דקדושת הנה ליה לחיבו טפי ושמרי דקדושת פטורין

השבועה ומכל הבא על דה' איכא. אסיר משנה זו מנדרסתי. הכי קאמר ב'. האי שאני קורא בהן בה' ובחש לא משמע בה' ובחש ולא בעמיתו ולחייבו משום שהן של הקדש אלא הכי קאמר קדשים שחיב באחריותו חייב בהן שבועה לפי שהן של עמיתו ואם באת לפטור לפי שהן של הקדש להכי אתא בה' ובחש לרבוניהו ואם אי ש בהן עד גבוה ושאני חייב באחריותו פטור. לפי שאני קורא בהן להשטות בעמיתו ובחש והבא ליקא עמיתו ואימעיט מבעמיתו ובחש: לזון. מי שיש לו שור ישה לרשיהו מחזור על אחר שכמנתו לצמדו עמו בעול השומעיד שור שלש עם הבריא מקלקל את הבריא וכן מרגלית נאה ועם תבתיקה למעלות עם תבתיקה בזהב מן היחידות: חשיב ליה. ותביב לו ויוונו: ועד כפה. לא הוי אונאה: ברי דריתום. כפליים: חפשיאום. מנן: במלקמה. בתוך המלקמה: שהרי דבר חסדו לל. ולפיקר נאמר בו ונראה מאלהיק תאי שהרי יחת: טעם לקח נאמר בו יראה נקט ליה והכי קאמר שהרי כל הדברים הללו אין טובתן ורעתן מסורה להכירי אלא ללבו של עושה הוא יודע אם לעקל אם לעקלקלות וכולו הוא לומר: לא עשיתי כי אם לטובה הייתי עבור שיש לך תבואה לזמור או הייתי חפץ לקנות מקוח זה וכל דבר חסדו לל. ש' אדם נאמר בו הוי ירא מ' הדיע מחשבות אם לטובה אם לאונאה: הכל ס"ה. ובי הכל יורדי: ה"ג כל היורדין לגיהנם עולין: דדש ביה. כבר הורגל בכך שמכנים אותו: כן ואין פניו מתלבנת ומכל מקום זה להכלימו מתביר:

ובצלע

נבילות וטריפות ששצים ורמשים בא ללמוד תורה ששאמרה מפי הגבורה אם היו יסורין באין עליו אם היו חלאים באין עליו או שהיה מקבר את בניו אל יאמר לו כדרך שאמרו לו חביריו לאיוב הלא ידאתה שכלתך תקותך ותום דרביך זכר נא מי הוא נקי אבך אם היו חפזים מבקשין תבואה מפינו לא יאמר להם לכו אצל פלוני שהוא מוכר תבואה ויודע בו שלא מבר מעולם ר"י אומר אף לא יתלה עניינו על המוסר בשעה שאין לו דמים שהרי הדרב מסור ללכ וכל דבר המסור ללכ נאמר בו ויראת מאלהיך א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחאי גדול אונאת דברים מאונאת ממוז שהו נאמר בו ויראת מאלהיך וזה לא נאמר בו ויראת מאלהיך ור' אליהו אומר ליה תנא קמיה דרב נחמן בר רצחק כל בחמיני אמר לו נתן להישבון וזה לא נתן להישבון תני תנא קמיה דרב נחמן בר רצחק כל בחמיני אמר לו נתן ברכים כאילו שופך דמים א"ל שפיר קא אברת דחיוני ליה דאיל סומקא ואתי חזקא אמר ליה אבי' לרב דימי במערכא במאי ויהי א"ל באחזורי אפי דאמר רבי חנינא הכל יורדין לגיהנם חזין משלשה הכל ס"ד אלא אימא כל היורדין לגיהנם עולים חזין משלשה שוירדין ואין עולין ואלו הן הבא על אשת איש והמלכין פני חבירו ברכים והמכה שם רע לחבירו מכה היינו מלכין אע"ג דדש ביה בשמיה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן

נח

[illegible]

1 היא ספק מנוגשת אם מת מנוגשת מתחילה
 2 ואם לאו מת לא נתקשה: היא מוצאת והיא
 3 פלחה. אע"פ שהיו מוציאין אותה לשרפה
 4 שאלה לו אנכי הרה ואם הויה דמי מעצמו ויהי
 5 עמינה. עם אתה: מוצאת אשתה. באונאת דברים
 6 לעצרה: אונאת דברים. לבא פורענות אונאת
 7 ממנו לבא: בשעת הפלתי. אין לשנותו מלשון
 8 בקשה שמקצת מנאת הקב"ה ומהות תפלות
 9 אבל אל תחרש לש לשנותו מלשון בקשה ולומר
 10 בזה אני בוטח שאין דרכך לשנות ולא תחרש
 11 אל תחרש אל תעשה אל תתן משמיש לשון
 12 בקשה ומשמיש לשון עתיד כגון (ותחליט כבא)
 13 אל יתן למוט הרי לשון בקשה ויאמר יעקב לא
 14 תתן לי מאונתה (בראשית י) והוא לשון עתיד: רק
 15 אל יהי כמאונת. סיפה דקרא אשר הסתה אותו
 16 איננו אשתו: ואתה נקרא אשר שקנה פתחו
 17 עצמו ושמע דבריה: כל השערים. של תפלה
 18 נגעה: חוץ משערי אונאת. הוצעק על אונאת
 19 דברים אין חשע נגול בפניה על ע"י שליח.
 20 נפרעים על כל עבירות ע"י שליח: ויהי.
 21 מסרה לשליח: פתחו. מדיחא שבין שביעה
 22 לבצא מיהם: איני נגול. להפסיד ראיותו מן
 23 המקום אלא תמיד רואה אותם עד שיערערו
 24 אנה. ושמע שהיא תמיד אצלו ותקבצו: אייתי
 25 פני. לפני ואיני מדיחא בינו לבין המדיחא: אייתי
 26 גבולך שלום. בשחלב חטים ישביעך הקב"ה
 27 מדיחא. עד שנוטתו בין שיעריו: נקיש ואתי
 28 מדיחא. תמיד משמיש וראו יאנו המדיחא הכי

נוח לו לאדם שיבא על ספק אשת איש ולא ילבין
 פני חבריו ברבים מנ"ל מדרש רבא דדרש רבא מאי
 דכתיב ובצלעי שמחו ונאספו קרעו ולא דמו אמר
 דוד לפני הקב"ה כבש"ע גלוי ודועד לפנך שאם היו
 מקרעים בשרי לא היה דמי שוחת לארץ ולא עוד
 אלא אפילו בשעה שעומקין בגנעים ואהלות אומרים
 לי דוד הבא על אשת איש מיתתו במה ואני אומר
 להם מיתתו בחנק ויש לו חלק לעוה"ב אבל הפולבין
 את פני חבריו ברבים אין לו חלק לעוה"ב (ואמר)
 מר וזמרא בר טוביה אמר רב ואמרי לה אמר רב
 חנא בר בינא אמר ר"ש הסידא ואמרי לה א"ר
 יוחנן בשום רשב"י נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן
 האש ולא ילבין פני חבריו ברבים מנ"ל מתמר
 דכתיב היא מוצאת והיא שלחה אל חמיה אמר רב
 חנא ברביה דרב אידי מאי דכתיב ולא תונו איש את
 עמיתו עם שאהך בתורה ובמצות אל תונוהו אמר
 רב לעולם יאה אדם וזהו באונאת אשתו שמתוך
 שדמעתה מצויה אונאתה קרובה א"ר אלעזר מיום
 שנחרב בית המקדש נגעלו שערי תפלה שנאמר גם
 כי אזעק ואשוע שחם תפילתי ואע"פ ששערי תפלה
 נגעלו שערי דמעות לא נגעלו שנאמר שמעה תפילתי
 ה' וישועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש ואמר רב

23 מְשַׁקֵּשׁ בְּדָרְךָ כִּי לִי יִקְרָם שְׂשֻׁמְךָ בֹּא קוֹל הַבְּרָה
 24 בְּשִׁמְשֻׁקְשֻׁקֶיךָ עֲלֶיהָ וְיָדֹל יִשְׂרָאֵל לַעֲדֹל מִצִּיהָ
 25 כְּתִיב וַתֵּנוּ עֲלֵיהֶם וַתַּשְׁתֵּנוּ וְהָאֵל יִכְלֹל הָאֲרָץ
 26 אֲדֹרִיז יִשְׂרָאֵל כִּדְרוֹ שְׂתִימָתִים כִּסְאָיו עֵד
 27 שְׁהֵאֵךְ רָאָה רֵב חֲבוּתָהּ רָב שְׁמֹתָ חֲתָבִי חֲלוּתִי
 28 תַּנּוּרִי הַעֲשֵׂה חֲלוּתִי מִצְרֶפֶת בִּכְבֹּשׁ בְּדָרְךָ כִּלִּי
 29 חֶסֶד וְאֶחָדִים צִדִּיק הַחֲלוּתִי וְתָנוּ חֶסֶד בֵּין וְחֵלֶא
 30 חֲלוּתֵיךָ רִאִי מִשְׁתַּח וְשָׁאֵן וְכִי תִרְסֵם אֶלָּא בָּנָן
 31 כֵּעֵל כִּלִּי גִלְתִּים וְכִלִּי אֲדָמָה שֶׁמֶן שֶׁאֵין מִכְבֵּל

וְאֵל דַּמְעָתִי אֶל תַּחֲרָשׁ. אֵינוֹ אוֹמֵר שֶׁמַּע אֱלֹהִים
כִּבְי־אוֹ רָחַם דַּמְעָתִי אֱלֹא אֶל תַּחֲרָשׁ
כְּלוֹמֵר כֻּסְּמוֹת אֵין שְׂלֵא תַחֲרָשׁ דְּשַׁדְּעִי וְדַמְעָתִי לֹא נִקְדַּח.

4 האָרץ או על הדף ומביק את טפילות השיט
 4 סביב על כולו לעשווה עב שקלטו חזקים את
 4 חמוה:
 37 השם גבוה שלום חלב חטים ישביעך אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי במשלם שיערי
 38 מופדא נקיש ואמי תיגרא בתיא ואמר רב חיננא בר פפא לעולם יהא אדם זהיר בתבואה
 39 בתוך ביתו שלא נקראו ישראל דלים אלא על עסקי תבואה שנאמר והיה אם ירעו ישראל
 40 וגו' וכתוב ויחננו עליהם וגו' וכתוב וידל ישראל מאד מפני מדין (וא"ר) חלבן לעולם יהא
 41 אדם זהיר בכבוד אשתו שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו
 כתבו: חוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא. אם לא יהיה חול ביתנים יהיה מודה רבי אליעזר דכלי חשוב הוא שהטפלה סביב לתנור מתבררת החוליות ומעמידתן זו אצל זו ומשוש דנתן חול ביתנים להפריד החוליות זו מזו מטרה ר"א ורבי חנן במשכת בלים (פרק ה משנה ח) חתבו לרחובו פחות פחות מארבעה טפחים שהיה קריתו בטיט טמא משישקלנו לאפות בו סופגנים הירחיק את הטפלה ונתן חול או צרור ביתנים כזה אמרו וזהו ונתקמא וטחטורה אופות בו והוא טחור קטני חול דומיא דצרור שהוא יבש:

[illegible]

אמר רבי בא: אסברי רבי זעירא: אין יתן סנדלוי חכא – הוא אתי ברא ונפי לון, אין יתן סנדלוי חכא – הוא אתי ברא ונפי לון. מה בין אתי ברא ומה בין אתי ברא? מרוח אחת – אסור, משתי רוחות – מותר.

רבי אחא בשם רבי חיינא: אם היתה גגה של מערה ארבעת אלפים אמה – מחלף את כלל וחוץ לה אלפים אמה, על גבי חומה, דאפילו במה מותר. אם היה גגה של מערה ששת אלפים אמה – מחלף את כלל וחוץ לה על ידי גיבריות.

אחרי חננין מהו? רבי יוסה בשם רבי יעקב בר אחא רבי איינא בר פזי בשם רבי יהודה, רבי אחא מטי בה בשם שמואל: אחורי חננים מטלטלין בהן עד בית סאתים.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: מלתיה דרב פליגא עלוי, דתנינן תמן: כל גגות העיר רשות אחת. שמואל אמר: עד בית סאתים. רב אמר: מטלטלין בהן אפילו בור ואפילו בורים.

היא אחורי חננים היא אחורי הספינה.

הדרן עלך ביצד מעברין

פרק ששי

[דף ל"ח ע"א]

הלכה א' מתני' – תדר עם הנכרי בחצר, או עם מי שאינו מודה בערוב, הרי זה אוסר עליו. רבי אליעזר בן יעקב אומר, לעולם אינו אוסר עד שיהיו שני ישראלים אוסרין זה על זה:

גמרא – חצר של עכו"ם כדיר וסחר של בהמה. מתיבין רבנן לרבי אליעזר בן יעקב: אילו ישראל ובהמה שהיו דרים בחצר, שמא אין הבהמה אוסרת, בשם שהבהמה אוסרת כף העכו"ם אוסר.

מתיב רבי אליעזר בן יעקב לרבנן: אילו ישראל ובהמה שהיו דרין בחצר, מה הבהמה אוסרת? בשם שאין הבהמה אוסרת כף העכו"ם אינו אוסר.

רבי יעקב בר אחא רבי יסא בשם רבי יוחנן: הלכה כרבי יוחנן בן נורי. רבי הושעיה בעי: מה צריכה, בהדא דתני, רבי אליעזר בן יעקב אומר: ברם רבנן חלוקין על רבי יוחנן בן נורי.

הלכה ב' מתני' – אמר רבן גמליאל, מעשה בצדוקי אחד שתיה דר עמנו במבוי בירושלים, ואמר לנו אבא, מהרו והוציאו את הכלים למבוי עד שלא יוציא ויאסור עליכם.

רבי יהודה אומר בלשון אחר, מהרו ועשו צרכיכם במבוי עד שלא יוציא ויאסור עליכם.

גמרא – רבי אחא רבי חנינא בשם פהנא: אין הלכה ברבי יהודה. דלא כן, מה אנן אמרין? רבי יודא וחכמים תהא הלכה ברבי יודה. אלא בגין דמר רבי יעקב בר אידי בשם רבי יהושע כן לוי: הלכה בדברי מי שהוא מקל בהלכות ערובין.

ומדרבי יצחק בר נחמן בשם רבי יהושע כן לוי: הלכה ברבי יוחנן כן נורי.

[דף ל"ח ע"ב]

וקשיין עליה, לא כן אמר רבי יעקב בר אידי, אמר רבי יהושע כן לוי: הלכה בדברי מי שמקל בהלכות ערובין, ולא כן אמר רבי יצחק בר נחמן בשם רבי יהושע כן לוי, הלכה ברבי יוחנן כן נורי, וקשיין עליה, סברין מימר, ביהיד אצל יהיד אבל יהיד אצל חכמים – לא. אתא רבי יעקב בר אחא רבי יעקב בר אידי בשם רבי יהושע כן לוי, הלכה ברבי יוחנן כן נורי, ואפילו חכמים חולקין עליו, וכא תהא הלכה ברבי יודה אפילו חכמים חולקין עליו.

רבי ירמיה בשם רב: חצר שיש לה שני פתחים, וישראל ועכו"ם דרין בתוכה, בישראל את מהלך אחר הרגיל, ועכו"ם את מהלך אחר שאינו רגיל.

היה ישראל מיפן וישראל מיפן ועכו"ם באמצע, אחד ישראל ואחד עכו"ם חולקין אחר הרגיל.

במל רשותו – הרגיל נעשה שאינו רגיל, רגיל השפיר רשותו – הרגיל נעשה שאינו רגיל. רגיל ערב שאינו רגיל – לא הטר. הרגיל.

גר תושב, ועבד תושב, מומר בגלוי פנים – הרי הוא בעכו"ם לכל דבר. אית תנאי תנאי: הקוסטר אומר מיד ואכסניא לאחר שלשים. אית תנאי: הקוסטר אומר לאחר שלשים ואכסניא אינה אוסרת לעולם. מאן דמר הקוסטר אומר מיד – ברגיל. ואכסניא לאחר שלשים – בשאינו רגיל. ומאן דמר: הקוסטר אומר לאחר שלשים – באילין ברשות. ואכסניא אינה אוסרת לעולם – באילין דעילין דלא ברשות.

רבי יעקב בר אחא בשם רבי לעזר:

[דף ל"ט ע"א]

בטול רשות ביניהון. רבי מאיר אומר: יש לו בטול רשות. ורבנן אמרין: אין לו בטול רשות.

רבי מאיר אומר: יש לו בטול רשות ואת אמר 'מחרו'? אף על גב דרבי מאיר אומר: יש לו בטול רשות – מודה הוא שזכו במבוי תחלה.

ותני בן, מפני שהוא מבטל רשותו בישראל; דברי רבי מאיר,

בין שוגג בין מזיד הרי זה אוסר, ביני מתניתא אינו אוסר.

רבי אחא בשם רבי חיינא: כל עמא מודיי שיש לו בטול רשות. מה פליגין? לחזור בו – רבי מאיר אומר: מבטל רשותו וחוזר בו. ורבנן אמרין: מבטל רשותו ואינו חוזר בו.

רבי מאיר אומר: מבטל רשותו וחוזר בו, ואת אמר 'מחרו'? אף על גב דרבי מאיר אומר: מבטל רשותו וחוזר בו – מודה הוא שזכו במבוי תחלה.

ותני בן, מפני שהוא מבטל רשותו בישראל;

דברי רבי מאיר בין שוגג בין מזיד – הרי זה אוסר, ביני מתניתא אינו אוסר.

הלכה ג' מתני' – אנשי חצר ששכח אחד מהן ולא ערב, ביתו אסור מלקבנים ומלחוציא לו ולקדם, ושלקדם מתרין לו ולקדם.

נתנו לו רשותו, הוא מתר וזון אסורין.

היו שנים, אסרין זה על זה, שאחד נותן רשות ונזיל רשות, שנים נותנים רשות, ואין נזילין רשות.

גמרא – שלקדם מתרין לו ולקדם, שבטל רשותו.

מהו שתחזיר חלילה? תלמידוי דרב בשם רב: חוזרת חלילה. שמואל אומר: אין חוזרת חלילה.

מתניתא פליגא על שמואל: שלקדם מתרין לו ולקדם שבטל רשותו. והתנינן, נתנו לו רשותו הוא מתר וזון אסורין, פתר לה לצדידין היא

[דף ל"ט ע"ב]

מתניתא.

תני, אחד שלא ערב נותן רשות לשנים שערכו, ואין שנים שערכו נותנין רשות לאחד שלא ערב. ולא שנים שערכו נותנין רשות לשנים שלא ערכו, ולא שנים שלא ערכו נותנין רשות לשנים שערכו, ואין שנים שלא ערכו נותנים רשות לשנים שלא ערכו. הכל נותנין רשות ונותלין רשות, חוץ משנים שלא ערכו שהן נותנין רשות ואינן נותלין רשות.

רב הסדאי אמר: עשרה ישראל שהיו דרין בבית אחד – כל אחד ואחד צריך לבטל רשותו. אמר רבי יסא: עשרה עכו"ם שהיו דרין בבית אחד, כל אחד ואחד צריך להשפיר רשותו.

אמר רבי בא: מעשה באשתו של פרסי אחד שהשפירה חצר שלה שלא מדעת בעלה, אתא קומי רבי שמואל ושרא. סברין מימר, אפילו שמשו ולקטו,

הלכה, ישראל מבטל והעכו"ם משפיר. ויבטל הוא העכו"ם? חזר הוא בו. מעתה אפלו משפיר חזר הוא בו, מיכן והילך בגזל הוא משתמש.

עד איכן? ייבא כיי דמר רבי יסא בשם רבי מנא בר תנחום, רבי אבהו בשם רבי יוחנן: אין קרקע נקנה בפחות משוה פרוטה. מלתיה דרבי יעקב בר אחא אמר: אפילו באגוז אפילו בתמרה.

רבי יעקב בר אחא בד תנה נפק לאכסניא, אין תנה משבח מייעבד תקנה – תנה עבד. ואין לא, מבדר מנוי ירב הוטרך חכא, סנדלא חכא דייסיקיא חכא. אמר רבי מתתיה: הדיא דתימר בשתיה פונדקי עכו"ם, אבל אם היה פונדקי ישראל – אינו חשוד למלטל.

הלכה ד' מתני' – מאימתי נותנין רשות? בית שמאי אומרים, מבעוד יום, ובית הלל אומרים, משתחשך.

[דף מ' ע"א]

מי שנתן רשותו והוציא, בין בשוגג בין במזיד, הרי זה אוסר. עליו דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, במזיד אוסר. בשוגג אינו אוסר:

גמרא – בן היא מתניתא: מאימתי מבטלין רשות?

בית שמאי אומרים: מבעוד יום. ובית הלל אומרים: משתחשף. ביני מתניתא: בית הלל אומרים: משתחשף, דל כן, הוא מתניתא מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל;

מי שנתן רשותו והוציא – ביני מתניתא מי שבטל רשותו והוציא. בין שוגג בין מזיד הרי זה אוסר – ביני מתניתא אינו אוסר.

תני, שנים שהיו שתפין בחדר ומת אחד מהן, ונפל הבית ירושה לאחד מן השוק, עד שלא חשכה – הרי זה אוסר,

משחשכה – אינו אוסר.

ר' אחא בשם רבי חיננא: דבית שמאי הוא, דבית שמאי אומרים: אין מבטלין רשות משתחשף. ובית הלל אומרים: מבטלין רשות משתחשף.

אמר רבי יוסה ב' ר' בון: מבין שמת – אין בטול רשות גדול מזה.

הרי שהיה לאחד מן השוק בית עמוק בחדר, ומת, ונפל הבית ירושה לאחד מהן, עד שלא חשכה – הרי זה אוסר. משחשכה – אינו אוסר, עוד היא דבית שמאי. דבית אומרים: אין מבטלין רשות משתחשף. ובית הלל אומרים: מבטלין רשות משתחשף.

מהו לבטל רשות משתחשף?

ר' תיה ר' יסא רבי אימא סלקון לחמתה דגדר, שאלון לרבי תמא בר יוסף ושרא. שמעון ר' יוחנן ומר: יפה עשיתם! שמע רבי שמעון בן לקיש ומר: לא עשיתם יפה!

מה, פליגין? ר' זעירא אמר: לא פליגין! מאן דמר: 'יפה עשיתם' – ששכרתם. ומאן דמר: 'לא עשיתם יפה' – שטלטלתם.

[דף מ' ע"ב]

רבי בא אמר: פליגין! מאן דמר: 'יפה עשיתם' – ששכרתם ושטלטלתם. מאן דמר: 'לא עשיתם יפה' – לא ששכרתם ולא שטלטלתם.

ר' בא בעי: אף לענין מחיצות בן?

היך עבדא? היו שנים וערכו, ערכו אחד ובא העכו"ם והוסיף, כבר נכנסה שבת באסור.

היו שלשה וערכו שני ערוכין, וכא העכו"ם ופחת, ככר נכנסה שבת בהתר.

חיליה דרבי בא מן הדא: כל שבת שנכנסה בהתר – מתר, באסור – אסור, חוץ מן המבטל רשות.

ומאן דאמר: חוץ מן המבטל ומן המשכיר.

מהו לשכר רשות מן הפנדיק?

ר' חיינא ור' יונתן סלקין חמטה דגדר, אמרין: נמתין עד שיבואו זקני הדרום לבאן. אתא רבי נתן דרומה, ושאלו ליה, ושרא.

שמע רבי שמעון בן לקיש ואמר: מאחר שהעכו"ם בא ומוציאנו – לא עשינו כלום.

שמעון בר בא אמר, רבי יוחנן בעי: מעתה אין בתינו שלנו? רבי יוסטי בי ר' סימון בשם ר' ביתוס: אין בתינו שלנו לדור עמו, הא לצאת – אין מוציאין אותנו, ובפונדק מוציאין אותנו.

הלכה ה' מתני' – בעל חבית שהיה שתף לשכניו, לזה ביין ולזה ביוז, אינם צריכים לערב.

לזה ביין ולזה בשמן, צריכים לערב.

רבי שמעון אומר, אחד זה ואחד זה, אינם צריכים לערב:

גמרא – ר' בא בשם רבי יהודה: בדרך הארץ שנו. לזה ביין ולזה ביין, הואיל ואינו מקפיד על תערובתו – אין צריך לערב, לזה ביין ולזה בשמן, הואיל והוא מקפיד על תערובתו צריך לערב. ר' בא בר בהנא, רב היה בר אשי בשם רב: בנתונין בכלי אחד היא מתניתא.

אמר רבי זריקן: טעמא דרבי שמעון שבין דרבן לשתותן אנגרו.

תני, ר' אלעזר בן תדאי אומר: בין כה ובין כה אסורין עד שיערכו. ר' אחא בשם רב: הלכה כרבי אלעזר בן תדאי ר' יעקב בר אחא בשם ר' זעירא: אתיא דרבי אלעזר בן תדאי כרבי מאיר.

[דף מ"א ע"א]

חידן ר' מאיר?

אמר רבי מנא רבי מאיר דו אמר על ידי ערוב על ידי שתוף

אמר רבי יוסה בי רבי בון רבי מאיר דו אמר שאין מערבין לאדם אלא לדעתו.

על דעתיה דרבי מנא כרבי זעירא על דעתיה דרב כרבי מאיר.

ר' זעירא בשם ר' יוחנן בערוכין ובתענית צבור נהגו הכל כרבי מאיר. רבי יעקב בר אחא בשם רבי יוחנן אף במגילת אסתר נהגו הכל כרבי מאיר.

הלכה ו' מתני' – חמש חבורות ששבתו במרקלין אחד, בית שמאי אומרים, ערוב לכל חבורה וחבורה. ובית הלל אומרים, ערוב אחד לכלן. ומוזדים, בזמן שמקצתן שרויין בחדרים או בעליות, שהן צריכין ערוב לכל חבורה וחבורה:

גמרא – טריקלין לפניהם כחצר של בתים היו שם בפיליונות, כמי שהן בתים.

מה נן קמיין? אם בשחיו בפיליונות מגיעות עד הקורות כל עמא מודיי שהן מערבין ערוב לכל חבורה וחבורה. אין שם בפיליונות מגיעות עד הקורות – כל עמא מודיי שמערבין ערוב אחד לכלן, אלא כן אנן קיימין, בשחיו בפיליונות גבוהות עשרה.

שוין שאם היו שתפין בעסה ובתבשיל שהן מערבין ערוב אחד לכלן. רבי שזין בעי: מעתה אפילו מקצתן שרויין בחדרים או בעליות.

רבי בא בשם רב יהודה: שתי בתים זה לפניו מזה, ערב הפנימי – אין החיצון צריך לערב. ערב החיצון – הפנימי צריך לערב. אמר רבי פנחס: אף במצרים

[דף מ"א ע"ב]

חליפין, נתן על הפנימי צריך לתן על החיצון, נתן על החיצון אינו צריך לתן על הפנימי.

רבי יעקב בר אחא ר' אבהו בשם ר' יהושע בן לוי: אפילו לא ערב הפנימי אין החיצון צריך לערב, למה? נעשה בית שער.

מלתיה אקרה: אין בית שער ליחיד. מלתיה דרב אקרה: יש בית שער ליחיד, דמר רבי בא בר יהודה בשם רב: הדיא דתימר בבית שער יחיד, אבל בבית שער של רבים – הרי זה ערוב, והדר שם הרי זה אוסר עליו.

ר' בא בשם רב יהודה: בשני בני אדם, אחד שיש לו רשות ואחד שאין לו רשות, ערב זה שיש לו רשות – הדר זה שאין לו רשות, ערב זה שאין לו רשות – לא הדר זה שיש לו רשות:

הלכה ז' מתני' – האחין השתפין שהיו אוכלין על שלחן אביהם וישנים בבתיהם, צריכין ערוב לכל אחד ואחד. לפיכך אם שכח אחד מהם ולא ערב, מכביל את רשותו. אימתי, בזמן שמוליכין ערובין במקום אחר, אבל אם היה ערוב בא אצלן, או שאין עמהן דיורין בחצר, אינן צריכין לערב:

גמרא – עקר דירה איכן היא? ר' יונה אמר: אתפלגון רב ושמואל, חד אמר: במקום פיתן, וחד אמר: במקום שינתו. ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא, מן מה דתני שמואל למעלה מעשרה שבבות, הוי דו אמר: במקום פיתן.

[דף מ"ב ע"א]

מתניתא פליגא על שמואל, האחים שהיו אוכלין וכו'.

רב היה בר אשי בשם רב: במקבלי פרים מאכיהן היא מתניתא,

מכל מקום אינן שתפין במה שהן אוכלין. אמר רבי בא: אסברי רבי שמואל: שאין אכיהן זכה להן אלא במה שהן אוכלין בלבד.

מעתה, אפילו אין ערוב בא אצלן! עשו אותו בבית שמניחין בו את הערוב.

שמואל אמר: הוא ובניו ובני ביתו מערבין בכפר אחד. מה ופליג? תמן הוא אמר במקום פיתן, והכא אמר הכין?

פתר לה, כשהיו שנים שתפין בו, ותייא ביי דמר ר' אחיזא בן רבי זעירא: מערבין בחצי כפר. ותנינן, אפילו מאפה סאה והיא פרוסה אין מערבין בה, ותימר הכין? פתר לה: כשהיו שנים שתפין בו.

בית שמניחין בו את הערוב. ר' יעקב בר אחא דמכת אימית, אמר רבי יסא לר' אבהו: תני לה ותנא לה, בית שמאי אוסרין ובית הלל מתירין.

רבי חמנונא אמר: בית שמניחין בו את הערוב אינו צריך כלום. ר' חסדאי אמר: נעשו בשתת.

אמר ליה: אמר רבי חמנונא, מליהון דרבנין לא שבקין לה, דאיתפלגון: מבוי שעדו אחד עבוי' וצדו אחד וישראל, רב חונה בשם רב אמר: ערבו דרך פתחים העבוי' אוסר עליהן. אבל בר חונה בשם ר' יוחנן: אפלו ערבו דרך החלונות

[דף מ"ב ע"ב]

אין העפ"ם אוסר עליהן. אין תימר בשתף הוא ייסר.

רבי יעקב בר אחא רבי יסא בשם רבי יוחנן: בני המבוי שנתנו ערובין בשני מקומות, אם מבלי מקום – הרי זה מתר, אם בשביל לחלק ערובין – אסור.

ר' יוסה מקל לה, הוא דאמרה עגול הוא דרב.

ר' יוסי בי ר' בון מברך עלוי בלילי שזכתא, לומר שנעשה בו מצוה. תפון תנינן, מערבין בבית ישן מפני דרכי שלום. אמר רבי אבון: בדייר ישן הוא מתניתא:

הלכה ח' מתני' – חמש חצרות פתוחות זו לזו ופתוחות למבוי, ערבו בחצרות ולא נשתתפו במבוי, מתרין בחצרות ואסורין במבוי.

ואם נשתתפו במבוי, מתרין כאן וכאן.

ערבו בחצרות ונשתתפו במבוי, ושכח אחד מבני חצר ולא ערב, מתרין כאן וכאן.

מבני מבוי ולא נשתתף, מתרין בחצרות ואסורין במבוי, שהמבוי לחצרות פחצר לבתים:

גמרא – ואסורין במבוי, שהמבוי לחצרות פחצר לבתים, מפני שהן פתוחות זו לזו ופתוחות למבוי, אבל אם היו פתוחות זו לזו ואינן פתוחות למבוי – אפילו ערבו אסורות. אמר רבי יסא: דרבי עקיבה היא, דרבי עקיבה אמר:

[דף מ"ג ע"א]

דריסת הרגל אוסרת.

ערבו בחצרות ולא נשתתפו במבוי, מתניתא דרבי מאיר דרבי מאיר אמר: על ידי ערוב ועל ידי שתוף, נהגו הכל כרבי מאיר.

ר' זעירא בשם ר' יוחנן: אף במגלת אסתר נהגו הכל כרבי מאיר, בערובין ובתענית צבור נהגו הכל כרבי מאיר.

ר' יעקב בר אחא בשם רבי יוחנן ובשם ר' אלעזר: אף על גב דרבי מאיר אמר: יש לו בטול רשות – מודה שאם שכח אחד מהן ולא ערב – שהוא יסמוך על שתופו. מאן אית ליה על ידי ערוב ועל ידי שתוף, לא רבי מאיר? דרבי מאיר אמר: על ידי ערוב ועל ידי שתוף.

אמר ליה: מה את משבח עלייהו הלכות ערובין.

ר' אחא ר' אילא: ייבא בחד מינהון, דחד מינהון אמר: שמו ילך לחצר שאינה צריכה שתוף. אי זו היא חצר שאינה צריכה שתוף? זו חצר רוקלת, והוא רואה אותן מערבין ולא משתתפין, אף הוא סבור לומר שמו ערוב מועיל בלא שתוף, ואין ערוב מועיל בלא שתוף.

והורגה אמר: שמו ילך לחצר שכבר שתוף, והוא רואה אותן מערבין ולא משתתפין, אף הוא לא מערב ולא משתתף.

פשיטא מערבין בהצרות ומשתתפין במבוי, מערבין בהצרות אם רצו להשתתף במבוי – אינן משתתפין, ואם נשתתפו במבוי, אם רצו לערב – מערבין.

ותני, מערבין ומשתתפין באחת דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים: מערבין בהצרות או משתתפין במבוי, אם מערבין בהצרות מתרין בהצרות ואוסרין במבוי, ואם נשתתפו במבוי – מתרין באן ובאן. אמר להן: אף אתם משכחין עלינו הלכות ערובין.

שחמבוי לחצרות כחצר לבתים. כמה חצרות יהיו במבוי? רב ושמואל, תריהון אמרין: אין פחות משתים. ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוחנן: אפילו חצר מיכן ובית מיכן וחנות מיכן. רב נחמן בר יעקב בעי, מבוי אין פחות משני חצרות, חצר אין פחות משני בתים, מבוי שארבו ורחבו שנה – אינו נתר בלחי וקורה אלא בפסים כחצר. שמואל שאל לרב: כמה יהא ארבו יותר על רחבו? והוא אמר ליה: כל שהוא, הן דרייא דארעא דישאל מרבען.

אמר רבי יסה:

[דף מ"ג ע"ב]

עד דאנא תפון, שמעית קל רב יהודה שאל לשמואל: הפריש שקלו ומת, אמר ליה: יפלו לנדבה.

מותר עשירית האיפה שלו, ר' יוחנן אמר: יזליכם לים המלח. ר' לעזר אומר: יפלו לנדבה.

בעז קומי: מהו לבטל רשות מחצר לחצר? אמר לון: מבטלין רשות מחצר לחצר.

בעון קומוי ר' יסא: הוה מה דאת מר תמן בבלים ששבתו בחצר – מטלטלין אותן בחצר, ודכותה בלים ששבתו במבוי מטלטלין אותן במבוי! ובשבת שואלין לה! ולא אגיבון, דלא רבי יסא אמר, אלא כל מלא ומלא באתרה כה, דאתון לערובין אמר לון בשם רבי יוחנן: בלים ששבתו במבוי מטלטלים אותן במבוי, רב אמר: אין מטלטלין אותן אלא בארבע אמות.

אמר רבי יוסה בי רבי בון: רב דעתייה ורבי יוחנן דעתייה, ר' יוחנן דו אמר: קורה מתרת בלא שתוף הוי דו אמר מטלטלין בכל המבוי. רב דו אמר: אין קורה מתרת בלא שתוף, הוי דו אמר אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות.

על דעתייה דרבי יוחנן, לאי זה דבר משתתף בכל המבוי? אמר רבי יוסה בי ר' בון: כדי לעשות כל הרשיות באחת.

פשיטא נסמכין על שתופי המבוי, מהו לסמוך על שתופי חצרות? רבי יעקב בר אחא ורבי זעירה, תריהון, חד בשם מר עוקבן וחד בשם רב נחמן בר יהודה: נסמכין על שתופי חצרות בשבת הראשונה

[דף מ"ד ע"א]

מודחק.

ר' יוסה בי רבי בון בשם רב יהודה: בדין אנשי בר דליה שאינן מקפידין על פרוטתן. רבי בא בשם רב יהודה: ואפילו לא, כגון אנשי בר דליה שאין מקפידין על פרוטתן.

תני, מעשה שהיו מסבין באויר חצר וקדשה עליהן השבת, אתא עובדא קומי שמואל, ואמר: מפין שחתחילו בתבשיל מבעוד יום – מתר;

הדא אמרה, ואפילו מסבין באויר חצר, הדא אמרה אפילו לא ערבו, הדא אמרה ואפילו לא כונו, הדא אמרה שאין שתי רשויות משתמשות ברשות אחת, הדא אמרה נסמכין על שתופי חצרות בשבת הראשונה מודחק.

פשיטא ערוב צריך בית, שתוף, מהו שיחא צריך בית? מלתיה דרב אמרה: ערוב צריך בית. מלתיה דשמואל אמר: שתוף צריך בית. מתניתא דשמואל פליגא עלוי, שתוף נותנו בבית שער. ר' בון בר חיה ר' אבהו בשם ר' יוחנן: נותנו בין באויר חצר בין באויר מבוי:

הלכה ט' מתני' – שתי חצרות זו לפנים מזו, ערבה הפנימית ולא ערבה החיצונה, הפנימית מתרת והחיצונה אסורה.

החיצונה ולא הפנימית, שתיקן אסורות.

ערבה זו לעצמה וזו לעצמה, זו מתרת בפני עצמה, וזו מתרת בפני עצמה. רבי עקיבא אוסר החיצונה, שדריסת הרגל אוסרתה, וחכמים אומרים, אין דריסת הרגל אוסרתה:

גמרא – אמר רבי יוסה דרבי עקיבא היא דרבי עקיבא אמר דריסת הרגל אוסרת

אמר רבי לא בשם ר' ינאי דריסת הרגל אסורה ואוסרת.

[דף מ"ד ע"ב]

הלכה י' מתני' – שכח אחד מן החיצונה ולא ערב, הפנימית מתרת והחיצונה אסורה. מן הפנימית ולא ערב, שתיקן אסורות.

נתנו ערוּבן במקום אחד, ושכח אחד, בין מן הפנימית בין מן החיצונה, ולא ערב, שתיקן אסורות. ואם היו של יחידים, אינן צריכין לערב.

גמרא – שכח אחד מן החיצונה ולא ערב, החיצונה אסורה – שלא ערבה, והפנימית אסורה – שנתנו ערוּבן במקום אסור.

שכח אחד מן הפנימית ולא ערב – הפנימית אסורה שלא ערבה, והחיצונה אסורה שנתנו ערוּבן במקום אסור, שדריסת הרגל אוסרת.

שכח אחד מן החיצונה ולא ערב, ניהא החיצונה אסורה שלא ערבה, הפנימית למה? מפני שנתנו ערוּבן במקום אסור. הרי לא נתנו ערוּבן במקום אסור! אלא שדריסת הרגל אוסרת, הרי אין כאן דריסת הרגל אוסרת?

אמר רבי יסא: מכיון שנתנו במקום אחד, נעשו כלן רשות אחת.

רב הונא בשם רב: אין תורת חצר לעכו"ם, אין תורת דקה לעכו"ם,

אין תורת חצר לעכו"ם, שאם היה שרוי בעליונה את מורידו לסור,

אין תורת דקה לעבד"ם שאם היה שריו בפנימית את מוציאו לסור.

רבי לא בשם רבי אלעזר: יש תורת חצר לעבד"ם, שאם היו ישראל ועבד"ם דרים בפנימית, לעולם אינו אוסר

[דף מ"ה ע"א]

עד שיהו שניהן ישראל.

רבי בא בשם רב יהודה: מי שיש לו דקה לפני ביתו גבוה עשרה טפחים, בישראל אינו אוסר, וכעבד"ם אוסר.

מחלפא שיטתיה דרבי בא, תמן אמר רבי בא רב יהודה בשם שמואל: כהל שחקיפיהו סולמות מיכא ומיכא - מערבין שנים ואין מערבין אחד.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: תמן על ידי סולמות הן נדונין כפתחים, ברם חכא, דרדו העליונים לירד למטון אין דרד התחתונים לעלות למעלן.

הדרן עלך הדר עם הנכרי

פרק שביעי

הלכה א' מתני' - חלון שבין שתי חצרות, ארבעה על ארבעה, בתוך עשרה, מערבין שנים, ואם רצו, מערבין אחד.

פחות מארבעה על ארבעה, או למעלה מעשרה, מערבין שנים ואין מערבין אחד.

גמרא - הפריגים ממעטין בה לענין שבת, אבל לענין חזקות אין ממעטין בה.

קש ותבן - אין ממעטין בה. עפר וצרור ממעטין בה.

אמר רבי יוסה, ר' בון: עלו בה עשבים אין ממעטין בה.

בעון קומי רבי אבא: היה מה דאת אמר בחלון שבין שתי חצרות, ודכותה, בחלון שבין שני בתיים? אמר לון: אין! ודכותה, בחלון שבין שני גנים? אמר לון: אין!

מַסֶּכֶת בָּבָא מִצִּיעָא פֶּרֶק שְׁמִינִי

ח, א השוכר את הפועל לשמור לו את הפרה, לשמור לו את התינוק - אין נותן לו שכרו של שבת. לפיכך - אין אחריותן עליו בשבת. ואם היה שכיר שבת, שכיר חדש, שכיר שנה, שכיר שבוע - נותן לו שכרו של שבת, לפיכך אחריותן עליו בשבת. ואם היה שכיר שבת - לא יאמר לו: תן לי שכרי של שבת, אלא אומר לו: תן לי שכרי של עשרה ימים.

ח, ב אין הפועל רשאי לעשות מלאכתו בלילה ולהשכיר את עצמו ביום, להרש בפרתו ערבית ולהשכירה שחרית, לא יהא מרעיב ומסגף את עצמו ומאכיל מזונותיו מפני גזל מלאכתו של בעל הבית. רשאין פועלין לאכל פתן בציר כדי שיאכלו ענבים הרבה. ורשאי בעל הבית להשקותן יין, כדי שלא יאכלו ענבים הרבה, רשאי בעל הבית להרעיב ולסגף את פרתו, כדי שתאכל הרבה בשעה שדשה. ורשאי השוכר להאכילה פקיעין עמיר כדי שלא תאכל הרבה בשעה שדשה.

ח, ג חמור וגמל אוכלין ממשאוי שעל גבן בדרך הליכתן, ובלבד שלא ישול בידו ויאכילם. היה משמר ארבעה וחמשה מקשאות - לא יהא ממלא כרסו מאחת מהן, אלא אוכל מכל אחת ואחת לפי חשבון. רבי יוסי בן רבי יהודה אומר: מה "דיש" מיחד, דבר שעושה בידו וברגליו ובגופו, יצא עושה בידו אבל לא ברגליו, ברגליו אבל לא בגופו. מה "דיש" מיחד, דבר שלא נגמרה מלאכתו, יצא הלש והמקטף והאופה שנגמרה מלאכתו. מה "דיש" מיחד, דבר שגדוליו מן הארץ, יצא החולב והמחבץ והמגבן, דבר שאין גדוליו מן הארץ. מה "דיש" מיחד דבר התלוש מן הקרקע, יצא המנכש בשום ובבצלים - דבר המחבר בקרקע. מה "דיש" מיחד, דבר שלא נגמרה מלאכתו למעשרות, יצא הבודל בתמרים ובגרוגרות, דבר שנגמרה

מלאכתו למעשרות, כל שאינו כיוצא בו בא לעונת המעשרות, אסור אחר גרם לו. שכרו סתם - פודה ומאכיל, מעשר ומאכיל, ואם קצץ עמו - הרי זה אינו אוכל. כל שהוא כיוצא בו אינו בא לעונת המעשרות - הותר אחר גרם לו. שכרו סתם - הרי זה אינו אוכל, ואם קצץ עמו - הרי זה אוכל.

ח, ד אוכל פועל עד שלא יתחיל במלאכה אשכול אפלו בדינר, וקשות אפלו בדינר, וכותבת אפלו בטריסית, משום רבי אלעזר חסמא אומר: לא יאכל פועל יתר על שכרו, וחכמים מתירין.

ח, ה האוכל מן התורה - לא יקלף בתאנים ולא ימצץ בענבים. העושה בכל גופו - אוכל בכל שעה שירצה. רבי יהודה אומר: אינו אוכל אלא בשעה שפורך, ובשעה שטוען, מפני גזל מלאכתו של בעל הבית.

ח, ו המרכס¹ בתבואה אינו משום "בל תחסם", אבל מפני מראית העין מביא קרצטלין² ותולה בפיה. ישראל הדש בפרתו של עובד כוכבים - עובר משום "בל תחסם". ועובד כוכבים הדש בפרתו של ישראל - אינו עובר³ משום "בל תחסם". דש תרומה ומעשר - עובר משום "בל תחסם". כיצד הוא עושה? מביא קפיפות ותולה בצוארי בהמה ונותן לו לתוכה חלין מאותו המין. החוסם את הפרה - לא יפחות לה מששת קבין. החוסם את הפרה, והמזוג את הפרה - פטור, אין לך שהוא חייב, אלא הנהוג והמנהיג בלבד. אימת אמרו שומר חנם נשבע ויוצא? בזמן ששמר בדרך השומרין, נעל כראוי נתנו במקטורין לאחוריו בפנדתו ופיה למעלה,

¹ שורים שעורים במים ומייבשים אותן בתנור והפרשות דשות עליו כדי להסיר קליפתן.

² סל

³ היינו הישראל אינו עובר...

בְּשָׂדֶה וּבְמִגְדָּל וְנֶעַל בְּפָנָיו וְאָבֵד - הָרִי זֶה נִשְׁבַּע וַיּוֹצֵא. אִם יֵשׁ עֲדִים שְׁעֵשֶׂה כֵּן - פֶּטוּר מִן הַשְּׂבוּעָה. נֶעַל שְׁלֹא כָּרְאוּי, קָשָׁר שְׁלֹא כָּרְאוּי, נִתְּנוּ בְּמִקְטוּרִין וְהַפְּשִׁילוּ לְפָנָיו בְּפִגְדָּתוֹ וּפִיָּה לְמִטָּה, נִתְּנוּ בְּפִרְפּוּגָתוֹ, אוֹ שִׁנְתָּנוּ בְּרֹאשׁ גִּגּוֹ וְנִגְנַב אוֹ שְׂאֵבֵד - חֵיב. נִתְּנוּ בְּמִקּוֹם שִׁנְתָּן אֶת שְׁלוֹ, אִם רְאוּי לְשִׁמְרָה - פֶּטוּר. וְאִם לֹא - חֵיב. אִיזְהוּ שׁוֹכֵר? שְׂכָר מִמֶּנּוּ בְּהֵמָה, שְׂכָר מִמֶּנּוּ כְּלִים, אִיזְהוּ הוּא נוֹשֵׂא שְׂכָר? שְׂכָרוֹ לְשִׁמּוֹר לוֹ אֶת הַבְּהֵמָה, שְׂכָרוֹ לְשִׁמּוֹר לוֹ אֶת הַכְּלִים, וְהִלְכָה לְמִקּוֹם גְּדוּדֵי חֵיה וְלִיסְטִים, טְרִפְתָּה חֵיה אוֹ שִׁנְטָלוֹה לְסִטִּים - הָרִי זֶה אֲנִס. הוֹלִיכָה לְמִקּוֹם גְּדוּדֵי חֵיה וְלִיסְטִים, טְרִפְתָּה חֵיה אוֹ שִׁנְטָלוֹה לְסִטִּים - אֵין זֶה אֲנִס. מִתָּה כְּדִרְכָּה - הָרִי זֶה אֲנִס. סִגְפָּה וּמִתָּה - אֵין זֶה אֲנִס. עֲלָתָה לְרֹאשִׁי הַצּוֹקִין וְנִפְלָה - הָרִי זֶה אֲנִס. הַעֲלָה לְרֹאשִׁי הַצּוֹקִין וְנִפְלָה - אֵינוֹ אֲנִס. אֵלּוּ הֵן אוֹנְסִין שְׁשׁוּמֵר שְׂכָר פֶּטוּר בָּהֶן: כְּגוֹן שֶׁהוּא אוֹמֵר (אֵיבֵב א, טו): "וְתִפֹּל שְׂבָא וְתִקְחֵם" וְגו'. זָאב אֶחָד - אֵינוֹ אֲנִס. שְׁנֵי זָאבִים - אֲנִס. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּשַׁעַת מְשַׁלַּחַת זָאבִים - אֵף זָאב אֶחָד אֲנִס. גִּנֵּב אֶחָד - אֵין אֲנִס. שְׁנֵי גִנֵּבִים - אֲנִס. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיָה מִזֵּין - אֵף גִּנֵּב אֶחָד אֲנִס. רֹעֵה שֶׁהָיָה סוֹמֵא וּבָא זָאב וְטָרַף, אָרִי וְדָרִס - פֶּטוּר. הַנִּיחַ מִקְלוֹ וְתִרְמִילוֹ עָלָיָה - חֵיב. רֹעֵה שֶׁהַנִּיחַ צֵאנוּ וְנִכְנָס לְעִיר, וּבָאוּ לְסִטִּים וְנִטְלוּם, וְרֹאִין אוֹתוֹ כְּאֵלּוּ הוּא שֵׁם, אִם יָכוֹל לְהַצִּיל - חֵיב. וְאִם לֹא - פֶּטוּר.

ח, מִתְּנָה שׁוֹמֵר חֲנָם לִהְיוֹת כְּשׂוֹאֵל, וְהַשׂוֹאֵל לִהְיוֹת כְּשׁוֹמֵר חֲנָם, וְהַשׂוֹאֵל לִהְיוֹת כְּנוֹשֵׂא שְׂכָר, וְהַשׁוֹכֵר כְּנוֹשֵׂא שְׂכָר, וְהַשׁוֹכֵר לִהְיוֹת כְּשׂוֹאֵל. הַשׂוֹאֵל אֶת הַפָּרָה וּבָא וְהַעֲמִידָה עַל אֲבוֹס בְּעָלָיָה, וְנִגְנַבָה אוֹ אֲבָדָה, אִם הוֹדִיעַ בָּהּ לְבַעֲעִלִים - פֶּטוּר. וְאִם לֹא - חֵיב.

ח, הַשׂוֹאֵל אֶת הַפָּרָה, וְשָׂאֵל בְּעָלָה עִמָּה. הַשׁוֹכֵר אֶת הַפָּרָה וְשָׂכָר בְּעָלָה עִמָּה, שְׂאֵלָה וְשָׂאֵל בְּעָלָה, שְׂכָרָה וְשָׂכָר בְּעָלָה, שְׂאֵלָה

וְשָׂכָר בְּעָלָה, שְׂכָרָה וְשָׂאֵל בְּעָלָה וּמִתָּה אוֹ נִשְׁבְּרָה, אֵף עַל פִּי שֶׁהִבְעֵלִים עוֹמְדִין וְחוֹרְשִׁין בְּמִקּוֹם אַחֵר, נִפְלָה וּמִתָּה - פֶּטוּר, שְׁנֵאֲמַר (שְׁמוֹת כב, יג): "אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יִשְׁלֹם". שְׂאֵלָה וְאַחֵר כָּךְ שָׂאֵל בְּעָלָיָה, שְׂכָרָה וְאַחֵר כָּךְ שְׂכָר בְּעָלָיָה, שְׂאֵלָה וְאַחֵר כָּךְ שְׂכָר בְּעָלָיָה, שְׂכָרָה וְאַחֵר כָּךְ שְׂכָר בְּעָלָיָה, אֵף עַל פִּי שֶׁהִבְעֵלִים עוֹמְדִין וְחוֹרְשִׁים עַל גִּבָּהּ, וְנִפְלָה וּמִתָּה - חֵיב, שְׁנֵאֲמַר (שְׁמוֹת כב, יג): "בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ שְׁלֹם יִשְׁלֹם". הָרִי הִיא מְשַׁאֲלָת לָךְ הַיּוֹם שֶׁתִּשְׁמַר לִי חֲבֵרְתָּה לְמָחָר, הָרִי חֲבֵרְתָּה מְשַׁאֲלָת לָךְ הַיּוֹם שֶׁתִּשְׁמַרְנָה לִי לְמָחָר, מְשַׁאֲלָת לָךְ עַד חֲצוֹת שֶׁתִּשְׁמַרְנָה לִי מִחֲצוֹת וּלְמַעֲלָה, הָרִי הִיא מְשַׁאֲלָת לָךְ עַד חֲצוֹת שֶׁתִּשְׁמַר לִי חֲבֵרְתָּה מִחֲצוֹת וּלְמַעֲלָה, הָרִי חֲבֵרְתָּה מְשַׁאֲלָת לָךְ עַד חֲצוֹת שֶׁתִּשְׁמַרְנָה לִי מִחֲצוֹת, הָרִי הִיא מְשַׁאֲלָת לָךְ מִחֲצוֹת וּלְמַעֲלָה שֶׁתִּשְׁמַר לִי חֲבֵרְתָּה עַד חֲצוֹת - הָרִי הֵן כְּשׁוֹמְרֵי חֲנָם, וְאֵינוֹ אֵלּא כְּנוֹשֵׂא שְׂכָר, בֵּין שְׂשָׂאֵלָה הַיּוֹם וְשְׂאֵלָה לְמָחָר, אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁתֵּים, אַחַת שְׂאֵלָה וְאַחַת שְׂכוּרָה, זֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, וְזֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ - יִחְלָקוּ. זֶה אוֹמֵר שְׂאֵלָה, וְזֶה אוֹמֵר שְׂכוּרָה - הָרִי זֶה נִשְׁבַּע וְנִטְלָה, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם, שְׂכָל הַנִּשְׁבָּעִים שֶׁבְּתוֹרָה נִשְׁבָּעִים וְאֵין מְשַׁלְמִין; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: הַמוֹצֵא מִחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאִיָּה. הַמוֹכֵר פָּרָה לְחֲבֵרוֹ, וְנִמְצָאת מַעֲבֶרֶת וְיִלְדָה, זֶה אוֹמֵר בְּרִשׁוּתִי יִלְדָה, וְהִלָּה שׁוֹתֵק - זָכָה. זֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, וְזֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ - יִחְלָקוּ. זֶה אוֹמֵר בְּרִשׁוּתִי, וְזֶה אוֹמֵר בְּרִשׁוּתִי - הָרִי זֶה נִשְׁבַּע וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם, שְׂכָל הַנִּשְׁבָּעִין שֶׁבְּתוֹרָה נִשְׁבָּעִין וְלֹא מְשַׁלְמִין; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְעוֹלָם הַיֶּלֶד בְּחֻזְקַת הַמוֹכֵר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: הַמוֹצֵא מִחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאִיָּה. וְכֵן הַמוֹכֵר שִׁפְחָה לְחֲבֵרוֹ וְנִמְצָאת מַעֲבֶרֶת וְיִלְדָה, זֶה אוֹמֵר בְּרִשׁוּתִי יִלְדָה וְהִלָּה שׁוֹתֵק - זָכָה. זֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, וְזֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ - יִחְלָקוּ. זֶה אוֹמֵר בְּרִשׁוּתִי

וְזֶה אוֹמֵר בְּרִשְׁוֹתֵי - הָרִי זֶה נִשְׁבַּע וְאִינוּ מְשַׁלֵּם, שְׁכָל הַנִּשְׁבָּעִין שֶׁבִּתְוֹרָה נִשְׁבָּעִין וְלֹא מְשַׁלְמִין; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֵין נִשְׁבָּעִין לֹא עַל הָעֲבָדִים וְלֹא עַל הַשְּׁטָרוֹת וְלֹא עַל הַקְּרָקָעוֹת.

ח, ט שִׁירָא שְׁהִיתָה בָּאָה בַּמִּדְבָּר, וְנָפַל עָלֶיהָ גִּיס, וְעָמַד אֶחָד מֵהֶן וְהָצִיל - מָה שֶׁהָצִיל, הָצִיל לְאֻמָּצֵע. וְאִם הִתְנָה עִמָּהֶן בְּבֵית דִּין - מָה שֶׁהָצִיל, הָצִיל לְעַצְמוֹ. חֲמָרִין שְׁהִיוּ מִהֲלִכִין בַּדֶּרֶךְ, וְנָפְלוּ עָלֵיהֶם לִסְטִים, וְעָמַד אֶחָד מֵהֶן וְהָצִיל, מָה שֶׁהָצִיל, הָצִיל לְאֻמָּצֵע. וְאִם נָתְנוּ לוֹ רִשּׁוֹת - מָה שֶׁהָצִיל, הָצִיל לְעַצְמוֹ. הַשְּׁתַּפִּין שֶׁמִּחְלוּ לָהֶם הַמוֹכְסִים - מָה שֶׁמִּחְלוּ, מִחְלוּ לְאֻמָּצֵע. וְאִם אָמְרוּ: 'בִּשְׁבִּיל פְּלוֹנִי מִחְלֵנוּ' - מָה שֶׁמִּחְלוּ, מִחְלוּ לוֹ. הַגִּבְאִין וְהַמוֹכְסִין - תִּשְׁוֹבְתֵן קָשָׁה, וּמַחְזִירִין לַמַּכִּירִין, וְהַשָּׂאָר - עוֹשִׂין בִּהֶן צָרְכֵי רַבִּים.

ח, י השׁוֹכֵר חֲנוּת מִחֲבֵרוֹ - אֵין פָּחוֹת מִשְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּמָה דְּבָרִים אֲמוֹרִים? שְׁחַל שְׁנַיִם עָשָׂר שָׁלוּ לֵהִיּוֹת לְמוֹצָאֵי הַחֶג, אָבָל אִם חַל שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ לֵהִיּוֹת לְמוֹצָאֵי הַפֶּסַח - נוֹתְנִין לוֹ שְׁלֹשׁ רִגְלִים עַד שִׁיִּגְבֶּה כָּל הַקָּפוֹ. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שֶׁל נִחְתָּמוּמִין וְשֶׁל צִבְעִים שְׁלֹשׁ שְׁנַיִם, מִפְּנֵי שֶׁעֶסְקָן מְרַבָּה, כְּשֶׁאֲמָרוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם וּכְשֶׁאֲמָרוּ שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, לֹא שִׁידוֹר בּוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם וְלֹא שִׁידוֹר בּוֹ שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֶלָּא שִׁיּוּדִיעֵנוּ קֹדֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם, שִׁיּוּדִיעֵנוּ קֹדֶם שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. וְכֵשֶׁם שֶׁאֵין הַשׁוֹכֵר רִשְׁאֵי לְפָנוֹת עַד שֶׁעָה שִׁיּוּדִיעֵנוּ, כֵּן אֵין הַמִּשְׁכִּיר רִשְׁאֵי לְפָנוֹת עַד שֶׁעָה שִׁיּוּדִיעֵ. גַּת - כָּל שְׁעַת הַגַּת. בֶּד - כָּל שְׁעַת הַבֶּד. וְצִירָה⁴ - אֵין פָּחוֹת מִשְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. אָמַר רַבִּי נַחֲמִיָּה: בְּמָה דְּבָרִים אֲמוֹרִים? בָּאֵלוּ הָעוֹשִׂין בְּעֶפֶר שְׁחוֹר, אָבָל בָּאֵלוּ הָעוֹשִׂין בְּעֶפֶר לָבֵן - כּוֹנֵס אֶת גִּרְנוֹ וּמִסְתַּלֵּק.

ח, יא הַשׁוֹאֵל פֶּנְדֵּק מִחֲבֵרוֹ לְלִינָה - אֵין פָּחוֹת מִיּוֹם אֶחָד. לְשִׁבְיָתָה - אֵין פָּחוֹת מִשְׁנֵי יָמִים. לְנִשְׁוֹאִין - אֵין פָּחוֹת מִשְׁלֹשִׁים יוֹם. הַשׁוֹאֵל מִחֲבֵרוֹ חֲלוֹק לִילָף בּוֹ לְבֵית הָאָבֶל - כְּדֵי שִׁילָף וְיַחְזוֹר. לְבֵית הַמִּשְׁתָּה - כָּל הַיּוֹם. לְבֵית הָאָבֶל וּלְבֵית הַמִּשְׁתָּה שָׁלוּ - אֵין פָּחוֹת מִשְׁבָּעָה יָמִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֵין פָּחוֹת מִן שְׁתֵּי שִׁבְתוֹת, מִפְּנֵי שִׁבְתֵּי חֲמִיר בָּאֵין אֲצִלוּ שִׁבְתֵּי שְׁנִיָּה. וְכֵן הָיָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הָאוֹמֵר לְחֲבֵרוֹ הַשְּׂאִילָנִי חֲלוֹקָה, וְאֵלָף וְאַבְקָר אֶת אָבָא שֶׁהוּא חוֹלָה, וְהֵלֶךְ וּמָצָאוּ שְׁמַת - קוֹרֵעַ וּמְשַׁלֵּם אֶת נִזְקָה. שְׂאֵלוֹ הֵימְנוּ סֶתֶם - אֵין רִשְׁאֵי לִגְע בּוֹ.

ח, יב הַשׁוֹכֵר בֵּית מִחֲבֵרוֹ - מִמָּחָה בִּידוֹ עַל מְקוֹם הַתְּנוּרָה, וְאֵין מִמָּחָה בִּידוֹ עַל מְקוֹם הַכִּירָה. שְׂכָר הֵימְנוּ חֲצָר - אֵין מִמָּחָה בִּידוֹ, לֹא עַל מְקוֹם הַתְּנוּרָה וְלֹא עַל מְקוֹם הַכִּירָה, אֶלָּא מִעֲמִיד אֶת הַתְּנוּרָה בְּמְקוֹם הָרְאוּי לוֹ, וְאֶת הַכִּירָה בְּמְקוֹם הָרְאוּי לָהּ. הַזֶּכֶל הַיוֹצֵא מִן הַחֲצָר, מָה שֶׁהוּא קוֹלֵט בְּאוֹרֵי - הָרִי הוּא שָׁלוּ, שְׁכָרְפָת וְשְׁכָחֲצָר - הָרִי הֵן שָׁל בְּעַל חֲצָר.

ח, יג הַמִּשְׁכִּיר בֵּית לְחֲבֵרוֹ וְנִתְנָע, אוֹמֵר לוֹ: הָרִי שְׁלָךְ לְפָנֶיךָ, הַקִּדִּישׁוֹ - הִדָּר בּוֹ מַעֲלָה שְׂכָר לְהַקְדִּישׁ. הַשׁוֹכֵר בֵּית מִחֲבֵרוֹ, מִעֲמִיד בּוֹ רַחֲמִים שֶׁל חֲמוּר, אָבָל לֹא רַחֲמִים שֶׁל יָד, וְלֹא מִרְתָּף מִפְּנֵי שֶׁמִּכְחֵישִׁים אֶת הַכֶּתֶלִים. וְלֹא יִגְדֵל בּוֹ אֶת הַתְּרַגְּוּלוֹת מִפְּנֵי שֶׁהֵן מַחֲטִטִּין אֶת הַכֶּתֶלִים. וְלֹא יַעֲשֶׂה בְּתוֹכּוֹ מִכְתָּשֶׁת קְבוּעָה מִפְּנֵי שֶׁמִּזִּיעַ אֶת הַכֶּתֶלִים. וְלֹא יַעֲשֶׂה רֶפֶת בָּקָר וְלֹא אוֹצֵר שֶׁל תְּבוּאָה.

ח, יד הַמִּשְׁכִּיר בֵּית לְחֲבֵרוֹ בְּשְׁנַיִם עָשָׂר זְהוּבִין לְשָׁנָה - הָרִי זֶה מִחֲלָקֵן כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה עַד אֶדְר. נִתְעַבְּרָה שָׁנָה, זֶה אוֹמֵר עַד אֶדְר וְרֵאשׁוֹן, וְזֶה אוֹמֵר עַד אֶדְר שְׁנִי - חוֹלְקִין בִּינֵיהֶן. עַד סוֹף אֶדְר, זֶה אוֹמֵר עַד סוֹף אֶדְר וְרֵאשׁוֹן וְזֶה אוֹמֵר עַד סוֹף אֶדְר שְׁנִי - חוֹלְקִין בִּינֵיהֶן. הַמִּשְׁכִּיר בֵּית לְחֲבֵרוֹ,

⁴ בית היוצר, מקום שעושים שם כלי חרס.

מחברו, והיה בו שורה של ירק אחר - הרי הוא של לוקח, ואם היה מקצה בפני עצמו - הרי הוא של מוכר. החוכר שדה מחברו - לא יהא נרה שנה וזורעה שנה, אלא נר חציה וזורע חציה, כדי שיהא לו מאין לגבות. השוכר שדה מחברו, והיה נרה שנה וזורעה שנה אחת - לא יאמר לו לגרן, תן לי חכירי של שתי שנים, אלא נותן לו של שנה שנה בפני עצמה. השם קמתו של חברו בעשרת כורין חטין, ועשתה בפחות או ביותר - נותן לו שומו. רבי יהודה אומר: עשתה בפחות - נותן לו שומו. ביתר - נותן לו כל מה שהשדה עושה. רבי יוסי אומר: עולה ויורד עמו, וכשם שהלקיחה בכסף בשטר ובחזקה, כך שכירה בכסף בשטר ובחזקה.

טד, המקבל שדה מחברו, מקום שנהגו לתן פול בשעורין - נותן פול בשעורין שעורים כפלים בחטים - נותן כפלים בחטים, וכל דבר שמתקבל לאוצר. רבי יהודה אומר: עדשים וכרשינין - הרי הן כחטין. וכל דבר שמתקבל לאוצר. מקום שנהגו להושיב שומר למחצה לשליש ולרביע - יושיבו. ואין משנין ממנה המדינה.

טו, המקבל שדה מחברו משזכה בה הובירה - שמין אותה כמה ראויה היא לעשות ונותן לו, ואין שמין אותה כנגד שדות שבצדה, שמא זו נירה וזו אינה נירה זו, מזבלת וזו אינה מזבלת, זו מטיבה וזו אינה מטיבה, אלא שמין אותה כמה היא ראויה לעשות, ונותן לו, שפותב לו: "אם אוכיר ולא אעביד אשלים במיטבא". המקבל שדה מחברו ולא עשתה, אם יש בה כדי להעמיד כרי - חייב לטפל בה, שכן הוא כותב לו: "אנא אניר ואזרע ואדוש ואקצר ואוקים פריא ואת תיתי ותיסב פלגא בעבורא ובתבנא ואנא בעמלי ובנפקת ידי פלגא". וכשם ששדה הזרע אם יש בה כדי להעמיד כרי - מטפל בה, כך שדה בית האילן, אם יש בה כדי להעמיד

ונפל - חייב להעמיד לו בית. היה מקרה בארזים - לא יקרנו בשקמים. בשקמים - לא יקרנו בארזים. היו בו חלונות - אינו רשאי שלא לפתח בו חלונות. לא היו בו חלונות - אינו רשאי לפתח בו חלונות. אימתי? בזמן ששכרו לזמן מרבה, אבל שכרו ממנו לזמן מעט - אומר לו הרי שלך לפניך.

מסכת בבא מציעא פרק תשיעי

טא, השוכר את השדה מחברו, והיה בה תבואה לקצר, ענבים לבצר, זיתים למסוק - הרי אלו שמין אותה. ושמין לו תבואה קצורה, ענבים בצורות, זיתים מסוקין - אין שמין לו. הניחה ויצא, והיה בה תבואה לקצר, ענבים לבצר, זיתים למסוק - הרי אלו שמין לו. כיצד שמין לו? אם היה שכיר - נותנין לו לפי שכירותו, קבלן לפי קבלנותו.

טב, החוכר שדה בית השלחין מחברו - אין פחות משנים עשר חדש, שדה בית הבעל - כונס את גרנו ומסתלק, שדה בית השלחין אני שוכר ממך, שדה בית האילן אני שוכר ממך, יבש המעין נקצץ האילן - חייב להעמיד לו מעין אחר, וחייב להעמיד לו אילן אחר, שדה בית השלחין זה אני שוכר ממך, שדה בית האילן זה אני שוכר ממך, יבש המעין נקצץ האילן - מנכה לו מן חבורו. השוכר שדה מחברו והיו בו אילנות, מקום שנהגו להשכיר אילנות עם השדות - הרי הן של שוכר. בפני עצמן - הרי הן של משכיר.

טג, הלוקח שדה קיצה⁵ מחברו, והיו בה תפוחין ורמונים. רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל שלא היה בכלל הקיץ - הרי הוא של מוכר. עשה בדרך אחר עד שלא כלה הקיץ - הרי הוא של לוקח. משיכלה הקיץ - הרי הוא של מוכר. השוכר שדה ירק

⁵ מכר לו את השדה לפירות קיץ שבה.

יציאותיו - מטפל בה. ואם לאו - אין מטפל בה. המקבל שדה מחברו - קוצר ומעמר ודש וזורה. הכילין⁶, והחפורות⁷, הסנטר⁸, והאנקולמוס⁹ - באים ונוטלים מן האמצע. הביר¹⁰, והבלין¹¹, הספר, וההפן¹², בזמן שבאין מכח בעל הבית - נוטלין מכח בעל הבית. מכח ארים - נוטלים מכח ארים. ואין משנין ממנהג המדינה.

טו, המקבל שדה מחברו, ומת, לא יאמר לבניו: "תנו לי מה שאכל אביכם". וכן הן לא יאמרו לו: "תן לנו מה שעשה אבינו", אלא שמין לו. המקבל שדה מחברו, זרעה שנה ראשונה ולא צמחה, כופין אותו לזרעה שניה, שניה ולא צמחה - אין כופין אותו לזרעה שלישית.

טז, המוכר זרעוני גנה לחברו זרעים שאינן נאכלין, זרען ולא צמחו - חייב באחריותן. זרעים הנאכלים, זרען ולא צמחו - אין חייבין באחריותן. ואם התנה עליו מתחלה לזרע - חייב באחריותן. מה נותן לו? דמי הזרע. ויש אומרים: כל יציאותיו. המקבל שדה מחברו לטע - הרי זה מקבל עליו עשר ביראות לבית סאה. יתר על כן, מגלגלין עליו את הכל.

טז, המקבל שדה מחברו לטע, מקום שנהגו להיות נוטע על ארבע ארבע, ועל חמש חמש, ועל שש שש, ועל שבע שבע, ואין משנה ממנהג המדינה. המקבל שדה מחברו לטע. עד מתי חייב לטפל בנטיעות? עד כדי שיחולו. רבי שמעון בן גמליאל אומר: בתאנים משיעכבו המחרשה. המקבל כרם מחברו - חייב לטפל בו, עד שיעשנה יין זיתים, עד שיעשם צבור פשתן, עד שיעשנו קורצין - חולק ונותן לו. זה מכניס חלקו לעיר, וזה מכניס חלקו לעיר. המקבל שדה תאנים מחברו, מקום שנהגו לעשותן קציעות - עושה אותן קציעות, גרוגרות - עושה אותן גרוגרות. דבלה - עושה אותן דבלה. ואין משנין ממנהג המדינה. המקבל שדה ירק מחברו, מקום שנהגו למכור בשוק - מוכר בשוק. בשדה - מוכר בשדה, ואין משנין ממנהג המדינה. החוכר שדה מחברו, אפלו לא חקרו הימנו אלא לזיתים, לא יאמר לו אין לך בה אלא זיתים בלבד, אלא כל הפרות שעושה - הרי אלו שלו.

טז, החוכר שדה מחברו לזרע - אין לו באילן, בין שיאמר לו: אחקר שדה זו, אזרע שדה זו, אעשה שדה זו, אבל אם אמר לו: חכר שדה זו, זרע שדה זו, עשה שדה זו - כל הפרות שעושה, הרי אלו שלו. החוכר שדה ניר מחברו, והיה נרה שנה אחת וזורעה שנה אחת, עמד עליו בשעת הניר, ואמר לו: תן לי חכירות של שתי שנים - אין שומעין לו, אלא ימתין עד שתגיע גרן. החוכר שדה מחברו - לא יהא נרה שנה אחר שנה, חכרה הימנו לזמן מרבה, נרה שנה אחר שנה, וזורעה שנה אחר שנה. החוכר שדה מחברו - לא יהא נר חציה וזורעה חציה, ולא זורעה שני מינין. החוכר ממנו שתי שדות, נר אחת וזורע שני מינין. החוכר ניר מחברו, נר חציה וזורע חציה, וזורעה מינין הרבה. החוכר שדה תבואה מחברו, לא יאמר לו איני בא עד שתקלה, ואינו רשאי לזרעה

⁶ המודדים את השדות.

⁷ הפירת בורות.

⁸ הממונה מן העיר להגיד ולהראות תחומי השדות של מי זה ושל מי זה.

⁹ סופר ממונה לכתוב מספר הכתמים והשדות וכמה מם יש לגבות מהם.

¹⁰ ממונה על בארות מים לרחיצה.

¹¹ מחסם מורחצאות.

¹² או זה שממונה לשטוף זרם מים אחרי העבודה כדי לשטוף את הזיעה. ויש גורסים והספן, שמעביר את המגיעים לשדה בספינה על גבי נהר.

מִסְכָּת בָּבָא מְצִיעָא פָּרָק עֲשִׂירִי

י,א הַמְלִיחָה אֶת חֲבֵרוֹ סֵתָם - אֵין פְּחוּת מִשְׁלֵשִׁים יוֹם. וּבִמְדִינָה שֶׁהִיא נוֹהֶגֶת פְּחוּת מִכֵּן אוֹ יֵתֵר עַל כֵּן - אֵין מְשַׁנֵּין מִמֶּנָּהג הַמְדִינָה. שְׂכִיר שְׁעוֹת בְּיוֹם - גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם. שְׂכִיר שְׁעוֹת בְּלֵילָה - גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם. שְׂכִיר שַׁבָּת, שְׂכִיר חֹדֶשׁ, שְׂכִיר שָׁנָה, שְׂכִיר שְׁבוּעָה, יֵצֵא בְּיוֹם - גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם. יֵצֵא בְּלֵילָה - גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה. וְעַל כֵּלָּן, אֵינוֹ עוֹבֵר עָלֵיהֶן אֲלָא לֵילָה הָרִאשׁוֹן בְּלַבָּד. הַכּוֹבֵשׁ שֹׂכֵר שְׂכִיר - עוֹבֵר מִשּׁוּם חֲמִשָּׁה לְאוּזֵין, מִשּׁוּם "בַּל תַּעֲשֶׂק", ו"בַּל תִּגְזֹל", ו"בַּל תִּלְיֵן פְּעֻלַּת שְׂכִיר אֶתְּךָ עַד בֶּקֶר", "בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא תִבֹּא עָלָיו הַשֹּׁמֵשׁ כִּי עֲנִי הוּא". אֶחָד שֹׂכֵר אָדָם וְאֶחָד שֹׂכֵר בְּהֵמָה וְאֶחָד שֹׂכֵר כְּלִים - עוֹבֵר מִשּׁוּם שְׁמוֹת הַלָּלוּ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: שֹׂכֵר אָדָם - עוֹבֵר מִשּׁוּם שְׁמוֹת הַלָּלוּ, שֹׂכֵר בְּהֵמָה וּשְׂכִיר כְּלִים - עוֹבֵר מִשּׁוּם בַּל תַּעֲשֶׂק. גֵּר תוֹשָׁב - עוֹבֵר מִשּׁוּם בַּל תַּעֲשֶׂק וּמִשּׁוּם בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ. הַמְּחַהֵר אֶצֶל חֲנֻנִי וְאֶצֶל שְׁלַחְנִי - הֵן עוֹבְרִין עָלָיו וְהוּא אֵין עוֹבֵר עָלֵיהֶן. וְאִם הִתְנָה עִמּוֹ מִתְחִלָּה עַל מִנַּת כֶּן, אִף הֵם אֵין עוֹבְרִין עָלָיו וְהוּא אֵין עוֹבֵר עָלֵיהֶן. וְאִם אָמַר לְאַחֵר לִשְׂכֹּר לוֹ - זֶה אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו.

י,ב הַשְּׂכִיר - נִשְׁבָּע בְּזִמְנוֹ וְנוֹטֵל. עֹבֵר זִמְנוֹ - אֵין נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. אִם יֵשׁ עֲדִים שֶׁתִּבְעוּ בְּתוֹךְ זִמְנוֹ, וְאִפְלוּ לְאַחֵר זִמְנוֹ - הָרִי זֶה נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בְּמָה דְּבָרִים אֲמורִים? בְּזִמְן שֶׁאָמַר לוֹ 'נִתְּתִי לְךָ שְׂכָרְךָ', וְהוּא אוֹמֵר: 'לֹא נִתַּתְּ לִי'. אֲבָל אִם אָמַר: 'לֹא נִשְׁכַּרְתִּי', וְהוּא אוֹמֵר: 'לֹא! שְׂכָרְתִּיךָ'. סֵלַע אֲמַרְתִּי לְךָ, וְהוּא אוֹמֵר שְׁתִּים אֲמַרְתִּי לִי - הַמוֹצִיא מִחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרָאִיָּה. הַנוֹתֵן כָּלִיו לְאִמֵּן לַעֲשׂוֹת, וְגִמְרָה מִלֵּאכְתּוֹ, אִפְלוּ הוּא אֶצֶלוֹ שְׁלִשָּׁה יָמִים - אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. הַחֲזִירוֹ לוֹ בְּחֻצוֹת הַיּוֹם, כִּיּוֹן שֶׁשִּׁקְעָה הַחֲמָה - עוֹבֵר עָלָיו.

פְּעָמִים. הַחוֹכֵר שָׂדֶה אֵילָן מִחֲבֵרוֹ, לֹא יֹאמַר לוֹ: 'אֵינִי בָּא עַד שֶׁיִּכְלוּ פְּרוֹת מִתּוֹכָה', וְאֵינוֹ רֹשֵׁאִי לְאַכְלָהּ פְּעָמִים.

ט,י הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מִחֲבֵרוֹ, נִרְה וְלֹא זִרְעָה - נוֹתֵן לוֹ חֲכוּרוֹ, אִף עַל פִּי כֵּן שְׁמִין לוֹ, שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה מִנִּיחָה נִרְה לְמִנִּיחָה שֶׁלֶף¹³. הַחוֹכֵר שָׂדֶה מִחֲבֵרוֹ לְשַׁחַת וּגְזֹזָה, כָּל הַפְּרוֹת שֶׁעוֹשָׂה - הָרִי אֵלָיו שְׁלוֹ. חֲכָרָה לְזֶרַע וּגְזֹזָה לְשַׁחַת, לֹא יֹאמַר: 'הָרִינִי מִמֶּתִּין עַד שֶׁיִּכְלָה אוֹתוֹ הַמִּין מִתּוֹכָה', אֲלָא כָּל הַפְּרוֹת שֶׁעוֹשָׂה - הָרִי אֵלָיו שְׁלוֹ.

ט,יא הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מִחֲבֵרוֹ שְׁנַיִם מוֹעֲטוֹת - אֵין לוֹ בְּקוּרוֹת שְׁקָמָה. לְפִיכָךְ הַזְּמִירוֹת וְהַקְּנִים שְׁלוֹ. קִבְּלָה מִמֶּנּוּ שְׁבַע שְׁנַיִם, מְקוֹם שֶׁנִּהְגוּ לְזִרְעָה פֶּשֶׁתָּן, אִפְלוּ חֲמֵשׁ שְׁנַיִם - זִרְעָה שָׁנָה שְׁנִיָּה פֶּשֶׁתָּן, וְיֵשׁ לוֹ בְּקוּרוֹת שְׁקָמָה. הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מִחֲבֵרוֹ לְזִרְעָה שְׁעוּרִין - לֹא יִזְרְעֶנָּה תִּלְתָּן, תִּלְתָּן - לֹא יִעֲשֶׂנָּה מְקָשָׁה, מְקָשָׁה - יִזְרְעֶנָּה תִּלְתָּן. תִּלְתָּן - יִזְרְעֶנָּה שְׁעוּרִין. חֲטִים - לֹא יִזְרְעֶנָּה פֶּשֶׁתָּן. פֶּשֶׁתָּן - יִזְרְעֶנָּה חֲטִים. הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מִחֲבֵרוֹ לְזִרְעָה חֲטִין - לֹא יִזְרְעֶנָּה שְׁעוּרִין. שְׁעוּרִין - לֹא יִזְרְעֶנָּה פֶּשֶׁתָּן. פֶּשֶׁתָּן - יִזְרְעֶנָּה שְׁעוּרִין. שְׁעוּרִין - יִזְרְעֶנָּה חֲטִין.

ט,יב הַשּׁוֹכֵר שָׂדֶה מִחֲבֵרוֹ, וְעַמֵּד הַשּׁוֹכֵר וְהַשְּׂכִירָה לְאַחֵר - רֹשֵׁאִי בַעַל הַבֵּית, שִׁיאֵמַר לוֹ: אֵין לִי חֲשֹׁבֵן עִם כָּל אָדָם אֲלָא עִמָּךְ. עַמֵּד בַּעַל הַבֵּית וְהַשְּׂכִירָה לְאַחֵר - רֹשֵׁאִי הַשּׁוֹכֵר שִׁיאֵמַר לוֹ: אֵין לִי חֲשֹׁבֵן עִם כָּל אָדָם אֲלָא עִמָּךְ. עַמֵּד בַּעַל הַבֵּית וּמִכְרָה - מַחֲשָׁבִין עִם בַּעַל הַבֵּית, וּכְדָרָךְ שֶׁהָעִירִים הַשְּׁנִי וְנִהְגָה מִשְׁלָם לְרֹאשׁוֹן. עַמֵּד בַּעַל הַבֵּית וְהַקְּדִישָׁה - אֵינָה מְקַדֶּשֶׁת עַד שֶׁתַּחֲזוֹר לְרִשּׁוֹתָיו. וְכָל מָה שֶׁנִּהְגָה הַיָּמִנָּה - הָרִי הוּא הַקְּדֵשׁ. עַמֵּד הַשּׁוֹכֵר וְהַקְּדִישָׁה - הָרִי זֶה מְקַדֶּשֶׁת עַד שֶׁתַּצֵּא מִרִשּׁוֹתָיו, וּמַעֲלָה שֹׂכֵר לְבָעָלִים, וּמַעֲלָה שֹׂכֵר לְהַקְדֵּשׁ.

דְּיוֹטָא אַחֲרָת, וְאִין בַּעַל הַבֵּית מַנִּיחוּ - מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לַעֲשׂוֹת שְׁנֵי דְיוֹטוֹת - עוֹשָׂה. שְׁלֹשׁ - עוֹשָׂה. וְאִין מְשַׁנִּין מִמִּנְהֵג הַמְּדִינָה. הַבֵּית וְהַעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם, נִפְתָּחָה מַעֲזִיבָה; רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: מִנְחָם בְּנֵי אוֹמֵר, הִתְחַתּוֹן נוֹתֵן אֶת הַתְּקָרָה וְהַעֲלִיּוֹן נוֹתֵן אֶת הַמַּעֲזִיבָה, כְּגוֹן חֲגִילוֹת הַפְּתוּחוֹת לִסְטִי, שֶׁהִתְחַתּוֹן נוֹתֵן אֶת הַתְּקָרָה וְהַעֲלִיּוֹן נוֹתֵן אֶת הַמַּעֲזִיבָה:

יא, ג הִיתָה חֲרַבְתּוֹ בְּצַד גִּנְתּוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְעַמֵּד וְגִדְרָה - מְגַלְגָּלִין עָלָיו יִצְיאוֹתָיו שֶׁל כֶּתֶל כְּדֹרֶךְ שֶׁהוּא בּוֹנֶה, הִיתָה סְמוּכָה לַחֲצָרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן אֶת הַקּוֹרָה לְאוֹתוֹ הָרוּחַ - נוֹתֵנִין לוֹ יִצְיאוֹתָיו שֶׁל כֶּתֶל בְּשַׁעַר שֶׁהוּא בּוֹנֶה:

יא, ד הִיתָה לַמַּעֲלָה מִחֲצָרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, לֹא יֹאמַר לוֹ ה'רִינִי מִיִּסַּד עִמָּךְ מְכַנְגֵּד חֲצָרִי לַמַּעֲלָה, אֲלֹא מִיִּסַּד עִמּוֹ מִלְמַטָּה וְעוֹלָה. הִיתָה לַמַּעֲלָה מִגִּנּוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ - אִין זָקוֹק לוֹ מִבֵּיא אָדָם אֲבָנָיו וּמִפָּרָקֵן עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ, בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים הַלְעֵלוֹתֵן לְרֹאשׁ הַדִּימוֹס, וְאִם לְשִׁהוּתֵן - הֲרִי זֶה אֲסוּר. וְאִם בָּא אַחֵר וְהִזָּק בֵּהֶן - הֲרִי זֶה חֵיב:

יא, ה מִסְרֵן הַחֲצֵב לַגָּמֶל - הַגָּמֶל חֵיב. גָּמֶל לִסְתָּת - הַסְתָּת חֵיב. סְתָת לִסְפָּל - הַסְפָּל חֵיב. הַעֲלֵן לְרֹאשׁ הַדִּימוֹס וְנִפְלוּ - בָּלֵן חֵיבִין. מִסְרֵן גָּמֶל לִסְתָּת וְהִזָּק בֵּהֶן בֵּין בָּאֲבָן וּבֵין בִּסְתָּת - הַסְתָּת חֵיב. סְתָת לִסְפָּל וְהִזָּק בִּסְתָּת - הַסְתָּת חֵיב. בָּאֲבָן - הַסְפָּל חֵיב. יִשְׁכָּה עַל גִּבִּי דִימוֹס אוֹ שֶׁהִיא מִפְּקָפֶק בָּהּ, וְנִפְלָה - אֲדִרְכֵּל חֵיב. מִבֵּיא אָדָם עֶפֶר וְצוּבְרוֹ עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים - לְשִׁרְוֹתוֹ לְטִיט, וְאִם לְשִׁהוּתוֹ - הֲרִי זֶה אֲסוּר. וְאִם בָּא אַחֵר וְהִזָּק בּוֹ - הֲרִי זֶה חֵיב. וְלֹא יִהְיֶה מַגְבִּיל בְּצַד זֶה וּבּוֹנֶה בְּצַד זֶה, אֲלֹא מַגְבִּיל בְּמָקוֹם שֶׁהוּא בּוֹנֶה. נָפַל הַכֶּתֶל מִחֲמַת הַזְּעוֹת, וּמִחֲמַת הָרוּחַ, וּמִחֲמַת הַגְּשָׁמִים, אִם בָּנָאוּ כְּדֹרְכּוֹ. פְּטוּר. אִם לֹא - חֵיב. נָתַנוּ לוֹ זָמֵן, נָפַל כְּתוּךְ זָמֵן - פְּטוּר. לֹאֲחֵר זָמֵן - חֵיב. וְכַמָּה הוּא זָמֵן?

יג הַמְּלִיָּה אֶת חֲבֵרוֹ - אִינוּ רִשְׁאֵי לַמִּשְׁכָּנוֹ. וְאִם מִשְׁכָּנוֹ - צָרִיךְ לַחֲזֹר לוֹ, וְעוֹבֵר עַל כָּל שֵׁם וְשֵׁם שֵׁישׁ בּוֹ. שְׁלִיחַ בֵּית דִּין הֵבִיא לַמִּשְׁכָּן, הוּא עוֹמֵד מִבְּחוּץ וְהֵלָּה מוֹצִיא לוֹ אֶת הַמִּשְׁכָּן, שְׁנַאֲמַר (דְּבָרִים כד): "בְּחוּץ תַּעֲמִיד" וְגו'. מִשְׁכָּנוֹ בְּשְׁנֵי כָּלִים, אֶחָד שְׁצָרִיךְ לוֹ וְאֶחָד שְׁאִין צָרִיךְ לוֹ, זֶה שְׁצָרִיךְ לוֹ - נוֹטְלוֹ וּמַחֲזִירוֹ. וְזֶה שְׁאִין צָרִיךְ לוֹ - נוֹטְלוֹ וְאִין מַחֲזִירוֹ. וְאִם מַחֲזִירוֹ עַד עוֹלָם, לָמָּה הוּא נוֹטְלוֹ? רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, שְׁמָא תְּבוֹא שְׁמִיטָה וְתִשְׁמַטְנוּ, אוֹ שְׁמָא יָמוּת הָלֵה וְנִמְצָאוּ מַטְלָטְלִין בֵּיד הַיּוֹרֶשִׁין. אֲלֵמָנָה, בֵּין שֶׁהִיא עֲנִיָּה בֵּין שֶׁהִיא עֲשִׁירָה - אִין רִשְׁאֵי לַמִּשְׁכָּן, שְׁנַאֲמַר (דְּבָרִים כד): "לֹא תַחֲבֹל בְּגַד אֲלֵמָנָה"; אַחַת עֲנִיָּה וְאַחַת עֲשִׁירָה; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: עֲנִיָּה - אִין רִשְׁאֵי לַמִּשְׁכָּן. עֲשִׁירָה - נוֹטֵל וְאִין מַחֲזִיר, שֶׁלֹּא יִהְיֶה הוֹלֵךְ וְכֹא אֲצִלָּה שֶׁלֹּא לְהַשִּׁיָּאָה שֵׁם רַע. חֵבֵל בּוֹ זוּג שֶׁל מִסְפָּרִים צָמַד שֶׁל פְּרוֹת חֵיב עַל זֶה בְּעַצְמוֹ וְעַל זֶה בְּעַצְמוֹ שְׁנַאֲמַר (דְּבָרִים כד): "לֹא יַחֲבֹל רַחֲמִים וְרֹכֵב"; מֵה רַחֲמִים וְרֹכֵב מִיַּחֲדִים שְׁנֵי כָּלִים הַמִּשְׁמָשִׁין מְלֹאכָה אַחַת וְחֵיב, עַל זֶה בְּעַצְמוֹ וְעַל זֶה בְּעַצְמוֹ, אֵף כָּל שֶׁהֵן שְׁנֵי כָּלִים הַמִּשְׁמָשִׁין מְלֹאכָה אַחַת - חֵיב עַל זֶה בְּעַצְמוֹ וְעַל זֶה בְּעַצְמוֹ. הֵיוּ לוֹ חֲמִשָּׁה רַחֲמִים - אִין רִשְׁאֵי לַמִּשְׁכָּן אֲפִלוּ אַחַת מֵהֶן, אִם אִין עוֹשָׂה מְלֹאכָה אֲלֹא בְּאַחַת מֵהֶן - אִין חֵיב אֲלֹא עַל אוֹתָהּ בַּלְבָּד.

מִסְכַּת בָּבָא מַצִּיעָא פָּרָק אֶחָד-עָשָׂר

יא, א הַבֵּית וְהַעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם שְׁנִפְלוּ - שְׁנֵיהֶן חוֹלְקִין בְּעֲצִים וּבְאֲבָנִים וּבְעֶפֶר. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזָמֵן שֶׁהֵיוּ שְׁוִין, אֲבָל אִם אֶחָד מֵהֶם גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן - זֶה נוֹטֵל לְפִי שְׁלוֹ וְזֶה נוֹטֵל לְפִי שְׁלוֹ, וְרוֹאִין אֶת הַעֲלִיּוֹנוֹת כְּאֵלּוּ הֵן רְאוּיוֹת לְהַשְׁבֵּר:

יא, ב הַבֵּית וְהַעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם, וְרָצוּ שְׁנֵיהֶם שֶׁלֹּא לִבְנוֹת - הִתְחַתּוֹן נוֹטֵל שְׁנֵי חֲלָקִין וְהַעֲלִיּוֹן שְׁלִישׁ. הַבֵּית וְהַעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם, וְהֲרִי בַּעַל הַעֲלִיָּה מִבְּקֵשׁ לַעֲשׂוֹת

אין פחות משלשים יום. מוציא אדם זבלו וצוברו על פתח ביתו ברשות הרבים להוציאו לזבלים. ואם לשהותו - הרי זה אסור. ואם בא אחד והזק בו - הרי זה חייב. רבי יהודה אומר: בשעת הוצאת זבלים - מוציא זבלו וצוברו על פתח ביתו ברשות הרבים, כדי שישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה שלשים יום, שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ:

יא, ו לזה חצר סמוכה לכאן ולזה חצר סמוכה לכאן - זה סומך לחצרו וזה סומך לחצרו. רבי יהודה אומר: לא הורשו אלא שלשים יום, הזק בתוך שלשים יום - פטור. לאחר שלשים יום - חייב. רבי שמעון אומר: לא הורשו אלא שלשה ימים, הזק בתוך שלשה ימים - חייב. וכן היה רבי יהודה אומר: כבית תשעה חצאי קבין לזה וכבית תשעה חצאי קבין לזה, כדי שיהא אפר אמן חורש ושונה. כללו של דבר! כל ששם הראשון קרוי עליו - אין רשאי לחלקו:

יא, ז אין חולקין את האבולים עד שיהא בה כדי שעור לזה וכדי שעור לזה. אמר אחד מהן לחברו: טול את הפחות ותן לי שעור - שומעין לו. רבי שמעון בן גמליאל אומר: אין שומעין לו, מפני כבוד אבותיו. ושאר כל הדברים ששם הראשון קרוי עליהן - הרשות בידו. פתחים שבחצר גדולים של אחד, וקטנים של אחד. גדולים - אין להם אלא ארבע אמות. וקטנים - נותנין להן ארבע אמות לכל אחד ואחד. אחד נוטל פתח הגדול, ואחד נוטל שני פתחים קטנים, זה שנוטל פתח גדול - אין לו אלא ארבע אמות. וזה שנוטל שני פתחים קטנים - נותנין לו ארבע אמות לכל אחד. היה שם אחד רחב מעשר אמות - נוטל ארבע אמות בחצר, פחות מכן - משלימין לו את המדה, כנגדו נותנין לו. מכניס ומוציא ארבע אמות בחצר.

יא, ח זבל שבחצר - מתחלק לפי פתחים, ואכסניא - לכל אדם, הפתח פתוח למרפסת - אין לו ארבע אמות, מרפסת עצמו - יש לו ארבע אמות. חמשה פתחים פתוחין למרפסת - אין למרפסת בחצר אלא ארבע אמות בלבד. מי שיש לו אכסדרה לפניו מביתו, בזמן שמגפפת - נותנין לו, מכניס ומוציא ארבע אמות בחצר. אינה מגפפת - הרי היא כשאר כל החצר. סלם הצורי - יש לו ארבע אמות. ולמצרי - אין לו ארבע אמות. אם היה קבוע במסמר - יש לו ארבע אמות. היציע, והדיות, והעליה - אין להן ארבע אמות. חלית הבאר - יש לה ארבע אמות. באר הקרוב לאמה - מתמלא ראשון. ואם קדם השני ומלא - הרי זה זריז ונשכר. בנה בית לפניו מגנתו - אין לו בחצר אלא ארבע אמות בלבד. חלק ביתו לפניו מביתו, וגנה לפניו מביתו, וגנה לפניו מגנתו - אין לו בחצר אלא ארבע אמות בלבד. ולא יפתחם לחצר השתפין, אבל פותחין לתוך שלש:

יא, ט מי שיש לו פתח במבוי - אין בני מבוי כופין אותו לעשות הימנו דלת למבוי, שיכול לומר רצוני שאפנס בחבילתי על פתחי. כופין בני מבוי זה את זה שלא להושיב ביניהן לא חוט ולא בורסי ולא אחד מן כל בעלי אמניות. לשכנו - אין יכולין לכופו. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף לשכנו יכולין לכופו. מי שיש לו בית בחצר אחרת - בני חצר אחרת משעבדין אותו לעשות עמה דלת נגר ומנעול לחצר. שאר כל הדברים - אין משעבדין אותו. אם היה שרוי עמהן באותה חצר - משעבדין אותו לחפר עמהן בורות שיחין ומעורות, ולתקן את המקוואות ואמת המים, ושאר כל הדברים - אין משעבדין אותו. ואם היה שרוי עמהן באותה העיר - משעבדין אותו על הכל. כופין בני חצר זה את זה לעשות לחי וקורה למבוי:

נותן כֶּךָ וְכָךְ. כָּל מִי שֶׁרָצָה או שֶׁתִּרְעָה פָּרְתוּ בֵּין הָרָעִים - יֵהָא נֹתֵן כֶּךָ וְכָךְ. וְכָל מִי שֶׁתִּרְעָה בְּהֵמָה פְּלוֹנִית - יֵהָא נֹתֵן כֶּךָ וְכָךְ. רִשְׁאִין לַעֲשׂוֹת קִיצָתָן. וְרִשְׁאִין הַצִּמְרִין וְהַצִּבְעִין לֹמֵר: כָּל מָקָח שֶׁיָּבֵא לַעִיר נָהָא בָּלְנוּ שֶׁתִּפְּסִין בּוֹ. רִשְׁאִין הַנְּחֻתָּמִין לַעֲשׂוֹת רְגוּעָה בִּינִיָּה. רִשְׁאִין הַחֲמָרִין לֹמֵר: כָּל מִי שֶׁיָּמֹות לוֹ חֲמֹור לַעֲמֹד לוֹ חֲמֹור אַחֵר מֵתָה בְּכּוּסָיָא אֵין צָרִיכִין לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמֹור דְּלֵא בְּכּוּסָיָא - צָרִיכִין לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמֹור. וְאִם אָמַר: תָּנוּ לִי וְאֵין לֹקַח לַעֲצָמִי - אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ אֵלֹא לֹקַחִין וְנוֹתְנִין לוֹ. רִשְׁאִין הַסִּפְנִין לֹמֵר: כָּל מִי שֶׁתֵּאבֹד סִפְיָנוּ - נַעֲמִיד לוֹ סִפְיָה אַחֲרָתָּה. אֲבָדָה בְּכּוּסָיָא - אֵין צָרִיכִין לְהַעֲמִיד לוֹ. דְּלֵא בְּכּוּסָיָא - צָרִיכִין לְהַעֲמִיד לוֹ. וְאִם פִּרְשׁ לְמָקוֹם שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם פּוֹרְשִׁין - אֵין צָרִיכִין לְהַעֲמִיד לוֹ:

יא, יג מִי שֶׁהִיָּה בָּלָן לְרַבִּים, סִפֵּר לְרַבִּים, נִחְתוּם לְרַבִּים, שִׁלְחָן לְרַבִּים, וְאֵין שֵׁם אַחֵר אֵלֹא הוּא, וְהִגִּיעַ שַׁעַת הַרְגֵּל וּמִבְקָשׁ לִילָךְ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ - יְכוּלִין לַעֲכָב עַל יָדוֹ עַד שֶׁיַּעֲמִיד אַחֵר תַּחְתָּיו. וְאִם הִתְנָה עִמָּהֶם בְּבֵית דִּין, או שֶׁעֲבָרוּ עָלָיו אֶת הַדֶּרֶךְ - הָרְשׁוֹת בִּידוֹ. הַנּוֹטֵעַ אֵילָן לְרַבִּים - מְלַקֵּט וְאוֹכֵל, מְלַקֵּט וּמַכְנִיס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְלֹא יֵהָא מְלַקֵּט וְעוֹשֶׂה גְרוּגְרוֹת, מְלַקֵּט וְעוֹשֶׂה דְּבִלָּה, שֶׁמִּתְחַלֶּה לֹא נָטְעוּ אֵלֹא עַל מִנַּת כֶּן, וְלַעֲבֹרֵי דָרְכִים מְלַקֵּט וְאוֹכֵל, וְאִסּוּר לְהַכְנִיס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ.

הַחוּפֵּר בּוֹר לְרַבִּים - מְמַלֵּא וְשׁוֹתָה, מְמַלֵּא וּמַכְנִיס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְלֹא יֵהָא מְמַלֵּא וּמַשְׁקָה וּמוֹכֵר בְּשׁוּק. הַצִּמְרִין וְהַצִּבְעִין - מְמַלְּאִין לְשִׁתּוֹת וְאֵין מְמַלְּאִין לְסִחּוּרָה. הַבִּיר וְהַבִּלָּן וְהַסִּפֵּר - מְמַלְּאִין לְשִׁתּוֹת וְאֵין מְמַלְּאִין לְהַשְׁתַּמֵּשׁ, אֲבָל מַכְבִּשִׁין בֵּהֶן אֶת הַכִּבְשִׁים, מְדִיחִין בֵּהֶן אֶת הַיָּרֵק לַעֲבֹרֵי דָרְכִים מְמַלֵּא וְשׁוֹתָה, וְאִסּוּר לְהַכְנִיס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. הֵיוּ פּוֹעֲלִים עוֹשִׂין בְּצִדּוֹ - לֹא יֵהָא מְמַלֵּא וּמַשְׁקָה אוֹתָן אֵלֹא הוֹלֵךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד וְשׁוֹתָה וְעוֹשֶׂה:

יא, י כּוֹפִין בְּנֵי בִקְעָה זֶה אֶת זֶה לַעֲשׂוֹת בִּינִיָּהן חֲרִיץ וּבֶן חֲרִיץ. חֲמֵשׁ חֲצֵרוֹת הַפְּתוּחוֹת לְמִבּוֹי אַחֵר, וְנִתְקַלְקַל - בָּלָן מְשֻׁמָּשׁוֹת עִם הַחִיצוֹנָה, וְהַחִיצוֹנָה מְשֻׁמָּשׁת לַעֲצָמָה, וְהַשָּׂאָר מְשֻׁמָּשׁוֹת עִם הַשְּׁנִיָּה, וְהַשְּׁנִיָּה מְשֻׁמָּשׁת לַעֲצָמָה, הַפְּנִימִית שֶׁבְּכָלָן - מְשֻׁמָּשׁת לַעֲצָמָה וּמְשֻׁמָּשׁת עִם בָּלָן. רָצוּ בְּנֵי הַפְּנִימִית לִפְתָּח לָהֶן פְּתַח מִמָּקוֹם אַחֵר - יְכוּלִין לַעֲכָב עַל יָדָן. הִיָּה סְתוּם וְנִמְלָךְ לִפְתָּחוֹ - מַעֲכָב עַל יָדוֹ; דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר. חֲמֵשׁ חֲצֵרוֹת הַפְּתוּחוֹת לְחִנּוּת - בָּלָן מְשֻׁמָּשׁוֹת בְּמִבּוֹי. חֲמֵשׁ דִּיּוּטָאוֹת מְשֻׁמָּשׁוֹת בְּבֵת אַחַת, וְנִתְקַלְקַל - בָּלָן מְשֻׁמָּשׁוֹת עִם הָרֵאשׁוֹנָה, וְהָרֵאשׁוֹנָה מְשֻׁמָּשׁת לַעֲצָמָה, וְהַשָּׂאָר מְשֻׁמָּשׁוֹת עִם הַשְּׁנִיָּה, וְהַשְּׁנִיָּה - מְשֻׁמָּשׁת לַעֲצָמָה, שְׁלִישִׁית שֶׁבְּכָלָן - מְשֻׁמָּשׁת לַעֲצָמָה וּמְשֻׁמָּשׁת בְּכָלָן. הָעָשׂוֹי לְכַבִּיסָה - אֵין מִמַּחֲזִין בִּידוֹ לְגִשְׁמִים, לְגִשְׁמִים - אֵין מִמַּחֲזִין בִּידוֹ לְכַבִּיסָה:

יא, יא חֲמֵשׁ גִּנוֹת מְשֻׁמָּשׁוֹת בְּאַמָּה אַחַת, וְנִתְקַלְקַלָּה - בָּלָן מִתְקַנּוֹת עִם הָעֲלִיוֹנָה, וְהָעֲלִיוֹנָה מִתְקַנְת לַעֲצָמָה, וְהַשָּׂאָר מִתְקַנּוֹת עִם הַשְּׁנִיָּה, וְהַשְּׁנִיָּה מִתְקַנְת לַעֲצָמָה. הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁבְּכָלָן מִתְקַנְת לַעֲצָמָה וּמִתְקַנְת עִם בָּלָן. כּוֹפִין בְּנֵי חֲצֵר זֶה אֶת זֶה לַעֲשׂוֹת לְחֵצֵר גַּג גְּבוּהָ עֲשֶׂרָה טַפְחִים. בַּחֲזָקָת שְׁנָתָן. שׁוֹמְעִין לוֹ שֶׁלֹּא לְסַמֵּךְ אֶת הַקּוֹרָה, לְפִיכָךְ בַּחֲזָקָת שֶׁלֹּא נִתֵּן. אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ לְסַמֵּךְ אֶת הַקּוֹרָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: הִיָּה שֵׁם אַחֵר מַעֲכָב - הוֹפֵךְ אֶת הַחֲזִית אֶצְלוֹ, לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכֶּתֶל - הָעֲצִים וְהָאֲבָנִים שָׁלוּ:

יא, יב כּוֹפִין בְּנֵי הָעִיר זֶה אֶת זֶה לְבָנוֹת לָהֶן בֵּית הַכִּנְסֵת, לְקַנּוֹת לָהֶן סִפֵּר תוֹרָה וְנִבְיָאִים, וְרִשְׁאִין בְּנֵי הָעִיר לְהִתְנוּת עַל הַשְּׁעָרִים וְעַל הַמְּדוֹת וְעַל שֹׁכֵר הַפּוֹעֲלִים. רִשְׁאִין לַעֲשׂוֹת קִיצָתָן. רִשְׁאִין בְּנֵי הָעִיר לֹמֵר: כָּל מִי שֶׁיִּרְאֶה אֶצֶל פְּלוֹנִי - יֵהָא נֹתֵן כֶּךָ וְכָךְ. כָּל מִי שֶׁיִּרְאֶה אֶצֶל מַלְכוּת - יֵהָא

הקלת. רבי יהודה אומר: תוקע יחד בארץ וסומך עליו את הקורה, ובלבד שלא יתקע לתוף של חברו. מרחיקין את התנור שלשה טפחים מן הכלי, שהן ארבעה מן הכפה. ובכירה – טפח. לא יטיל אדם מי רגלים בכתלו של חברו, אלא אם כן הרחיק שלשה טפחים, ומאבנים – טפח, ובצונמא – מתר:

א, ב, באמת ביין התיירו, אבל לא ברפת בקר. ואף על פי שממעיטו אינו אלא משביחו. ואם קדמו חנות ורפת את האוצר – אין יכול למחות בידו ולומר לו: אני יכול לישן לא מקול הפטיש, ולא מקול הרחים, ולא מפני ריח רע, ולא מקול תינוקות.

א, ד, לשכנו – אין יכולין לכופו. רבן שמעון בן גמליאל אומר: לשכנו יכולין לכופו. יש לו חנות ברשות הרבים ומבקש לפותחה לחצר השתפין – יכולין לעכב על ידיו מפני שמרבה עליהן את הדרך. יש לו בית בחצר השתפין, ומבקש לחלקו ולהקרות בו את התינוקות – יכולין לעכב על ידיו מפני שמרבה עליהם את הדרך. יש לו גג ברשות הרבים, ומבקש לבנות על גבו עליה לפותחה לחצר השתפין – יכולין לעכב על ידיו מפני שמרבה עליהן את הדרך. כיצד הוא עושה? עושה לו לולו ופותחה לתוף ביתו.

א, ה, מרחיקין את הכתל מן החלונות ארבע אמות למעלה, מן הצדדין – כדי שלא יהא רואה, מלמטה – כדי שלא יצף, מכנגדן – כדי שלא יאפיל. מרחיקין את הסלם מן השוכן ארבע אמות, כדי שיהא זוקף את הסלם. ואת הכתל מן המזחלה ארבע אמות, כדי שיהא לו מקום לסוד:

א, ו, מרחיקין את השוכן מן העיר חמשים אמה. הלוקח שוכן מחברו ונפל, אפלו הוא בית רבע – הרי זה בונה את מקומו. נפול הנמצא מן שתי שוכות רחוק מחמשים אמה לכאן ומחמשים אמה לכאן – הרי הוא של מוצאו. רבי עקיבה אומר:

יא, יד העושה מערות לרבים – מרחיץ פניו ידיו ורגליו בהן. היו ידיו ורגליו מלכלכות בטיט ובצואה – אסור. ובבור ובשיח – בין כך ובין כך אסור. הנכנס למרחץ – מחמין לו את הצונן, ומצנן לו את החמין. חופף את ראשו בנתר ובמימי רגלים, אף על פי שעשה תקלה לבאים אחריו, שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ.

מעין של בני העיר, הן והן ואחרים – הם קודמים לאחרים. אחרים ובהמתן – חיי אחרים קודמים לבהמתן. רבי יוסי אומר: בהמתן קודמת לחיי אחרים. בהמתן ובהמת אחרים – בהמתן קודמת לבהמות אחרים. אחרים ובהמתן – חיי אחרים קודמין לבהמתן. ורבי יוסי אומר: כביסתן קודמת לחיי אחרים. כביסתן וכביסת אחרים – כביסתן קודמת לכביסת אחרים. כביסתן קודמת לאחרים וכביסתן – בהמת אחרים וכביסתן – בהמת אחרים קודמת לכביסתן. בית השלחין שלהם ובהמת אחרים – בית השלחין שלהם קודמת לבהמת אחרים. וכלן עולין לחשבון באחרונה:

מסכת בבא בתרא פקד ראשון

א, א, לא יחפור אדם בור סמוך לבורו של חברו, אלא אם כן הרחיק מכתלו של חברו שלשה טפחים וסד בסיד. רבי יהודה אומר: בסלע הבא בידו – זה חופר בארו מכאן, וזה חופר בארו מכאן. זה מרחיק שלשה טפחים וסד בסיד, וזה מרחיק שלשה טפחים וסד בסיד. מרחיקין את הנברכת ואת הבקיע ואת ירקות מכתלו של חברו שלשה טפחים וסד בסיד. מרחיקין את הגפת ואת הזבל ואת המלח ואת הסיד ואת הסלעים ואת החול מכתלו של חברו שלשה טפחים וסד בסיד.

א, ב, מרחיקין את הזרעים ואת המחרשה ואת מי רגלים מן הכתל שלשה טפחים. מרחיקין את הרחים של יד שלש מן השכב, שהן ארבע מן הרכב. ושל חמור שלשה מן האסטרוביל, שהוא ארבעה מן

- הרי אלו של בעל הבית. בית השלחין ובית האילן - כנגד המשקלת. אבא שאול אומר: כל אילן סרק - כנגד המשקלת מפני שהצל רע לבית השלחין:

מסכת בבא בתרא פרק שני

ב,א כל שאינו עושה פרות תדיר, כגון שדה בית השלחין, בית הבעל - חזקתה שלש שנים, ואינה מיום ליום. אמר רבי יהודה: לא אמרו שלש שנים אלא כדי שיהא בא באספמא. אבל אם היה עמו במדינה, כיון שאכלה שנה אחת - הרי זו חזקה.

הלוקח מחמת הלוקח, אף על פי שהלוקח הראשון אומר: "גזולה היא בידי" - לא כל הימנו לאבד זכותו של זה. האוכל שדה מחמת אוננו, ונמצאת אוננו שהיא פסולה - הרי זה אינה חזקה. האוכל שדה בחזקת שהיא שלו והוציא עליו שטר שמכרה לו ושתנה לו במתנה - יתקם שטר בחותמו. ואם אמר: כתבתי שטר ונטלתי מעות, שטר פיספס הוא בידי - הכל הולך אחר חזקה. האוכל שדה שש שנים, וערער עליו שלש שנים הראשונות, ובאחרונה אמר לו: אתה מכרת לי ואתה נתת לי במתנה, אם מחמת טענה הראשונה - אינה חזקה, שכל טענה שמקצתה בטלה - בטלה כלה.

ב,ב אימתי אמרו: 'אריס ישבע שלא בטענה'? כל זמן שאריס יצא מאריסותו - הרי הוא ככל אדם. שתף, כל זמן ששותף יצא משותפותו - הרי הוא כאחד מכל אדם. אפטרופוס, כל זמן שאפטרופוס יצא מאפטרופסותו - הרי הוא כאחד מכל אדם. הבן שחלק, והאשה שנתגרשה - הרי הן כאחד מכל אדם. מקבלי פקדונות והרוצים והשכיר - אין להם חזקה. האומנין - אין להן חזקה. כיצד? רואה פליו אצל כובס, ועבדו אצל אמן, אמר לו: תן לי את שלי, אמר לו: אתה מכרתם לי ואתה נתתם לי במתנה - אינה חזקה. אתה אמרת לי למוכרם, אתה אמרת לתנם במתנה - הרי זו חזקה.

לכל רוח הוא עושה ומרחיק חמשים אמה, חוץ ממערכה מפני שאינה תדירה.

א,ז מרחיקין את המשרה מן הירק, ואת הפרשין מן הבעלים, ואת התרדל מן הדבורים. רבי יוסי מתיר בחרדל, שאומר לו: כדרך שעשית בתוך שלך, אף אני עושה בתוך שלי. וכן היה רבי יוסי אומר: מרחיקין את הדבורים מן העיר חמשים אמה, כדי שלא ינטשו את בני אדם. רבי נתן אומר: מגדל דבורים כמגדל כלבים. רבי נתן אומר: מרחיקין את הכבשונות מן העיר חמשים אמה, ואת האילן מן העיר עשרים וחמש אמה. וכשם שמרחיקין מן העיר - כך מרחיקין מבורות ושיחין ומעורות. וכשם שמרחיקין מכלן - כך מרחיקין מן הקברות. קבר שהקיפתו העיר, בין מארבע רוחות, בין משלש רוחות, בין משתי רוחות זו כנגד זו רחוק יתר מחמשים אמה לכאן ומחמשים אמה לכאן - אין מפנין אותו. פחות מכך - מפנין אותו. כל הקברות מתפנין חוץ מקבר המלך ומקבר הנביא. רבי עקיבה אומר: אף קבר המלך וקבר הנביא מתפנין. אמרו לו: והלא קבר בית דוד וקבר חלדה הנביאה היו בירושלים ולא נגע בהן אדם מעולם. אמר להם: משם ראיה, מחילה היתה להן והיתה מוציאה טמאה לנחל קדרון:

א,ח מרחיקין את האילן מן הבור עשרים וחמש אמה. ובחרוב ובשקמה - חמשים אמה, בין מלמעלה בין מן הצד. רבי שמעון אומר: כשם שמרחיקין מלמעלה, כך מרחיקין מלמטה. רבי יוסי מתיר, שלא נתנו שדות אלא לנטיעה. לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חברו, אלא אם כן הרחיק הימנו ארבע אמות. ואם רוצה, עושה מחיצה גבוהה או גדר. אחד גפנים, ואחד כל האילן - מרחיק ארבע אמות ונטע, כדי שיהא בקר עובר בכליו. היו שרשיו יוצאים לתוך של חברו - מעמיק שלשה טפחים כדי שלא תעכב המחרשה. אילן העולה בין מן הגזע ובין מן השרשין

בפלים. פלים וקרקות, זכה בקרקעות - לא זכה בפלים. בפלים - לא זכה בקרקעות. עבדים וקרקות, זכה בעבדים - לא זכה בקרקעות. בקרקעות - לא זכה בעבדים. הלך בה, בין לארצה ובין לרחבה - הרי זה קנה. הלכו בו שנים - זה קנה מקום הלוכו, וזה קנה מקום הלוכו; דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים: שניהם לא קנו עד שעה שיחזיקו. לקח ממנו עשר שדות, כיון שהחזיק באחת מהן - החזיק בכלן. שכר ממנו עשר שדות, כיון שהחזיק באחת מהן - החזיק בכלן. לקח מקצתן ושכר מקצתן, והחזיק בין בלקיחה בין בשכירה - הרי זו חזקה.

נכסים שאין להן אחריות - נקנין עם נכסים שיש להן אחריות בכסף ובשטר ובחזקה. כיצד? אמר לו: "חצר וכל מה שבתוכה אני מוכר לך". כיון שכתב שטר, וקבל מעות, והחזיק באחת מהן - החזיק בכלן. מקום צמידת תנור וכירים בחצר - אין להם חזקה. קורה על גביהן כל שהוא - הרי זו חזקה. תרנגולין בחצר - אין להן חזקה. עשה להן גג גבוה עשרה טפחים - הרי זו חזקה. צנור - אין לו חזקה. מקום קילוחו - יש לו חזקה. פתח בחצר, אף על פי שסתמו - אין לו חזקה. פרץ פצימיו - יש לו חזקה. איזו היא חלון הצורי? כל שראשו של אדם יכול לכנס לתוכה; דברי רבי מאיר. ובלבד שיהא לה מלבן או צורת פתח. וכן היה רבי מאיר אומר: לא יפתח אדם פתח על גבי פתחו של חבירו, וחלון על גבי חלון של חבירו, פתח על גבי חלונו של חבירו, וחלון על גבי פתחו של חבירו, וחכמים מתירין, ובלבד שירחיק ארבע אמות. אבא שאול אומר: לא יפתח אדם חנות כנגד חצרו של חבירו, כדי שלא יהא יושב בחנותו ורואה מה בחצרו של חבירו, אלא זה פותח לרשות הרבים, וזה פותח לרשות הרבים.

בו כשם שבני חצר יכולין למחות זה על ידי זה בחצר של שתפין - כך בני מבוי

בג חזקה - שלש שנים. החזיק האב שנה אחת, והבן שתי שנים. האב שתי שנים, והבן שנה אחת - הרי זו חזקה. האב שנה, והבן שנה, והלוקח שנה - הרי זו חזקה. החזיק בפני האב שנה אחת, ובפני הבן שתי שנים - הרי זו חזקה. בפני האב שתי שנים, ובפני הבן שנה אחת - הרי זו חזקה. בפני האב שנה, ובפני הבן שנה, ובפני הלוקח שנה - הרי זו חזקה:

בד החזיק האדם בפני שנים שנה הראשונה, בפני שנים שנה השנייה, בפני שנים שנה השלישית - הרי אלו שלש עדיות, והן עדות אחת. נמצאת כת הראשונה זוממת - הרי בידו שתי שנים. שניה - הרי בידו שנה אחת. שלישית - אין בידו כלום. היו הן הראשונים והן האחרונים, נמצאו זוממין בראשונה - אין בידו כלום. שניה - הרי בידו שנה אחת. שלישית - הרי בידו שתי שנים. אמר רבי יוסי: בא רבי יוחנן בן גורי אצל רבי חלפתא, אמר לו: הרי שהחזיק בפני שנים שנה ראשונה, ובפני שנים שנה שנייה, ובפני שנים שנה שלישית, מהו? אמר לו: הרי זו חזקה. אמר לו: אף אני אומר כן, אלא שעקיבה אומר: אין חזקה. רבי יהודה אומר: הרי הוא אומר (מלכים א' ד): "ולשלמה שנים עשר נציבים על כל ישראל וכלכלו" וגו'. ואומר (שם) "ונציב אחד אשר בארץ". הוי אומר: זה חדש העבור. רבי נחמיה אומר: זה אפוטרופוס שממנה על ידי כלן, שאין שבחו של מלך להיות שנים עשר משמשין אותו, אלא שנים עשר משמשין את האחד, והאחד משמש את המלך:

בה המחזיק בנכסי הגר, נעל וגדר ופרץ כל שהוא - הרי זו חזקה. נעל אחד וגדר אחד - הרי זו חזקה. נעלו שנים וגדרו שנים - הרי זו חזקה. היו לו עשר שדות, כיון שהחזיק באחת - החזיק בכלן. עשרה עבדים, אף על פי שהחזיק באחד - לא החזיק בכלן. פלים ועבדים, זכה בפלים - לא זכה בעבדים. בעבדים - לא זכה

הַחֲקוּקָה. אָבֵל לֹא מָכַר אֶת הַתְּנֹנֹר, וְלֹא אֶת הַפִּירִים, וְלֹא אֶת הָרְחִים, וְלֹא אֶת הַמִּכְתָּשֶׁת הַקְּבוּעָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּל הַמַּחְבֵּר בְּקָרָקַע - הֵרִי זֶה מְכֹר. וְאִם אָמַר לוֹ: "הוּא וְמָה שֶּׁבְּתוֹכּוֹ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" - הֵרִי בִלְלֵן מְכֹרִין. וְאִף עַל פִּי שְׁאוּמֵר לוֹ: "הוּא וְכָל מָה שֶּׁבְּתוֹכּוֹ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" - לֹא מָכַר לוֹ אֶת הַבָּאֵר וְלֹא אֶת הַשְּׂדֵה וְלֹא אֶת הַדְּוֹתוֹת וְהִיצִיעִים, וְלֹא אֶת הַמַּעֲרוֹת שֶׁבְּתוֹכּוֹ. אִם כֵּן לָמָּה כָּתַב עֹמֶקָא וְרוּמָא? שְׂאֵם רָצָה לְהַגְבִּיחַ - מַגְבִּיחַ, לְהַשְׁפִּיל - מִשְׁפִּיל. כָּל שְׂאִינוֹ מְכֹר בְּבֵית - מְכֹר בְּחֶצֶר. הַמּוֹכֵר אֶת הַחֶצֶר - מְכֹר אֶת הַבֵּית. הַמּוֹכֵר אֶת הַבֵּית - לֹא מְכֹר אֶת הַחֶצֶר, אֲלֵא אֹיְרָה שֶׁל חֶצֶר.

ג, הַמּוֹכֵר אֶת הַחֶצֶר - מְכֹר בְּתֵים הַפְּנִימִים וּבְתֵים הַחִיצוֹנִים. אָבֵל לֹא מָכַר אֶת הַוִּילָאוֹת, וְלֹא אֶת הַוִּילָסָאוֹת, וְלֹא אֶת הַמְּרַחֲצָאוֹת שֶׁלְּפָנִים הֵימָנוּ, וְאִם הָיוּ עֲשׂוּיִין לְתַשְׁמִישׁ הַחֶצֶר - הֵרִי בִלְלֵן מְכֹרִין. אֲצֻטְבָּלִין הָעֲשׂוּיִין לְתַשְׁמִישׁ חֶצֶר - מְכֹר. לְרַבִּים - אֵין מְכֹר. חֲנִיּוֹת הַפְּתוּחוֹת לְפָנִים - מְכֹרוֹת עֲמָה. לַחוּץ - אֵין מְכֹרוֹת עֲמָה. לְפָנִים וְלַחוּץ - הֵרִי אֵלֶּי מְכֹרוֹת עֲמָה:

ג, הַמּוֹכֵר אֶת בֵּית הַבַּד - מְכֹר אֶת הַיִּצְרִים, וְאֶת הַיִּקְבִּים, אֶת הַמַּפְרָכוֹת, וְאֶת הָרְחִים הַתַּחְתּוֹנָה. אָבֵל לֹא מָכַר אֶת הַשִּׁקִּין, וְלֹא אֶת הַמְּרַחֲצוֹפִין, וְלֹא אֶת הָרְחִים הָעֲלִיוֹנָה. וְאִם אָמַר לוֹ: "הוּא וְמָה שֶּׁבְּתוֹכּוֹ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" - הֵרִי בִלְלֵן מְכֹרִין. וְאִף עַל פִּי שְׂאֵמֵר לוֹ: "הוּא וְמָה שֶּׁבְּתוֹכּוֹ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" - לֹא מָכַר לֹא אֶת הַבּוֹר, וְלֹא אֶת הַשִּׁיחַ, וְלֹא אֶת הַיִּצְעִין, וְלֹא אֶת הַדְּוֹתוֹת, וְלֹא אֶת הַמַּעֲרוֹת שֶׁבְּתוֹכּוֹ. וְאִם אָמַר לוֹ: "הוּא וְמָה שֶּׁבְּתוֹכּוֹ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" - הֵרִי בִלְלֵן מְכֹרִין:

ג, הַמּוֹכֵר אֶת הַמְּרַחֵץ - מְכֹר בְּתֵים הַפְּנִימִים וּבְתֵים הַחִיצוֹנִים, בֵּית הַיּוֹרוֹת בֵּית הַקָּמִין וּבֵית הָאוּלִיָּאֵרִין. אָבֵל לֹא מָכַר לֹא אֶת הַיּוֹרוֹת, וְלֹא אֶת הַקָּמִין, וְלֹא אֶת

יְכוּלִין לַמְּחוֹת זֶה אֶת זֶה בְּמִבּוּי הַשְּׁתַּפִּין. פִּיעֵד? בְּנָה מְרַחֵץ בְּצֵד מְרַחֲצוֹ שֶׁל חִבְרוֹ, חֲנוּת בְּתוֹךְ חֲנוּתוֹ שֶׁל חִבְרוֹ - אֵין יְכוּל לַמְּחוֹת בִּידּוֹ וְלוֹמַר לוֹ: אֶתָּה הִבַּאת אֶת הַתַּקְלָה, שְׁאוּמֵר לוֹ: כְּדֶרֶךְ שְׁעִשִּׂית בְּתוֹךְ שְׁלָךְ, אִף אֲנִי עוֹשֶׂה בְּתוֹךְ שְׁלִי. הָיוּ מִימֵי עוֹבְרִים דֶּרֶךְ גִּגּוֹ שֶׁל חִבְרוֹ, וְעַמֵּד וְהַפְּסִיקָן - יְכוּל לַעֲכָב עַל יָדוֹ, עַד שִׁיּוּדִיעַ בְּאִיזָה מְקוֹם הוּא מוֹלִיכֵן. הֵייתָ דֶּרֶךְ הָרַבִּים אוֹ נֶהַר עוֹבְרָת בְּתוֹךְ [שְׂדֵהוּ], וְעַמֵּד וּגְדָרוֹ וְהַעֲבִירוֹ בְּתוֹךְ שְׂדֵה חִבְרוֹ - אֵין יְכוּל לַמְּחוֹת בִּידּוֹ וְלוֹמַר לוֹ: אֶתָּה הִבַּאת עָלִי אֶת הַתַּקְלָה, שְׁאוּמֵר לוֹ: כְּדֶרֶךְ שְׁעִשִּׂית בְּתוֹךְ שְׁלִי, כֵּךְ עֲשֶׂה בְּתוֹךְ שְׁלָךְ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָרַבִּים שֶׁבָּרוּ דֶּרֶךְ לַעֲצֹמֵן - מָה שֶׁבָּרוּ בָּרוּר.

יֵשׁ לוֹ בָּאֵר בְּחֶצֶרוֹ שֶׁל חִבְרוֹ, וְהָרִי בַעַל חֶצֶר מְבַקֵּשׁ לַחֲפֹר לוֹ בָּאֵר אַחֶרֶת - יְכוּל לַעֲכָב עַל יָדּוֹ. וְלֹא יַעֲשֶׂנוּ בֵּית הַגִּלְגָּל לְרַבִּים, בֵּית טְבִילָה לְרַבִּים. וְלֹא יֵהָא מְמַלָּא וּמַשְׁקָה, מְמַלָּא וּמוֹכֵר, אֲלֵא מְמַלָּא וּמַשְׁקָה בְּשׁוּק, מְמַלָּא וּמוֹכֵר בְּשׁוּק. לִקְחַ חֶצֶר וּבֵה זִיזִין וּגְזוּזָטְרָאוֹת וְנִפְלוֹ - הֵרִי זֶה בּוֹנֵה אֶת מְקוֹמָן. אֵין מְפִיחִין, אֵין מְסִידִין, אֵין מְכִירִין. לִקְחַ בֵּית מוֹפָח מְסִיד וּמוֹכֵר - הֵרִי הֵן בְּחִזְקָתָן.

סָד אָדָם כָּל בֵּיתוֹ בְּסִיד, וּמַשִּׁיר דָּבָר מוּעָט זָכַר לִירוּשָׁלַיִם. עוֹשֶׂה אָדָם כָּל עֶסְקִי סְעוּדָה, וּמַשִּׁיר דָּבָר מוּעָט זָכַר לִירוּשָׁלַיִם. עוֹשֶׂה אִשָּׁה כָּל תַּכְשִׁיטָהּ, וּמַשִּׁיר דָּבָר מוּעָט זָכַר לִירוּשָׁלַיִם. שְׁנָאֵמֵר (תַּהֲלִים קל"ז): "אִם אֲשַׁכְחֶךָ יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁכַּח יְמִינִי תִדְבֹּק לְשׁוֹנִי לְחִפִּי" וְגו'. כָּל הַמַּתְאֲבִלִּין עָלֶיהָ בְּעוֹלָם הַזֶּה - שְׂמֵחִים עֲמָה לַעוֹלָם הַבָּא, שְׁנָאֵמֵר (שְׁעִיָּהוּ ט'): "שְׂמַחוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם וְגִילוּ בָּהּ כָּל אוֹהֲבֶיהָ, שִׁישׁוּ אֶתָּה מְשׁוּשׁ כָּל הַמַּתְאֲבִלִּים עָלֶיהָ".

מִסְכַּת בָּבָא בִּתְרָא פָּרָק שְׁלִישִׁי

א, הַמּוֹכֵר אֶת הַבֵּית - מְכֹר אֶת הַדֶּלֶת, וְאֶת הַנֶּגֶר, וְאֶת הַמַּנְעוּל, וְאֶת הַמִּכְתָּשֶׁת

אומר: אף המקדיש את השדה - לא הקדיש אלא חרוב מרכב וסדן שקמה, מפני שהן יונקין משדה הקדש:

המגדלים שבתוכו. ואם אמר לו: "הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך" - הרי כלן מכורין. ואף על פי שאמר לו: "הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך" - לא מכר את הבריכות המסתפקין מהן מים בין בימות החמה בין בימות הגשמים, ואף לא בית כנסת העצים. ואם אמר לו: "מרחץ וכל משמשיה אני מוכר לך" - הרי כלן מכורין:

ג,ה המוכר את השדה - לא מכר את הגת ולא את השומירה אף על פי שהן כרם. אבא שאול אומר: אף לא מחיצת הקנים שהיא בית רבע. מכר לו כל האילנות, חוץ מחרוב המרכב וסדן שקמה. וכל שאינו מכור בשדה - מכור בעיר. המוכר העיר, רבי יהודה אומר: סנטר - מכור. אינקולמוס - אין מכור. ואם אמר לו: "היא וכל מה שבתוכה אני מוכר לך" - הרי כלן מכורין. ואף על פי שאמר לו: "היא וכל מה שבתוכה אני מוכר לך" - לא מכר את שיריה, ולא את בנוותיה, ולא את החורשין המוקצין בפני עצמן, ולא את הביכרין של חיה ושל עופות ושל דגים:

ג,ו המוכר את הכרם - מכר את הקנים, ואת הדוקרנין, ואת זמורות שקמה שבתוכו. אבל לא מכר לא את העצים ולא את האבנים סוירות, בין לנירו ובין לגדרו, ולא את זבלים, ולא את קורות שקמה שבתוכו. אבא שאול אומר: כל העושה לתשמיש הכרם - הרי זה מכור. מכר לו כל האילנות, חוץ מחצי חרוב מרכב שבמקום פלוני, ומחצי סדן שקמה שבמקום פלוני, ושאר כל החרובין אינן מכורין, ושאר כל הסדנין אינן מכורין:

ג,ז האחין שחלקו את שלהן במקום אחד, אפלו הוא ביהודה והן בגליל, הוא בגליל והן ביהודה, או שהיו במקום אחד, כיון שזכה את אחד מהן - זכה בכלן. אם היה עמו במדינה, כיון שקבל עליו - הרי זה זכה. רבי יוסי אומר: אם עתידין להטיל גורלות - עד שיטילו גורלות. רבי יהודה

יד וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמְרוּ יוֹנָתָן בֶּן-שָׁאוּל אֶל-הַנָּעַר נִשָּׂא
 כְּלִי לָכֶּה וְנִעְבְּרָה אֶל-מִצְבֵּי פְלִשְׁתִּים אֲשֶׁר מֵעֵבֶר
 הָלַז וּלְאָבִיו לֹא הָיָה׃ וְשָׁאוּל יוֹשֵׁב בְּקִצָּה הַגְּבֻעָה
 תַּחַת הַרְמוֹן אֲשֶׁר בְּמִגְדּוֹן וְהָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ בָּשָׂשׁ
 מֵאוֹת אִישׁ׃ וַאֲחִיָּה בֶן-יֶחֱזִקִּיבָה אָחִי אִיכָבֹד | בֶּן-
 פִּינָחָם בֶּן-עֲלִי בָחַן י-הוָה בְּשָׁלוֹ נִשָּׂא אֶפֶוד וְהָעָם
 לֹא יָדָע כִּי הָלַךְ יוֹנָתָן׃ וּבֵין הַמַּעְבְּרוֹת אֲשֶׁר בִּקְשׁ
 יוֹנָתָן לַעֲבֹל עַל-מִצְבֵּי פְלִשְׁתִּים שִׁוְי־הַסֵּלַע מִהַעֲבֹר
 מִזֶּה וְשִׁוְי־הַסֵּלַע מִהַעֲבֹר מִזֶּה וְשֵׁם הָאֶחָד בּוֹצִין וְשֵׁם
 הָאֶחָד סָנָה׃ הִשָּׁן הָאֶחָד מִצֹּק מִצְפּוֹן מוֹל מִכְמֹשׁ
 וְהָאֶחָד מִנֶּגֶב מוֹל גֶּבֻעַ׃ וַיֹּאמְרוּ יְחֹנָתָן אֶל-הַנָּעַר |
 נִשָּׂא כְלִי לָכֶּה וְנִעְבְּרָה אֶל-מִצְבֵּי הָעֲרָלִים הָאֵלֶּה
 אוֹלִי יַעֲשֶׂה י-הוָה לָנוּ כִּי אֵין לִי-הוָה מַעֲצוֹר
 לְחַשְׁיָע בָּרֶב אוֹ בְּמַעַט׃ וַיֹּאמְרוּ לוֹ נִשָּׂא כְלִי עֲשֵׂה
 כִּי-לֹא־אֲשֶׁר בְּלִבְכֶּךָ נָטָה לֶךְ הַנָּנִי עִמָּךְ פֶּלֶבְבְּךָ׃
 וַיֹּאמְרוּ יְחֹנָתָן הִנֵּה אֲנַחְנוּ עֹבְרִים אֶל-הָאֲנָשִׁים
 וְנִגְלִינוּ אֲלֵיהֶם׃ אַם-כִּיָּה יֹאמְרוּ אֵלֵינוּ דְּמוּ עַד-
 הַיָּעַנּוּ אֲלֵיכֶם וְעַמְדָנוּ תַּחְתֵּינוּ וְלֹא נַעֲלָה אֲלֵיהֶם׃
 וְאַם-כִּיָּה יֹאמְרוּ עָלוּ עָלֵינוּ וְעָלֵינוּ פִּינָתָנָם י-הוָה
 בִּידָנוּ וְזַחֲלָנוּ הָאוֹת׃ וַיִּגְלוּ שְׁנֵיהֶם אֶל-מִצְבֵּי
 פְלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ פְלִשְׁתִּים הִנֵּה עֹבְרִים וְצֹאִים מִן-
 הַחֲרִים אֲשֶׁר הִתְחַבְּאוּ-שָׁם׃ וַיַּעֲנוּ אֲנָשֵׁי הַמִּצְבָּה
 אֶת-יוֹנָתָן | וְאֶת-נִשָּׂא כְלִי וַיֹּאמְרוּ עָלוּ אֵלֵינוּ
 וְנִדְרִיעָה אֶתְכֶם דָּבָר וַיֹּאמְרוּ יוֹנָתָן אֶל-נִשָּׂא כְלִי
 עֲלָה אַחֲרֵי פִינָתָנָם י-הוָה בִּיד יִשְׂרָאֵל׃ וַיַּעַל יוֹנָתָן
 עַל-יָדָיו וְעַל-רַגְלָיו וְנִשָּׂא כְלִי אַחֲרָיו וַיַּפְּלוּ לִפְנֵי
 יוֹנָתָן וְנִשָּׂא כְלִי מִמּוֹתֶת אַחֲרָיו׃ וַתְּהִי הַמִּקְפָּה
 הָרֵאשִׁינָה אֲשֶׁר חִבָּה יוֹנָתָן וְנִשָּׂא כְלִי בְּעֵשְׂרִים
 אִישׁ כִּבְחָצִי מַעֲנָה צֶמֶד שֶׂדֶה׃ וַתְּהִי חֲרָדָה בְּמִתְחַנֶּה
 בַּשֶּׂדֶה וּבְכַל־הָעָם הַמִּצְבֵּי וְהַמַּשְׁחִית חֲרָדוֹ גְּסִיחָמָה
 וַתִּרְגֹּז הָאָרֶץ וַתְּהִי לְחֲרָדָת א-לֹהִים׃ וַיִּרְאוּ הַצִּבּוֹרִים
 לְשָׁאוּל בַּגְּבֻעָת בְּנִימָן וְהִנֵּה הַחֲמוֹן נִמְזָג וַיִּלָּךְ
 וַחֲלָם׃ וַיֹּאמְרוּ שָׁאוּל לָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ פְּקוּדֵי-נָא וּרְאוּ
 מִי הָלַךְ מֵעִמָּנוּ וַיַּפְקְדוּ וְהִנֵּה אֵין יוֹנָתָן וְנִשָּׂא כְלִיו׃
 וַיֹּאמְרוּ שָׁאוּל לְאֲחִיָּה הַגִּישָׁה אֶרֶון הָא-לֹהִים כִּי-
 הָיָה אֶרֶון הָא-לֹהִים בַּיּוֹם הַהוּא וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיְהִי
 עַד דָּבָר שָׁאוּל אֶל-הַכֹּהֵן וְהַחֲמוֹן אֲשֶׁר בְּמִתְחַנֶּה
 פְלִשְׁתִּים וַיִּלָּךְ הָלֹךְ וְרָב וַיֹּאמְרוּ שָׁאוּל אֶל-הַכֹּהֵן

אֶסֶף יָדָה׃ וַיִּזְעַק שָׁאוּל וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיָּבֹאוּ
 עַד-הַמִּלְחָמָה וְהִנֵּה הָיְתָה חֶרֶב אִישׁ בְּרֵעֵהוּ מִזִּהְמָה
 גְּדוֹלָה מְאֹד׃ וְהָעֹבְרִים חָיוּ לְפְלִשְׁתִּים בְּאֶתְמוֹל
 שְׁלֹשׁוֹם אֲשֶׁר עָלוּ עִמָּם בְּמִתְחַנֶּה סָבִיב וּגְסִיחָמָה
 לְחַיּוֹת עַם-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עַם-שָׁאוּל וַיּוֹנָתָן׃ וְכָל
 אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמִּתְחַבְּאִים בְּהַרְאֲפָרִים שָׁמְעוּ כִּי-
 נָסוּ פְלִשְׁתִּים וַיִּדְבְּקוּ גְסִיחָמָה אַחֲרֵיהֶם בְּמִלְחָמָה׃
 וַיּוֹשַׁע י-הוָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת-יִשְׂרָאֵל וְהַמִּלְחָמָה
 עֲבָרָה אֶת-בֵּית אֶוֹן׃ וַאֲיִשֵּׁי-יִשְׂרָאֵל נָגַשׁ בַּיּוֹם הַהוּא
 וַיֹּאֲלֵ שָׁאוּל אֶת-הָעָם לֵאמֹר אֶרֶוֹר הָאִישׁ אֲשֶׁר-יֹאכַל
 לֶחֶם עַד-הָעֶרֶב וְנִקְמַתִּי מֵאִיכִי וְלֹא-טַעַם כִּי-לִי-הָעָם
 לֶחֶם׃ וְכָל-הָאָרֶץ פָּאוּ בִיעֵר וַיְהִי דָבָשׁ עַל-פְּנֵי
 הַשָּׂדֶה׃ וַיָּבֹא הָעָם א-לִי-הָעֵר וְהִנֵּה הָלַךְ דָּבָשׁ וְאֵין
 מִשִּׁיג יָדוֹ אֶל-פִּיו כִּי-יֵרָא הָעָם אֶת-הַשְּׂבָעָה׃ וַיּוֹנָתָן
 לֹא-שָׁמַע בְּחַשְׁבִּיעַ אָבִיו אֶת-הָעָם וַיִּשְׁלַח אֶת-קִצָּה
 הַמַּטָּח אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיִּטְבֹּל אוֹתָהּ בִּיעֵרֶת הַדָּבָשׁ
 וַיִּשָּׁב יָדוֹ אֶל-פִּיו וַתֵּאָרְנָה עֵינָיו׃ וַיַּעַן אִישׁ מִהָעָם
 וַיֹּאמְרוּ חַשְׁבִּיעַ הַשְּׂבָיעַ אָבִיךָ אֶת-הָעָם לֵאמֹר אֶרֶוֹר
 הָאִישׁ אֲשֶׁר-יֹאכַל לֶחֶם הַיּוֹם וַיַּעַף הָעָם׃ וַיֹּאמְרוּ
 יוֹנָתָן עֹבֵר אָבִי אֶת-הָאָרֶץ רֹא-נָא כִּי-יָאָרוּ עֵינָי כִּי
 טַעַמְתִּי מַעַט דָּבָשׁ הַזֶּה׃ אֵפֶה כִּי לֹא אָכַל אָכַל הַיּוֹם
 הָעָם מִשְׁלַל אִיכָבִיו אֲשֶׁר מִצָּא כִּי עָתָה לֹא-רִבִּיתָה
 מִכָּה בְּפְלִשְׁתִּים׃ וַיָּבֹאוּ בַּיּוֹם הַהוּא בְּפְלִשְׁתִּים
 מִמְּכֹמֶשׁ אֵילָנָה וַיַּעַף הָעָם מְאֹד׃ וַיַּעַט הָעָם אֶל-
 הַשָּׁלָל וַיִּקְחוּ צֹאן וּבָקָר וּבְנֵי בָקָר וַיִּשְׁחָטוּ-אֶרְצָה
 וַיֹּאכְל הָעָם עַל-הָדָם׃ וַיִּגִּדּוּ לְשָׁאוּל לֵאמֹר הִנֵּה
 הָעָם חֲטָאִים לִי-הוָה לֹאכַל עַל-הָדָם וַיֹּאמְרוּ בְּגִדְתָם
 גְּלוּ-יֵאלִי הַיּוֹם אֲבָן גְּדוֹלָה׃ וַיֹּאמְרוּ שָׁאוּל פָּצוּ בָעָם
 וְאַמְרַתֶּם לָהֶם חַגִּישׁוּ אֵלַי אִישׁ שׁוֹרֵר וְאִישׁ שֹׁהֵר
 וְשִׁחַתְתֶּם בָּזָה וְאָכַלְתֶּם וְלֹא-תַחַטָּאוּ לִי-הוָה לֹאכַל
 אֶל-הָדָם וַיִּגִּשׁוּ כָל-הָעָם אִישׁ שׁוֹרֵר בִּידוֹ הַלִּילָה
 וַיִּשְׁחָטוּ-שָׁם׃ וַיָּבֹן שָׁאוּל מִזְבֵּחַ לִי-הוָה אִתּוֹ חִלָּל
 לְבָנוֹת מִזְבֵּחַ לִי-הוָה׃ וַיֹּאמְרוּ שָׁאוּל גִּרְדָּה אַחֲרֵי
 פְלִשְׁתִּים לִילָה וְנִבְּזָה בָהֶם | עַד-אֹרֶר הַבָּקָר וְלֹא
 נִשְׂאָר בָּהֶם אִישׁ וַיֹּאמְרוּ כִּי-לִי-הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה
 וַיֹּאמְרוּ הַכֹּהֵן נִקְרַבָּה חֶלֶם אֶל-הָא-לֹהִים׃ וַיִּשְׁאֲלֵ
 שָׁאוּל בָּא-לֹהִים הָאֵל אַחֲרֵי פְלִשְׁתִּים הִתְתַּנֵּם בִּיד
 יִשְׂרָאֵל וְלֹא עָנָהוּ בַּיּוֹם הַהוּא׃ וַיֹּאמְרוּ שָׁאוּל גִּשׁוּ

הָלָם כָּל פְּנוֹת הָעָם וַיִּדְעוּ וַיֵּרְאוּ בְּמַה הָיְתָה הַחֲטָאתָ
 הַזֹּאת הַיּוֹם: ^אכִּי חִיִּי-הוּא הַמּוֹשִׁיעַ אֶת-יִשְׂרָאֵל כִּי
 אֲמִישְׁנֹו בְּיוֹנָתָן בְּנִי כִּי מוֹת יָמוּת וְאִין עֲנֹהוּ
 מִכֹּל־לַחֲעָם: ^בוַיֹּאמֶר אֶל-כָּל־יִשְׂרָאֵל אַתֶּם תַּחֲיוּ
 לְעֹבֵר אֶחָד וְאֲנִי וַיּוֹנָתָן בְּנִי נָחִיָּה לְעֹבֵר אֶחָד
 וַיֹּאמְרוּ הָעָם אֶל-שָׂאוּל הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה: ^גוַיֹּאמֶר
 שָׂאוּל אֵלַי-הוּא אֶל-לְחִי יִשְׂרָאֵל הִבָּה תָּמִים וַיִּלָּכֵד
 יוֹנָתָן וּשָׂאוּל וְהָעָם יֵצְאוּ: ^דוַיֹּאמֶר שָׂאוּל הַפִּילֹו
 בִּילִי וּבִין יוֹנָתָן בְּנִי וַיִּלָּכֵד יוֹנָתָן: ^הוַיֹּאמֶר שָׂאוּל
 אֶל-יוֹנָתָן הַגִּידָה לִּי מַה עָשִׂיתָה וַיַּגִּידֵלֹו יוֹנָתָן
 וַיֹּאמֶר טָעַם טַעַמְתִּי בַקָּצֶה הַמָּטָה אֲשֶׁר-בִּידִי מִעֵט
 דָּבַשׁ הִנְנִי אֲמוֹתַי: ^ווַיֹּאמֶר שָׂאוּל כַּדִּיעֲשֵׂה אֶל-לְחִים
 זָבַח יוֹסֵף בְּיָמוֹת תָּמוֹת יוֹנָתָן: ^זוַיֹּאמֶר הָעָם אֵלַי
 שָׂאוּל הַיּוֹנָתָן יָמוּת אֲשֶׁר עָשָׂה הַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה
 הַזֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל חֲלִילָה חִיִּי-הוּא אֲבִי־פֶל מִשְׁעֶרֶת
 רָאשׁוֹ אֲרֻצָּה בְּיָעִם־אֶל-לְחִים עֲשֵׂה הַיּוֹם הַזֶּה וַיַּפְּדוּ
 הָעָם אֶת-יוֹנָתָן וְלֹא־מָת: ^חוַיַּעַל שָׂאוּל מֵאַחֲרֵי
 פְּלִשְׁתִּים וּפְלִשְׁתִּים חָלְכוּ לְמִקְוָם: ^טוּשָׂאוּל לָכֵד
 חַמְלוּכָה עַל-יִשְׂרָאֵל וַיִּלָּחֶם סָבִיב בְּכָל־אֵיבָיו
 בְּמוֹאָב וּבְבִנְיָעָמוֹן וּבַאֲדוֹם וּבַמִּלְכִּי צוּבָה
 וּבְפְלִשְׁתִּים וּבְכָל אֲשֶׁר־יִפְנֶה יִרְשִׁיעַ: ^יוַיַּעַשׂ חֵיל
 וַיִּךְ אֶת־עַמְלֹק וַיִּצֹל אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד שָׁסְחוּ: ^{יא}וַיַּחֲיוּ
 בְּנֵי שָׂאוּל יוֹנָתָן וַיִּשׁוּי וּמִלְכִּישׁוּעַ וְשֵׁם שְׁתֵּי בָנָתָיו
 שֵׁם הַבְּכִירָה מֵרֵב וְשֵׁם הַקְּטָנָה מְיֹכָל: ^{יב}וְשֵׁם אִשְׁתִּי
 שָׂאוּל אַחִינֹעַם בַּת־אֲחִימֶעַץ וְשֵׁם שֶׁר־צָבָאֹו אֲבִינָר
 בֶּן־נָר דּוֹד שָׂאוּל: ^{יג}וְקִישׁ אֲבִי־שָׂאוּל וְנָר אֲבִי־אֲבִנָר
 בֶּן־אֲבִיאל: ^{יד}וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה חֲזָקָה עַל־פְּלִשְׁתִּים כָּל
 יָמֵי שָׂאוּל וַרְאָה שָׂאוּל כָּל־אִישׁ גִּבּוֹר וְכָל־בֶּן־חֵיל
 וַיֹּאסֶפְהוּ אֵלָיו:

טו ^{טו}וַיֹּאמֶר שָׂמוּאֵל אֶל־שָׂאוּל אֲתִי שָׁלַח י-הוָה
 לְמִשְׁחָךְ לְמָלֵךְ עַל־עַמּוֹ עַל־יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה שְׁמַע לְקוֹל
 דְּבָרִי י-הוָה: ^{טז}כֹּה אָמַר י-הוָה צ-בָאוֹת פִּקְדֹתַי אֶת
 אֲשֶׁר־עָשָׂה עַמְלֹק לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־שָׁם לוֹ בְּדָרֶךְ
 בַּעֲלֹתוֹ מִמִּצְרַיִם: ^{יז}עַתָּה לֵךְ וְהִבִּיתָה אֶת־עַמְלֹק
 וְהַחֲרַמְתָּם אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לֹו וְלֹא תַחֲמֹל עָלָיו וְהַכְּמֹתָה
 מֵאִישׁ עַד־אִשָּׁה מִעַלֵּל וְעַד־יוֹנָק מִשּׁוֹר וְעַד־שֶׁה
 מִגִּמְלָה וְעַד־חֲמוֹר: ^{יח}וַיִּשְׁמַע שָׂאוּל אֶת־הָעָם וַיִּפְקְדֵם

בְּטֹלָאִים מֵאֲתִים אֶלָּף רִגְלֵי וְעֶשְׂרֵת אֲלָפִים אֶת־אִישׁ
 יְהוּדָה: ^{יט}וַיָּבֹא שָׂאוּל עַד־עִיר עַמְלֹק וַיָּרֶב בַּנְּחָל:
^כוַיֹּאמֶר שָׂאוּל אֶל־הַקִּנִּי לָכֹו פָּרוּ רָדוּ מִתּוֹךְ עַמְלֹקוֹ
 פֶּן־אֶסְפֹּךְ עִמּוֹ וְאַתָּה עֲשִׂיתָה חֶסֶד עִם־כָּל־בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל בַּעֲלֹתָם מִמִּצְרַיִם וַיִּסֵּר קִנִּי מִתּוֹךְ עַמְלֹק:
^{כא}וַיִּךְ שָׂאוּל אֶת־עַמְלֹק מִחֲוִילָה בּוֹאֲךְ שׁוֹר אֲשֶׁר עַל־
 פְּנֵי מִצְרַיִם: ^{כב}וַיִּתְּפֹשׂ אֶת־אַגַּג מֶלֶךְ־עַמְלֹק חִי וְאֶת־
 כָּל־הָעָם הַחֲרִים לְפִי־חֶרֶב: ^{כג}וַיַּחֲמֹל שָׂאוּל וְהָעָם עַל־
 אַגַּג וְעַל־מִיטֵב הַצֹּאֵן וְהַבֶּקֶר וְהַחֲמוֹשָׁנִים וְעַל־הַפְּרִים
 וְעַל־כָּל־הַטּוֹב וְלֹא אָבּוּ הַחֲרִימָם וְכָל־הַמִּלְאכָה
 נִמְבָּזָה וְנִמָּם אֶתָּה הַחֲרִימוֹ: ^{כד}וַיְחַל דְּבָרִי-הוּא אֵלַי
 שְׂמוּאֵל לֵאמֹר: ^{כה}נָחֲמֹתִי כִי־הִחַלְכְּתִי אֶת־שָׂאוּל
 לְמָלֵךְ כִּי־שָׁב מֵאַחֲרֵי וְאֶת־דְּבָרִי לֹא חָקִים וַיַּחַר
 לְשְׂמוּאֵל וַיִּזְעַק אֵלַי-הוּא כָּל־לַחֲלִילָה: ^{כו}וַיִּשְׁכֹּם
 שְׂמוּאֵל לִקְרֹאת שָׂאוּל בַּבֶּקֶר וַיִּגָּד לְשְׂמוּאֵל לֵאמֹר
 בָּא־שָׂאוּל הַכְּרַמְלָה וְהִנֵּה מַצִּיב לוֹ יָד וַיִּסֵּב וַיַּעֲבֹר
 וַיִּרֶד הַגִּלְגָּל: ^{כז}וַיָּבֹא שְׂמוּאֵל אֶל־שָׂאוּל וַיֹּאמֶר לוֹ
 שָׂאוּל בָּרוּךְ אַתָּה לִי-הוּא הַקִּימְתִּי אֶת־דְּבָרִי י-הוָה:
^{כח}וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל וּמַה קוֹל־הַצֹּאֵן הַזֶּה בְּאָזְנִי וְקוֹל
 הַבֶּקֶר אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁמֵעַ: ^{כט}וַיֹּאמֶר שָׂאוּל מִעַמְלֹקוֹ
 הַבִּיאוּם אֲשֶׁר חָמַל הָעָם עַל־מִיטֵב הַצֹּאֵן וְהַבֶּקֶר
 לְמַעַן זָבַח לִי-הוּא אֶל־לְחִידָה וְאֶת־חִיּוֹתָהּ הַחֲרַמְנוּ:
^לוַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל אֶל־שָׂאוּל חֲרַף וְאֲגִידָה לָּךְ אֵת אֲשֶׁר
 דִּבֶּר י-הוָה אֵלַי חֲלִילָה וַיֹּאמֶר לוֹ דְּבַר: ^{לא}וַיֹּאמֶר
 שְׂמוּאֵל הֲלֹוא אֲמִידָקָן אַתָּה בְּעֵינֶיךָ רֹאשׁ שְׂבָטֵי
 יִשְׂרָאֵל אַתָּה וַיִּמְשַׁחךְ י-הוָה לְמָלֵךְ עַל־יִשְׂרָאֵל:
^{לב}וַיִּשְׁלַחךְ י-הוָה בְּדָרֶךְ וַיֹּאמֶר לָךְ וְהַחֲרַמְתָּה אֶת־
 הַחֲטָאִים אֶת־עַמְלֹק וְנִלְחַמְתָּ בּוֹ עַד פְּלוֹתָם אֹתָם:
^{לג}וְלָמָּה לֹא־שְׁמַעְתָּ בְּקוֹל י-הוָה וַתַּעַט אֶל־הַשָּׁלָל
 וַתַּעַשׂ חֶרֶע בְּעֵינֵי י-הוָה: ^{לד}וַיֹּאמֶר שָׂאוּל אֶל־שְׂמוּאֵל
 אֲשֶׁר שְׁמַעְתִּי בְּקוֹל י-הוָה וְאַלֶּךְ בְּדָרֶךְ אֲשֶׁר־שְׁלַחְתָּנִי
 י-הוָה וְאֲבִיא אֶת־אַגַּג מֶלֶךְ עַמְלֹק וְאֶת־עַמְלֹק
 הַחֲרַמְתִּי: ^{לה}וַיִּקַּח הָעָם מִהַשָּׁלָל צֹאן וּבָקָר רֹאשִׁית
 חֲתָרִם לְזִבְחַ לִי-הוּא אֶל־לְחִידָה בַּגִּלְגָּל: ^{לו}וַיֹּאמֶר
 שְׂמוּאֵל חֲחַפֵּץ לִי-הוּא בַּעֲלֹת וּזְבָחִים כְּשֹׁמֵעַ בְּקוֹל
 י-הוָה הִנֵּה שְׁמַעַל מִזְבֵּחַ טוֹב לְחַקְשִׁיב מִחֶלֶב אֵילִים:
^{לז}כִּי חֲטָאֵת יִקְסֶם מִרִּי וְאָנוֹן וְתַרְפִּים חֲפָצָר יַעַן מֵאֲסֹת
 אֶת־דְּבָרִי י-הוָה וַיִּמְאָסְךָ מִמֶּלֶךְ: ^{לח}וַיֹּאמֶר שָׂאוּל אֵלַי

שְׁמוּאֵל חָטְאֵתִי כִּי־עָבַרְתִּי אֶת־פִּי־יְיָ הוֹחַ וְאֶת־
דְּבָרֶיךָ כִּי יֵרָאֵתִי אֶת־הָעָם וְאֲשַׁמְעֵם בְּקוֹלִי׃ וַיַּעֲתֶה
שָׁאֵל נָא אֶת־חַטָּאתִי וְשׁוּב עָמִי וְאֶשְׁתַּחֲוֶה לִּי־הוֹחַ׃
וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאֵל לֹא אֲשׁוּב עִמָּךְ כִּי
מֵאֲסַתְּהָ אֶת־דְּבָרִי יְיָ־הוֹחַ וַיִּמָּאֲסֶךְ יְיָ־הוֹחַ מִחַיּוֹת
מִלֶּךְ עַל־יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּסָּב שְׁמוּאֵל לָלֶכֶת וַיַּחֲזֹק בַּכִּנֹּף־
מִעֵילָיו וַיִּקְרָע׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו שְׁמוּאֵל קִרְעֵה יְיָ־הוֹחַ
אֶת־מַמְלְכוֹת יִשְׂרָאֵל מֵעַלְיֶיךָ הַיּוֹם וּנְתַנָּה לְרַעֲךָ
הַטּוֹב מִמָּךְ׃ וְגַם גִּצַּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר וְלֹא יִנָּחֵם
כִּי לֹא אָדָם הוּא לְהִנָּחֵם׃ וַיֹּאמֶר חַטָּאתִי עָתָה
כַּבְּדֵנִי נָא נָגֵד זִקְנִי־עָמִי וְנָגֵד יִשְׂרָאֵל וְשׁוּב עָמִי
וְחִשְׁתַּחֲוִיתִי לִי־הוֹחַ אֶ־לְחִיךָ׃ וַיִּשָּׁבֶּב שְׁמוּאֵל
אֲחֵרֵי שָׁאֵל וַיִּשְׁתַּחֲוֶה שָׁאֵל לִי־הוֹחַ׃ וַיֹּאמֶר
שְׁמוּאֵל חֲגִישׁוּ אֵלַי אֶת־אֲגַג מֶלֶךְ עַמְלֶק וַיֵּלֶךְ אֵלָיו
אֲגַג מִעַדְנָת וַיֹּאמֶר אֲגַג אֲכֹן סָר מִרְחֻמוֹת׃ וַיֹּאמֶר
שְׁמוּאֵל בְּאֲשֶׁר שִׁבְלָה נָשִׁים חֲרָבָה בְּדִת־שִׁבְלִי
מִנְּשִׁים אִמָּךְ וַיִּשְׁפֹּף שְׁמוּאֵל אֶת־אֲגַג לִפְנֵי יְיָ־הוֹחַ
בְּגִלְגָּל׃ וַיֵּלֶךְ שְׁמוּאֵל חֲרָמָתָה וְשָׁאֵל עָלָה אֶל־בֵּיתוֹ
גִּבְעַת שָׁאֵל׃ וְלֹא־יָסַף שְׁמוּאֵל לִרְאוֹת אֶת־שָׁאֵל
עַד־יוֹם מוֹתוֹ כִּי־הָתֵאֵבַל שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאֵל וַי־הוֹחַ
נָחֵם כִּי־הִמְלִיךְ אֶת־שָׁאֵל עַל־יִשְׂרָאֵל׃

טז וַיֹּאמֶר יְיָ־הוֹחַ אֶל־שְׁמוּאֵל עַד־מָתַי אֶתְּחַ
מֵתֵאֵבַל אֶל־שָׁאֵל וְאֲנִי מֵאֲסַתִּיו מִמֶּלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל
מִלֹּא כְרָנֶךָ שָׁמֹן וְלֶךְ אֲשַׁלַּחְךָ אֶל־יִשְׁחָבִי בֵּית־חִלְחָמִי
כִּי־רָאִיתִנִּי בְּבָנָיו לִי מֶלֶךְ׃ וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵיךְ אֵלֶיךָ
וַיִּשְׁמַע שָׁאֵל וַחֲרָגְנִי וַיֹּאמֶר יְיָ־הוֹחַ עֲגָלָת בָּקָר תִּקַּח
בְּיָדְךָ וְאִמְרָתָ לְזִבְחַ לִי־הוֹחַ בָּאתִי׃ וַיִּקְרָאתָ לְיִשְׁחָבִי
בְּזִבְחַ וְאֲנֹכִי אוֹדִיעֶךָ אֶת אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה וּמִשְׁחַתָּ לִּי
אֶת אֲשֶׁר־אִמַּר אֵלֶיךָ׃ וַיַּעַשׂ שְׁמוּאֵל אֶת אֲשֶׁר דִּבֶּר
יְיָ־הוֹחַ וַיָּבֵא בֵּית לָחֶם וַיַּחֲרָדּוּ זִקְנֵי הָעִיר לִקְרָאתוֹ
וַיֹּאמֶר שָׁלֹם בּוֹאֵךְ׃ וַיֹּאמֶר | שָׁלֹם לְזִבְחַ לִי־הוֹחַ
בָּאתִי הַתְּקַדְּשׁוּ וּבָאתֶם אִתִּי בְּזִבְחַ וַיִּקְדָּשׁ אֶת־יִשְׁחָבִי
וְאֶת־בָּנָיו וַיִּקְרָא לָהֶם לְזִבְחַ׃ וַיְחִי בְּבוֹאֵם וַיִּרְא אֶת־
אֱלֹיָאָב וַיֹּאמֶר אֵיךְ נָגֵד יְיָ־הוֹחַ מִשִּׁיחוֹ׃ וַיֹּאמֶר
יְיָ־הוֹחַ אֶל־שְׁמוּאֵל אֶל־תִּבְט אֱלִי־מִרְאֵהוּ וְאֶל־גִּבְיָהּ
קוֹמָתוֹ כִּי מֵאֲסַתִּיהוּ כִּי | לֹא אֲשֶׁר יִרְאֶה הָאָדָם כִּי
הָאָדָם יִרְאֶה לְעֵינָיִם וַי־הוֹחַ יִרְאֶה לְלֵבָב׃ וַיִּקְרָא

יִשְׁחָבִי אֶל־אֲבִינָדָב וַיַּעֲבֹרְהוּ לִפְנֵי שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר גַּם־
בָּזָה לֹא־בָחַר יְיָ־הוֹחַ׃ וַיַּעֲבֹר יִשְׁחָבִי וַיֹּאמֶר גַּם־
בָּזָה לֹא־בָחַר יְיָ־הוֹחַ׃ וַיַּעֲבֹר יִשְׁחָבִי שִׁבְעַת בָּנָיו לִפְנֵי
שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־יִשְׁחָבִי לֹא־בָחַר יְיָ־הוֹחַ
בְּאֵלָהּ׃ וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־יִשְׁחָבִי הִתַּמּוּ הַנְּעָרִים
וַיֹּאמֶר עוֹד שָׂאֵר הַקָּטָן וְחִנָּה רַעָה בְּצֹאֵן וַיֹּאמֶר
שְׁמוּאֵל אֶל־יִשְׁחָבִי שְׁלַחָה וְקָחְנוּ כִּי לֹא־נִסָּב עַד־בָּאוּ
כֹּה־׃ וַיִּשְׁלַח וַיָּבִיאוּהוּ וְהוּא אֲדַמּוּנִי עַם־יִפְחָ עֵינָיִם
וְטוֹב רָאִי וַיֹּאמֶר יְיָ־הוֹחַ קוֹם מִשְׁתַּחֲוֶה כִּי־זָה הוּא׃
וַיִּפְחָ שְׁמוּאֵל אֶת־קֶרֶן הַשָּׁמֶן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ בְּקֶרֶב
אָחָיו וַתִּצָּלַח רוּחִי־הוֹחַ אֶל־דָּוִד מִחַיּוֹם הַחוּא
וּמִעַלָּה וַיָּקָם שְׁמוּאֵל וַיֵּלֶךְ חֲרָמָתָה׃ וַיְרִיחַ יְיָ־הוֹחַ
סָרָה מִעַם שָׁאֵל וּבִעַתָּתוֹ רוּח־רַעָה מֵאֵת יְיָ־הוֹחַ׃
וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי־שָׁאֵל אֵלָיו הִנֵּה־נָא רוּח־אֶ־לֹהִים
רַעָה מִבְּעַתָּךְ׃ וַיֹּאמְרֵנָּה אֲדַנְנוּ עַבְדֶּיךָ לִפְנֶיךָ
יִבְקֹשׁוּ אִישׁ יָדַע מִנֶּגֶן בַּכֶּזֶר וְהָיָה בַּחַיּוֹת עָלֶיךָ
רוּח־אֶ־לֹהִים רַעָה וְנִגֵּן בִּידוֹ וְטוֹב לָךְ׃ וַיֹּאמֶר
שָׁאֵל אֶל־עַבְדָּיו רְאוּ־נָא לִי אִישׁ מִיָּטִיב לְנִגֵּן
וְהִבִּיאוּתָם אֵלַי׃ וַיַּעַן אֶחָד מִהַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר הִנֵּה
רָאִיתִנִּי בֶן לְיִשְׁחָבִי בֵּית חִלְחָמִי יָדַע נִגֵּן וְגִבּוֹר חֵיל
וְאִישׁ מִלְחָמָה וְנָכוֹן דְּבָר וְאִישׁ תֹּאֵר וַי־הוֹחַ עִמּוֹ׃
וַיִּשְׁלַח שָׁאֵל מַלְאָכִים אֶל־יִשְׁחָבִי וַיֹּאמֶר שְׁלַחָה אֵלַי
אֶת־דָּוִד בְּנֶךָ אֲשֶׁר בְּצֹאֵן׃ וַיִּפְחָ יִשְׁחָבִי חֲמוֹר לָחֶם
וְנָאד יִין וְגָרִי עִידִם אַחַד וַיִּשְׁלַח בִּיד־דָּוִד בֶּן־אֵל־
שָׁאֵל׃ וַיָּבֵא דָוִד אֶל־שָׁאֵל וַיַּעֲמֹד לִפְנָיו וַיִּתְּאֶהְבְּהוּ
מְאֹד וַיְחִילּוּ נִשְׂא כְלִיָּם׃ וַיִּשְׁלַח שָׁאֵל אֶל־יִשְׁחָבִי
לֵאמֹר יַעֲמִד־נָא דָוִד לִפְנֵי כִּי־מִצָּא חֵן בְּעֵינָי׃ וְהָיָה
בַּחַיּוֹת רוּח־אֶ־לֹהִים אֶל־שָׁאֵל וְלָקַח דָּוִד אֶת־הַכֶּזֶר
וְנִגֵּן בִּידוֹ וְרוּחַ לְשָׁאֵל וְטוֹב לוֹ וְסָרָה מִעֵלָיו רוּחַ
חֲרָעָה׃

יז וַיִּאֲסְפוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת־מַחֲנֵיהֶם לְמִלְחָמָה וַיִּאֲסְפוּ
שָׁכָה אֲשֶׁר לִיהוּדָה וַיַּחֲנוּ בֵּין־שׁוֹכָה וּבֵין־עֲזֹקָה
בְּאֲפֶס דַּמִּים׃ וְשָׁאֵל וְאִישֵׁי־יִשְׂרָאֵל נִאֲסְפוּ וַיַּחֲנוּ
בְּעַמְקֵי הָאֵלָה וַיַּעֲרְכוּ מִלְחָמָה לִקְרָאת פְּלִשְׁתִּים׃
וּפְלִשְׁתִּים עֹמְדִים אֶל־הַחֵר מִזָּה וַיִּשְׂרָאֵל עֹמְדִים אֶל־
הַחֵר מִזָּה וַהֲגִיא בֵּינֵיהֶם׃ וַיִּצָּא אִישֵׁי־בָנִים
מִמַּחֲנֵי פְּלִשְׁתִּים גִּלְיָת שָׁמוּ מִגֵּת גִּלְיָת שָׁשׁ

אֲמֹת וְזֹרֶת: וְכֹבֵעַ נְחֹשֶׁת עַל־רֹאשׁוֹ וְשָׂרִיזִין
 קִשְׁקָשִׁים הָיָה לְבוּשׁ וּמִשְׁקַל הַשָּׂרִיזִין חֲמִשָּׁת־אַלְפִים
 שֶׁקֶלִים נְחֹשֶׁת: וּבִמְצַחַת נְחֹשֶׁת עַל־רִגְלָיו וְכִידּוֹן
 נְחֹשֶׁת בֵּין בְּתָפוּי: וְעֵץ חֲנִיתוֹ כַּמְנוֹר אֲרָגִים
 וְלַחֲבַת חֲנִיתוֹ שִׁש־מֵאוֹת שֶׁקֶלִים בְּרוֹזֶל וְנִשָּׂא הַצִּנָּה
 הֶלֶךְ לִפְנָיו: וַיַּעֲמֹד וַיִּקְרָא אֶל־מַעֲרֻכַת יִשְׂרָאֵל
 וַיֹּאמֶר לָהֶם לָמָּה תִצָּאוּ לַעֲרֹךְ מִלְחָמָה הַזֹּאת אֲנֹכִי
 הַפְּלִשְׁתִּי וְאַתֶּם עֹבְדִים לְשָׂאוֹל בְּרוּי־לָכֶם אִישׁ וַיִּרְדּוּ
 אֵלָיו: «אֲמִיּוֹכָל לְהִלָּחֵם אִתִּי וְהַפְּנִי וְחִינּוֹ לָכֶם
 לַעֲבָדִים וְאֲם־אֲנִי אוֹכֵל־לֹךְ וְהַפִּיתִיו וְחִייתֶם לָנוּ
 לַעֲבָדִים וְעַבְדְּתֶם אֹתָנוּ: וַיֹּאמֶר הַפְּלִשְׁתִּי אֲנִי
 חֲרַפְתִּי אֶת־מַעֲרֻכֹת יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה תִּנְוִלִי אִישׁ
 וְנִלְחַמְהָ יַחַד:» וַיִּשְׁמָע שָׂאוֹל וְכָל־יִשְׂרָאֵל אֶת־דְּבָרֵי
 הַפְּלִשְׁתִּי הָאֵלֶּה וַיַּחֲתוּ וַיִּירָאוּ מֹאֵד: וַדָּוִד בֶּן־אִישׁ
 אֶפְרַתִּי הָיָה מִבֵּית לָחֶם יְהוּדָה וּשְׁמוֹ יִשִּׁי וְלוֹ שְׁמֹנֶה
 בָּנִים וְהָאִישׁ בִּימֵי שָׂאוֹל זָקֵן כָּאֵל בְּאֲנָשִׁים: וַיִּלְכְּוּ
 שְׁלֹשֶׁת בְּנֵי־יִשִּׁי הַגְּדֹלִים הִלְכוּ אַחֲרֵי־שָׂאוֹל לַמִּלְחָמָה
 וְשֵׁם | שְׁלֹשֶׁת בָּנָיו אֲשֶׁר הִלְכוּ בַּמִּלְחָמָה אֱלִיאָב
 הַכְּבֹרֵד וּמִשְׁנֵהוּ אַבִּינָדָב וְהַשְּׁלִשִׁי שִׁמְחָה: וַדָּוִד הָיָה
 הַקָּטָן וּשְׁלֹשָׁה הַגְּדֹלִים הִלְכוּ אַחֲרֵי שָׂאוֹל: וַדָּוִד הֶלֶךְ
 וְשָׁב מֵעַל שָׂאוֹל לָרַעוֹת אֶת־צֹאן אָבִיו בֵּית לָחֶם:
 וַיִּגַּשׁ הַפְּלִשְׁתִּי הַשֶּׁכֶם וְהָעָרֹב וַיִּתְּצֵב אַרְבָּעִים
 יוֹם: וַיֹּאמֶר יִשִּׁי לְדָוִד בֶּנוֹ קַח־נָא לְאַחִיךָ אִיפַת
 הַקָּלָא הַזֶּה וְעֲשֶׂהָ לָחֶם הַזֶּה וְחָרֵץ הַמַּחֲנֶנֶה לְאַחִיךָ:
 וְנָאֵת עֲשֶׂרֶת חֲרָצֵי הַחֶלֶב הָאֵלֶּה תָּבִיא לְשֶׁר־הָאֵלֶּה
 וְאֶת־אַחִיךָ תַּפְקֹד לְשִׁלּוֹם וְאֶת־עַרְבָתָם תַּקַּח:
 וּשְׂאוֹל וְהָמָּה וְכָל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל בָּעָמֶק הָאֵלֶּה
 נִלְחָמִים עִם־פְּלִשְׁתִּים: וַיִּשְׁכֹּם דָּוִד בַּבֹּקֶר וַיִּטֹּשׁ אֶת־
 הַצֹּאן עַל־שֹׁמֶר וַיִּשָּׂא וַיִּלָּךְ כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ יִשִּׁי וַיָּבֹא
 הַמַּעֲגָלָה וְהַחִיִל חִיצָא אֶל־הַמַּעֲרֻכָּה וְחָרְעוּ
 בַּמִּלְחָמָה: וַתַּעֲרֹךְ יִשְׂרָאֵל וּפְלִשְׁתִּים מַעֲרֻכָּה
 לַקְּרָאת מַעֲרֻכָּה: וַיִּטֹּשׁ דָּוִד אֶת־הַפְּלִיִּם מֵעַלְיוֹ עַל־
 יָד שׁוֹמֵר הַפְּלִיִּם וַיִּרְץ הַמַּעֲרֻכָּה וַיָּבֹא וַיִּשָּׂאֵל לְאַחִיו
 לְשִׁלּוֹם: וְהוּא | מְדַבֵּר עִפּוֹם וְהִנֵּה אִישׁ הַבָּנִים עוֹלָה
 וְלִיתַּת הַפְּלִשְׁתִּי שְׁמוֹ מִגַּת מַמַּעֲרֻכֹת פְּלִשְׁתִּים
 וַיִּדְבֵּר בְּדַבָּרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁמָע דָּוִד: וְכָל אִישׁ
 יִשְׂרָאֵל בִּרְאוּתָם אֶת־הָאִישׁ וַיִּנָּסוּ מִפָּנָיו וַיִּירָאוּ
 מֹאֵד: וַיֹּאמֶר | אִישׁ יִשְׂרָאֵל הֲרִאיתֶם הָאִישׁ הָעֹלָה

הַזֶּה כִּי לַחֲרָף אֶת־יִשְׂרָאֵל עָלָה וְהִיָּה הָאִישׁ אֲשֶׁר־
 יִכְנֹנוּ יַעֲשֶׂרְנוּ הַמִּלָּךְ | עֲשֶׂר גְּדֹל וְאֶת־בָּתּוֹ וַתִּתְּלֹו
 וְאֵת בֵּית אָבִיו יַעֲשֶׂה חֲפָשִׁי בְּיִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר דָּוִד
 אֶל־הָאֲנָשִׁים הַעֲמִידִים עִמּוֹ לֵאמֹר מַה־יַּעֲשֶׂה לָאִישׁ
 אֲשֶׁר יִכֶּה אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה וְהַסִּיר חֲרָפָה מֵעַל
 יִשְׂרָאֵל כִּי מִי הַפְּלִשְׁתִּי הָעָרֶל הַזֶּה כִּי חָרַף מַעֲרֻכֹת
 אֶל־לָחִים חַיִּים: וַיֹּאמֶר לוֹ הָעָם כְּדַבֵּר הַזֶּה לֵאמֹר
 כִּה יַעֲשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר יִכְנֹנוּ: וַיִּשְׁמָע אֱלִיאָב אַחִיו
 הַגְּדֹל בְּדַבָּרוֹ אֶל־הָאֲנָשִׁים וַיַּחֲרֵאֵף אֱלִיאָב בְּדָוִד
 וַיֹּאמֶר | לְמַה־זֶּה יִרְדָּת וְעַל־מִי נִטִּשְׁתָּ מֵעַט הַצֹּאן
 הַחֲנָה בַּמִּדְבָּר אֲנִי יֹדַעְתִּי אֶת־זִדְדָךְ וְאֵת רָע לְבָבְךָ
 כִּי לְמַעַן רְאוֹת הַמִּלְחָמָה יִרְדָּת: וַיֹּאמֶר דָּוִד מַה
 עֲשִׂיתִי עִתָּה הַלֹּא דָבָר הוּא: וַיִּסָּב מֵאֲצִלּוֹ אֶל־מִוֶּלֶךְ
 אַחֵר וַיֹּאמֶר כְּדַבֵּר הַזֶּה וַיִּשְׁבַּחוּ הָעָם דָּבָר כְּדַבֵּר
 הָרִאשׁוֹן: וַיִּשְׁמָעוּ הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר דָּוִד וַיִּגְדּוּ
 לִפְנֵי־שָׂאוֹל וַיִּקְחָהוּ: וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־שָׂאוֹל אֱלִיפֶל
 לְבִיאֲדָם עָלִיו עֹבְדֶךָ יִלָּךְ וְנִלְחָם עִם־הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה:
 וַיֹּאמֶר שָׂאוֹל אֶל־דָּוִד לֹא תוֹכֵל לָלֶכֶת אֶל־הַפְּלִשְׁתִּי
 הַזֶּה לְהִלָּחֵם עִמּוֹ כִּי־נָעַר אַתָּה וְהוּא אִישׁ מִלְחָמָה
 מִנַּעֲרָיו: וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־שָׂאוֹל רַעָה חַיָּה עֹבְדֶךָ
 לְאָבִיו כִּצָּאֵן וְכָא הָאֵרִי וְאֶת־יְהוֹדָב וְנִשָּׂא שָׁח
 מִהָעֵדֶר: וַיִּצָּאֲתִי אַחֲרָיו וְהַפְּתִיו וְהַצִּלְתִּי מִפָּיו
 וַיִּקָּם עָלַי וְהַחֲזֹקְתִּי בְּזִקְנֹו וְהַפְּתִיו וְהַמִּיתִיו: גַּם אֶת־
 הָאֵרִי גַם־יְהוֹדָב הִכָּה עֹבְדֶךָ וְהִיָּה הַפְּלִשְׁתִּי הָעָרֶל הַזֶּה
 כַּאֲחֵד מֵהֶם כִּי חָרַף מַעֲרֻכַת אֶל־לָחִים חַיִּים: וַיֹּאמֶר
 דָּוִד י־הַזֶּה אֲשֶׁר הַצִּלָּנִי מִיַּד הָאֵרִי וּמִיַּד הַדָּב הוּא
 יִצִּילָנִי מִיַּד הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה וַיֹּאמֶר שָׂאוֹל אֶל־דָּוִד לֵךְ
 ו־הַזֶּה יְהִיָּה עִמָּךְ: וַיִּלְבָּשׁ שָׂאוֹל אֶת־דָּוִד מִדָּיו
 וְנָתַן קֹבֵעַ נְחֹשֶׁת עַל־רֹאשׁוֹ וַיִּלְבָּשׁ אֹתוֹ שָׂרִיזִין:
 וַיַּחְגֹּר דָּוִד אֶת־חַרְבּוֹ מֵעַל לְמִדָּיו וַיֹּאֵל לָלֶכֶת כִּי
 לֹא־נִסָּף וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־שָׂאוֹל לֹא אוֹכֵל לָלֶכֶת בָּאֵלֶּה
 כִּי לֹא נָפִיתִי וַיִּסָּרֵם דָּוִד מֵעַלְיוֹ: וַיִּקַּח מִקְלֹו בְּיָדוֹ
 וַיִּבְחָר־לֹו חֲמִשָּׁה חֲלָקֵי־אֲבָנִים מִן־הַנָּחַל וַיִּשֶּׂם אֹתָם
 בְּכָלִי הָרַעִים אֲשֶׁר־לֹו וּבִיִּלְקוּט וּמִלְעֹו בְּיָדוֹ וַיִּגַּשׁ
 אֶל־הַפְּלִשְׁתִּי: וַיִּלָּךְ הַפְּלִשְׁתִּי הֶלֶךְ וְקָרַב אֶל־דָּוִד
 וְהָאִישׁ נִשָּׂא הַצִּנָּה לִפְנָיו: וַיִּקַּט הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּרְאֶה
 אֶת־דָּוִד וַיִּבָּזְהוּ כִּי־חַיָּה נָעַר וְאֲדָמָנִי עִם־יִפָּה מְרֹאֶה:
 וַיֹּאמֶר הַפְּלִשְׁתִּי אֶל־דָּוִד הִכְלָב אֲנֹכִי כִּי־אַתָּה כָּאֵל

אֵלַי בְּמִקְלוֹת וַיִּקְלַל הַפְּלִשְׁתִּי אֶת־דָּוִד בָּא--לַחַיִּי:
וַיֹּאמֶר הַפְּלִשְׁתִּי אֶל־דָּוִד לָכֵה אֵלַי וְאַתָּנָה אֶת־
בְּשָׂרִי לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבַהֲמַת הַשָּׂדֶה: וַיֹּאמֶר דָּוִד
אֶל־הַפְּלִשְׁתִּי אַתָּה בָּא אֵלַי בַּחֶרֶב וּבַחֲנִית וּבְכִידוֹן
וְאֲנִכִּי בֶאֱ־אֶלֶיךָ בְּשֵׁם יְיָ--הוֹה צַ--בָּאוֹת אֶ--לָּהִי
מִעֲרֻבוֹת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָרַפְתָּ: חַיִּים הִזָּה יִסְגְּרֶךָ
וְהִזָּה בִּידִי וְהַבִּיתֶךָ וְהִסְרֵתִי אֶת־רֹאשְׁךָ מֵעַלֶיךָ
וְנָתַתִּי פָגֶר מִחֲנָה פְּלִשְׁתִּים הַיּוֹם הַזֶּה לְעוֹף הַשָּׁמַיִם
וּלְחַיֵּית הָאָרֶץ וַיִּדְעוּ כֹּל־לִחְאָרֶץ כִּי יֵשׁ אֶ--לָּהִים
לְיִשְׂרָאֵל: וַיִּדְעוּ כֹּל־לִחְקָהֶל הַזֶּה כִּי־לֹא בַחֶרֶב
וּבַחֲנִית יְחֻשִׁיעַ וְיָ־הוֹה כִּי לִי--הוֹה הַמִּלְחָמָה וְנָתַן
אֶתְכֶם בְּיָדֵנוּ: וְהָיָה בְּיָקָם הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּלָּךְ וַיִּקְרַב
לְקִרְאֵת דָּוִד וַיִּמָּחֵר דָּוִד וַיִּרֶץ הַמַּעֲרֵכָה לְקִרְאֵת
הַפְּלִשְׁתִּי: וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת־יָדוֹ אֶל־הַפְּלִי וַיִּקַּח מִשָּׁם
אֶבֶן וַיִּקְלַע וַיִּךְ אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי אֶל־מִצְחוֹ וְהַטְּבַע
הָאֶבֶן בְּמִצְחוֹ וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו אֶרְצָה: וַיַּחֲזֹק דָּוִד מִן־
הַפְּלִשְׁתִּי בַקֶּלַע וּבָאֶבֶן וַיִּךְ אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּמָּתְחוּ
וַחֲרַב אֵין בְּיַד־דָּוִד: וַיִּרֶץ דָּוִד וַיַּעֲמֹד אֶל־הַפְּלִשְׁתִּי
וַיִּקַּח אֶת־חֶרְבּוֹ וַיִּשְׁלַפְהָ מִתַּעֲרָה וַיִּמָּתְתְּהוּ וַיִּכְרַת־
בָּהּ אֶת־רֹאשׁוֹ וַיִּרְאוּ הַפְּלִשְׁתִּים כִּי־מָת גִּבּוֹרָם
וַיִּנָּסוּ: וַיִּקְמוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל וַיַּהֲרֹגוּהָ וַיִּרְעוּ וַיִּרְדְּפוּ
אֶת־הַפְּלִשְׁתִּים עַד־בּוֹאֲךָ גִּיא וְעַד שַׁעֲרֵי עַקְרוֹן
וַיִּפְּלוּ חֲלָלִי פְּלִשְׁתִּים בְּדֶרֶךְ שַׁעֲרִים וְעַד־גַּת וְעַד־
עַקְרוֹן: וַיֵּשְׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִדֶּלֶק אַחֲרֵי פְּלִשְׁתִּים
וַיִּשְׁפּוּ אֶת־מַחְנֵיהֶם: וַיִּקַּח דָּוִד אֶת־רֹאשׁ הַפְּלִשְׁתִּי
וַיָּבֵאֵהוּ יְרוּשָׁלָּם וְאֶת־כָּלֹו שָׁם בָּאֲחֵלֹו: וְכִרְאוֹת
שָׂאוֹל אֶת־דָּוִד יָצָא לְקִרְאֵת הַפְּלִשְׁתִּי אָמַר אֶל־
אֲבִיר שֶׁר הַצָּבָא בְּיָמֵי־זֶה הַנָּעַר אֲבִיר וַיֹּאמֶר
אֲבִיר חִי־נִפְשֶׁךָ הַמֶּלֶךְ אִם־יִדְעֵתִי: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
שָׂאֵל אַתָּה בְּיָמֵי־זֶה חָעֵלָם: וּבָשׁוּב דָּוִד מִחַבּוֹת
אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּקַּח אֹתוֹ אֲבִיר וַיָּבֵאֵהוּ לִפְנֵי שָׂאוֹל
וַרְאֵשׁ הַפְּלִשְׁתִּי בְּיָדוֹ: וַיֹּאמֶר אֵלָיו שָׂאוֹל בְּיָמֵי
אַתָּה הַנָּעַר וַיֹּאמֶר דָּוִד בְּיָד־עַבְדְּךָ יֵשׁ בֵּית הַלַּחֲמִי:
יח וַיְהִי כִבְלָתוֹ לְדָבָר אֶל־שָׂאוֹל וַנִּפְשׁ יְחֻנָּתָן
נִקְשְׁרָה בְּנִפְשׁ דָּוִד וַיֵּאֱחָבְהוּ יְחֻנָּתָן בְּנִפְשׁוֹ:
וַיִּתְּחֻהוּ שָׂאוֹל בַּיּוֹם הַהוּא וְלֹא נָתַן לָשׁוּב בֵּית
אָבִיו: וַיִּכְרַת יְחֻנָּתָן וְדָוִד בְּרִית בָּאֱחָבְתּוֹ אֹתוֹ

בְּנִפְשׁוֹ: וַיִּתְּפֶשֶׁט יְחֻנָּתָן אֶת־הַמַּעֲוִיל אֲשֶׁר עָלָיו
וַיִּתְּנֵהוּ לְדָוִד וּמָדָיו וְעַד־חֶרְבּוֹ וְעַד־קִשְׁתּוֹ וְעַד־
חֲנָרָו: וַיֵּצֵא דָוִד כָּבֹל אֲשֶׁר יִשְׁלַחֵנוּ שָׂאוֹל וַיִּשְׁכֹּל
וַיִּשְׁמָחוּ שָׂאוֹל עַל אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה וַיִּיטֹב בְּעֵינָיו כָּל־
הָעָם וְגַם בְּעֵינָיו עַבְדֵי שָׂאוֹל: וַיְהִי כִבּוֹאָם בָּשׁוּב
דָּוִד מִחַבּוֹת אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי וְהַצָּבָאָה חַנּוּשִׁים מִכֹּל־
עָרֵי יִשְׂרָאֵל לַשּׁוּר לְשִׁיר וְהַמְּחִלּוֹת לְקִרְאֵת שָׂאוֹל
הַמֶּלֶךְ בַּתָּפִים בַּשִּׁמְחָה וּבַשְּׁלִשִׁים: וַתַּעֲנִינָה חַנּוּשִׁים
הַמַּשְׁחָקוֹת וְהַתֹּאמְרוֹן הָכֵה שָׂאוֹל בְּאֶלְפּוֹ וְדָוִד
בְּרַב־בָּתָיו: וַיִּחַר לְשָׂאוֹל מְאֹד וַיִּרַע בְּעֵינָיו הַדָּבָר
הַזֶּה וַיֹּאמֶר נָתַן דָּוִד רַב־בוֹת וְלִי נָתַן הָאֱלֹפִים
וְעוֹד לוֹ אֶךְ הַמְּלוּכָה: וַיְהִי שָׂאוֹל עֹזִין אֶת־דָּוִד
מִחַיִּים הַחַיָּא וְהַלָּאָה: וַיְהִי מִמֶּ־חֶרֶת וְהַצִּלַּח רֹחַ
אֶ--לָּהִים רָעָה אֶל־שָׂאוֹל וַיִּתְּנָבֵא בַתוֹד־הַפִּית וְדָוִד
מִנָּגֶן בְּיָדוֹ בַּיּוֹם בַּיּוֹם וַחֲחִנִּית בְּיַד־שָׂאוֹל: וַיִּטֹּל
שָׂאוֹל אֶת־חַחֲנִית וַיֹּאמֶר אֶבֶה בְּדָוִד וּבִקְרִי וַיִּסַּב
דָּוִד מִפָּנָיו פַּעַמִּים: וַיִּרְא שָׂאוֹל מִלִּפְנֵי דָוִד כִּי־חִיָּה
וְיָ־הוֹה עָמּוֹ וּמַעַם שָׂאוֹל סָר: וַיִּסְרְחוּ שָׂאוֹל מִעָמּוֹ
וַיִּשְׁמָחוּ לוֹ שְׂרָאֵלָה וַיֵּצֵא וַיָּבֵא לִפְנֵי הָעָם: וַיְהִי
דָוִד לְכָל־דָּרְכּוֹ מִשְׁכָּל וְיָ־הוֹה עָמּוֹ: וַיִּרְא שָׂאוֹל
אֲשֶׁר־הוּא מִשְׁכָּל מְאֹד וַיִּגֹּר מִפָּנָיו: וְכָל־יִשְׂרָאֵל
וַיַּהֲרֹג אֱחָב אֶת־דָּוִד כִּי־הוּא יוֹצֵא וְכֹא לִפְנֵיהֶם:
וַיֹּאמֶר שָׂאוֹל אֶל־דָּוִד הִנֵּה בָתִּי הַגְּדוֹלָה מֵרַב אַתָּה
אֶתְּן־לֶךָ לְאִשָּׁה אֶךְ חֵיחֲלִי לְכֹן־חֵיל וְהַלָּחֵם מִלְחָמוֹת
וְיָ־הוֹה וְשָׂאוֹל אָמַר אֶל־תְּהִי יָדִי כֹו וְתִהְיֶיכָו יַד־
פְּלִשְׁתִּים: וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־שָׂאוֹל מִי אֲנִכִּי וּמִי חֵי
מִשְׁפַּחַת אָבִי בְּיִשְׂרָאֵל כִּי־אֲחִיָּה חָתָן לְמֶלֶךְ: וַיְהִי
בָּעַת הַתָּת אֶת־מֵרַב בַּת־שָׂאוֹל לְדָוִד וְהוּא נָתַנָּה
לְעַדְרִיאֵל הַמְּחִלָּתִי לְאִשָּׁה: וְהָאֱחָב מִיכָל בַּת־שָׂאוֹל
אֶת־דָּוִד וַיִּגְדּוּ לְשָׂאוֹל וַיִּשֶׁר הַדָּבָר בְּעֵינָיו: וַיֹּאמֶר
שָׂאוֹל אֶתְּנָנָה לוֹ וְתִהְיֶיכָו לְמוֹקֵשׁ וְתִהְיֶיכָו יַד־
פְּלִשְׁתִּים וַיֹּאמֶר שָׂאוֹל אֶל־דָּוִד בְּשָׂתִים תִּתְּחַתְּן כִּי
חַיִּים: וַיֵּצֵא שָׂאוֹל אֶת־עַבְדּוֹ דָּבָר וְאֶל־דָּוִד בְּלֹט
לְאֹמֶר הִנֵּה חֶפְצִן בֶּךָ הַמֶּלֶךְ וְכָל־עַבְדָּיו אֲחָבוּךָ וְעַתָּה
חֲתַחְתָּן בַּמֶּלֶךְ: וַיִּדְּבָרוּ עַבְדֵי שָׂאוֹל בְּאָזְנֵי דָוִד
אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר דָּוִד הִנֵּקְלָה בְּעֵינֵיכֶם
חֲתַחְתָּן בַּמֶּלֶךְ וְאֲנִכִּי אִישֶׁר־שׁ וְנִקְלָה: וַיִּגְדּוּ עַבְדֵי
שָׂאוֹל לוֹ לֵאמֹר כִּדְּבָרִים הָאֵלֶּה דָּבָר דָּוִד: וַיֹּאמֶר

שָׂאוֹל כַּהֲתַאמְרוּ לְדָוִד אִי־חָפִין לְמָלְךְ בְּמִחָר כִּי
בְּמִאֲחַ עָרְלוֹת פְּלִשְׁתִּים לְחַנְקָם בְּאִיבֵי הַמָּלְךְ וּשְׂאוֹל
חָשַׁב לְהַפִּיל אֶת־דָּוִד בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים׃ וַיִּגְדּוּ עֲבָדָיו
לְדָוִד אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּשֶׁר הַדָּבָר בְּעֵינֵי דָוִד
לְהִתְחַתֵּן בַּמָּלְךְ וְלֹא מָלְאוּ חֵימִים׃ וַיָּקָם דָּוִד וַיֵּלֶךְ׃
הוּא וְאֲנָשָׁיו וַיָּךְ בַּפְּלִשְׁתִּים מֵאֲתָיִם אִישׁ וַיָּבֹא דָוִד
אֶת־עֶרְלֹתֵיהֶם וַיַּמְלִיכֵם לְמָלְךְ לְהִתְחַתֵּן בַּמָּלְךְ וַיִּתֶּן־
לּוֹ שְׂאוֹל אֶת־מִיכָל בָּתּוֹ לְאִשָּׁה׃ וַיֵּרָא שְׂאוֹל וַיַּדַּע
כִּי יֹהֵא הָיָה עִם־דָּוִד וּמִיכָל בַּת־שְׂאוֹל אֲהַבְתָּהּ׃
וַיֵּאסֶף שְׂאוֹל לֵרְא מִפְּנֵי דָוִד עוֹד וַיְהִי שְׂאוֹל אֹיֵב
אֶת־דָּוִד כָּל־חַיָּמִים׃ וַיֵּצְאוּ שְׁרֵי פְלִשְׁתִּים וַיְהִי׃ מָדִי
צֹאֲתָם שָׁכַל דָּוִד מִכָּל עֲבָדֵי שְׂאוֹל וַיִּיקָר שְׁמוֹ מְאֹד׃

יט וַיַּדְבֵּר שְׂאוֹל אֶל־יוֹנָתָן בְּנוֹ וְאֶל־כָּל־עֲבָדָיו
לְהַמִּית אֶת־דָּוִד וַיְהוֹנָתָן בֶּן־שְׂאוֹל חָפִץ בְּדָוִד מְאֹד׃
וַיִּגְדַּר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵאמֹר מִבְּקִשׁ שְׂאוֹל אָבִי
לְהַמִּיתָךְ וְעַתָּה הִשְׁמַרְנָא בְּפָקֶד וַיִּשְׁבַּת בַּסֶּתֶר
וַנַּחֲבֹאת׃ וְאֲנִי אֵצֶא וְעַמְדָּתִי לִידֹאֲבִי בַשָּׂדֶה אֲשֶׁר
אֵתָּה שָׁם וְאֲנִי אֲדַבֵּר בְּךָ אֶל־אָבִי וְרֹאֲיָתִי מִה
וַהֲגַדְתִּי לָךְ׃ וַיַּדְבֵּר יְהוֹנָתָן בְּדָוִד טוֹב אֶל־שְׂאוֹל
אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶל־יַחְטָא הַמָּלְךְ בְּעַבְדּוֹ בְּדָוִד כִּי
לֹא חָטָא לָךְ וְכִי מַעֲשָׂיו טוֹבִילְךָ מְאֹד׃ וַיִּשֹּׁם אֶת־
נַפְשׁוֹ בְּכַפּוֹ וַיָּךְ אֶת־הַפְּלִשְׁתִּים וַיַּעַשׂ יֹהֵא תִשׁוּעָה
גְּדוֹלָה לְכָל־יִשְׂרָאֵל רֹאֲיָת וַתִּשְׁמַח וּלְמַח תַּחְטָא
בְּדָם נָקִי לְהַמִּית אֶת־דָּוִד חֲנָם׃ וַיִּשְׁמַע שְׂאוֹל בְּקוֹל
יְהוֹנָתָן וַיִּשְׁבַּע שְׂאוֹל חַיִּי־הוּא אֲבִיוֹמֶת׃ וַיִּקְרָא
יְהוֹנָתָן לְדָוִד וַיִּגְדַּלּוּ יְהוֹנָתָן אֶת כֹּל־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה וַיָּבֹא יְהוֹנָתָן אֶת־דָּוִד אֶל־שְׂאוֹל וַיְהִי לְפָנָיו
כְּאֵתֵמוֹל שְׁלֹשׁוֹם׃ וַתּוֹסֶף הַמֶּלֶךְ מַחֲמָה לְחַיֹּת וַיֵּצֵא
דָוִד וַיִּלָּחֶם בַּפְּלִשְׁתִּים וַיָּךְ בָּהֶם מִכָּה גְּדוֹלָה וַיִּנְסוּ
מִפְּנָיו׃ וַתְּהִי רוּחַ יֹהֵא רַעַח אֶל־שְׂאוֹל וְהוּא
בְּבֵיתוֹ יֹשֵׁב וַחֲנִיתוֹ בְּיָדוֹ וְדָוִד מִנֵּן בַּיָּד׃ וַיִּבְקֹשׁ
שְׂאוֹל לְחַפּוֹת בַּחֲנִית בְּדָוִד וּבִקּוֹר וַיִּפְטַר מִפְּנֵי
שְׂאוֹל וַיָּךְ אֶת־חֲנִית בִּקּוֹר וְדָוִד גַּם וַיַּמְלֵט בַּלִּילָה
הַזֶּה׃ וַיִּשְׁלַח שְׂאוֹל מַלְאָכִים אֶל־בֵּית דָּוִד לְשַׂמְרוֹ
וְלַחֲמִיתוֹ בַּבֶּקֶר וַתִּגַּד לְדָוִד מִיכָל אִשְׁתּוֹ לֵאמֹר אֲבִי־
אֵינֶךָ מִמְּלֵט אֶת־נַפְשְׁךָ הַלִּילָה מִחָר אֵתָּה מוֹמֶת׃
וַתַּרְדּוּ מִיכָל אֶת־דָּוִד בְּעַד חַחְלֹן וַיֵּלֶךְ וַיִּבְרַח

וַיַּמְלֵט׃ וַתִּקַּח מִיכָל אֶת־הַתָּרְפִים אֶל־הַמָּטָה
וְאֵת כְּבִיר הָעֵזִים שָׂמָּה מִרְאֲשֵׁתוֹ וַתָּכֶם בַּבֶּגֶד׃
וַיִּשְׁלַח שְׂאוֹל מַלְאָכִים לִקְחַת אֶת־דָּוִד וַתֹּאמֶר חֲלָה
הוּא׃ וַיִּשְׁלַח שְׂאוֹל אֶת־הַמַּלְאָכִים לִרְאוֹת אֶת־דָּוִד
לֵאמֹר הֲעָלוּ אֹתוֹ בַּמָּטָה אֵלַי לְהַמָּתוֹ׃ וַיָּבֹאוּ
הַמַּלְאָכִים וַהֲנִיּוּ הַתָּרְפִים אֶל־הַמָּטָה וּכְבִיר הָעֵזִים
מִרְאֲשֵׁתוֹ׃ וַיֹּאמֶר שְׂאוֹל אֶל־מִיכָל לְמַח פֶּכַח
רַמְיָתִי וַתִּשְׁלַח אֶת־אִיבֵי וַיַּמְלֵט וַתֹּאמֶר מִיכָל
אֶל־שְׂאוֹל הוּא־אֹמֶר אֵלַי שְׁלַחְנִי לְמַח אֲמִיתָךְ׃ וַיִּרְדּוּ
בָּרַח וַיַּמְלֵט וַיָּבֹא אֶל־שִׁמּוּאֵל הַרְמָתָה וַיִּגְדַּלּוּ אֶת
כֹּל־אֲשֶׁר עָשָׂה־לּוֹ שְׂאוֹל וַיֵּלֶךְ הוּא וּשִׁמּוּאֵל וַיֵּשְׁבוּ
בְּנִיּוֹת׃ וַיִּגְדַּר לְשְׂאוֹל לֵאמֹר הֲנִיּוּ דָוִד בְּנִיּוֹת בְּרַמָּה׃
וַיִּשְׁלַח שְׂאוֹל מַלְאָכִים לִקְחַת אֶת־דָּוִד וַיֵּרָא אֶת־
לְחַקַּת הַנְּבִיאִים נִבְּאִים וּשִׁמּוּאֵל עֹמֵד נֹצֵב עֲלֵיהֶם
וַתְּהִי עַל־מַלְאָכָיו שְׂאוֹל רוּחַ אֱלֹהִים וַיִּתְּנָבְאוּ גַם־
הַמָּתָה׃ וַיִּגְדּוּ לְשְׂאוֹל וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אַחֲרֵיהֶם
וַיִּתְּנָבְאוּ גַם־הַמָּתָה וַיָּסֶף שְׂאוֹל וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים
שְׁלֹשִׁים וַיִּתְּנָבְאוּ גַם־הַמָּתָה׃ וַיֵּלֶךְ גַּם־הוּא הַרְמָתָה
וַיָּבֹא עַד־בֹּר הַגְּדוֹל אֲשֶׁר בַּעֲשׂוֹ וַיִּשְׁאַל וַיֹּאמֶר
אֵיכָּה שִׁמּוּאֵל וְדָוִד וַיֹּאמֶר הֲנִיּוּ בְּנִיּוֹת בְּרַמָּה׃ וַיֵּלֶךְ
שָׁם אֶל־בְּנִיּוֹת בְּרַמָּה וַתְּהִי עָלָיו גַּם־הוּא רוּחַ אֱלֹהִים
וַיֵּלֶךְ הַלּוֹךְ וַיִּתְּנָבֵא עַד־בָּאוּ בְּנִיּוֹת בְּרַמָּה׃ וַיִּפְשֹׁט
גַּם־הוּא בַּגָּדָיו וַיִּתְּנָבֵא גַם־הוּא לְפָנָיו שִׁמּוּאֵל וַיַּפֵּל
עָרֹם כָּל־חַיָּוִם הַהוּא וְכָל־חַלְלִילָה עָלֵיכֶן וַאֲמָרוּ חֲנָם
שְׂאוֹל בְּנִבְיָאָם׃

כ וַיִּבְרַח דָּוִד מִבְּנִיּוֹת בְּרַמָּה וַיָּבֹא וַיֹּאמֶר׃ לְפָנַי
יְהוֹנָתָן מִה עָשִׂיתִי מִחֲדַעְוָנִי וּמִחַחְטָאֲתִי לְפָנַי
אָבִיךָ כִּי מִבְּקִשׁ אֶת־נַפְשִׁי׃ וַיֹּאמֶר לוֹ חָלִילָה לֹא
תָמוּת הַנֶּה לֹא־עָשָׂה אָבִי דָּבָר גְּדוֹל אוֹ דָּבָר קָטָן
וְלֹא יִגְלֶה אֶת־אֲזָנִי וּמִדַּעַי יִסְתִּיר אָבִי מִמֶּנִּי אֶת־
הַדָּבָר הַזֶּה אֵין זֹאת׃ וַיִּשְׁבַּע עוֹד דָּוִד וַיֹּאמֶר יָדַע
יָדַע אָבִיךָ כִּי־מִצָּאָתִי חָן בְּעֵינֶיךָ וַיֹּאמֶר אֶל־יָדַע
זֹאת יְהוֹנָתָן פְּרִיעַצָּב וְאוֹלָם חַיִּי־הוּא וְחִי נַפְשְׁךָ
כִּי כָפַשַׁע בִּינִי וּבִין הַמָּוֶת׃ וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֶל־דָּוִד
מִחַתָּאֲמֶר נַפְשְׁךָ וְאֶעֱשֶׂה־לָּךְ׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־
יְהוֹנָתָן הַנְּחִיחֵדָּשׁ מִחָר וְאֲנֹכִי יֹשֵׁב־אֲשֵׁב עַם־הַמָּלְךְ
לְאָכּוֹל וּשְׁלַחְתָּנִי וְנִסְתַּרְתִּי בַשָּׂדֶה עַד הָעֶרֶב

השלישית: אם־פָּקֵד יִפְקֹדֵנִי אָבִיךָ וְאִמְרָתְךָ נִשְׁאֵל
נִשְׁאֵל מִמֶּנִּי דָּוִד לְרוּץ בֵּית־לֶחֶם עִירָוּ כִּי זָבַח
הַיָּמִים שָׁם לְכָל־הַמִּשְׁפָּחָה: אִם־כֵּן יֹאמֶר טוֹב שְׁלוֹם
לְעַבְדְּךָ וְאִם־חֶרֶה יִחַרְהֵל לוֹ דָּע כִּי־כִלְתָּה הָרַעָה
מִעַמּוֹ: וְעֵשִׂיתָ חֶסֶד עַל־עַבְדְּךָ כִּי בְּבְרִית יְ-הוָה
הִבֵּאתָ אֶת־עַבְדְּךָ עִמָּךְ וְאִם־יִשְׁכַּח עֵוֹן הַמּוֹתָנִי
אֲתָה וְעַד־אָבִיךָ לְמַחֲזֶה תִּבְיָאֵנִי: וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן
חֲלִילָה לָּךְ כִּי | אִם־יִדְּעַ אָדָם כִּי־כִלְתָּה הָרַעָה מִעַם
אָבִי לָבוֹא עָלֶיךָ וְלֹא אֲתָה אֲגִיד לָּךְ: וַיֹּאמֶר דָּוִד
אֲלִי־יְהוֹנָתָן מִי יִגִּיד לִי אִם מִחֲדֵיעֲנֶךָ אָבִיךָ קִשָּׁה:
וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֲלֵי־דָוִד לָכֵן וַיֵּצֵא הַשָּׂדֶה וַיֵּצֵאוּ
שְׁנֵיהֶם הַשָּׂדֶה: וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֲלֵי־דָוִד יְ-הוָה
אֶ-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל כִּי־אֲחַקֵּךְ אֶת־אָבִי כָּעַת מִחֵר
הַשְּׁלִשִׁית וְהִנֵּה־טוֹב אֲלֵי־דָוִד וְלֹא־אֵז אֲשַׁלַּח אֵלֶיךָ
וְגִלִּיתִי אֶת־אֲזָנֶךָ: כִּי־עֵשִׂיתָ יְ-הוָה לְיְהוֹנָתָן וְכֵן
יִסֹּף כִּי־יִטֵּב אֲלֵי־אָבִי אֶת־הָרַעָה עָלֶיךָ וְגִלִּיתִי אֶת־
אֲזָנֶךָ וְשִׁלַּחְתִּיךָ וְחִלַּכְתָּ לְשָׁלוֹם וַיְהִי יְ-הוָה עִמָּךְ
כַּאֲשֶׁר חָיָה עִם־אָבִי: וְלֹא אִם־עוֹדֵנִי חַי וְלֹא־תַעֲשֶׂה
עִמָּדִי חֶסֶד יְ-הוָה וְלֹא אֲמוּנָה: וְלֹא־תִכְרִית אֶת־
חֶסֶדְךָ מִעַם בֵּיתִי עַד־עוֹלָם וְלֹא בַּחֲבֶרֶת יְ-הוָה אֶת־
אִבִּי דָוִד אִישׁ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה: וַיִּכְרַת יְהוֹנָתָן
עִם־בֵּית דָּוִד וּבִקֵּשׁ יְ-הוָה מִיָּד אִבִּי דָוִד: וַיּוֹסֶף
יְהוֹנָתָן לְהַשְׁפִּיעַ אֶת־דָּוִד בְּאַהֲבָתוֹ אֹתוֹ כִּי־אַהֲבַת
נַפְשׁוֹ אָהָבוֹ: וַיֹּאמְרוּ־לוֹ יְהוֹנָתָן מִחֵר חֹדֶשׁ וַנִּפְקְדֶתָּ
כִּי יִפְקֹד מוֹשְׁבֶךָ: וְשִׁלַּשְׁתָּ תֵּרֶד מֵאֹד וּבֹאֵת אֶל־
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־נִסְתַּרְתָּ שָׁם בְּיוֹם הַמַּעֲשֶׂה וַיִּשְׁכַּת
אֵצֶל הָאָבֶן הָאֵזֹל: וְאֵלֵי שְׁלֹשֶׁת חֲחָצִים צִדָּה אוֹרָה
לְשַׁלַּח־לִי לְמַטָּרָה: וְהִנֵּה אֲשַׁלַּח אֶת־הַנֶּעֱר לָּךְ מֵצֵא
אֶת־חֲחָצִים אִם־אִמְרָ אִמְרָ לְנֶעֱר הִנֵּה חֲחָצִים | מִמֶּךָ
וְהִנֵּה קָחְנוּ וּבֹאֵה כִּי־שְׁלוֹם לָךְ וְאִין דְּבַר חַיִּי־הוּהָ:
וְאִם־כֵּן אָמַר לָעֹלָם הִנֵּה חֲחָצִים מִמֶּךָ וְחִלָּאֵה לָּךְ
כִּי שִׁלַּחְתָּ יְ-הוָה: וְהַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי וְאֲתָה
הִנֵּה יְ-הוָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ עַד־עוֹלָם: וַיִּסְתַּר דָּוִד
בַּשָּׂדֶה וַיְהִי חֹדֶשׁ וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ אֲלֵיחֶלֶם לְאַכּוּל:
וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשְׁבּוֹ בַּפֶּעַם | בַּפֶּעַם אֲלִימוֹשֶׁב
חֲקוֹר וַיָּקָם יְהוֹנָתָן וַיֵּשֶׁב אֲבָנָר מֵצֵד שְׂאוּל וַיִּפְקֹד
מִקּוֹם דָּוִד: וְלֹא־דָבַר שְׂאוּל מֵאֲמוּנָה בְּיוֹם הַהוּא כִּי
אָמַר מִקְרָה הוּא בִלְתִּי טָהוֹר הוּא כִּי־לֹא טָהוֹר:

וַיְהִי מִמָּחֶרֶת הַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי וַיִּפְקֹד מִקּוֹם דָּוִד
וַיֹּאמֶר שְׂאוּל אֲלִי־יְהוֹנָתָן בְּנֹו מִדּוֹעַ לֹא־בֹא כְּדִישִׁי
גִּם־תִּמּוֹל גִּם־חַיּוֹם אֲלֵי־לֶחֶם: וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־
שְׂאוּל נִשְׁאֵל נִשְׁאֵל דָּוִד מִעַמָּדִי עַד־בֵּית לֶחֶם:
וַיֹּאמֶר שִׁלַּחְנִי לֹא כִּי זָבַח מִשְׁפָּחָה לָנוּ בַּעִיר וְהוּא
צוּחֲלִי אֲחִי וְעַתָּה אִם־מִצָּאֵתִי חַן בְּעֵינֶיךָ אֲמַלְטָה
נָא וְאַרְאֵה אֶת־אֲחִי עַל־כֵּן לֹא־בֹא אֲלֵי־שִׁלְחֹן הַמֶּלֶךְ:
וַיַּחֲרִי־אָף שְׂאוּל בְּיְהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ כִּי־נַעֲוֹת
הַמִּרְדּוֹת הָלֹוא יִדְּעָתִי כִּי־בָחַר אֲתָה לְכַדִּישִׁי
לְכַשְׁתְּךָ וּלְכַשֵּׁת עֵרֹת אֲמַךְ: כִּי כָל־חַיּוֹם אֲשֶׁר
בְּכִישִׁי חַי עַל־הָאֲדָמָה לֹא תִכּוֹן אֲתָה וּמַלְכוּתְךָ
וְעַתָּה שְׁלַח וְקַח אֹתוֹ אֵלַי כִּי בְּכִימוֹת הוּא: וַיַּעַן
יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְמָה יוֹמַת מָה
עָשִׂיתָ: וַיֹּטֵל שְׂאוּל אֶת־הַחֲנִית עָלָיו לְחַבְּתוֹ וַיִּדְּעַ
יְהוֹנָתָן כִּי־כִלָּה חַיָּא מִעַם אָבִיו לְהַמִּית אֶת־דָּוִד:
וַיָּקָם יְהוֹנָתָן מִעַם הַשִּׁלְחֹן בַּחֲרִי־אָף וְלֹא־אָכַל
בְּיוֹם־הַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי לֶחֶם כִּי נַעֲצֹב אֲלֵי־דָוִד כִּי הִכְלִמוֹ
אָבִיו: וַיְהִי בַּפֶּקֶד וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשָּׂדֶה לְמוֹעֵד דָּוִד
וַנֶּעֱר קָטָן עַמּוֹ: וַיֹּאמֶר לְנֶעֱר רֵץ מֵצֵא נָא אֶת־
הַחֲצִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מוֹרָה הַנֶּעֱר רֵץ וְהוֹאִירָה הַחֲצִי
לְהַעֲבֹר: וַיָּבֹא הַנֶּעֱר עַד־מִקּוֹם הַחֲצִי אֲשֶׁר יָרַח
יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנֶּעֱר וַיֹּאמֶר הָלֹוא
הַחֲצִי מִמֶּךָ וְחִלָּאֵה: וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנֶּעֱר
מִחֶרֶה חוֹשָׁה אֶל־תַּעֲמֹד וַיִּלְקֹט נֶעֱר יְהוֹנָתָן אֶת־
הַחֲצִים וַיָּבֹא אֲלֵי־אֲדָנָיו: וְהַנֶּעֱר לֹא־יָדַע מֵאֲמוּנָה אֵךְ
יְהוֹנָתָן וְדָוִד יָדְעוּ אֶת־הַדְּבָר: וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן אֶת־
כָּלִיו אֲלֵי־הַנֶּעֱר אֲשֶׁר־לוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ הִבֵּיָה הָעִיר:
וְהַנֶּעֱר בָּא וְדָוִד קָם מֵאֵצֶל הַפֶּגֶב וַיִּפֹּל לְאַפּוֹ אֶרֶצָה
וַיִּשְׁתַּחֲוֶה שְׁלֹשׁ פַּעֲמִים וַיִּשְׁקֹן | אִישׁ אֶת־רַעְהוֹ וַיִּכְבּוּ
אִישׁ אֶת־רַעְהוֹ עַד־דָּוִד הִגִּדִּיל: וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד
לָךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר נִשְׁפָּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְ-הוָה
לֹאֲמֹר יְ-הוָה יִחִיָּה | בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין זֶרְעִי וּבֵין
זֶרְעֶךָ עַד־עוֹלָם:

כֹּא וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ וַיְהוֹנָתָן בָּא הָעִיר: וַיָּבֹא דָוִד נָבִיחַ
אֶל־אֲחִימֶלֶךְ הַכֹּהֵן וַיַּחֲרֹד אֲחִימֶלֶךְ לִקְרֹאת דָּוִד
וַיֹּאמֶר לוֹ מִדּוֹעַ אֲתָה לְבָדְךָ וְאִישׁ אֵין אֲתָה: וַיֹּאמֶר
דָּוִד לְאֲחִימֶלֶךְ הַכֹּהֵן הַמֶּלֶךְ צוּנִי דְבַר וַיֹּאמֶר אֵלַי

וַיֹּאמֶר גַּד הַנָּבִיא אֶל־דָּוִד לֹא תֵשֶׁב בְּמִצְוֵהָ לָךְ
 וּבֵאתָ לָךְ אֶרֶץ יְהוּדָה וַיֵּלֶךְ דָּוִד וַיָּבֹא יְעַר חֶרֶת׃
 וַיִּשְׁמַע שָׂאוּל כִּי נֹדַע דָּוִד וַאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אֵתוֹ
 וּשְׂאוּל יוֹשֵׁב בַּגְּבְעָה תַּחֲתֵיהֶאשָׁל בְּרִמְזָה וַחֲנִיתוֹ
 בְּיָדוֹ וּכְלֵעֲבָדָיו נֹצְצִים עָלָיו׃ וַיֹּאמֶר שָׂאוּל לְעֲבָדָיו
 הַנֹּצְצִים עָלָיו שְׁמַעְדֵּנָא בְּנֵי יִמִּינִי גַם־לְכַלְכֶּם יִתְּן
 בְּיָדֵי שִׂדּוֹת וּכְרָמִים לְכַלְכֶּם יָשִׁים שָׂרֵי אֲלָפִים
 וְשָׂרֵי מֵאוֹת׃ כִּי קִשְׁרֹתֶם בְּלִבְכֶם עָלַי וְאִין־גִּלְהָ אֶת־
 אֲזָנִי בְּכֶרֶת־בְּנֵי עַם־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְאִין־חֲלָה מִכֶּם עָלַי
 וְגִלְהָ אֶת־אֲזָנִי כִּי חָקִים בְּנֵי אֶת־עֲבָדַי עָלַי לְאַרְבַּ
 בַּיּוֹם הַזֶּה׃ וַיַּעַן דָּאָג הָאֲדָמִי וְהוּא נָצַב עַל־עֲבָדֵי־
 שָׂאוּל וַיֹּאמֶר רֵאִיתִי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כֹּא נָבַח אֶל־
 אַחִימֶלֶךְ בְּדָאֲחֻטּוֹב׃ וַיִּשְׁאַל־לּוֹ בִּי־הוּא וַצִּירָה נִתָּן
 לוֹ וְאֵת חֶרֶב גְּזֵלִית הַפְּלִשְׁתִּי נִתָּן לוֹ׃ וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ
 לְקַרֵּא אֶת־אַחִימֶלֶךְ בְּדָאֲחֻטּוֹב חֲבִיָּה וְאֵת כָּל־
 בֵּית אָבִיו הַכַּהֲנִים אֲשֶׁר בָּנָב וַיָּבֹאוּ כֻלָּם אֶל־הַמֶּלֶךְ׃
 וַיֹּאמֶר שָׂאוּל שְׁמַעְדֵּנָא בְּדָאֲחֻטּוֹב וַיֹּאמֶר הַנָּבִי
 אֲדָנִי׃ וַיֹּאמֶר אֵלָּו שָׂאוּל לָמָּה קִשְׁרֹתֶם עָלַי אֶתֶּה
 וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּתִתְּךָ לוֹ לָחֶם וְחֶרֶב וּשְׂאוּל לוֹ בָּא־לָחִים
 לָקוֹם אֵלַי לְאַרְבַּ בַּיּוֹם הַזֶּה׃ וַיַּעַן אַחִימֶלֶךְ אֶת־הַמֶּלֶךְ
 וַיֹּאמֶר וּמִי בְּכֵלֵעֲבָדֶיךָ כְּדוֹד נֶאֱמָן וַחֲתָן הַמֶּלֶךְ וְסֵר
 אֶל־מִשְׁמַעְתְּךָ וְנִכְבֵּד בְּבֵיתֶךָ׃ חַיּוֹם חֲחִלְתִּי לְשֹׂאֵל־
 לוֹ בָּא־לָחִים חֲחִלְתִּי לִי אֶל־יִשְׁשָׁם הַמֶּלֶךְ בַּעֲבָדוֹ דָּבָר
 בְּכֵל־בֵּית אָבִי כִּי לֹא־יָדַע עֲבָדְךָ בְּכֵל־זֹאת דָּבָר קָטָן
 אִם גָּדוֹל׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מוֹת תָּמוּת אַחִימֶלֶךְ אֶתֶּה
 וְכֵל־בֵּית אָבִיךָ׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לָרָצִים הַנֹּצְצִים עָלָיו
 סָבּוּ וַחֲמִיתוּ׃ כִּתְּנֵי י־הוּא כִּי גִסְיָדָם עִסְדָּדוֹד וְכִי
 יִדְעוּ בִּי־בִרְחָה הוּא וְלֹא גָלוּ אֶת־אֲזָנִי וְלֹא־אָבּוּ עֲבָדֵי
 הַמֶּלֶךְ לְשַׁלַּח אֶת־יָדָם לִפְגַּע בְּכִתְּנֵי י־חוּת׃ וַיֹּאמֶר
 הַמֶּלֶךְ לְדוֹאָג סָב אֶתֶּה וּפְגַע בַּכַּהֲנִים וַיִּסָּב דוֹאָג
 הָאֲדָמִי וַיִּפְגַּע־הוּא בַּכַּהֲנִים וַיָּמָת׃ בַּיּוֹם הַהוּא
 שְׂמֹנִים וַחֲמִשָּׁה אִישׁ נִשָּׂא אֶפֶסוֹ בָּד׃ וְאֵת נָב עִיר־
 הַכַּהֲנִים הִבָּה לְפִי־חֶרֶב מֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה מִעוֹלָל
 וְעַד־יוֹנֵק וְשׁוֹר וַחֲמֹר וְשָׂה לְפִי־חֶרֶב׃ וַיִּמְלֹט בֶּן־
 אַחֵד לְאַחִימֶלֶךְ בְּדָאֲחֻטּוֹב וּשְׁמוֹ אַבִּיתָר וַיִּבְרַח
 אַחֲרֵי דָוִד׃ וַיִּגַּד אַבִּיתָר לְדָוִד כִּי הָרַג שָׂאוּל אֶת־
 כִּתְּנֵי י־חוּת׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד לְאַבִּיתָר יָדַעְתִּי בַּיּוֹם
 הַהוּא כִּי־שָׁם דוֹאָג הָאֲדָמִי בִּי־חָגַד וַיָּגִיד לְשָׂאוּל

אִישׁ אֶל־יָדַע מֵאוֹמָה אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־אָנֹכִי שֹׁלַחַךְ
 וְאֲשֶׁר צִוִּיתְךָ וְאֶת־הַנְּעָרִים יוֹדַעְתִּי אֶל־מְקוֹם פְּלָנִי
 אֶלְמוֹנִי׃ וְעַתָּה מַחֲיֵישׁ תַּחֲת־יָדְךָ חֲמִשָּׁה־לָּחֶם תִּנָּה
 בְּיָדִי אִם הַנִּמְצָא׃ וַיַּעַן חֲבִיָּה אֶת־דָּוִד וַיֹּאמֶר אִין־
 לָחֶם חֵל אֶל־תַּחַת יָדִי כִּי־אִם־לָחֶם קָדַשׁ יֵשׁ אִם־
 נִשְׁמְרוּ הַנְּעָרִים אֶךְ מֵאִשָּׁה׃ וַיַּעַן דָּוִד אֶת־חֲבִיָּה
 וַיֹּאמֶר לוֹ כִּי אִם־אִשָּׁה עֲצָרְהֶלְנָו בְּתִמְזוֹל שִׁלְשָׁם
 בְּצִאֲתִי וַיִּחְיוּ כְּלִי־הַנְּעָרִים קָדַשׁ וְהוּא דָּרָךְ חֵל וְאֵת
 כִּי חַיּוֹם וְקָדַשׁ בְּכָל־יֶזְרַח־לּוֹ חֲבִיָּה קָדַשׁ כִּי לֹא־
 הָיָה שָׁם לָחֶם כִּי־אִם־לָחֶם הַפָּנִים הַמוֹסְרִים מִלִּפְנֵי
 י־הוּא לְשׁוֹם לָחֶם חֵם בַּיּוֹם הַלִּקְחָו׃ וְשָׁם אִישׁ
 מִעֲבָדֵי שָׂאוּל בַּיּוֹם הַהוּא נִעְצָר לִפְנֵי י־הוּא וּשְׁמוֹ
 דָּאָג הָאֲדָמִי אַבִּיר חֲרָעִים אֲשֶׁר לְשָׂאוּל׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד
 לְאַחִימֶלֶךְ וְאִין יִשְׁפָּה תַּחֲת־יָדְךָ חֲנִית אוֹ־חֶרֶב כִּי
 גַם־חֶרֶבִי וְגַם־כָּלִי לֹא־לִקְחָתִי בְּיָדִי בִּי־חַיָּה דָּבָר־
 הַמֶּלֶךְ נַחוּיָן׃ וַיֹּאמֶר חֲבִיָּה חֶרֶב גִּלְתִּי הַפְּלִשְׁתִּי
 אֲשֶׁר־הִכִּיתִי׃ בַּעֲמֹק הָאֵלֶּה הִנְחֵהוּיָא לוֹטָה בַּשְּׂמֹלָה
 אַחֲרֵי הָאֶפֶסוֹ אִם־אֶתֶּה תִּקַּח־לָךְ קָח כִּי אִין אַחֲרֵת
 זוֹלָתָה בָּזָה וַיֹּאמֶר דָּוִד אִין כְּמוֹת תִּנָּנָה לִי׃ וַיָּקָם
 דָּוִד וַיִּבְרַח בַּיּוֹם־הַהוּא מִפְּנֵי שָׂאוּל וַיָּבֹא אֶל־אֶכִישׁ
 מֶלֶךְ־גֵּת׃ וַיֹּאמְרוּ עֲבָדֵי אֶכִישׁ אֵלָיו הֲלֹא־זֶה דָּוִד
 מֶלֶךְ הָאֶרֶץ הַלּוֹא לָזָה יַעֲנֵנוּ בְּמַחֲלוֹת׃ לֹא־מָר הִבָּה
 שָׂאוּל בְּאֵלָפָו וְדָוִד בְּרַבְכַּתוֹ׃ וַיִּשָּׁם דָּוִד אֶת־
 חֲדָבְרִים הָאֵלֶּה בְּלָבָבוֹ וַיֵּרָא מֵאֹד מִפְּנֵי אֶכִישׁ מֶלֶךְ־
 גֵּת׃ וַיִּשְׁנֵן אֶת־טַעְמוֹ בְּעֵינֵיהֶם וַיִּתְחַלֵּל בִּידָם וַיִּתְּלוּ
 עַל־דִּלְתוֹת חֲשָׁעַר וַיּוֹרֵד רִירוֹ אֶל־זִקְנָו׃ וַיֹּאמֶר
 אֶכִישׁ אֶל־עֲבָדָיו הִנֵּה תִּרְאוּ אִישׁ מִשְׁתַּגֵּעַ לָמָּה
 תִּבִּיאוּ אֵתוֹ אֵלַי׃ חֲסֹר מִשְׁגָּעִים אָנֹכִי בִּי־הִבֵּאתֶם
 אֶת־זֶה לְהַשְׁתַּגֵּעַ עָלַי חֲזָה יָבוֹא אֶל־בֵּיתִי׃

כב. וַיֵּלֶךְ דָּוִד מִשָּׁם וַיִּמְלֹט אֶל־מַעְרַת עֲדָלָם וַיִּשְׁמְעוּ
 אַחֲיוֹ וְכֵל־בֵּית אָבִיו וַיִּרְדּוּ אֵלָיו שְׂמֹחַ׃ וַיִּתְּקַבְּצוּ
 אֵלָיו כָּל־אִישׁ מִצֹּק וְכֵל־אִישׁ אֲשֶׁר־לוֹ נִשָּׂא וְכֵל־
 אִישׁ מִרְנָפֶשׁ וַיְחִי עֲלֵיהֶם לִשְׂרָ וַיִּחְיוּ עִמּוֹ בְּאַרְבַּע
 מֵאוֹת אִישׁ׃ וַיֵּלֶךְ דָּוִד מִשָּׁם מִצְפָּה מוֹאָב וַיֹּאמֶר׃
 אֶל־מֶלֶךְ מוֹאָב יִצְאֵנָא אָבִי וְאִמִּי אֶתְכֶם עַד אֲשֶׁר
 אֲדַע מַחֲיַעֲשָׁה־לִּי אֶל־לָחִים׃ וַיִּנָּחֶם אֶת־פְּנֵי מֶלֶךְ
 מוֹאָב וַיִּשְׁבּוּ עִמּוֹ כָּל־לִימֵי חַיֵּית־דָּוִד בְּמִצְוֹדָה׃

אֲנֹכִי סָבִיתִי בְּכָל־נֶפֶשׁ בֵּית אָבִיךָ: «שָׂכָה אִתִּי אֶל־
תִּירָא כִּי אֲשֶׁר־יִבְקֹשׁ אֶת־נַפְשִׁי יִבְקֹשׁ אֶת־נַפְשְׁךָ
כִּי־מִשְׁמֶרֶת אֵתָּה עֲמָדִי:

כַּג וַיִּגְדּוּ לְדָוִד לֵאמֹר הִנֵּה פְּלִשְׁתִּים נִלְחָמִים
בְּקַעֲיִלָּה וְהַמָּזָה שָׂמִים אֶת־הַגִּרְנוֹת: וַיִּשְׁאַל דָּוִד
בִּי־הוּא לֵאמֹר הֲאֵלֶךְ וְהַפִּיתִי בַּפְּלִשְׁתִּים הָאֵלֶּה
וַיֹּאמֶר י־הוּא אֶל־דָּוִד לֵךְ וְהַפִּיתָ בַּפְּלִשְׁתִּים
וְחַשְׁעֵת אֶת־קַעֲיִלָּה: וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי דָוִד אֵלָיו הִנֵּה
אֲנַחְנוּ פֹּה בִּיהוּדָה יִרְאִים וְאֵף כִּי־נִלְכָּה קַעֲלָה אֶל־
מַעֲרֻכֹת פְּלִשְׁתִּים: וַיֹּסֶף עוֹד דָּוִד לִשְׁאוֹל בִּי־הוּא
וַיַּעֲנֶהוּ י־הוּא וַיֹּאמֶר קוּם רֵד קַעֲיִלָּה כִּי־אֲנִי נָתַן
אֶת־פְּלִשְׁתִּים בְּיָדְךָ: וַיֵּלֶךְ דָּוִד וְאַנְשׁוֹ קַעֲיִלָּה וַיִּלָּחֶם
בַּפְּלִשְׁתִּים וַיִּנָּחֵל אֶת־מַקְנֵיהֶם וַיִּךְ בָּהֶם מִכָּה גְדוֹלָה
וַיִּשַׁע דָּוִד אֶת יָשָׁבִי קַעֲיִלָּה: וַיְהִי בִּבְרַח אָבִיתָר
בֶּן־אֲחִימֶלֶךְ אֶל־דָּוִד קַעֲיִלָּה אֶפֹּד יָרֵד בִּידוֹ: וַיִּגֹּד
לְשֹׁאוֹל כִּי־בָא דָּוִד קַעֲיִלָּה וַיֹּאמֶר שֹׁאוֹל נָכַר אֶת־
א־לֹהִים בְּיָדִי כִּי נִסְגַּר לְבֹא בְּעִיר דָּלְתִים וּבְרִיחַ:
וַיִּשְׁמַע שֹׁאוֹל אֶת־כֹּ־לִיחָעָם לַמַּלְחָמָה לָרֶדֶת קַעֲיִלָּה
לְצוֹר אֶל־דָּוִד וְאֶל־אֲנָשָׁיו: וַיַּדַּע דָּוִד כִּי עָלָיו שֹׁאוֹל
מִחֲרִישׁ הָרָעָה וַיֹּאמֶר אֶל־אָבִיתָר הַכֹּהֵן הַגִּישָׁה
הָאֶפֹּד: וַיֹּאמֶר דָּוִד י־הוּא אֶ־לְהִי יִשְׂרָאֵל שָׁמַע
שָׁמַע עֲבָדְךָ כִּי־מִבְּקֹשׁ שֹׁאוֹל לָבֹא אֶל־קַעֲיִלָּה
לְשַׁחַת לְעִיר בַּעֲבוּרִי: הִיסָגְרָנִי בַּעֲלִי קַעֲיִלָּה בִּידִי
וַיִּרְדַּ שֹׁאוֹל כַּאֲשֶׁר שָׁמַע עֲבָדְךָ י־הוּא אֶ־לְהִי
יִשְׂרָאֵל הִגִּד־נָא לְעֲבָדְךָ וַיֹּאמֶר י־הוּא יֵרֵד: וַיֹּאמֶר
דָּוִד הִיסָגְרוּ בַּעֲלִי קַעֲיִלָּה אֹתִי וְאֶת־אֲנָשָׁי בִּיד־שֹׁאוֹל
וַיֹּאמֶר י־הוּא יִסְגִּירוּ: וַיָּקָם דָּוִד וְאַנְשָׁיו כִּשְׁשִׁי־
מַזֹּזֹת אִישׁ וַיֵּצְאוּ מִקַּעֲלָה וַיִּתְּחַלְכוּ בַּאֲשֶׁר יִתְחַלְכוּ
וְלִשְׁאוֹל הִגִּד כִּי־נִמְלָט דָּוִד מִקַּעֲיִלָּה וַיַּחְדֵּל לָצֵאתָ:
וַיֵּשֶׁב דָּוִד בַּמִּדְבָּר בַּמַּצְדֹּת וַיֵּשֶׁב בְּהָר בַּמִּדְבָּר־
זִיף וַיִּבְקֹשׁוּהוּ שֹׁאוֹל כֹּ־לִיחָמִים וְלֹא־נָתַנוּ אֶ־לֹהִים
בִּידוֹ: וַיִּרְא דָּוִד כִּי־יֵצֵא שֹׁאוֹל לְבַקֵּשׁ אֶת־נַפְשׁוֹ
וְדָוִד בַּמִּדְבָּר־זִיף בַּחֲרָשָׁה: וַיָּקָם יְהוֹנָתָן בֶּן־שֹׁאוֹל
וַיֵּלֶךְ אֶל־דָּוִד חֲרָשָׁה וַיַּחֲזֵק אֶת־יָדוֹ בַּא־לֹהִים:
וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱלֹהֵי תִירָא כִּי לֹא תִמָּצֵאֲךָ יָד שֹׁאוֹל
אָבִי וְאֵתָּה תִּמְלֹךְ עַל־יִשְׂרָאֵל וְאֲנֹכִי אֲחִיחָלֶכֶךְ
לְמִשְׁנָה וְגַם־שֹׁאוֹל אָבִי יָדַע כֵּן: וַיִּכְרַתוּ שְׁנֵיהֶם

בְּרִית לִפְנֵי י־הוּא וַיֵּשֶׁב דָּוִד בַּחֲרָשָׁה וַיְהוֹנָתָן חָלָף
לְבֵיתוֹ: וַיַּעֲלוּ זָפִים אֶל־שֹׁאוֹל הַגְּבַעַתָּה לֵאמֹר הֲלֹא
דָּוִד מִסֵּתֵתָר עִמָּנוּ בַּמַּצְדֹּת בַּחֲרָשָׁה בַּגְּבַעַת
הַחֲכִילָה אֲשֶׁר מִימִין חִישִׁימוֹן: וַעֲתָה לְכַל־אוֹת
נַפְשֶׁךָ הַמִּלֹּךְ לָרֶדֶת רֵד וְלָנוּ הַסְּגִירוֹ בְּיַד הַמִּלֹּךְ:
וַיֹּאמֶר שֹׁאוֹל בְּרוּכִים אַתֶּם לִי־הוּא כִּי חֲמַלְתֶּם
עָלַי: «לְכוּ־נָא חֲבִינוּ עוֹד וְדַעוּ וּרְאוּ אֶת־מִקְוָמוֹ
אֲשֶׁר תִּהְיֶה רִגְלוֹ מִי רֹאהוּ שָׁם כִּי אָמַר אֵלָי עָרֹם
יָעָרָם הוּא: וּרְאוּ וְדַעוּ מִכָּל הַמַּחֲבָאִים אֲשֶׁר
יִתְחַבֵּא שָׁם וּשְׁבַתֶּם אֵלַי אֶל־נִכּוֹן וְחִלַּכְתִּי אֶתְכֶם
וְחִיָּה אִם־יִשְׁנֹנוּ בְּאֶרֶץ וְחַפְשָׁתִי אִתּוֹ בְּכָל אֶלְפֵי
יְהוּדָה: וַיִּקְוָמוּ וַיִּלְכוּ זִיפָה לִפְנֵי שֹׁאוֹל וְדָוִד וְאַנְשָׁיו
בַּמִּדְבָּר מַעֲזֵן בַּעֲרֻכָּה אֵל יִמִּין חִישִׁימוֹן: וַיֵּלֶךְ
שֹׁאוֹל וְאַנְשָׁיו לְבַקֵּשׁ וַיִּגְדּוּ לְדָוִד וַיִּרְדַּ הַסֵּלַע וַיֵּשֶׁב
בַּמִּדְבָּר מַעֲזֵן וַיִּשְׁמַע שֹׁאוֹל וַיִּרְדַּף אַחֲרֵי־דָוִד מִדְּבַר
מַעֲזֵן: וַיֵּלֶךְ שֹׁאוֹל מִצָּד הָהָר מִזֶּה וְדָוִד וְאַנְשָׁיו
מִצָּד הָהָר מִזֶּה וַיְהִי דָוִד נֶחֱפֹז לְלַכֵּת מִפְּנֵי שֹׁאוֹל
וּשֹׁאוֹל וְאַנְשָׁיו עֹטְרִים אֶל־דָּוִד וְאֶל־אֲנָשָׁיו לְתַפְשָׁם:
וַיִּמְלֹאֲךָ בָּא אֶל־שֹׁאוֹל לֵאמֹר מִחֲרָה וְלָכָה כִּי־פִשְׁטוּ
פְּלִשְׁתִּים עַל־הָאָרֶץ: וַיֵּשֶׁב שֹׁאוֹל מִדְּבַר אַחֲרֵי דָוִד
וַיֵּלֶךְ לְקִרְאָת פְּלִשְׁתִּים עַל־כֵּן קָרָאוּ לַמָּקוֹם הַהוּא
סֵלַע הַמַּחֲלָקוֹת: וַיַּעֲלֵל דָּוִד מוֹשֵׁם וַיֵּשֶׁב בַּמַּצְדֹּת
עַיִן־גִּדִי:

כֹּד וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁב שֹׁאוֹל מֵאַחֲרֵי פְּלִשְׁתִּים וַיִּגְדּוּ
לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה דָוִד בַּמִּדְבָּר עַיִן גִּדִי: וַיִּקַּח שֹׁאוֹל
שְׁלֹשָׁת אֲלָפִים אִישׁ בַּחֹר מִכֹּ־לִי־יִשְׂרָאֵל וַיֵּלֶךְ
לְבַקֵּשׁ אֶת־דָּוִד וְאַנְשָׁיו עַל־פְּנֵי צוּרֵי חִיעֵלִים: וַיָּבֹא
אֶל־גִּדְרֹת הַצֹּאן עַל־הָרָרֵךְ וְשָׁם מַעֲרָה וַיָּבֹא שֹׁאוֹל
לְחֶסֶד אֶת־רִגְלָיו וְדָוִד וְאַנְשָׁיו בִּירְכָתִי הַמַּעֲרָה
יֹשְׁבִים: וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי דָוִד אֵלָיו הִנֵּה הַיּוֹם אֲשֶׁר־
אָמַר י־הוּא אֵלָיִךְ הִנֵּה אֲנֹכִי נָתַן אֶת־אִיְכָבֶךָ בְּיָדְךָ
וַעֲשִׂיתָ לוֹ כַּאֲשֶׁר יָטַב בְּעֵינֶיךָ וַיָּקָם דָּוִד וַיִּכְרַת אֶת־
בְּגָד־הַמַּעֲיֵל אֲשֶׁר־לְשֹׁאוֹל בַּלֵּט: וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיִּךְ
לְבִידָוִד אֹתוֹ עַל אֲשֶׁר פָּרַת אֶת־פָּנָה אֲשֶׁר לְשֹׁאוֹל:
וַיֹּאמֶר לְאַנְשָׁיו חֲלִילָה לִי מִי־הוּא אִם־אֶעֱשֶׂה אֶת־
הַדָּבָר הַזֶּה לְאֲדָנִי לְמוֹשִׁיחַ י־הוּא לְשַׁלַּח יָדִי בּוֹ כִּי־
מוֹשִׁיחַ י־הוּא הוּא: וַיִּשְׁפַּע דָּוִד אֶת־אֲנָשָׁיו בַּדְּבָרִים

וְלֹא נָתַנָּם לְקוֹם אֱלֹהֵשָׁאוֹל וְשָׁאוֹל קָם מִהַמַּעֲרָה וַיִּלָּךְ בְּדֶרֶךְ: וַיָּקָם דָּוִד אַחֲרֵי־כֵן וַיֵּצֵא מִהַמַּעֲרָה וַיִּקְרָא אַחֲרֵי־שָׁאוֹל לֵאמֹר אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ וַיִּבֶט שָׁאוֹל אַחֲרָיו וַיִּקָּד דָּוִד אֲפִים אֶרֶצָה וַיִּשְׁתַּחוּ: וַיֹּאמֶר דָּוִד לְשָׁאוֹל לָמָּה תִשְׁמָע אֶת־דְּבָרֵי אָדָם לֵאמֹר הִנֵּה דָוִד מִבְּקֹשׁ רָעָתְךָ: הִנֵּה הַיּוֹם הַזֶּה רָאוּ עֵינֶיךָ אֶת אֲשֶׁר־נָתַתְּךָ יְיָ־הוָה הַיּוֹם בְּיָדִי בַּמַּעֲרָה וְאָמַר לַחֲרָגְךָ וּתְחַס עָלֶיךָ וְאָמַר לֹא־אֲשַׁלַּח יָדִי בְּאֲדֹנִי כִּי־מִשְׁיַח יְיָ־הוָה הוּא: וְאָבִי רָאָה גַם רָאָה אֶת־כִּנָּף מַעֲיִלְךָ בְּיָדִי כִּי בִכְרָתִי אֶת־כִּנָּף מַעֲיִלְךָ וְלֹא חֲרַגְתִּיךָ דָּע וּרְאָה כִּי אִין בְּיָדִי רָעָה וּפָשַׁע וְלֹא־חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה צָדִיק אֶת־נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ: וַיִּשְׁפֹּט יְיָ־הוָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ וַנִּקְמֵנִי יְיָ־הוָה מִמֶּנֶךָ וַיְדִי לֹא תִהְיֶה־בְּךָ: בְּאֲשֶׁר יֹאמַר מוֹשֵׁל חֲקֹדְמוֹנִי מִרְשָׁעִים יֵצֵא רָשָׁע וַיְדִי לֹא תִהְיֶה־בְּךָ: אַחֲרָי מוֹ יֵצֵא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אַחֲרָי מוֹ אַתָּה רָדַף אַחֲרַי כָּל־כּ מֵת אַחֲרָי פָּרַעַשׁ אַחֵד: וַהֲיָה יְיָ־הוָה לִדְוִן וְשֹׁפֵט בֵּינִי וּבֵינֶךָ וַיֵּרָא וַיִּרֶב אֶת־רִיבִי וַיִּשְׁפֹּטֵנִי מִיָּדֶךָ: וַיְהִי | כְּכֹלֹת דָּוִד לִדְבַר אֶת־חַדְבָּרִים הָאֵלֶּה אֱלֹהֵשָׁאוֹל וַיֹּאמֶר שָׁאוֹל חֲקֹלְךָ זֶה בְּנִי דָוִד וַיֵּשֶׂא שָׁאוֹל קֶלֶו וַיִּבֶךְ: וַיֹּאמֶר אֶל־דָּוִד צַדִּיק אַתָּה מִמֶּנִּי כִּי אַתָּה גִּמְלָתִנִּי הַטּוֹבָה וְאֲנִי גִמְלָתֶיךָ חָרָה: וְאַתָּה הַגִּדְתָּ הַיּוֹם אֶת אֲשֶׁר־עָשִׂיתָה אֵתִי טוֹבָה אֵת אֲשֶׁר סָגַרְנִי יְיָ־הוָה בְּיָדְךָ וְלֹא חֲרַגְתָּנִי: וְכִי־יִמָּצֵא אִישׁ אֶת־אִיְבּוֹ וְשָׁלְחוֹ בְּדֶרֶךְ טוֹבָה וַיְיָ־הוָה יִשְׁלַמְךָ טוֹבָה תַּחַת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָה לִּי: וְעַתָּה הִנֵּה יָדְעָתִי כִּי מֶלֶךְ תִּמְלֹךְ וְקָמָה בְּיָדְךָ מִמְּלָכֶת יִשְׂרָאֵל: וְעַתָּה הִשְׁבַּעָה לִּי כִּי־הוָה אִם־תִּכְרִית אֶת־זִרְעִי אַחֲרָי וְאִם־תִּשְׁמֹד אֶת־שְׁמוֹ מִבֵּית אָבִי: וַיִּשְׁבַּע דָּוִד לְשָׁאוֹל וַיִּלָּךְ שָׁאוֹל אֶל־בֵּיתוֹ וְדָוִד וְאֲנָשָׁיו עָלוּ עַל־הַמָּצוּדָה:

כֹּה וַיָּמָת שְׁמוּאֵל וַיִּקְבְּצוּ כָל־יִשְׂרָאֵל וַיִּסְפְּדוּ־לוֹ וַיִּקְבְּרוּהוּ בְּבֵיתוֹ בְּרִמָּה וַיָּקָם דָּוִד וַיֵּרֶד אֶל־מִדְבַּר פָּאָרָ: וְאִישׁ בְּמַעֲוֶן וּבְמַעֲשָׂהוּ בַּבְּרָמָל וְהָאִישׁ גְּדוֹל מְאֹד וְלֹו צֹאן שְׁלֹשֶׁת־אַלְפִים וְאַלְף עֲזִים וַיְהִי בְּגִזּוֹ אֶת־צֹאנוֹ בַּבְּרָמָל: וְשֵׁם הָאִישׁ נָבָל וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ אֲבִיגַיִל וְהָאִשָּׁה טוֹבַת־שֹׁכֵל וַיִּפְתַּ תָּאָר וְהָאִישׁ קָשָׁה וְרַע מַעֲלָלִים וְהוּא כָּל־בִּי: וַיִּשְׁמָע דָּוִד בַּמִּדְבָּר כִּי־

בְּגִזּוֹ נָבָל אֶת־צֹאנוֹ: וַיִּשְׁלַח דָּוִד עֲשָׂרָה נְעָרִים וַיֹּאמֶר דָּוִד לְנְעָרִים עָלוּ בְּרִמָּלָהּ וּבֹאתֶם אֶל־נָבָל וּשְׁאַלְתֶּם־לוֹ בְּשִׁמְי לְשָׁלוֹם: וְאָמַרְתֶּם כֹּה לָחִי וְאַתָּה שָׁלוֹם וּבֵיתְךָ שָׁלוֹם וְכָל אֲשֶׁר־לָךְ שָׁלוֹם: וְעַתָּה שְׁמַעְתִּי כִּי גִזְזִים לָךְ עָתָה חֲרָעִים אֲשֶׁר־לָךְ חָיו עִמָּנוּ לֹא חָבַל־מָנוּם וְלֹא־נִפְקַד לָהֶם מְאוּמָה כִּי־לִיָּמִי חַיּוּתָם בַּבְּרָמָל: שָׁאֵל אֶת־נְעָרָיָהּ וַיַּגִּידוּ לָךְ וַיִּמָּצְאוּ הַנְּעָרִים חֵן בְּעֵינֶיךָ כִּי־עַל־יוֹם טוֹב בָּנוּ תִּנְחַל־נָא אֵת אֲשֶׁר תִּמָּצֵא יָדְךָ לַעֲבֹדֶיךָ וּלְבַנְךָ לְדָוִד: וַיִּבְּאוּ נְעָרָי דָּוִד וַיַּדְּבִרוּ אֶל־נָבָל כְּכֹל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּשֵׁם דָּוִד וַיַּנּוּחֻהוּ: וַיַּעַן נָבָל אֶת־עַבְדֵּי דָוִד וַיֹּאמֶר מוֹ דָּוִד וּמוֹ בְּנֵי־יִשְׁרָאֵל הַיּוֹם רַבּוּ עַבְדִּים הַמֹּת־פְּרָצִים אִישׁ מִפְּנֵי אֲדֹנָיו: וְלִקְחָתִי אֶת־לַחְמִי וְאֶת־יַמִּיָּמִי וְאֵת טַבַּחְתִּי אֲשֶׁר טַבַּחְתִּי לַגִּזְזִי וְנָתַתִּי לְאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעָתִי אִי מִזֶּה הַמָּוָה: וַיַּחֲפְכוּ נְעָרֵי־דָוִד לְדָרְכָם וַיִּשְׁכּוּ וַיִּבְּאוּ וַיַּגִּידוּ לוֹ כְּכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: וַיֹּאמֶר דָּוִד לְאֲנָשָׁיו חַגְרוּ | אִישׁ אֶת־חַרְבּוֹ וַיַּחְגְּרוּ אִישׁ אֶת־חַרְבּוֹ וַיַּחְגְּר גַּם־דָּוִד אֶת־חַרְבּוֹ וַיַּעֲלוּ | אַחֲרָי דָּוִד בְּאַרְבַּע מְאוֹת אִישׁ וּמְאוֹתִים יֹשְׁבוּ עַל־הַכְּפָלִים: וְלֹא־בִיגַיִל אִשְׁתּוֹ נָבָל הִגִּיד נְעָרֵי־אֶחָד מִהַנְּעָרִים לֵאמֹר הִנֵּה שָׁלַח דָּוִד מַלְאָכִים מִהַמִּדְבָּר לְבָרֶךְ אֶת־אֲדֹנָיו וַיַּעַט בָּהֶם: וְהָאֲנָשִׁים טָבִים לָנוּ מְאֹד וְלֹא חָבַל־מָנוּ וְלֹא־פָקַדְנוּ מְאוּמָה כְּלִיָּמִי הַתַּחֲלִכְנוּ אֵתֶם בַּחַיּוּתָנוּ בַּשָּׂדֶה: הוֹמָה חָיו עָלֵינוּ גַם־לִילָה גַם־יוֹמָם כְּלִיָּמִי חַיּוּתָנוּ עִמָּם רָעִים חֲצֹאן: וְעַתָּה דָּעִי וּרְאִי מַה־תַּעֲשִׂי כִּי־כָלֹתָהּ חָרָה אֶל־אֲדֹנָיו וְעַל כָּל־בֵּיתוֹ וְהוּא בֶן־בְּלִיעַל מִדְבָּר אֵלִיו: וְתִמְחָר אֲבִיגַיִל וְתִקַּח מְאוֹתִים לָחֶם וּשְׁנַיִם גְּבִלֵי־יִין וְחֲמִשׁ צֹאן עֲשׂוּיֹת וְחֲמִשׁ סָאִים קָלִי וּמְאָה צִמְקִים וּמְאוֹתִים דְּבָלִים וְתִשָּׂם עַל־הַחֲמֹרִים: וְתֹאמַר לְנְעָרֶיךָ עֲבְרוּ לִפְנֵי הַנָּנִי אַחֲרֵיכֶם בָּאָה וְלֹאִישָׁהּ נָבָל לֹא הִגִּידָה: וְהִיא | רַבָּת עַל־חַמּוֹר וַיִּרְדַּת בְּסֹתֶר הָהָר וְהִנֵּה דָוִד וְאֲנָשָׁיו יֹרְדִים לְקִרְאָתָהּ וְתַפְגֹּשׁ אֹתָם: וְדָוִד אָמַר אֲנִי לְשֹׁקֵר שְׁמִרְתִּי אֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָזָה בַּמִּדְבָּר וְלֹא־נִפְקַד מִכָּל־אֲשֶׁר־לֹו מְאוּמָה וַיִּשְׁבִּלִי רָעָה תַּחַת טוֹבָה: כִּי־עָשָׂה אֶל־לָחִים לְאִיְבֵי דָוִד וְכֹה יִסֹּף אִם־יִשְׁאִיר מִכָּל־אֲשֶׁר־לֹו עַד־הַבֹּקֶר מִשְׁתָּיִן בְּקִיּוֹ: וְתֵרָא אֲבִיגַיִל אֶת־דָּוִד וְתִמְחָר וְתֵרָד מִעַל הַחֲמּוֹר

וַתִּפֹּל לְאָפִי דָּוִד עַל־פָּנָיִה וַתִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה: וַתִּפֹּל עַל־
 רַגְלָיו וַתֹּאמֶר בְּיָדָי אֲדָנִי הָעֵינַן וַתִּדְּבַר־נָא אֲמַתְךָ
 בְּאָזְנֶיךָ וּשְׁמַע אֶת דְּבָרֵי אֲמַתְךָ: אֲלֵנָּה יְשׁוּם
 אֲדָנִי אֶת־לִבּוֹ אֶל־אִישׁ הַבִּלְעִיל הַזֶּה עַל־נָבֶל כִּי
 כִּשְׁמוֹ כִּי־הוּא נָבֶל שְׁמוֹ וְנָבֶלָה עִמּוֹ וְאֲנִי אֲמַתְךָ
 לֹא רָאִיתִי אֶת־נַעֲרֵי אֲדָנִי אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ: וְעַתָּה
 אֲדָנִי חַי־הוּא וְחַי־נַפְשׁוֹ אֲשֶׁר מִנְעַךְ י־הוּא מִבּוֹא
 בְּדָמִים וְהוֹשַׁע יָדְךָ לָךְ וְעַתָּה יְחִיו כְּנָבֶל אִיבֶיךָ
 וְהַמְּבַקְשִׁים אֶל־אֲדָנִי רַעְהָ: וְעַתָּה הַבְּרֵכָה הַזֹּאת
 אֲשֶׁר־הֵבִיא שִׁפְחָתְךָ לְאֲדָנִי וְנִתְּנָה לְנַעֲרִים
 הַמֵּתִי־הַלָּכִים בְּרַגְלֵי אֲדָנִי: שָׁא נָא לִפְשַׁע אֲמַתְךָ כִּי
 עָשָׂה־יַעֲשֶׂה י־הוּא לְאֲדָנִי בֵּית נֶאֱמָן כִּי־מִלְחָמוֹת
 י־הוּא אֲדָנִי נִלְחָם וְרַעְהָ לֹא־תִמָּצֵא בְךָ מִיָּמֶיךָ:
 וַיָּקָם אָדָם לְרִדְפּוֹ וּלְבַקֵּשׁ אֶת־נַפְשׁוֹ וְהִיתָה נֶפֶשׁ
 אֲדָנִי צְרוּרָה | בְּצִרּוֹר חַחִים אֶת י־הוּא אֶל־לִחְיָה
 וְאֵת נֶפֶשׁ אִיבֶיךָ יִקְלַעְנָה בְּתוֹךְ בֶּרֶךְ הַקָּלַע: וְהָיָה כִּי־
 יַעֲשֶׂה י־הוּא לְאֲדָנִי כָּכָל אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֶת־הַטּוֹבָה
 עָלֶיךָ וְצוּר לְנֶגִיד עַל־יִשְׂרָאֵל: וְלֹא תִּהְיֶה זֹאת לָךְ
 לְפִקּוּקָהּ וּלְמַכְשׁוֹל לֵב לְאֲדָנִי וּלְשִׁפְדֻדָּם חָנָם
 וּלְחֹשֵׁי אֲדָנִי לוֹ וְחִיטָּב י־הוּא לְאֲדָנִי וְזָכַרְתָּ אֶת־
 אֲמַתְךָ: וַיֹּאמֶר דָּוִד לְאַבְיָגַד בְּרוּךְ י־הוּא אֶל־לִחְיָה
 יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שָׁלַחְךָ הַיּוֹם הַזֶּה לְקִרְאָתִי: וּבְרֹוךְ
 טַעֲמֶךָ וּבְרוּכָה אַתְּ אֲשֶׁר כָּלַתְנִי הַיּוֹם הַזֶּה מִבּוֹא
 בְּדָמִים וְהוֹשַׁע יָדֵי לִי: וְאוּלָּם חַי־הוּא אֶל־לִחְיָה
 יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִנְעָנִי מִחֲרַע אֶתְךָ כִּי | לִזְלִי מִחֲרַת
 וַתִּבְאֵת לְקִרְאָתִי כִּי אִם־נוֹתָר לְנָבֶל עַד־אֹזֶר הַבֶּקֶר
 מִשְׁתִּין בְּקִיר: וַיִּקָּח דָּוִד מִיָּדָהּ אֶת אֲשֶׁר־הֵבִיאָה לוֹ
 וְלָהּ אָמַר עָלִי לְשָׁלוֹם לְבֵיתְךָ רְאִי שִׁמְעַתִּי בְּקוֹלְךָ
 וְאִשָּׁא פָּנֶיךָ: וַתִּבֹּא אַבְיָגַד אֶל־נָבֶל וְהִנֵּה־לוֹ
 מִשְׁתָּה בְּבֵיתוֹ כַּמִּשְׁתָּה הַמּוֹלָךְ וְלֵב נָבֶל טוֹב עָלָיו
 וְהוּא שֹׁכֵר עַד־מָאוֹד וְלֹא־הִגִּידָהּ לוֹ דָּבָר קָטָן וְגָדוֹל
 עַד־אֹזֶר הַבֶּקֶר: וַיְהִי בַּבֶּקֶר בַּצָּאֵת חַיִּין מִנָּבֶל
 וַתִּגְדֹּל־לוֹ אִשְׁתּוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּמָת לָבֹ
 בְּקֶרְבּוֹ וְהוּא הָיָה לְאָבִין: וַיְהִי כַּעֲשֶׂרֶת הַיָּמִים וַיָּגָף
 י־הוּא אֶת־נָבֶל וַיָּמָת: וַיִּשְׁמַע דָּוִד כִּי מָת נָבֶל
 וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ י־הוּא אֲשֶׁר רָב אֶת־רִיב חֲרַפְתִּי מִיַּד
 נָבֶל וְאֶת־עַבְדּוֹ חֲשָׁךְ מִרְעָה וְאֵת רַעַת נָבֶל הֵשִׁיב
 י־הוּא בְּרָאשׁוֹ וַיִּשְׁלַח דָּוִד וַיְדַבֵּר בְּאַבְיָגַד לְקַחְתָּהּ

לוֹ לְאִשָּׁה: וַיָּבֹאוּ עִבְדֵי דָוִד אֶל־אַבְיָגַד הַכַּרְמֶלָה
 וַיְדַבְּרוּ אֵלָיָהּ לֵאמֹר דָּוִד שָׁלַחְנוּ אֵלָיְךָ לְקַחְתָּךְ לוֹ
 לְאִשָּׁה: וַתָּקָם וַתִּשְׁתַּחוּ אַפָּיִם אֶרֶצָה וַתֹּאמֶר הִנֵּה
 אֲמַתְךָ לְשִׁפְחָה לְרַחֵן רַגְלֵי עִבְדֵי אֲדָנִי: וַתִּמְהַר
 וַתָּקָם אַבְיָגַד וַתִּרְבֹּב עַל־חֲמֹר וְחֲמֹשׁ נַעֲרֹתֶיהָ
 הִחְלִבוֹת לְרִגְלָהּ וַתִּלָּךְ אַחֲרָי מִלֵּאכֵי דָּוִד וַתַּחֲיִי־לוֹ
 לְאִשָּׁה: וְאֶת־אַחֵינָעָם לָקָח דָּוִד מִיִּזְרְעֶאל וַתַּחֲיִין
 גַּם־שְׁתֵּיהֶן לוֹ לְנָשִׁים: וַיִּשְׁאוּל נָתַן אֶת־מִיכָל בָּתּוֹ
 אִשָּׁת דָּוִד לְפִלְטִי בֶן־לִישׁ אֲשֶׁר מִגִּלְיָם:

כֹּו וַיָּבֹאוּ הַזָּפִים אֶל־שְׁאוּל הַגִּבְעָתָה לֵאמֹר הֲלוֹא
 דָּוִד מִסֵּתֶתָּר בְּגִבְעַת הַחֲכִילָה עַל פָּנָי חִישִׁימָן:
 וַיָּקָם שְׁאוּל וַיִּירָד אֶל־מִדְּבַר־זֵיף וְאִתּוֹ שְׁלֹשֶׁת־
 אֲלָפִים אִישׁ בַּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל לְבַקֵּשׁ אֶת־דָּוִד בְּמִדְּבַר־
 זֵיף: וַיַּחֲזֵן שְׁאוּל בְּגִבְעַת הַחֲכִילָה אֲשֶׁר עַל־פָּנָי
 חִישִׁימָן עַל־הַדֶּרֶךְ וְדוֹד יֹשֵׁב בְּמִדְּבַר וַיֵּרָא כִּי בֹא
 שְׁאוּל אַחֲרָיו הַמִּדְּבָרָה: וַיִּשְׁלַח דָּוִד מַרְגָּלִים וַיִּדַּע
 כִּי־בֹא שְׁאוּל אֶל־נָכוֹן: וַיָּקָם דָּוִד וַיָּבֹא אֶל־הַמָּקוֹם
 אֲשֶׁר חָנָה־שָׁם שְׁאוּל וַיֵּרָא דָּוִד אֶת־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
 שָׁכַב־שָׁם שְׁאוּל וְאַבְנֵר בֶּן־נֵר שֹׂרֵץ־בָּאֹו וְשְׁאוּל
 שָׁכַב בַּמַּעְגָּל וְהָעָם חָנָם סְבִיבָתוֹ: וַיַּעַן דָּוִד
 וַיֹּאמֶר | אֶל־אַחִימֶלֶךְ חֲתָנִי וְאֶל־אַבִּישׁי בֶן־צְרוּיָה
 אָחִי יוֹאֵב לֵאמֹר מִיִּירָד אִתִּי אֶל־שְׁאוּל אֶל־הַמַּחֲנֶה
 וַיֹּאמֶר אַבִּישׁי אֲנִי אֵרָד עִמָּךְ: וַיָּבֹא דָּוִד
 וְאַבִּישׁי אֶל־הָעָם לִילָה וְהִנֵּה שְׁאוּל שָׁכַב יָשֹׁן
 בַּמַּעְגָּל וְחֲנִיתוֹ מְעוּכָה־בְּאָרְץ מִרְאֲשֵׁתוֹ וְאַבְנֵר
 וְהָעָם שֹׁכְבִים סְבִיבָתוֹ: וַיֹּאמֶר אַבִּישׁי אֶל־דָּוִד סָגֵר
 אֶל־לְחִים הַיּוֹם אֶת־אֹזֶיבְךָ בִּידְךָ וְעַתָּה אָפְנוּ נָא
 בַּחֲנִית וּבְאָרְץ פַּעַם אַחַת וְלֹא אֲשַׁנָּה לוֹ: וַיֹּאמֶר
 דָּוִד אֶל־אַבִּישׁי אֶל־תִּשְׁחִיתָהוּ כִּי מִי שָׁלַח יָדוֹ
 בְּמֹשִׁיחַ י־הוּא וְנָקָה: וַיֹּאמֶר דָּוִד חַי־הוּא כִּי אִם־
 י־הוּא יִגְפְּנוּ אוֹיְיוֹמוֹ יָבֹוא וְיָמָת אוֹ בְּמִלְחָמָה יִרָד
 וְנִסְפָּה: חֲלִילָה לִי מִי־הוּא מִשְׁלַח יָדִי בְּמֹשִׁיחַ
 י־הוּא וְעַתָּה קָח־נָא אֶת־הַחֲנִית אֲשֶׁר מִרְאֲשֵׁתוֹ
 וְאֶת־צַפְחַת הַמָּיִם וְנִלְכְּחֵ־לָנוּ: וַיִּקָּח דָּוִד אֶת־הַחֲנִית
 וְאֶת־צַפְחַת הַמָּיִם מִמִּרְאֲשֵׁתֵי שְׁאוּל וַיִּלְכְּדוּ לָהֶם וַאֲיִן
 רָאָה וַאֲיִן יוֹדַע וַאֲיִן מִקּוּץ כִּי כָלָם יֹשְׁנִים כִּי
 תִרְדָּמָת י־הוּא נִפְלָה עֲלֵיהֶם: וַיַּעֲבֹר דָּוִד חָעָבֶר

וַיַּעֲמֵד עַל־רֹאש־הַהָר מֵרָחֵק רַב הַמָּקוֹם בֵּינֵיהֶם׃
וַיִּקְרָא דָּוִד אֶל־הָעָם וְאֶל־אֲבָנָר בֶּן־נֹר לֵאמֹר הֲלֹא
תַעֲנֶה אֲבָנָר וַיַּעַן אֲבָנָר וַיֹּאמֶר מִי אַתָּה קָרָאתָ אֶל־
הַמֶּלֶךְ׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אֲבָנָר הֲלֹא־אִישׁ אַתָּה וּמִי
כַּמֶּלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל וְלָמָּה לֹא שָׁמַרְתָּ אֶל־אֲדֹנֶיךָ הַמֶּלֶךְ׃
כִּי־בָא אֶחָד הָעָם לְהַשְׁחִית אֶת־הַמֶּלֶךְ אֲדֹנֶיךָ׃ לֹא־
טוֹב הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ חַיִּי־הוּא כִּי בְנֵי־מָוֶת
אַתָּם אֲשֶׁר לֹא־שָׁמַרְתֶּם עַל־אֲדֹנֵיכֶם עַל־מִשְׁחִית
י־הוּא וְעַתָּה׃ רְאֵה אִי־חַנּוּת הַמֶּלֶךְ וְאֶת־צַפְחַת
הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵרָאשֵׁיתוֹ׃ וַיָּכַר שָׂאוּל אֶת־קוֹל דָּוִד
וַיֹּאמֶר הַקּוֹלֶךָ זֶה בְּנִי דָּוִד וַיֹּאמֶר דָּוִד קוֹלִי אֲדֹנִי
הַמֶּלֶךְ׃ וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה אֲדֹנִי רָדַף אַחֲרֵי עַבְדְּךָ כִּי
מָה עָשִׂיתִי וּמַה־בִּידֵי רַעְיָה׃ וְעַתָּה יִשְׁמַע־נָא אֲדֹנִי
הַמֶּלֶךְ אֵת דְּבָרֵי עַבְדְּךָ אִם־יִהְיֶה הַסִּיתְךָ בִּי יָרַח
מִנְּחָה וְאִם׃ בְּנֵי הָאָדָם אַרְוִרִים הֵם לִפְנֵי י־הוּא כִּי־
גֵרֻשׁוֹנִי הַיּוֹם מִהִסְתַּפֵּחַ בְּנַחֲלַת י־הוּא לֵאמֹר לֶךְ
עַבְדְּ א־לֵהִים אֲחֵרִים׃ וְעַתָּה אֲלִיפֹל דָּמִי אֲרֻצָּה
מִנֶּגֶד פָּנָי י־הוּא כִּי־צָא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְבַקֵּשׁ אֶת־
פָּרַעַשׁ אֶחָד כַּאֲשֶׁר יִרְדֹּף הַקָּרָא בְּחָרִים׃ וַיֹּאמֶר
שָׂאוּל חֲטָאתִי שׁוּב בְּנִידוֹד כִּי לֹא־אָרַע לְךָ עוֹד
תַּחַת אֲשֶׁר יִקְרָה נַפְשִׁי בְּעֵינֶיךָ הַיּוֹם הַזֶּה הִנֵּה
הַסִּבֵּלְתִי וְאִשְׁגָּה חֲרֵבָה מָאֹד׃ וַיַּעַן דָּוִד וַיֹּאמֶר הִנֵּה
חַנּוּת הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲבֹר אֶחָד מִהַנְּעָרִים וַיִּקְנָחָה׃ וַי־הוּא
יָשׁוּב לְאִישׁ אֶת־צִדְקָתוֹ וְאֶת־אֲמָנָתוֹ אֲשֶׁר נָתַן־
י־הוּא הַיּוֹם בְּיָד וְלֹא אֲבִיתִי לְשַׁלַּח יָדִי בְּמִשְׁחִית
י־הוּא׃ וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר גִּדְּלָה נַפְשְׁךָ הַיּוֹם הַזֶּה בְּעֵינֵי
כֶּן תִּגְדֵּל נַפְשִׁי בְּעֵינֵי י־הוּא וַיִּצְלַנִי מִכָּל־לִצְרָה׃
וַיֹּאמֶר שָׂאוּל אֶל־דָּוִד בְּרוּךְ אַתָּה בְּנִי דָּוִד גַּם עָשִׂה
תַעֲשֶׂה וְגַם יָכֹל תִּכּוֹל וַיֵּלֶךְ דָּוִד לְדָרְכּוֹ וּשְׂאוּל שָׁב

לְמִקְוֵמוֹ׃

כִּז׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־לְבֹו עַתָּה אֶפְסָה יוֹם־אֶחָד בְּיָד־
שָׂאוּל אִי־לִי טוֹב כִּי הַמֶּלֶט אֶמְלֹט׃ אֶל־אֶרֶץ
פְּלִשְׁתִּים וְנֹאֲשׁ מִמֶּנִּי שָׂאוּל לְבַקֵּשׁנִי עוֹד בְּכָל־
גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וְנִמְלֹטְתִי מִיָּדוֹ׃ וַיָּקָם דָּוִד וַיַּעֲבֹר הוּא
וְשֵׁשׁ־מֵאוֹת אִישׁ אֲשֶׁר עִמּוֹ אֶל־אֲכִישׁ בֶּן־מַעֲזִיָּה
מֶלֶךְ גֵּת׃ וַיֵּשֶׁב דָּוִד עַם־אֲכִישׁ בְּגֵת הוּא וְאֲנָשָׁיו
אִישׁ וּבֵיתוֹ דָּוִד וּשְׁתֵּי נָשָׁיו אַחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵאלִית
וְאֲבִיגַיִל אִשְׁת־נָּכַל הַכַּרְמֶלִית׃ וַיָּגֵד לְשָׂאוּל כִּי־
בָּרַח דָּוִד גֵּת וְלֹא־יָסַף עוֹד לְבַקֵּשׁוֹ׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־
אֲכִישׁ אִם־נָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וַיִּתְּנוּ־לִי מָקוֹם
בְּאַחַת עָרֵי הַשָּׂדֶה וְאֲשֻׁבָּה שָׁם וְלָמָּה יֵשֵׁב עַבְדְּךָ
בְּעִיר הַמִּמְלָכָה עַמָּה׃ וַיִּתְּנוּ־לּוֹ אֲכִישׁ בֵּינֵם הַהוּא
אֶת־צִקְלָג לָכֵן חֵיתָה צִקְלָג לְמַלְכִּי יְהוּדָה עַד הַיּוֹם
הַזֶּה׃ וַיְהִי מִסָּפֶר הַיָּמִים אֲשֶׁר־יָשָׁב דָּוִד בַּשָּׂדֶה
פְּלִשְׁתִּים יָמִים וְאַרְבַּעַת חֳדָשִׁים׃ וַיַּעַל דָּוִד וְאֲנָשָׁיו
וַיִּפְשְׁטוּ אֶל־הַגִּשּׁוּרִי וְהַגִּזְרִי וְהָעַמְלָקִי כִּי הִנֵּה
יֹשְׁבֹת הָאָרֶץ אֲשֶׁר מַעֲזֹלָם בּוֹאֲנִי שׁוֹרָה וְעַד־אֶרֶץ
מִצְרַיִם׃ וְהִכָּה דָּוִד אֶת־הָאָרֶץ וְלֹא יָחִיה אִישׁ וְאִשָּׁה
וְלָקַח צֹאן וּבָקָר וְחֲמֹרִים וּגְמֻלִים וּבְגָדִים וַיִּשְׁׁב
וַיָּבֹא אֶל־אֲכִישׁ׃ וַיֹּאמֶר אֲכִישׁ אֶל־פֶּשֶׁשֶׁטְתֶּם הַיּוֹם
וַיֹּאמֶר דָּוִד עַל־נָגֶב יְהוּדָה וְעַל־נָגֶב הַיִּרְחָמָאֵלִי וְאֶל־
נָגֶב הַקִּינִי׃ וְאִישׁ וְאִשָּׁה לֹא־יָחִיה דָּוִד לְחַבִּיא גֵת
לֵאמֹר פְּרִיגְדוֹ עָלֵינוּ לֵאמֹר כַּה־עָשָׂה דָּוִד וְכַה
מִשְׁפָּטוֹ כֹּל־לִחְיָמִים אֲשֶׁר יֵשֵׁב בַּשָּׂדֶה פְּלִשְׁתִּים׃
וַיֹּאמְנוּ אֲכִישׁ בְּדוֹד לֵאמֹר הַבָּאֵשׁ הַבָּאִישׁ בְּעַמּוֹ
בְּיִשְׂרָאֵל וְחִיה לִי לְעַבְדְּ עוֹלָם׃

הלכות כלאים פרק י

י, א אין אסור בכלאי בגדים אלא צמר ופשתים בלבד, שנאמר "לא תלבש שעטנז, צמר ופשתים יחדו". ויש בכרכי הים כמו צמר שגדל על האבנים שבים המלח, תבניתו כתבנית הזהב, והוא רך ביותר, וכלך שמו; ואסור עם הפשתן מפני מראית העין, שהוא דומה לצמר רחלים. וכן השירים והפלך, אסורין מפני מראית העין.

י, ב רחל בת עז—צמר שלה, אין לוקין עליו משום כלאים; אבל אסור הוא מדבריהם, מפני מראית העין.

י, ג כיון שנתחבר הצמר עם הפשתן, צד חבור בעולם—הרי זה כלאים מן התורה. פיצד: צמר ופשתים שטרפן זה בזה, ושע אותן, ועשה מהן לבדין—הרי אלו כלאים; טרפן, וטוה אותן כאחד, וארג בגד מטוי זה—הרי זה כלאים. תפר בגד שלצמר בשלפשתן, אפלו תפרן במשי, או שתפר בגד צמר בחוטי פשתים, או בגד פשתים בחוטי צמר, או קשר חוט צמר בחוטי פשתן או גדלן, אפלו נתן צמר ופשתים בשק או בקפה וכרכן—הרי אלו כלאים.

י, ד ומגין שכל אסורין אלו שלתורה—שהרי צרך הכתוב להתיר כלאים בציצית, כמו שלמדו מפי השמועה, שלא נסמכה פרשת כלאים לפרשת ציצית, אלא להתיר כלאים בציצית: והציצית חוטין קשורין בלבד הן—מכלל שחבור כזה שלא במקום מצוה אסור מן התורה, שאינו ממעט בתורה דבר שהוא אסור מדברי סופרים.

י, ה הכלאים, אין לו שעור: אפלו חוט כל שהוא שלצמר בבגד גדול שלפשתן, או שלפשתן בצמר—אסור. צמר רחלים וצמר גמלים וכיוצא בו, שטרפן זה בזה, וטוה מהן טוי—אם היה החצי מן הרחלים—הרי הכל בצמר, והרי הוא כלאים עם הפשתן. ואם

היה הרב מן הגמלים—מתר לערבו עם הפשתן, מפני שצורת הכל צורת צמר גמלים; ואין חוששין לנימות שלצמר המערבין בהן, מפני שאינן חוטי צמר.

י, ו לפיכך עורות הכבשים שעושין מהן בגדים—אף על פי שתופרין אותן בפשתן, מתרין; ואין חוששין לנימות שלצמר, אף על פי שנכרכו בכלל חוט הפשתן שתפרו בו, שהרי בטלו במעוטן.

י, ז וכן הקנבס והפשתן שטרפן זה בזה—אם רב מן הקנבס, מתר לארג הטוי מהן עם חוטי צמר; ואם היה מחצה למחצה, אסור.

י, ח העושה בגד כלו צמר גמלים, או צמר ארנבים, או קנבס, וארג בו חוט שלצמר מצד זה, וחוט שלפשתן מצד זה—הרי זה אסור משום כלאים. בגד צמר שנפרם—מתר לפרף אותו בחוט פשתן, וקושר; אבל לא יתפר.

י, ט לובש אדם בגד צמר ובגד פשתים, וחוגר עליהם מבחוץ—ובלבד שלא יטרף את המשיחה, ויקשר בה בין כתפיו.

י, י כלאי בגדים—מתר לעשותם ולמכרם, ואין אסור אלא ללבש אותן או להתכסות בהן בלבד: שנאמר "לא תלבש שעטנז", ונאמר "לא יעלה עליך" — העליה שהיא דרך לבישה. אבל אהל שהוא כלאים, מתר לישב תחתיו; וכן מתר מן התורה, לישב על מצעות שלכלאים, שנאמר "לא יעלה עליך", אבל אתה מציעו תחתיה.

י, יא ומדברי סופרים, אפלו עשר מצעות זו על גבי זו, והתחתון שבהן כלאים—אסור לישב על העליון, שמא תפרך גימה על בשרו. במה דברים אמורים, ברבין כגון יריעות ושמלות; אבל אם היו קשין ואינן נכרכין, כגון פרים וכסתות—מתר לישב עליהן ולהסב; והוא, שלא יהיה בשרו נוגע בהם.

י, יב וכן הפרכת שהיא כלאים—אם היתה רפה—אסורה, שמא יסמך לה השמש ותעלה על בשרו; ואם היתה קשה שאינה נכרכת, מתרת. מנעל שהוא כלאים, ואין לו עקב—מתר ללבשו: שעור הרגל

קִשָּׁה הוּא, וְאֵינוֹ נִהְנֶה כְּשֶׁאֵר עוֹר הַגּוֹף.

י, יג תּוֹפְרֵי כְּסוּת, תּוֹפְרֵי כְּדֶרֶךְ-וּבִלְבָד שֶׁלֹא יִתְכַוֵּנוּ, בַּחֲמָה מִפְּנֵי הַחֲמָה וּבַגְּשָׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים; וְהַצְנוּעִין, תּוֹפְרֵי בָּאָרֶץ. וְכֵן מוֹכְרֵי כְּסוּת, מוֹכְרֵי כְּדֶרֶךְ-וּבִלְבָד שֶׁלֹא יִתְכַוֵּנוּ בַּחֲמָה, שֶׁיִּצְיֵל לָהֶם הַכְּלָאִים שֶׁעַל כִּתְפֵיהֶן מִן הַחֲמָה, וְלֹא יִתְכַוֵּנוּ בַּגְּשָׁמִים, לְהִתְחַמֵּם בּוֹ; וְהַצְנוּעִין, מִפְּשִׁילִין בְּמִקְלָה. י, יד לֹא יִקַּח אָדָם בִּיצָה, כְּשֶׁהִיא בְּבִגְד כְּלָאִים-שֶׁהָרִי הוּא נִהְנֶה בְּכְלָאִים, מִפְּנֵי הַחֲמָה אוֹ מִפְּנֵי הַצָּנֶה. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בִּזְוָה.

י, טו לֹא יִלְבַּשׁ אָדָם כְּלָאִים עֲרָאִי, וְאֶפְלוֹ עַל גִּבִּי עֲשָׂרָה בְּגָדִים, שֶׁאֵינוֹ מֵהֵנָּהוּ כָּלוּם, וְאֶפְלוֹ לִגְנוֹב אֶת הַמֶּכֶס; וְאֵם לְבַשׁ כֹּן, לֹוֹקָה.

י, טז אֵין אָסוּר מְשׁוּם כְּלָאִים, אֲלֹא בְּגָדִים שֶׁהֵן דֶּרֶךְ חֲמוּם-כְּגוֹן הַכֶּתֶנֶת, וְהַמְצַנֶּפֶת, וְהַמְכַנְסִים, וְהַאֲבִנֵט, וְהַשְׂמֹלָה, וּבְגָדִים שֶׁמִּחְפִּין בָּהֶן אֶת הַשּׁוֹקִים וְאֶת הַיָּדִים וְכִיּוֹצֵא בָּהֶם. אֲבָל צִלְצוּלִין קִטְנִים שְׁעוֹשִׂין אוֹתָן הָעָם בְּבֵית יָד שֶׁלָּהֶן, לְצַרֵּר בָּהֶן אֶת הַמַּעֲוֹת, אוֹ לְצַרֵּר בָּהֶן הַתְּבָלִין, וְסִמְרָטוּט שֶׁמִּנְיָחִין עָלָיו רְטִיָּה אוֹ מִלְגָּמָה אוֹ אֶסְפְּלוֹנִית וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן-הָרִי אֵלּוֹ מִתְרִין, אָף עַל פִּי שֶׁבִּשְׂרוֹ נִוְגַע בָּהֶן: שֶׁהָרִי אֵין דֶּרֶךְ חֲמוּם בְּכָף.

י, יז צִיץ שֶׁלְעוֹר אוֹ מִשִּׁי וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן, שֶׁתִּלָּה בּוֹ חוּטֵי צֶמֶר וְחוּטֵי פִשְׁתָּן מִדִּלְדָּלִין עַל פְּנֵי הָאָדָם, כְּדֵי לְהַפְרִיחַ הַזְּבוּבִין-אֵין בּוֹ מְשׁוּם כְּלָאִים, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ חֲמוּם בְּכָף.

י, יח הַמִּנְהִיג בַּחֲמוּת וּמִכְנִים חֲבָלִים לְתוֹךְ יָדוֹ, מֵהֵן פִּשְׁתִּים וּמֵהֵן צֶמֶר-הָרִי זֶה מֵתָר, וְאָף עַל פִּי שֶׁכּוֹרֶכֶן עַל יָדוֹ; אֲבָל אִם קָשָׁרָן כָּלֶן-נֶעֱשֶׂה כְּלָאִים, וְאָסוּר לוֹ לְכַרְכֵּן עַל יָדוֹ.

י, יט מִטְפָּחוֹת שֶׁמִּקְנָחִין בָּהֶן הַיָּדִים, וּמִטְפָּחוֹת שֶׁמִּסְפָּגִין בָּהֶן הַכַּלִּים וְהַקְרָקְעוֹת, וּמִטְפָּחוֹת סֶפֶר תּוֹרָה, וּמִטְפָּחוֹת הַסְּפָרִים-אָסוּרִים מְשׁוּם כְּלָאִים: שֶׁהָרִי הַיָּדִים נִוְגַעוֹת בָּהֶן, וְהֵן נִכְרָכִין עַל הַיָּד תָּמִיד וּמִחֲמָמִין.

י, כ אוֹתוֹת שְׁעוֹשִׂין הַכּוֹבֵסִין וְהַגִּרְדִּין בְּבִגְדִים, כְּדֵי

שֶׁיִּהְיֶה כָּל אֶחָד מִכִּיר אֶת שְׂלוֹ-אִם הִיָּתָה אוֹת שֶׁלְצֶמֶר בְּפִשְׁתָּן, אוֹ פִשְׁתָּן בְּצֶמֶר-הָרִי זֶה אָסוּר, וְאָף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ חָשׁוֹב אֲצִלּוֹ.

י, כא בְּגַד צֶמֶר שֶׁחִבְרוּ עִם בְּגַד פִּשְׁתָּן, בְּתִכְיֶפָה אַחַת-אֵינוֹ חֲבוּר, וְאֵין זֶה כְּלָאִים; קִבֵּץ שְׁנֵי רֵאשֵׁי הַחוּט כְּאַחַד, אוֹ שֶׁתְּכַף שְׁתֵּי תִכְיִפוֹת-הָרִי זֶה כְּלָאִים. י, כב מֵתָר לַעֲשׂוֹת מִן הַכְּלָאִים תִּכְרִיכִין לְמַת, שֶׁאֵין עַל הַמַּתִּים מִצּוּהָ; וְלַעֲשׂוֹת מֵהֵן מִרְדַּעַת לַחֲמוּר, וְיוֹשֵׁב עָלֶיהָ-וְהוּא, שֶׁלֹא יִהְיֶה בִּשְׂרוֹ נִוְגַע בָּהּ, וְלֹא יִנִּיחַ מִרְדַּעַת זֶה עַל כִּתְפוֹ, אֶפְלוֹ לְהוֹצִיא עָלֶיהָ אֶת הַזֵּבֶל. הַמַּת וְהַבְּהֵמָה שֶׁהֵיוּ מְלַבְּשִׁין כְּלָאִים, מֵתָר לְנִשְׁאֵן עַל כִּתְפוֹ.

י, כג בְּגַד צֶמֶר שֶׁאֲבַד בּוֹ חוּט פִּשְׁתָּן, אוֹ בְּגַד פִּשְׁתָּן שֶׁאֲבַד בּוֹ חוּט צֶמֶר-הָרִי זֶה לֹא יִמְכְּרוּ לַגּוֹי, שֶׁמֵּא יִמְכְּרוּ הַגּוֹי לְיִשְׂרָאֵל; וְלֹא יַעֲשֶׂנוּ מִרְדַּעַת לַחֲמוּר, שֶׁמֵּא יִמְצֵא אוֹתוֹ אַחֵר וְיִקְרַעֲנוּ מֵעַל הַמִּרְדַּעַת וְיִלְבָּשׁוּ-שֶׁהָרִי אֵין הַכְּלָאִים נֶכֶר בּוֹ. וְכִיצַד הִיא תִקְנֶת בְּגַד זֶה: צוֹבְעוֹ-שֶׁאֵין הַצֶּמֶר וְהַפִּשְׁתִּים עוֹלִים בְּצִבְעֵי אֶחָד, וּמִיד הוּא נֶכֶר לוֹ וְשׁוּמְטוֹ; וְאִם לֹא נֶכֶר, הָרִי זֶה מֵתָר, שֶׁמֵּא נִשְׁמַט וְהִלָּךְ לוֹ, שֶׁהָרִי בִּדְקָה וְלֹא מִצָּאוֹ. וְכִבֵּר בְּאֲרָנוֹ בְּבִיאוֹת אָסוּרוֹת, שֶׁכָּל אָסוּרֵי סִפְקוֹת מִדְּבָרֵי סוּפְרִים; וְלִפְיֶכֶךְ הִקִּילוֹ בְּסִפְקָה זֶה.

י, כד הַלּוֹקָח כָּלִי צֶמֶר מִן הַגּוֹיִים-צָרִיךְ לְבַדֵּקוֹן יָפָה יָפָה, שֶׁמֵּא תִפְוִרִין הֵן בְּפִשְׁתָּן.

י, כה הַרְוָאָה כְּלָאִים שֶׁלְתוֹרָה עַל חֲבֵרוֹ-אֶפְלוֹ הִיָּה מֵהִלָּךְ בְּשׁוֹק-קוֹפֵץ לוֹ, וְקוֹרְעוֹ עָלָיו מִיד: וְאֶפְלוֹ הִיָּה רְבוֹ שֶׁלְמִדּוֹ חֲכָמָה-שֶׁאֵין כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת, דּוֹחָה אָסוּר לֹא תַעֲשֶׂה הַמִּפְרָשׁ בַּתּוֹרָה. וְלָמָּה נִדְחָה בַּהֲשֵׁב אֲבִדָּה, כִּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר-מִפְּנֵי שֶׁהוּא לֹא שֶׁלְמָמוֹן; וְלָמָּה נִדְחָה בְּטִמְאָת מַת-הוֹאִיל וּפְרִט הַכֶּתוּב, וּמִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמִדּוֹ, "לֹאֲחֹתוֹ" אֵינוֹ מִטְמֵא, אֲבָל מִטְמֵא לְמַת מִצּוּהָ.

י, כו אֲבָל דָּבָר שֶׁאֲסוּרוֹ מִדְּבָרֵיהֶם-הָרִי הוּא נִדְחָה מִפְּנֵי כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת, בְּכָל מָקוֹם; וְאָף עַל פִּי שֶׁכֶּתוּב בַּתּוֹרָה "לֹא תִסּוּר, מִכָּל הַדְּבָר", הָרִי לֹא זֶה נִדְחָה מִכָּל מִפְּנֵי כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת.

י, כז לפיכך אם היה עליו שעטנו שלדבריהם—אינו קורעו עליו בשוק, ואינו פושט בשוק, עד שמגיע לביתו; ואם היה שלתורה, פושטו מיד.
י, כח הלובש פלאים, או המתכסה בו—לוקה; היה לבוש בפלאים כל היום כלו, אינו לוקה אלא אחת. הוציא ראשו מן הבגד והחזירו, הוציא ראשו והחזירו—אף על פי שלא פשט הבגד כלו, הרי זה חייב על כל אחת ואחת. במה דברים אמורים שהוא חייב אחת על כל היום, בשהתרו בו התראה אחת; אבל אם התרו בו ואמרו לו, פשט פשט, והוא לבוש בו, ושהה כדי לפשט וללבוש אחר שהתרו בו—הרי

זה חייב על כל שהיה ושהיה שהתרו בו עליה, ואף על פי שלא פשט.

י, כט המלביש את חברו פלאים—אם היה הלובש מזיד—הלובש לוקה, והמלביש עובר משום "ולפני עור, לא תתן מכשל"; ואם לא ידע הלובש שהבגד פלאים, והמלביש מזיד—המלביש לוקה, והלובש פטור.

י, ל כוהנים שלבשו בגדי כהנה שלא בשעת עבודה—אפלו במקדש—לוקין, מפני האבנט שהוא פלאים; ולא התרו בו אלא בשעת עבודה, שהיא מצות עשה כמו הציצית.

הלכות מתנות עניים

יש בכללן שלוש עשרה מצוות—שבע מצוות עשה, ושש מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: להניח פאה; שלא יכלה הפאה; להניח לקט; שלא ילקט הלקט; לעזוב עוללות בכרם; שלא יעולל הכרם; לעזוב פרט הכרם; שלא ילקט פרט הכרם; להניח השכחה; שלא ישוב לקחת השכחה; להפריש מעשר לעניים; לתן צדקה כמסת יד; שלא יאמץ לבבו על העני. ובאור מצוות אלו בפרקים אלו.

הלכות מתנות עניים פרק א

וכן בעוללות—שנאמר "וכרמך לא תעולל, ופרט כרמך לא תלקט: לעני ולגר תעזב אתם".

א, ה וכן המעמר, ושכח אלמה אחת בשדה—הרי זה לא יקחנה, שנאמר "ושכחת עמר בשדה, לא תשוב לקחתו". עבר ולקחו—אפלו טחנו ואפהו, הרי זה נותנו לעניים: שנאמר "לגר ליתום ולא למנה, יהיה", זו מצות עשה. הא למדת, שכלן מצות לא תעשה שנתק לעשה הן; ואם לא קים עשה שבהן, לוקה.

א, ו פשם שהשכחה בעמרים, כך היא בקמה—אם שכח מקצת הקמה ולא קצרה, הרי זו לעניים. וכשם שהשכחה בתבואה וכיוצא בה—כך יש שכחה לאילנות כגן, שנאמר "כי תחבט זיתך, לא תפאר אחריו"; והוא הדין לשאר האילנות, שיש להם שכחה כזיתים.

א, ז נמצאת למד שארבע מתנות לעניים בכרם—הפרט, והעוללות, והפאה, והשכחה; ושלוש מתנות בתבואה—הלקט, והשכחה, והפאה; ושנים בשאר האילנות—הפאה, והשכחה.

א, ח כל מתנות עניים אלו—אין בהן טובת הנאה

א, א הקוצר את שדהו—לא יקצר כל השדה כלה אלא יניח קמה מעט לעניים בסוף השדה, שנאמר "לא—תכלה פאת שדה בקצרך": אחד הקוצר, ואחד התולש. וזה שמניח, הוא הנקרא פאה. וכשם שמניח בשדה—כך מניח באילנות כשאוסף את פרותיהן, מעט לעניים. עבר וקצר את כל השדה, או אסף כל פרות האילן—לוקח ממה שקצר או אסף מעט, ונותנו לעניים: שנתנתו מצות עשה, שנאמר "לעני ולגר תעזב אתם". ואפלו טחן הקמח ולשו, ואפהו פת—הרי זה נותן פאה מן הפת לעניים.

א, ב אבד כל הקציר שקצר, או נשרף, קדם שיתן הפאה—הרי זה לוקה: שהרי עבר על מצות לא תעשה, ואינו יכול לקים עשה שבה שנתק לו.

א, ג וכן בלקט, כשקוצר ומאלם—לא ילקט השבלים הנופלות בשעת הקציר אלא יניחם לעניים, שנאמר "ולקט קצירך, לא תלקט". עבר ולקטן—אפלו טחן ואפה—נותן לעניים, שנאמר "לעני ולגר תעזב אתם"; אבדו או נשרפו אחר שלקטן, קדם שיתן לעניים—לוקה.

א, ד וכן בפרט שנפרט מן הענבים בשעת הבצירה,

לבעלים, אלא העניים באין ונוטלין אותן על כרחן שלבעלים; ואפלו עני שבִּישְׂרָאֵל, מוציאין אותן מידו.

א, ט כל גר האמור במתנות עניים, אינו אלא גר צדק—שהרי הוא אומר במעשר עני "ובא הלוי... והגר", מה הלוי בן ברית אף הגר בן ברית. ואף על פי כן אין מונעין עניי גויים ממתנות אלו, אלא באין בכלל עניי ישראל ונוטלין אותן—מפני דרכי שלום. א, י נאמר במתנות עניים "לעני ולגר תעזב אתם", כל זמן שהעניים תובעין אותן. פסקו העניים מלבקש ולחזר עליהם—הרי הנשאר מהן מתר לכל אדם, שאין גופן קדוש פתרומות. ואינו חייב לתן להן דמיהן, שלא נאמר בהן ונתן לעניים אלא "תעזב אתם"; ואינו מצוה לעזב אותן לחיה ולעופות אלא לעניים, והרי אין עניים.

א, יא ומאימתי כל אדם מתרין בלקט—משיכנסו המלקטים השניים וילקטו אחר מלקטים הראשונים, ויצאו. ומאימתי כל אדם מתרין בפרט ובעוללות—משיהלכו העניים בפרם ויבואו, הנשאר אחרי כן מתר לכל אדם.

א, יב ומאימתי כל אדם מתרין בשכחה שלזיתים בארץ ישראל: אם שכח אותה בראש הזית—הרי זה מתר בה מראש חדש כסלו, שהוא זמן רביעה שניה בשנה אפלה; אבל צבורי זיתים שישכחו תחת האילן, הרי זה מתר בהן משיפסקו העניים מלחזר אחריהן.

הלכות מתנות עניים פירק ב

ב, א כל אכל, שגדוליו מן הארץ, ונשמר, ולקיטתו פלו כאחת, ומכניסין אותו לקיום—חייב בפאה, שנאמר "ובקצרכם את-קציר ארצכם". כל הדומה לקציר בחמש דרכים האלו, הוא שחייב בפאה—כגון התבואה, והקטניות, והחרובין, והאגוזין, והשקדים, והרמונים, והענבים, והזיתים, והתמרים בין רטבים בין יבשים, וכל כיוצא באלו.

ב, ב אבל אסטים ופואה וכיוצא בהן פטורין, מפני שאינן אכל. וכן כמהין ופטירות פטורין, מפני שאין

א, יג כל זמן שיש לעני לטל שכחת הזיתים המנחות בארץ תחת האילנות—נוטל, ואף על פי שכבר התר כל אדם בשכחה שבראש האילן; וכל זמן שיש לו לטל שכחה שבראש האילן—נוטל, ואף על פי שעדין אין לו שכחה תחתיו.

א, יד מתנות עניים שבשדה שאין העניים מקפידים עליהן—הרי הן שלבעל השדה, ואף על פי שעדין לא פסקו העניים מלחזר על מתנותיהם.

א, טו כל מתנות עניים האלו—אינן נוהגות מן התורה אלא בארץ ישראל, פתרומות וכמעשרות: הרי הכתוב אומר "ובקצרכם את-קציר ארצכם", ו"כי תקצר קצירך בשדה". וכבר נתפרש בתלמוד, שהפאה נוהגת בחוצה לארץ מדבריהם; ויראה לי שהוא הדין לשאר מתנות עניים אלו, שהן נוהגות בחוצה לארץ מדברי סופרים.

א, טז כמה הוא שעור הפאה: מן התורה אין לה שעור—אפלו הניח שבלת אחת, יצא ידי חובתו. אבל מדבריהם, אין פחות מאחד מששים, בין בארץ, בין בחוצה לארץ; ומוסיף על האחד מששים לפי גדל השדה, ולפי רב העניים, ולפי ברכת הזרע.

א, יז פיצד: שדה שהיא קטנה ביותר, שאם הניח ממנה אחד מששים, אינו מועיל לעני—הרי זה מוסיף על השעור; וכן אם היו העניים מרבין, מוסיף. ואם זרע מעט ואסף הרבה, שהרי נתברך—מוסיף לפי הברכה. וכל המוסיף בפאה, מוסיפין לו שכר; ואין להוסיפה הזאת שעור.

עניים פירק ב

גדוליהן מן הארץ כשאר פרות הארץ. וכן ההפקר פטור, שאין לו מי שישמרנו שהרי הוא מפקר לכל. וכן התאנים אינן חייבין בפאה, שאין לקיטתן כאחד אלא יש באילן זה מה שיגמר היום ויש בו מה שיגמר לאחר כמה ימים. וכן הירק פטור, שאין מכניסין אותו לקיום.

ב, ג השומים והבצלים חייבין בפאה, שהרי מיבשין אותן ומכניסין אותן לקיום; וכן האמהות שלבצלים שמניחין אותן בארץ לקח מהן הזרע, חייבות בפאה.

וכן כל פיוצא בהן. קרקע כל שהוא חיב בפאה, ואפלו היתה שלשתפין—שנאמר "קציר ארצכם", אפלו שלרבים.

ב, ד שדה שקצורה גויים לעצמן, או קצורה לסטים, או קרסמוה נמלים, או שברתה הרוח או בהמה—הרי זו פטורה מן הפאה, שחובת הפאה בקמה. קצר חציה, וקצרו הלסטים חציה שנשאר—הרי זו פטורה, שהחיוב בחצי שקצרו הלסטים.

ב, ה אבל אם קצרו הלסטים חציה, וחזר הוא וקצר השאר—נותן פאה לשעור מה שקצר; קצר חציה, ומכר חציה—הלוקח נותן פאה לכל. קצר חציה, והקדיש חציה—הפודה מיד הגזבר נותן פאה לכל; קצר חציה, והקדישו—הרי זה מניח מן הנשאר פאה הראויה לכל.

ב, ו כרם שהיה בוצר ממנו ענבים למכר בשוק, ובדעתו שיניח השאר לגת לדרך אותו—אם היה בוצר לשוק מכאן ומכאן—הרי זה נותן פאה למה שבוצר לגת, כפי הנשאר. ואם היה בוצר לשוק מרוח אחת בלבד—הרי זה נותן פאה מן הנשאר, כפי הראוי לכל הפרם: הואיל ובצר מרוח אחת—אינו כבוצר עראי מעט מכאן ומעט מכאן, שהוא פטור. ב, ז וכן הקוטף מלילות מעט מעט ומכניס לביתו—אפלו קטף כן כל שדהו, פטור מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה. הקוצר כל שדהו—קדם שתגמר ועדין לא הביאה שליש, הרי זו פטורה; ואם הגיעה לשליש, חיבת. וכן בפרות האילן—אם נגמרו שליש גמירתן, חיבין.

ב, ח המקדיש את שדהו והיא קמה, ופדיה והיא קמה—חיבת בפאה. קצרה הגזבר, ואחר כך פדיה—פטורה: שבשעת חיוב הפאה, היתה קדש שאינו חיב בפאה.

ב, ט גוי שקצר שדהו, ואחר כך נתגיר—הרי זו פטורה מן הפאה ומן הלקט ומן השכחה, אף על פי שאין השכחה אלא בשעת העמור.

ב, י אין שוכרין פועלים גויים לקצר, מפני שאינן בקיאים בלקט ופאה; ואם שכר וקצרו את כלה, הרי

זו חיבת בפאה.

ב, יא בעל הבית שקצר כל שדהו, ולא הניח פאה—הרי זה נותן מן השבילים פאה לעניים, ואינו צריך לעשר; ואפלו נתן להם רב הקציר משום פאה, הרי זה פטור מן המעשרות. וכן אם דש ועדין לא זרה, נותן להם הפאה קדם שיעשר; אבל אם דש וזרה ברכת ובמזרה, וגמר מלאכתו—מעשר ואחר כך נותן להם מן הפרות המעשרין, שעור הפאה הראויה לאותה שדה. וכן באילנות.

ב, יב אין מניחין את הפאה אלא בסוף השדה—כדי שיהיו העניים יודעין מקום שיבואו לו, וכדי שתהיה נפרת לעוברים ולשבים ולא יחשד; ומפני הרמאים, שלא יתפון לקצר הכל ואומר לאלו שרואים אותו קוצר סוף השדה, בתחלת השדה הנחתי. ועוד, שלא ישמר שעה שאין שם אדם, ויניחנה, ויתננה לעני הקרוב לו.

ב, יג עבר והניח הפאה בתחלת השדה, או באמצעה—הרי זו פאה; וצריך שיניח בסוף השדה, כשעור הפאה הראויה למה שנשאר בשדה אחר שהפריש את הראשונה. בעל הבית שנתן פאה לעניים, ואמרו לו תן לנו מצד זה, ונתן להם—זו וזו פאה; וכן בעל השדה שהפריש פאה, ואמר הרי זו פאה וגם זו, או שאמר הרי זו פאה, וזו—הרי שתיהן פאה.

ב, יד אסור לפועלים לקצר את כל השדה, אלא מניחין בסוף השדה כשעור הפאה; ואין לעניים בה כלום, עד שיפרישנה בעל הבית מדעתו. לפיכך עני שראה פאה בסוף שדה—אסור לו לגע בה משום גזל, עד שידע לו שהיא מדעת בעל הבית.

ב, טו הפאה שלתבואה וקטניות וכיוצא בהן מורעים הנקצרים, וכן פאת הפרם והאילנות—נתנת במחבר לקרקע, והעניים בוזזין אותה בידם; ואין קוצרין אותה במגלות, ולא עוקרין אותה בקרדמות—כדי שלא יכו איש את רעהו. רצו אותן העניים לחלק אותה ביניהם, הרי אלו מחלקין; אפלו תשעים ותשעה אומרין לחלק, ואחד אומר לבז—לזה האחד שומעין שאמר כהלכה.

ב, טז פֶּאֶה שְׁלֹדְלִית וְשִׁלְדָקֵל, שְׁאִין הָעֲנִיִּים מַגִּיעִין לְבֹז אוֹתָהּ אֲלֹא בְּסִכְנָה גְדוֹלָה—בְּעַל הַבֵּית מוֹרִיד אוֹתָהּ, וּמַחְלֵק בֵּין הָעֲנִיִּים: וְאִם רָצוּ כָּלֵן לְבֹז אוֹתָהּ לְעֶצְמוֹ, בּוֹזִיזִין; וְאִפְלוּ תִשְׁעִים וְתִשְׁעָה אוֹמְרִים לְבֹז, וְאֶחָד אוֹמֵר לְחֵלֶק—שׁוֹמְעִין לְאֶחָד שֶׁאֵמַר כַּהֲלָכָה, וּמַחְיִבִּין בְּעַל הַבֵּית לְהוֹרִיד וּלְחֵלֶק בִּיגִיָּהּ.

ב, יז בְּשָׁלוֹשׁ עֲתוֹת בַּיּוֹם מַחְלִקִּין אֶת הַפֶּאֶה לְעֲנִיִּים בְּשָׂדֶה, אוּ מִנִּיחִין אוֹתָן לְבֹז אוֹתָהּ—בְּשֹׁחַר, וּבַחֲצוֹת הַיּוֹם, וּבִמְנַחָה; וְעֲנִי שֶׁבֶא בְּלֹא זָמַן זֶה, אֵין מִנִּיחִין אוֹתוֹ לְטַל—כִּדִּי שִׁיְהִיָּה עֵת קְבוּעַ לְעֲנִיִּים שִׁיתְקַבְּצוּ בּוֹ כָּלֵן לְטַל.

ב, יח וְלָמָּה לֹא קָבְעוּ לָהּ עֵת אַחַת בַּיּוֹם—מִפְּנֵי שִׁישׁ שֵׁם עֲנִיּוֹת מִנִּיּוֹת שֶׁצָּרִיכוֹת לֶאֱכֹל בְּתַחֲלַת הַיּוֹם, וַיֵּשׁ שֵׁם קִטְמִים שֶׁאֵינָן נִעוֹרִין בְּבִקָּר וְלֹא יִגִּיעוּ לַשָּׂדֶה

הַלְכוֹת מִתְּנוֹת

ג, א אֵין מִנִּיחִין אֶת הַפֶּאֶה מִשָּׂדֶה, עַל חִבְרָתָהּ. כִּי־צַד: הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי שְׂדוֹת—לֹא יִקְצֹר אֶת הָאֶחָת כָּלָהּ, וַיִּנְיַח בַּשְּׂנִיָּה פֶּאֶה הָרְאוּיָה לְשִׁתִּיהָ: שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא—תִּכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֶךְ בְּקִצְרֶךְ", שִׁיִּנְיַח בְּכָל אַחַת וְאַחַת פֶּאֶה הָרְאוּיָה לָהּ. וְאִם הִנִּיחַ מִשָּׂדֶה עַל חִבְרָתָהּ, אֵינָה פֶּאֶה. ג, ב הָיְתָה שְׂדֶהּ זְרוּעָה כָּלָה מִיֵּן אֶחָד, וְהָיָה גִּחַל בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה, אָף עַל פִּי שֶׁאֵינּוּ מוֹשֵׁךְ, אוֹ אֲמַת הַמַּיִם שֶׁאֵינּוּ יָכוֹל לְקַצֹּר מֶה שֶׁבִּשְׁנֵי צַדֵּיָּהּ כְּאַחַת, וְהוּא שִׁתְהִיָּה מוֹשְׁכַת וּקְבוּעָה—הָרִי זֶה כְּשִׁתִּי שְׂדוֹת, וְנוֹתֵן פֶּאֶה מִצַּד זֶה לְעֶצְמוֹ וּפֶאֶה מִצַּד זֶה לְעֶצְמוֹ.

ג, ג וְכֵן אִם הָיָה מִפְּסִיק בֵּה דֶרֶךְ הַיַּחֲדִיד שֶׁהוּא רֹחֵב אַרְבַּע אַמּוֹת, אוֹ דֶרֶךְ הָרַבִּים הָרֹחֵב שֶׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת. אֲבָל שְׁבִיל הַיַּחֲדִיד וְהוּא הַפְּחוֹת מֵאַרְבַּע, אוֹ שְׁבִיל הָרַבִּים הַפְּחוֹת מִשֵּׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת—אִם הָיָה קְבוּעַ בַּיּוֹם הַחֲמִשָּׁה וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי, מִפְּסִיק; וְאִם אֵינּוּ קְבוּעַ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי—אֵינּוּ מִפְּסִיק, אֲלֹא הָרִי הִיא כְּשָׂדֶה אַחַת.

ג, ד הָיָה מִפְּסִיק בֵּה אֶרֶץ בּוֹרָה שֶׁאֵינָה זְרוּעָה וְלֹא חֲרוּשָׁה, אוֹ אֶרֶץ נִירָה וְהִיא שֶׁנִּחְרְשָׁה וְלֹא נִזְרָעָה, אוֹ שֶׁהַפְּסִיק בֵּה זֶרַע אַחֵר כְּגוֹן שֶׁהָיָה חֲטִים מִכָּאן וְחֲטִים מִכָּאן וְשִׁעוּרִים בְּאַמְצָע, אוֹ שֶׁקָּצַר בְּאַמְצָעָהּ

עַד חֲצִי הַיּוֹם, וַיֵּשׁ שָׁם זִקְנִים שֶׁאֵינָם מַגִּיעִין עַד הַמְּנַחָה.

ב, יט עֲנִי שֶׁנִּשְׁטַל מִקְצַת הַפֶּאֶה וְזָרַק עַל הַשָּׂאֵר, אוֹ שֶׁנִּפְּלַע עָלֶיהָ, אוֹ שֶׁפָּרַס טְלִיתוֹ עָלֶיהָ—קוֹנְסִין אוֹתוֹ, וּמַעֲבִירִין אוֹתוֹ מִמֶּנָּה; וְאִפְלוּ מֶה שֶׁנִּשְׁטַל, לוֹקְחִין אוֹתוֹ מִידוֹ וַיִּנְתֵּן לְעֲנִי אַחֵר.

ב, כ מִי שֶׁלָּקַט אֶת הַפֶּאֶה וְאָמַר, הָרִי זֶה לְאִישׁ פְּלוֹנִי הָעֲנִי—אִם עֲנִי הוּא זֶה שֶׁלָּקַט—מִתּוֹךְ שְׂזוּכָה בֵּה לְעֶצְמוֹ, זָכָה בֵּה לְאוֹתוֹ פְּלוֹנִי; וְאִם עֲשִׂיר הוּא—לֹא זָכָה לוֹ, אֲלֹא יִתְּנָה לְעֲנִי שֶׁנִּמְצָא רִאשׁוֹן.

ב, כא בְּעַל הַבֵּית שֶׁהִנִּיחַ פֶּאֶה לְעֲנִיִּים אֵלּוּ הָעוֹמְדִים לְפָנָיו, וּבֹא עֲנִי אַחֵר וְנִטְלָה—זָכָה בֵּה: שֶׁאֵין הָעֲנִי זוֹכָה בְּלָקַט וּשְׂכָחָה וּפֶאֶה וְסָלַע שֶׁלִּמְצִיאָהּ, עַד שֶׁיִּגִּיעוּ לְיָדוֹ.

עֲנִיִּים פֶּרֶק ג

אִפְלוּ קֹדֶם שֶׁתִּבְיֵא שְׁלִישׁ וְחֹרֵשׁ מְקוֹם שֶׁקָּצַר—הָרִי זֶה נִפְסְקַת לְשְׁתֵּי שְׂדוֹת: וְהוּא שִׁיְהִיָּה רֹחֵב כָּל אֶחָד מֵאֵלּוּ, כְּשֶׁלּוֹשָׁה תִּלְמִים שֶׁלְּפָתִיחַ—וְהוּא פְּחוֹת מִבֵּית רִבְעִי.

ג, ה בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשָׂדֶה קִטְנָה שֶׁהִיא חֲמִשִּׁים אַמּוֹת עַל שְׁתֵּי אַמּוֹת אוֹ פְּחוֹת; אֲבָל אִם הָיְתָה יִתְרָה עַל זֶה, אֵין הַבּוֹר אוֹ הַנִּיר מִפְּסִיקָה לְשָׁנִים אֲלֹא אִם כֵּן הָיָה בּוֹ רֹחֵב בֵּית רִבְעִי. אֲבָל זֶרַע אַחֵר כָּל שֶׁהוּא, מִפְּסִיק בֵּה. אֲכָלָה גּוֹבֵאִי, אוֹ קִרְסָמוּהָ נִמְלִים בְּאַמְצָעָהּ—אִם חֹרֵשׁ מְקוֹם שֶׁאֲכָלוּ, הָרִי זֶה מִפְּסִיק.

ג, ו הַזּוֹרֵעַ בְּהֵר שֶׁאֵינּוּ כָּלֵן שׁוֹוָה, אֲלֹא יֵשׁ בּוֹ תִּלְמִים תִּלְמִים גְּבוּהִים וּמִקְוֹמוֹת מִקְוֹמוֹת עֲמוּקוֹת—אָף עַל פִּי שֶׁאֵינּוּ יָכוֹל לְחַרֹּשׁ אוֹתוֹ כָּלֵן וְלִזְרֹעַ אוֹתוֹ כְּאַחַד, אֲלֹא נִחְרַשׁ הַמְּקוֹם הַגְּבוּהָ בְּפָנֵי עֶצְמוֹ—הָרִי זֶה כְּשָׂדֶה אַחַת, וּמִנִּיחַ פֶּאֶה אַחַת בְּסוֹף הָהָר עַל כָּל הָהָר.

ג, ז מִדְּרָגִיּוֹת שֶׁהֵן גְּבוּהוֹת עֲשָׂרָה טַפְחִים, נוֹתֵן פֶּאֶה מִכָּל אַחַת וְאַחַת; וְאִם הָיוּ רִאשֵׁי הַשּׁוּרוֹת מְעַרְבִּים, נוֹתֵן מֵאַחַת עַל הַכָּל. הָיוּ פְּחוֹת מְעַשְׂרָה—אָף עַל פִּי שֶׁאֵין רִאשֵׁי הַשּׁוּרוֹת מְעַרְבִּין, נוֹתֵן מֵאַחַת עַל הַכָּל. הָיָה סָלַע עַל פְּנֵי כָּל הַשָּׂדֶה—אִם עוֹקֵר הוּא אֶת הַמַּחְרְשָׁה מִצַּד זֶה וְנוֹתְנָה מִצַּד זֶה, מִפְּסִיק; וְאִם לֹא,

אינו מפסיק.

ג, ח הזרע שדה שיש בה אילנות-אף על פי שהיא מלבנות מלבנות בין האילנות, ואין כל הזרע מערב-נותן פאה אחת לכל השדה: שהדבר ידוע ששדה אחת היא, ומפני מקום האילנות נחלק הזרע. ג, ט במה דברים אמורים, בשהיו האילנות כל עשרה בתוך בית סאה; אבל אם היו כל עשרה אילנות ביתר מבית סאה, הרי זה נותן פאה מכל מלבן ומלבן-שהרי האילנות מרחקים הרבה, ולא מפני האילנות זרע מלבנות מלבנות.

ג, י וכן מלבנות הבצלים שבין הירק-נותן פאה אחת לכל הבצלים, ואף על פי שהירק מבדיל ביניהן ומשימו מלבנות מלבנות.

ג, יא שדה שהיא כלה זרועה מין אחד, וכיון שהתחילו בה מקומות ליבש קצר או תלש מה שיבש מכאן ומכאן, עד שנשאר הלח מפרד מלבנות מלבנות מרחקות זו מזו-אם היה דרך בני אדם שם לזרע מאותו המין ערוגות ערוגות, כגון שבת או חרדל-הרי זה מניח פאה מכל מלבן ומלבן, שהרואה אומר ערוגות ערוגות נזרעו; ואם היה מין שזרעין אותו שדות, כגון תבואה וקטניות-נותן פאה אחת לכל.

ג, יב במה דברים אמורים, בשהיה יבש מכאן ויבש מכאן ולח באמצע; אבל לח מכאן ולח מכאן ויבש באמצע, מניח מן היבש בפני עצמו ומן הלח בפני עצמו.

ג, יג שדה שזרעה בצלים או אפונים או פולים וכיוצא בהן, והיה בדעתו למכר מקצתן לחין בשוק ומניח מקצת השדה ייבש ויעשה ממנו גרן-חיב להניח פאה לזה שמוכר אותו לח בפני עצמו, ולזה שקוצר אותו יבש בפני עצמו: שהשוק והגרן, כלשני מינין הן.

ג, יד הזרע את שדהו מין אחד-אף על פי שהוא עושהו שתי גרנות, מניח פאה אחת; זרעה שני מינים-אף על פי שהוא עושה אותן גרן אחד, נותן פאה למין זה בפני עצמו ופאה למין זה בפני עצמו.

זרעה שני גונים ממין אחד, כגון שזרעה שני מיני חטים או שני מיני שעורים-אם עשאן גרן אחד, נותן פאה אחת; שתי גרנות, נותן שתי פאות: ודבר זה, הלכה למשה מסיני.

ג, טו האחין שחלקו, נותנין שתי פאות; חזרו ונשתתפו, נותנין פאה אחת. השתפין שקצרו חצי השדה, ואחר כך חלקו-זה שלקח הקצור, אינו מפריש כלום; וזה שלקח הקמה, מפריש על החצי שלקח בלבד. חזרו ונשתתפו, וקצרו החצי האחר בשתפות-כל אחד מהן מפריש מחלקו שבקמה על חלק חברו שבקמה, אבל לא על החצי שנקצר.

ג, טז שדה שהגיע חציה עד שליש וחציה לא הגיע, והתחיל וקצר בחצי שהגיע חציו, ואחר כך הביאה כלה שליש, ואחר כך גמר החצי הראשון שהגיע בתחלה-מפריש מן הראשון על האמצעיים, ומן האמצעיים על הראשון ועל האחרון; אבל לא מן הראשון, על האחרון.

ג, יז המוכר מקומות מקומות משדהו לאנשים הרבה-אם מכר כל השדה, כל אחד ואחד נותן פאה מחלקו שלקח. ואם התחיל בעל השדה לקצר, ומכר מקצת ושיר מקצת-בעל השדה נותן פאה הראויה לכל: שכיון שהתחיל לקצר, נתחייב בכל. ואם מכר תחלה-מפריש הלוקח על מה שלקח, ובעל השדה על מה ששיר.

ג, יח שדה אילן, אין מפסיק בה אלא גדר גבוה המבדיל בין האילנות; אבל אם היה הגדר מבדיל מלמטה, והבדים והפארות מערבין מלמעלן ונוגעין בגדר על גבו-הרי זו כשדה אחת, ונותנין פאה אחת לכל.

ג, יט שנים שלקחו אילן אחד, נותנין ממנו פאה אחת; לקח זה צפונו וזה דרומו, זה נותן פאה לעצמו וזה נותן פאה לעצמו.

ג, כ החרובין-כל שאדם עומד בצד חרוב זה וחברו בצד חרוב אחר, ורואין זה את זה-הרי הן כלן כשדה אחת, ופאה אחת לכלן; היו שני הצדדין רואין את האמצעיים, ואין הצדדים רואין זה את זה-מפריש

מצד אחד מן הראשונים על האמצעיים ומן האמצעיים על הראשונים, אבל לא יפריש מצד ראשון זה על צד האחר.

ג, כא היותם—כל שיש מהן ברוח אחת מרוחות העיר, כגון זיתים שיש במערב העיר כלן, או במזרח—הרי הן כשדה אחת, ופאה אחת לכלן.

ג, כב הוצר את מקצת פרמו מכאן ומכאן, כדי

הלכות מתנות

ד, א איזה הוא לקט—זה הנופל מתוך המגל בשעת הקצירה, או הנופל מתוך ידו כשיקבץ השבלים ויקצר: והוא, שיהיה הנופל שבלת אחת או שתיים; אבל אם נפלו שלוש כאחת, הרי שלשתן לבעל השדה. והנופל מאחר המגל, או מאחר היד—אפלו שבלת אחת, אינה לקט.

ד, ב היה קוצר בידו בלא מגל, הנופל מתוך ידו אינו לקט; אבל התולש דברים שתולשין אותן, הנופל מתוך ידו לקט. היה קוצר או תולש דבר שדרכו להתלש, ואחר שקצר מלוא זרועו או תלש מלוא קמצו, הפהו קוץ ונפל מידו על הארץ—הרי זה שלבעל הבית.

ד, ג היה קוצר ונשארה שבלת אחת לא נקצרה, ונקצר כל סביבותיה—אם היה ראשה מגיע לקמה שבצדה ויכולה להקצר עם הקמה, הרי היא שלבעל השדה; ואם לאו, הרי היא שלעניים. היו שתי שבלות זו בצד זו—הפנימית יכולה להקצר עם הקמה, והחיצונה יכולה להקצר עם הפנימית ואינה יכולה להקצר עם הקמה—הפנימית נצלת, ומצלת את החיצונה: שהרי היא בנופלת מתוך המגל, ואף על פי שעדין לא נקצרה. והשבלים שבקש, הרי הן שלבעל השדה.

ד, ד הרוח שפזרה את העמרים, ונתערב קציר שלבעל הבית עם הלקט—אומדין את השדה כמה לקט היא ראוייה לעשות, ונותן לעניים: מפני שזה אנס. וכמה הוא שעור זה, ארבעת קבין תבואה לכל בית כור.

ד, ה לקט שנפל לארץ, ולא לקטוהו עניים, ובא

להקל מעל הגפן עד שימצאו שאר האשכולות רוח ויוסיפו—הוא הנקרא מדל; וכבר בארנו שהבוצר מרוח אחת אינו מדל, ולפיכך נותן מן הנשאר פאה הראויה לכל—ואף על פי שבצר לשוק. אבל אם הדל למכר בשוק, אינו נותן פאה לזה שהדל; הדל להביא לביתו—נותן מן הנשאר שהניח לדרך, פאה הראויה לכל.

עניים פרק ד

בעל הבית, והגדיש את הקציר שלו על הארץ—כיצד הוא עושה: מפנה הגדיש שלו כלו למקום אחר, וכל השבלים הנוגעות בארץ כלן לעניים, מפני שאין אנו יודעים איזו היא מהם שהיתה לקט, וספק מתנות עניים לעניים—שנאמר "תעזב", הנח לפניהם משלך.

ד, ו ולמה אין אומדין אותה, ויתן לעניים מה שראויה לעשות לקט: מפני שעבר והגדיש על הלקט, קנסוהו; ואפלו היה שוגג, ואפלו היה הלקט שעורים והגדיש עליו חטין, ואפלו קרא לעניים ולא באו, ואפלו הגדישוהו אחרים שלא מדעתו—כל הנוגעות בארץ, הרי הן לעניים.

ד, ז הצרך לרביץ את שדהו קדם שילקטו העניים לקט שבה—אם הזקו מרבה על הפסד הלקט, מתר לרביץ; ואם הפסד הלקט מרבה על הפסדו, אסור לרביץ. ואם קבץ את כל הלקט, והניחו על הגדר עד שיבוא העני ויטלנו—הרי זו מדת חסידות.

ד, ח זרעים הנמצאים בחוררי הנמלים—אם היו החורים בתוך הקמה, הרי היא שלבעל השדה: שאין לעניים מתנה בתוך הקמה. ואם היו במקום שנקצר, הרי זה שלעניים: שמא מן הלקט גררוהו; ואף על פי שנמצא שחור, אין אומרים הרי זה משנה שעברה—שספק הלקט, לקט.

ד, ט שבלת שללקט שנתערבה בגדיש—הרי זה מפריש שתי שבלות ואומר על אחת מהן, אם הלקט היא זו הרי היא לעניים, ואם אינה לקט הרי המעשרות שהיא חייבת בהן שבלת זו קבועים בשבלת שניה; וחוזר ומתנה כן, על שבלת שניה,

ונותן את אחת מהן לעני, והאחרת תהיה מעשר.
ד, י לא ישכר אדם את הפועל, על מנת שילקט בנו
אחריו; אבל האריסין והחכורות והמוכר קמתו לחברו
לקצור, ילקט בנו אחריו. ויש לפועל להביא את
אשתו ובניו ללקט אחריו, ואפלו שכרו לטל חצי
הקציר או שלישו או רביעו בשכרו.

ד, יא מי שאינו מניח את העניים ללקט, או שהוא
מניח את אחד ומונע את אחד, או שסיע את אחד
מהן על חברו—הרי זה גוזל את העניים. ואסור לאדם
להרביץ ארי וכיוצא בו בתוך שדהו, כדי שייראו
העניים ויברחו.

ד, יב היו שם עניים שאינן ראויין לטל לקט—אם
יכול בעל הבית למחות בידן, ממחה; ואם לאו,
מניחן מפני דרכי שלום. המפקיר את הלקט עם
נפילת רבו, אינו הפקר—מאחר שנשר רבו, אין לו
בו רשות.

ד, יג איזה הוא פרט—זה גרגר אחד או שני גרגרים,
הנפרטים מן האשכול בשעת הבצירה; נפלו שלושה
גרגרים בפת אחת, אינו פרט. הנה בוצר וכורת את
האשכול, והסבך בעלין ונפל לארץ ונפרט—אינו
פרט.

ד, יד היה בוצר ומשליך לארץ—כשמפנה
האשכולות, אפלו חצי אשכול הנמצא שם פרט; וכן
אשכול שלם שנפרט שם, הרי הוא פרט. והמניח את
הכפלה תחת הגפן בשעה שהוא בוצר, הרי זה גוזל
את העניים.

ד, טו איזו היא עוללות—זה אשכול הקטן שאינו
מעבה כאשכולות, שאין לו כתר, ואין ענביו נוטפות
זו על זו אלא מפזרות: יש לה כתר ואין לה נטף,
נטף ואין לה כתר—הרי היא שלבעל הכרם; ואם
ספק, לעניים.

ד, טז איזה הוא כתר, פסיגין המחברות בשדרה זו

על גבי זו; נטף, ענבים המחברות בשדרה ויורדות:
והוא שיהיו כל הענבים שבעוללות, נוגעין בפס ידו.
ולמה נקרא שמו עולל, מפני שהוא לשאר
האשכולות כעולל לאיש. ואין בעל הבית חייב לבצר
העוללות ולתנן לעניים, אלא הן בוצרין אותן
לעצמן; וגרגר יחידי, הרי הוא עוללות.

ד, יז זמורה שהיה בה אשכול, ובארפפה שלזמורה
עוללות—אם נקרצת עם האשכול, הרי היא שלבעל
הכרם; ואם לאו, הרי היא שלעניים. פרם שכלו
עוללות, הרי הוא שלעניים—שנאמר "וכרמך לא
תעולל", אפלו כלו עוללות. ואין הפרט והעוללות
נוהגין אלא בפרם בלבד.

ד, יח אין העניים זוכין לקח פרט ועוללות, עד
שיתחיל בעל הכרם לבצר את פרמו—שנאמר "וכי
תבצר כרמך, לא תעולל"; וכמה יבצר ויהיו זוכין
בהן, שלושה אשכולות שהן עושין רביע.

ד, יט המקדיש את פרמו עד שלא נודעו העוללות,
אין העוללות לעניים; ואם משנודעו העוללות—
העוללות לעניים, ויתנו שכר גדולם להקדש.

ד, כ הזומר את הגפן אחר שנודעו העוללות, הרי זה
זומר כדרכו; וכשם שפורת האשכולות, כך פורת
העוללות.

ד, כא גוי שמכר פרמו לישראל לבצר, חייב
בעוללות; ישראל וגוי שהיו שתפים בפרם—חלקו
שלישראל חייב, ושלגוי פטור.

ד, כב בן לוי שנתנו לו מעשר טבל, ומצא בו
עוללות—נותנן לעני; ואם נקרצת עם האשכול, יש
לו לעשותה תרומת מעשר על מקום אחר.

ד, כג מי שהיו לו חמש גפנים, ובצרם לתוך ביתו—
אם לאכלן ענבים—פטור מן הפרט ומן השכחה ומן
הרבעי, וחייב בעוללות; ואם בצרן יין—חייב בכל,
אלא אם כן שיר מקצתן.

הלכות מתנות עניים פרק ה

בשעה ששכחוהו—אינו שכחה: עד שישכחוהו כל
אדם. ואפלו עמר הטמון—אם נשכח, הרי זה שכחה.
ה, ב היה בעל השדה בעיר ואמר, יודע אני

ה, א העמר ששכחוהו פועלים ולא שכחו בעל
השדה, שכחו בעל השדה ולא שכחוהו פועלים,
שכחוהו אלו ואלו והיו שם אחרים עוברין וראו אותו

שֶׁהַפּוֹעֲלִים שִׁכְחִין עֹמֵר בַּשָּׂדֶה שְׁבִמְקוֹם פְּלוֹנִי—
שִׁכְחוּהוּ, הֲרִי זֶה שִׁכְחָה; וְאִם הָיָה בַּשָּׂדֶה וְאָמַר כֵּן,
וּשִׁכְחוּהוּ—אֵינּוּ שִׁכְחָה: שֶׁהַשְּׂכֹּחַ מַעֲיָקְרוּ בַּשָּׂדֶה, הוּא
הַשִּׁכְחָה, אֲבָל בְּעִיר אֶפְלוּ זָכוֹר וּלְבִסּוּף שְׂכוּחַ, הֲרִי
זֶה שִׁכְחָה—שֶׁנֶּאֱמַר "וּשְׁכַחְתָּ עֹמֵר בַּשָּׂדֶה", לֹא בְּעִיר.
הֵ, ג עֲמָדוֹ הָעֵנִיִּים בְּפָנָיו אוֹ חֲפוּהוּ בְּקֶשׁ וְהוּא זָכוֹר
אֶת הַקֶּשׁ, אוֹ שֶׁחֲזִיק בּוֹ לְהוֹלִיכוֹ לָעִיר וְהִנִּיחוֹ
בַּשָּׂדֶה וּשְׁכָחוֹ—אֵינּוּ שִׁכְחָה; אֲבָל אִם נָטְלוּ מִמָּקוֹם
לְמָקוֹם, אָף עַל פִּי שֶׁהִנִּיחוֹ סְמוּךְ לַגֶּפֶה אוֹ לַגְּדִישׁ
אוֹ לְבִקָּר אוֹ לַפְּלִים, וּשְׁכָחוֹ—הֲרִי זֶה שִׁכְחָה.

הֵ, ד נָטַל עֹמֵר לְהוֹלִיכוֹ לָעִיר, וְהִנִּיחוֹ עַל גִּבֵּי חִבְרוֹ,
וּשְׁכַח אֶת שְׁנִיָּהּ—אִם זָכוֹר הָעֲלִיּוֹן קָדָם שִׁיפָּגַע בּוֹ,
אֵין הִתְחַתֵּן שִׁכְחָה; וְאִם לֹא, הִתְחַתֵּן שִׁכְחָה.

הֵ, ה עָפּוּ עֲמָרֵי בְרוּחַ חֲזָקָה לְתוֹךְ שָׂדֶה חִבְרוֹ, וּשְׁכַח
שֵׁם עֹמֵר—אֵינּוּ שִׁכְחָה, שֶׁנֶּאֱמַר "קִצִּירְךָ בַּשָּׂדֶה";
אֲבָל פְּזָרָה עֲמָרִין בְּתוֹךְ שָׂדֶה, וּשְׁכַח—הֲרִי זֶה שִׁכְחָה.
הֵ, ו הַנּוֹטֵל עֹמֵר רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי וְשְׁלִישִׁי, וּשְׁכַח אֶת
הָרְבִיעִי—אִם הָיָה שֵׁם שְׁשִׁי, אֵין הָרְבִיעִי שִׁכְחָה עַד
שִׁטְלַת הַחֲמִישִׁי; וְאִם הָיוּ חֲמִשָּׁה בְּלֶבֶד—מִשִּׁישָׁה כְּדִי
לְטַל אֶת הַחֲמִישִׁי, הֲרִי הָרְבִיעִי שִׁכְחָה. שָׂדֶה שֶׁעֲמָרֶיהָ
מִעֲרֵבֵין, וּשְׁכַח אֶת אֶחָד מֵהֶן—אֵינּוּ שִׁכְחָה, עַד
שִׁטְלַת אֶת כָּל סְבִיבוֹתָיו.

הֵ, ז הַלוֹף וְהַשּׂוֹם וְהַבְּצָלִים וְכִיּוֹצֵא בָהֶן—אָף עַל פִּי
שֶׁהֵן טְמוּנִין בָּאָרֶץ, יֵשׁ לָהֶן שִׁכְחָה. הַקּוֹצֵר בְּלִילָה
וּשְׁכַח קָמָה, אוֹ שֶׁעֲמַר בְּלִילָה וּשְׁכַח עֹמֵר, וְכֵן הַסּוֹמֵה
שֶׁשְׁכַח—יֵשׁ לָהֶן שִׁכְחָה; וְאִם הָיָה הַסּוֹמֵה אוֹ הַקּוֹצֵר
בְּלִילָה מִתְכַּוֵּן לְטַל אֶת הַגֶּסֶס הַגֶּסֶס, אֵין לוֹ שִׁכְחָה. וְכָל
הָאוֹמֵר הָרִינִי קוֹצֵר עַל מִנַּת מָה שֶׁאֵנִי שׂוֹכַח, אֲנִי
נוֹטֵל—יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה: שֶׁכָּל הַמִּתְנֶה עַל מָה שֶׁכָּתוּב
בַּתּוֹרָה, תִּנָּאוּ בְּטַל.

הֵ, ח תְּבוּאָה שֶׁקָּצְרָה עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרָה לְהַאכִילָהּ
לְבַהֲמָה, וְכֵן אִם קָצְרָה אֲגָדוֹת אֲגָדוֹת קְטָנוֹת וְלֹא
עָשְׂיָה עֲמָרִים, וְכֵן הַשּׂוֹם וְהַבְּצָלִים שֶׁתִּלְשֵׁן אֲגָדוֹת
קְטָנוֹת לְהַמְכֹּר לְשׁוּק וְלֹא עָשִׂין עֲמָרִים לְהַעֲמִיד מֵהֶן
גֶּרֶן—אֵין לָהֶם שִׁכְחָה.

הֵ, ט הַקּוֹצֵר שֶׁהִתְחִיל לְקַצֹּר, וּשְׁכַח לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו—

שֶׁלְאַחֲרָיו שִׁכְחָה, וּשְׁלִפְנָיו אֵינּוּ שִׁכְחָה: שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא
תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ"—אֵינּוּ שִׁכְחָה עַד שִׁיעֵבֵר מִמֶּנּוּ, וַיִּנִּיחוֹ
לְאַחֲרָיו.

הֵ, י שְׁנַיִם שֶׁהִתְחִילוּ לְקַצֹּר מֵאַמְצַע הַשָּׂדֶה, זֶה פָּנָיו
לְצִפּוֹן וְזֶה פָּנָיו לְדָרוֹם, וּשְׁכָחוּ לְפָנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶן—
שְׁלִפְנֵיהֶם שִׁכְחָה: מִפְּנֵי שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶן זֶה שְׁלִפְנָיו
הוּא לְאַחֲרָיו שֶׁלְחִבְרוֹ. וְהַעֲמַר שֶׁשִׁכְחוּהוּ לְאַחֲרֵיהֶן
בְּמָקוֹם שֶׁהִתְחִילוּ מִמֶּנּוּ, אֵינּוּ שִׁכְחָה: מִפְּנֵי שֶׁהוּא
מִעֲרָב עִם הַשּׁוּרוֹת שֶׁמֶן הַמְּזֹרַח לְמִעֲרָב, וְהֵן מוֹכִיחִין
עָלָיו שֶׁאֵינּוּ שְׂכוּחַ.

הֵ, יא וְכֵן הַשּׁוּרוֹת שֶׁלְעֲמָרִים שֶׁפָּנוּ אוֹתָן לַגֶּרֶן,
וְהִתְחִילוּ שְׁנַיִם מֵאַמְצַע שׁוּרָה, וּשְׁכָחוּ עֹמֵר בְּאַמְצַע
בֵּין אַחֲרֵיהֶן—אֵינּוּ שִׁכְחָה: מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּאַמְצַע
הַשּׁוּרָה שֶׁמֶן הַמִּעֲרָב לְמְזֹרַח שֶׁעֲדִין לֹא הִתְחִילוּ בָּהּ,
וְהִיא מוֹכַחַת עָלָיו שֶׁאֵינּוּ שְׂכוּחַ.

הֵ, יב הַקּוֹצֵר וְאֵלֶם אֲלֻמוֹת אֲלֻמוֹת, וְחֹזֵר וּפְנָה
הָאֲלֻמוֹת, וְהֵן הַנִּקְרָאִין עֲמָרִים, מִמָּקוֹם זֶה לְמָקוֹם
אַחֵר, וּמִמָּקוֹם הַשֵּׁנִי לְמָקוֹם שְׁלִישִׁי, וּמִמָּקוֹם שְׁלִישִׁי
לַגֶּרֶן, וּשְׁכַח הָעֹמֵר בַּשָּׂדֶה שֶׁפָּנָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם—אִם
פָּנָה הָעֲמָרִים לְמָקוֹם שֶׁהוּא גָּמַר מְלָאכָה וּשְׁכַח, יֵשׁ
לוֹ שִׁכְחָה; וְכִשְׁפָּנָה מִמָּקוֹם שֶׁהוּא גָּמַר מְלָאכָה לַגֶּרֶן,
אֵין לוֹ שִׁכְחָה. וְאִם פָּנָה הָעֲמָרִים לְמָקוֹם שֶׁאֵינּוּ גָּמַר
מְלָאכָה וּשְׁכַח, אֵין לוֹ שִׁכְחָה; וְכִשְׁפָּנָה מִמָּקוֹם שֶׁאֵינּוּ
גָּמַר מְלָאכָה, יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה.

הֵ, יג אֵיזָה הוּא מָקוֹם שֶׁהוּא גָּמַר מְלָאכָה—זֶה מָקוֹם
שֶׁדַּעַתוֹ לְקַבֵּץ כָּל הָעֲמָרִין שֵׁם וְלִדּוֹשׁ אוֹתָן שֵׁם, אוֹ
לְהוֹלִיכֵן מִשָּׁם לְמָקוֹם גָּדִישׁ שֶׁהוּא הַגֶּרֶן; וּמִמָּקוֹם
שֶׁאֵינּוּ גָּמַר מְלָאכָה, הוּא הַמָּקוֹם שֶׁמִּקְבֵּץ בּוֹ הָעֲמָרִים
כְּדִי לַעֲשׂוֹת מֵהֶן אֲלֻמוֹת גְּדוּלוֹת כְּדִי לְהוֹלִיכֵן לְמָקוֹם
אַחֵר.

הֵ, יד שְׁתֵּי פְּרִיכוֹת הַמְּבַדְלוֹת זוֹ מִזֵּו שִׁכְחָה, וּשְׁלוּשׁ
אֵינֶן שִׁכְחָה; שְׁנֵי עֲמָרִים הַמְּבַדְלִין זֶה מִזֵּה שִׁכְחָה,
וּשְׁלוּשָׁה אֵינֶן שִׁכְחָה; שְׁנֵי צְבוּרֵי זֵיתִים וְהַחֲרוּבִין
הַמְּבַדְלִין זֶה מִזֵּה שִׁכְחָה, וּשְׁלוּשָׁה אֵינֶם שִׁכְחָה; שְׁנֵי
חֲצִנֵּי פֶשֶׁתִּין שִׁכְחָה, וּשְׁלוּשָׁה אֵינֶם שִׁכְחָה; שְׁתֵּי
גִפְנוֹת, וְכֵן בַּשָּׂר הָאֵילָנוֹת—שְׁנַיִם הַמְּבַדְלִין זֶה מִזֵּה

שִׁכְחָה, וּשְׁלוּשָׁה אֵינָן שִׁכְחָה: שֶׁנֶּאֱמַר "לְעֵנִי וּלְגֵר תַּעֲזֹב אֹתָם" – אִפְלוּ הָיוּ שְׁנַיִם, אֶחָד לְעֵנִי וְאֶחָד לְגֵר. ה, טו הָיוּ כָּל הָעֲמֻרִים שֶׁלִּקְבֵּ קֵב, וְאֶחָד שְׁלֹא־רַב־עַת קִבִּין וּשְׁכָחוּ – הָרִי זֶה שִׁכְחָה; יֵתֵר עַל הָאֲרַב־עַת, אֵינּוּ שִׁכְחָה. וְכֵן אִם הָיוּ שְׁלֹשִׁי שְׁנֵי קִבִּין, וְאֶחָד יֵתֵר עַל שְׁמוֹנֵת קִבִּין – אֵינּוּ שִׁכְחָה.

ה, טז הָעֶמֶר שֵׁשׁ בּוֹ סָאתִים, וּשְׁכָחוּ – אֵינּוּ שִׁכְחָה: שֶׁנֶּאֱמַר "וּשְׁכַחְתָּ עֹמֶר בִּשְׂדֶּה", עֹמֶר וְלֹא גְדִישׁ – אֵף עַל פִּי שֶׁכָּל הָעֲמֻרִים סָאתִים סָאתִים. שִׁכַּח שְׁנֵי עֲמֻרִים – אֵף עַל פִּי שֵׁשׁ בִּשְׁנֵיהֶן סָאתִים – הוּאִיל וְאֵין בְּכָל אֶחָד מֵהֶן סָאתִים, הָרִי אֵלּוּ שִׁכְחָה; וְכֵן יֵרָאֶה לִּי שֶׁהֵן שִׁכְחָה, אִפְלוּ הָיָה בִּשְׁנֵיהֶן יֵתֵר מִסָּאתִים.

ה, יז קָמָה שֵׁשׁ בֹּהַ סָאתִים, וּשְׁכָחָה – אֵינָה שִׁכְחָה; אֵין בֹּהַ סָאתִים – רוֹאִין אֶת הַשְּׁבָלִים הַדִּקּוֹת כְּאִלוּ הֵן בְּרִיאוֹת וְאֲרוּכוֹת, וְאֶת הַשְּׁדוּפוֹת כְּאִלוּ הֵן מְלֹאוֹת, וְאִם הָיְתָה רְאוּיָה אַחֵר אֲמִדָּן זֶה לַעֲשׂוֹת סָאתִים וּשְׁכָחָה, אֵינָה שִׁכְחָה.

ה, יח שִׁכַּח סָאָה תְּבוּאָה עֲקוּרָה, וּסָאָה שְׂאִינָה עֲקוּרָה – אֵינָן מִצְטָרְפִין, אֲלֹא שְׁנִיָּהֶם שִׁכְחָה; וְכֵן בְּשׁוּם וּבְבִצָּלִים וּבִפְרוֹת הָאֵילָן – אִם שִׁכַּח מִקְצָתָן בִּקְרָקַע וּמִקְצָתָן תְּלוּשׁ, וּבִשְׁנֵיהֶם סָאתִים – אֵינָן מִצְטָרְפִין, אֲלֹא שְׁנִיָּהֶם שִׁכְחָה.

ה, יט הַשּׁוֹכַח עֹמֶר בִּצְדֵי הַקָּמָה שְׂאִינָה שְׁכּוּחָה, אֵינָה שִׁכְחָה: שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי תִקְצֹר... וּשְׁכַחְתָּ עֹמֶר" – שְׁפִיבוֹתָיו קָצִיר שִׁכְחָה, אֲבָל עֹמֶר שְׁפִיבוֹתָיו קָמָה אֵינָה שִׁכְחָה. וְכֵן אִם שִׁכַּח קָמָה בִּצְדֵי קָמָה שְׂאִינָה שְׁכּוּחָה – אִפְלוּ הָיְתָה זֹו שְׂאִינָה שְׁכּוּחָה קָלַח אֶחָד – הָרִי זֹו מִצְלָת אֶת הַשְּׁכּוּחָה, וְיִהְיֶה מִתֵּר לְקַחְתָּהּ.

ה, כ אֲבָל אִם שִׁכַּח עֹמֶר אוֹ קָמָה בִּצְדֵי עֹמֶר שְׂאִינּוּ שְׁכּוּחַ – אִפְלוּ הָיָה בּוֹ סָאתִים – אֵינּוּ מִצִּיל אוֹתָן, וְהָרִי הַשְּׁכּוּחַ לְעֵנִיִּים.

ה, כא אֵין קָמַת חֲבֵרוֹ מִצְלָת עַל עֹמֶר שְׁלוֹ; וְאֵין קָמַת שְׁעוּרִים מִצְלָת עַל עֹמֶר חֲטִים, עַד שֶׁתִּהְיֶה הַקָּמָה מִמֵּין הָעֹמֶר.

ה, כב הַשּׁוֹכַח אֵילָן בֵּין הָאֵילָנוֹת, אִפְלוּ הָיוּ בּוֹ כַּמָּה סָאִין פְּרוֹת, אוֹ שֶׁשִּׁכַּח שְׁנֵי אֵילָנוֹת – הָרִי הֵן שִׁכְחָה;

שְׁלוּשָׁה, אֵינָן שִׁכְחָה. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּאֵילָן שְׂאִינּוּ יָדוּעַ וּמִפְרָסָם בְּמִקּוֹמוֹ, כְּגוֹן שֶׁהָיָה עוֹמֵד בִּצְדֵי הַגֵּת אוֹ בִּצְדֵי הַפְּרָצָה; אוֹ בְּמַעֲשֵׂיו, כְּגוֹן שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה זֵיתִים הֶרְבֵּה; אוֹ בְּשֵׁמוֹ, כְּגוֹן שֶׁהָיָה לוֹ שֵׁם יָדוּעַ כְּגוֹן זֵית הַנְּטוּפָה בֵּין הַזֵּיתִים שֶׁהוּא נוֹטֵף שֶׁמֶן הֶרְבֵּה, אוֹ הַשְּׁכָכִי אוֹ הַבִּישְׁנִי. אֲבָל אִם הָיָה בּוֹ אֶחָד מִשְׁלוּשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ – אֵינּוּ שִׁכְחָה, שֶׁנֶּאֱמַר "וּשְׁכַחְתָּ עֹמֶר בִּשְׂדֶּה": עֹמֶר שְׂאִינָה שּׁוֹכָחוּ לְעוֹלָם, וְאֵין אֹתָהּ יָדוּעַ בּוֹ אֲלֹא אִם תֵּשׁוּב וּתִרְאֶה – יֵצֵא זֶה שְׂאִינָה זֹוֹכְרוֹ לְאַחֵר זְמַן וְאֵף עַל פִּי שֶׁלֹא תִפְגַּע בּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָדוּעַ וּמִפְרָסָם.

ה, כג הָיָה מְסִים בְּדַעְתּוֹ, הָרִי זֶה כְּמִפְרָסָם וְיָדוּעַ. הָיָה עוֹמֵד בִּצְדֵי הַדִּקָּל, הַדִּקָּל מְסִימוֹ; הָיוּ שְׁנֵיהֶן זֵית נְטוּפָה, זֶה מְסִים אֶת זֶה. הָיְתָה כָּל שְׂדֵהוּ זֵית נְטוּפָה וְכִיּוּצָא בּוֹ, וּשְׁכַח אַחַת מֵהֶן אוֹ שְׁתֵּים – יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה. ה, כד בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, שֶׁלֹא הִתְחִיל בְּאֵילָן זֶה הַמִּפְרָסָם. אֲבָל אִם הִתְחִיל בּוֹ וּשְׁכַח מִקְצָתוֹ – הָרִי זֶה שִׁכְחָה, וְאֵף עַל פִּי שֶׁהוּא מִפְרָסָם: וְהוּא, שֶׁיִּהְיֶה הַנֶּשֶׂאֶר בּוֹ פְּחוֹת מִסָּאתִים; אֲבָל סָאתִים אֵינּוּ שִׁכְחָה, אֲלֹא אִם כֵּן שִׁכַּח כָּל הָאֵילָן כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

ה, כה זֵית הָעוֹמֵד בְּאֲמֻצֵּי הַשּׁוּרוֹת לְבָדוֹ, וּשְׁלוּשׁ שּׁוּרוֹת שְׁלִישִׁיתִים מְקִיפִין אוֹתוֹ מִשְׁלוּשׁ רִחוּתָיו – אֵף עַל פִּי שְׂאִין בְּכָל שׁוּרָה מֵהֶן אֲלֹא שְׁנֵי זֵיתִים, וּשְׁכַח אֶת הָאֲמֻצֵּי – אֵינּוּ שִׁכְחָה: שֶׁהָרִי הַשּׁוּרוֹת הַסְּתִירוֹהוּ. וְלָמָּה אֲמָרוּ זֵית בְּלָבָד, מִפְּנֵי שֶׁהָיָה חָשׁוּב שֵׁם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן.

ה, כו אֵיזָה הוּא שִׁכְחָה בְּעָרִים, כָּל שְׂאִינּוּ יָכוֹל לְפָשֵׁט אֶת יָדוֹ וּלְטַלֶּה; וּבְפָרָם, מִשִּׁיעֵבֶר מִן גֶּפֶן מִן הַגִּפְנִים וּשְׁכַח אוֹתָהּ; בְּדִלִית וּבִדְקָל, מִשִּׁירֵד הַמֶּנּוּ. וְשֶׂאֶר כָּל הָאֵילָן, מִשִּׁיפְנָה וְיִלָּךְ לוֹ. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, שֶׁלֹא הִתְחִיל בּוֹ; אֲבָל אִם הִתְחִיל בּוֹ וּשְׁכָחוּ, אֵינּוּ שִׁכְחָה עַד שֶׁיִּבְצֹר אֶת כָּל סְבִיבּוֹ.

ה, כז הַמִּפְקִיר אֶת כְּרָמוֹ, וְהַשְּׁכִים בְּבִקְרָה וְזָכָה בּוֹ לַעֲצֻמוֹ, וּבִצְרוֹ – חֵיב בְּפָרֵט וּבְעוֹלָלוֹת וּבִשְׁכָחָה וּבִפְאָה: שֶׁהָרִי "שְׂדֵךְ" וְ"כְרָמָךְ" אֲנִי קוֹרָא בּוֹ – מִפְּנֵי שֶׁהָיָה לוֹ, וְהָרִי הוּא שְׁלוֹ. אֲבָל אִם זָכָה מִן הַהִפְקָר

בשדה שלאחרים, הרי זה פטור מן הכל. ובין כך ובין

כך, פטור מן המעשרות כמו שיתבאר.

הלכות מתנות עניים פרק ו

ו, א מתנה אחרת ששית יש לעניים בזרע הארץ; והוא המעשר שנותנין לעניים, והוא הנקרא מעשר עני. וזה הוא סדר הפרשת תרומות ומעשרות:

ו, ב אחר שקוצר זרע הארץ, או אוסף פרי העץ, ותגמר מלאכתו—מפריש ממנו אחד מן החמשים, וזה הוא הנקרא תרומה גדולה, ונותנה לפוהק; ועל זה נאמר בתורה "ראשית דגנך תירשך ויצהרך..."

ו, ג ואחר כך מפריש מן השאר אחד מן העשרה, וזה הוא הנקרא מעשר ראשון, ונותנו ללוי; ועל זה נאמר בתורה "כי את—מעשר בני—ישראל", ונאמר "ולבני לוי, הנה נתתי כל—מעשר בישראל".

ו, ד ואחר כך מפריש מן השאר אחד מעשרה, והוא הנקרא מעשר שני, והוא לבעליו, אוכלין אותו בירושלים; ועליו נאמר "ואם—גאל גאל איש, ממעשרו", ועליו נאמר "עשר תעשר... ואכלת לפני ה' אלהיך, במקום אשר—יבחר לשכן שמו שם, מעשר דגנך..."

ו, ה על הסדר הזה מפרישין בשנה ראשונה מן השבוע, ובשניה וברביעית ובחמישית; אבל בשלישית ובששית מן השבוע—אחר שמפרישים מעשר ראשון, מפריש מן השאר מעשר אחר ונותנו לעניים, והוא הנקרא מעשר עני, ואין בשתי שנים אלו מעשר שני אלא מעשר עני; ועליו נאמר בתורה "מקצה שלש שנים, תוציא את—כל—מעשר תבואתך, בשנה, ההיא; והנחת, בשעריך. ובא הלוי...", ועליו נאמר "כי תכלה לעשר את—כל—מעשר תבואתך, בשנה השלישית—שנת המעשר..."

ו, ו שנת השמיטה כלה הפקר; ואין בה לא תרומה, ולא מעשרות כלל, לא ראשון ולא שני, ולא מעשר עני. ובחוצה לארץ שאין בה שמיטת קרקע—מפרישין בארץ מצרים ובעמון ומואב, מעשר ראשון ומעשר עני; מפני שארצות אלו קרובות לארץ ישראל, כדי שיהיו ישראל נסמכין עליה בשביעית. והלכה למשה מסיני, שיהיו מפרישים בארץ עמון ומואב מעשר

עני בשביעית. אבל בשנער, מפרישין בשביעית מעשר שני, כסדר רב השנים.

ו, ז מעשר ראשון שלוקח הלוי, מפריש ממנו אחד מעשרה, ונותנו לפוהק, והוא הנקרא תרומת מעשר; ועליו נאמר בתורה "ואל—הלויים תדבר".

ו, ח בעל השדה שעברו עליו עניים, והיה לו שם מעשר עני—נותן לכל עני שיעבר עליו מן המעשר כדי שבעו: שנאמר "ואכלו בשעריך, ושבעו", כדי שבעו. וכמה: אם מן החטים נתן, לא יפחת מחצי קב; ואם מן השעורים נתן, לא יפחת מקב; ואם מן הכסמין, לא יפחת מקב וחצי; ואם מן הגרגרות, לא יפחת מקב; ואם מן הדבילה, לא יפחת ממשקל חמש ועשרים סלע; ואם מן היין, לא יפחת מחצי לוג; ואם מן השמן נתן, לא יפחת מרביעית; מן הארז, רבע הקב.

ו, ט נתן לו ירק, נותן משקל ליטרה, והוא משקל חמשה ושלשים דינר; מן החרובין, שלשת קבין; מן האגוזים, עשרה; מן האפרסקין, חמשה; מן הרמונים, שתיים; ואתרוג, אחד. ואם נתן לו משאר הפרות, לא יפחת מכדי שימכרם ויקח בדמיהן מזון שתי סעודות.

ו, י היה לו דבר מועט, והעניים מרבין ואין בו כדי לתן לכל אחד ואחד פשעור—נותן לפניהם, והן מחלקין ביניהם. ומעשר עני המתחלק בגרן—אין בו טובת הניה לבעלים, אלא העניים באים ונוטלין על פרחו; ואפלו עני שבישראל, מוציאין אותו מידו. אבל המתחלק בבית—יש בו טובת הניה לבעלים, ונותנו לכל עני שירצה.

ו, יא היה לו מעשר בגרן, ורצה לתנו לעני קרובו או מידעו—יש לו להפריש מחצה לתנו לו; והחצי, מחלקו לכל עני שיעבר פשעור שאמרנו.

ו, יב במה דברים אמורים שאינו נותן לעני אלא כדי שבעו, בשדה; אבל אם היה המעשר בבית, מחלקו לכל העניים אפלו כזית כזית: שאינו מצוה לתן כדי

שָׁבְעוּ אֵלָּא בַשָּׂדֶה—שְׁחָרִי אֵינוּ מוֹצֵא שָׁם לֶקֶחַ,
שֶׁנֶּאֱמַר "וְאָכְלוּ בַשְּׁעָרֶיךָ, וְשָׁבְעוּ". בָּאוּ אִישׁ וְאִשָּׁה
לְבֵית—נוֹתֵנִין לָאִשָּׁה תַּחֲלָה, וּפּוֹטְרִין אוֹתָהּ; וְאַחֵר
כֶּךָ, נוֹתֵנִין לָאִישׁ.

ו, יג אב ובנו, איש וקרובו, שני אחין, שני שתפין,
שְׁחִיָּה אֶחָד מֵהֶן עָנִי—נוֹתֵן לוֹ הָאֲחֵר מֵעֵשֶׂר עָנִי שְׁלוֹ.
שְׁנֵי עָנִיִּים שֶׁקִּבְּלוּ שָׂדֶה בְּאַרְיִסוֹת—זֶה מִפְּרִישׁ מֵעֵשֶׂר
עָנִי מַחֲלָקוֹ וְנוֹתֵנוּ לַחֲבֵרוֹ, וְכֵן חֲבֵרוֹ מִפְּרִישׁ מַחֲלָקוֹ
וְנוֹתֵן לוֹ.

ו, יד הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה לְקָצֵר, אָסוּר בְּלֶקֶט שִׁכְחָה וּפֶאֱהַ
וּמֵעֵשֶׂר עָנִי: אֵימָתִי—בְּזֶמֶן שֶׁקִּבְּלָה מִמֶּנּוּ לֶקֶחַ חֵלֶק
בְּכָל הַשָּׂדֶה, כְּגוֹן שֶׁנָּתַן לוֹ שְׁלִישָׁה אוֹ רְבִיעֶה בַשֶּׂכֶר.
אֲבָל אִם אָמַר לוֹ בְּעַל הַשָּׂדֶה, שְׁלִישׁ מֶה שְׂאֵתָה
קוֹצֵר בְּלֶבֶד הִיא שְׁלֶךְ, אוֹ רְבִיעַ מֶה שֶׁתִּקְצֹר—הֲרִי זֶה
אֵין לוֹ כָּלֹם עַד שִׁיקְצֹר, וּבִשְׁעַת הַקִּצִּיר עָנִי הוּא;
לְפִיכָךְ מִתֵּר בְּלֶקֶט שִׁכְחָה וּפֶאֱהַ. וְאָסוּר בְּמֵעֵשֶׂר עָנִי—
שֶׁאֵין מִפְּרִישֵׁין מֵעֵשֶׂר עָנִי אֵלָּא אַחֵר שֶׁקָּצֵר, וְהֲרִי
זָכָה בְּחֵלְקוֹ שֶׁקָּצֵר.

ו, טו הַמּוֹכֵר אֶת שָׂדֵהוּ קֶרֶקַע וּפְרוֹת, וְהָעָנִי—הֲרִי זֶה
מִתֵּר בְּלֶקֶט שִׁכְחָה וּפֶאֱהַ וּמֵעֵשֶׂר עָנִי שְׁלָה. וְהַלּוֹקֵחַ
אָסוּר בָּהֶן, וְאֵף עַל פִּי שְׁעָדִין לֹא נָתַן דָּמִים; וְאִפְּלוּ
לָוִה הַדָּמִים וּלְקַחָהּ, הֲרִי זֶה אָסוּר בְּמַתָּנוֹת עָנִיִּים.
ו, טז מֵעֵשֶׂר עָנִי—אֵין פּוֹרְעִין מִמֶּנּוּ מְלֹוֶה, וְאֵין
מִשְׁלָמִין מִמֶּנּוּ אֶת הַתְּגֻמּוּלִין, וְאֵין פּוֹדִין בּוֹ שְׁבוּיִים,
וְאֵין עוֹשִׂין בּוֹ שׁוֹשְׁבֵינּוֹת, וְאֵין נוֹתֵנִין מִמֶּנּוּ דָּבָר
לְצַדִּיקָה; אֲבָל מִשְׁלַחִין מִמֶּנּוּ דָּבָר שֶׁלְּגִמְלוֹת חֲסִדִּים,
וְצָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא מֵעֵשֶׂר עָנִי. וְנוֹתֵנִין אוֹתוֹ לַחֲבֵר
עִיר בְּטוֹבָה. וְאֵין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִהָאָרֶץ לְחוּצָה
לָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר "וְהִנַּחְתָּ, בַשְּׁעָרֶיךָ", וְאוֹמֵר "וְאָכְלוּ
בַשְּׁעָרֶיךָ, וְשָׁבְעוּ".

איינמאל פאר פסח איז אריינגעקומען צו רבי נתן זיין מאכטער חנה צירל און זיך אפגערעדט: אז ס'איז שוין זייער נאנט צו פסח און מען נאך נארנישט אויף פסח. דעמאלט איז דורך געגאנגען נאר שווערע צייטן אויף רבי נתן, ער איז געווען אין זייער א געדריקטע מצב. האט רבי נתן איר געזאגט: "מאכטער'ל דארפסט זיך נישט זארגן, דער אייבערשטער וועט זיכער העלפן, און מיר וועלן האבן אויף פסח".

עס איז געקומען גענטער צו פסח, דער מנהג איז געווען אנצושעפן וואסער פון פאר פסח אויף א גאנץ יום טוב, אנשי שלומינו האבן געהאלפן פאר רבי נתן אנצושעפן עטליכע פעסער וואסער. האט זיך רבי נתן אנגערופן צו זיין מאכטער: "ברוך ה' אז וואסער אויף פסח איז שוין דא", אבער די מאכטער האט זיך אפגערעדט: "אבער טאטע, אויסער וואסער האבן מיר נאך נארנישט אויף פסח", רבי נתן האט איר ווייטער מחזק געווען און געזאגט: "דער אייבערשטער וועט אונז נישט פארלאזן, לאמיר בעטן דעם אייבערשטן, און דער אייבערשטער וועט העלפן אז די איבריגע זאכן וועט אויך זיין".

ערב פסח האט דער אייבערשטער געהאלפן אז איינער פון אנשי שלומינו, אן עושר, איז נתעורר געווארן און געטראכט: "ווער ווייסט אויב רבי נתן האט אויף פסח צו מאכן?", און ער איז געגאנגען און גענומען א וואגן אנגעפולט מיט אלע גוטע זאכן, מצות, וויין, קארטאפל, אייער, און נאך, ער האט אלעס אריבער געברענגט צו רבי נתן און עס האט ממש אויפגעלעבט זיין שטוב.

ביים סדר נאכט האט רבי נתן געדאנקט דעם אייבערשטן אז ער האט אויף פסח. און געזאגט צו זיין מאכטער: "ווען איך האב דיר געזאגט אז דער אייבערשטער וועט אונז העלפן, האב איך בכלל נישט געטראכט פון דעם מענטש", דאס מיינט אז ער האט בכלל נישט געטראכט א וועג ווי אזוי דער אייבערשטער וועט אים העלפן, ער האט פשוט געבעטן דעם אייבערשטן, אן קיין שום חשבונות, און דער אייבערשטער האט אים טאקע געהאלפן.

דערפאר, יעדער איד וואס מוטישעט זיך צו האבן אויף פסח, איז נאר דא איין עצה, צו בעטן דעם אייבערשטן, און דער אייבערשטער וועט אים זיכער העלפן.

21 ראשון	יג 13	בדיקת חמץ עלות השחר _____ 4:51 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:44 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:02 שקיעה _____ 7:12 בבלי: בבא מציעא נג • ירושלמי: ערובין לח • תוספתא: בבא מציעא ח נ"ך: שמואל א ד-טו • רמב"ם: כלאים י
22 שני	יד 14	ערב פסח, תענית בכורים עלות השחר _____ 4:50 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:44 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:02 שקיעה _____ 7:13 בבלי: בבא מציעא נד • ירושלמי: ערובין לט • תוספתא: בבא מציעא ט נ"ך: שמואל א טז-יז • רמב"ם: מתנות עניים א
23 שלישי	טו 15	א דפסח, טל עלות השחר _____ 4:49 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:43 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:01 שקיעה _____ 7:13 בבלי: בבא מציעא נה • ירושלמי: ערובין מ • תוספתא: בבא מציעא י נ"ך: שמואל א יח-יט • רמב"ם: מתנות עניים ב
24 רביעי	טז 16	א דחזה"מ פסח, א לעומר, ותן ברכה עלות השחר _____ 4:48 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:42 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:01 שקיעה _____ 7:14 בבלי: בבא מציעא נו • ירושלמי: ערובין מא • תוספתא: בבא מציעא יא נ"ך: שמואל א כ-כא • רמב"ם: מתנות עניים ג
25 חמישי	יז 17	ב דחזה"מ פסח, ב לעומר עלות השחר _____ 4:47 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:42 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:00 שקיעה _____ 7:15 בבלי: בבא מציעא נז • ירושלמי: ערובין מב • תוספתא: ב"ב א נ"ך: שמואל א כב-כג • רמב"ם: מתנות עניים ד
26 ששי	יח 18	ג דחזה"מ פסח, ג לעומר עלות השחר _____ 4:46 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:41 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:00 שקיעה _____ 7:15 בבלי: בבא מציעא נח • ירושלמי: ערובין מג • תוספתא: ב"ב ב נ"ך: שמואל א כד-כה • רמב"ם: מתנות עניים ה
27 שבת	יט 19	שבת חול המועד פסח, ד לעומר עלות השחר _____ 4:45 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:41 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:59 שקיעה _____ 7:16 בבלי: בבא מציעא נט • ירושלמי: ערובין מד • תוספתא: ב"ב ג נ"ך: שמואל א כז-כז • רמב"ם: מתנות עניים ו

הרחק מרשעים כדי שלא תתפס בענשם. מי שמלמד זכות על רשע גם הוא נקרא רשע.

(ספר המדות אות הרקת רשעים סימן ב' וסימן ו')